

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

obor sociální a kulturní ekologie

Bc. Petra Vaňková

**SCÉNÁŘE BUDOUCÍHO VÝVOJE
MANĚTÍNSKA**

Scenarios of future development of Manětínsko

Diplomová práce

Vedoucí práce: PhDr. Ivan Rynda

Praha 2015

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím pramenů a literatury řádně citovaných a uvedených v seznamu literatury. Práci jsem nevyužila k získání jiného nebo stejného titulu.

Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.

V Praze dne

.....
Petra Vaňková

Děkuji svému vedoucímu diplomové práce, PhDr. Ivanu Ryndovi, za jeho ochotu a čas a za veškeré rady, které mi při psaní práce velmi pomohly. Taktéž děkuji všem svým výzkumným respondentům, kteří si na mne udělali čas a poskytli mi rozhovory, bez kterých by má práce nemohla vzniknout. Děkuji i všem ostatním, kteří se mnou měli během celého procesu psaní práce trpělivost a poskytovali mi podporu.

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá jedním konkrétním územím – Manětínskem a možností vytvoření důvěryhodných scénářů jeho budoucího vývoje. I když nám budoucnost zůstane vždy skrytá, je důležité uvažovat o jejím směru, který nás může čekat, a to zejména v dnešním světě, kdy je příroda a životní prostředí ohrožené v globálním měřítku. I lidská společnost stojí na křehkých základech a musí čelit ekonomickým a jiným krizím. Proto je důležité dopředu promýšlet možnosti budoucího vývoje na všech rovinách (lokální, regionální i globální) a snažit se vyhnout událostem, jež by mohly celkový rozvoj ohrožovat. Scénáře jsou také důležitým nástrojem při strategickém plánování a mohou nabízet různé varianty jednání a rozhodování.

Práce je rozdělená na část teoretickou a část empirickou. Teoretická část pojednává především o vybrané lokalitě samotné a o jejích nejdůležitějších charakteristikách. Tato část je významným podkladem pro část empirickou, která se mimo toho opírá o data získaná z polostrukturovaných rozhovorů s vybranými respondenty. Osnova těchto rozhovorů vznikla právě na základě teoretických podkladů. Jednalo se o 12 rozhovorů, jejichž cílem bylo zjistit hlavní problémy a naopak příležitosti Manětínska, jež budou hrát podle názorů samotných respondentů roli v budoucím vývoji lokality. Po provedení analýzy dat získaných při rozhovorech následovala identifikace dvou hlavních hybných sil (driving forces), o které se pak opíraly čtyři scénáře budoucího rozvoje lokality. Tyto čtyři scénáře pojednávají o manětínské budoucnosti ze čtyř různých hledisek, v závislosti na intenzitě působení dvou hlavních hybných sil, kterými zde byly cestovní ruch a mobilizace pracovních příležitostí. Hlavním cílem celé diplomové práce pak tedy bylo vyhodnocení možných alternativ budoucího rozvoje Manětínska s důrazem na intenzitu hybných sil a procesů působící v této lokalitě (praktický přínos) a otestování možností scénářů (teoretický přínos).

Klíčová slova: scénáře, prognostika, futurologie, Manětín, rozhovory, budoucnost, rozvoj

Abstract

This thesis is focused on one specific territory - Manětínsko and deals with the possibility of creating credible scenarios of its future development. Although our future will always remain hidden, it is important to consider its direction that we can expect, especially in today's world, where nature and environment are endangered on a global scale. Human society also stands on a fragile basis/foundations and must face the economic and other crises. Therefore, it is important to think ahead about possible future development at all levels (local, regional and global) and to try to avoid events that could threaten the overall development/ the development progress. Scenarios are also an important tool for strategic planning and can offer different options for actions and decision making.

The work is divided into theoretical and empirical parts. The theoretical part deals primarily with the selected location itself and its most important characteristics. This part is an important basis for the empirical part, which besides other things is based on data obtained from interviews with selected respondents. The outline of these interviews arose on this theoretical basis. It was the 12 interviews that aimed to identify major problems and opportunities of Manětínsko, which will play a role in the future development of the site according to the opinions of respondents themselves. After analyzing the data obtained during the interviews followed the identification of two major driving forces, which meant support for the four scenarios of the future development of the locality. These four scenarios concern the future of Manětínsko from four different perspectives, depending on the intensity of influence of two main driving forces that were tourism and mobilization of employment opportunities. Then the main objective of the diploma thesis was to evaluate possible alternatives for future development of Manětínsko with emphasis on the intensity of the driving forces and processes operating in this area (practical contribution) and to test the possibility of scenarios (theoretical contribution).

Key words: scenarios, forecasting, futurology, Manětín, interviews, future, development

Obsah

1. ÚVOD	1
2. TEORETICKÁ ČÁST	5
2.1 Prognostika a prognostické metody	5
2.1.1 Extrapolace, interpolace, aproximace	6
2.1.2 Modelování.....	8
2.1.3 Metoda Foresight	9
2.1.4 Scénáře	9
2.2 Přiblížení vybrané lokality	11
2.2.1 Geografická poloha a přírodní charakteristika	12
2.2.2 Historie města	14
2.2.3 Životní prostředí, ochrana přírody, krajina a využívání území	15
2.2.4 Cestovní ruch.....	20
2.2.5 Demografie a trh práce.....	22
2.2.6 Občanská vybavenost obce, spolupráce obcí a místní aktivity	28
2.2.7 Kulturní charakteristiky a specifika.....	32
2.2.8 Zhodnocení nedostatků a pozitiv Manětína a okolí.....	33
2.3 Popis výzkumného problému	36
2.4 Cíle práce	37
3. EMPIRICKÁ ČÁST	38
3.1 Metodologie práce	38
3.1.1 Polostrukturované rozhovory	38
3.1.2 Výběr respondentů.....	43
3.1.3 SWOT analýza a model DPSIR.....	47
3.1.4 Tvorba scénářů a identifikace hlavních hybných sil.....	50
3.2 Etika výzkumu	53
3.3 Popis procesu analýzy rozhovorů, SWOT analýza, model DPSIR	54
3.3.1 Analýza rozhovorů.....	55
3.3.1.1 <i>Příroda a životní prostředí</i>	56
3.3.1.2 <i>Doprava</i>	58
3.3.1.3 <i>Zaměstnanost</i>	60
3.3.1.4 <i>Podnikání, ekonomický rozvoj</i>	62

3.3.1.5	<i>Občanská vybavenost, služby</i>	64
3.3.1.6	<i>Cestovní ruch</i>	65
3.3.1.7	<i>Sociální sféra, lidský kapitál</i>	69
3.3.1.8	<i>Kulturní potenciál</i>	71
3.3.1.9	<i>Školství a sport</i>	72
3.3.1.10	<i>Místní spolky a samospráva</i>	77
3.3.1.11	<i>Hrozby a příležitosti pro budoucnost Manětínska</i>	79
3.3.2	SWOT analýza.....	85
3.4	Identifikace hlavních hybných sil a vymezení hlavních bodů scénářů	87
3.5	Scénáře budoucího rozvoje Manětínska (podle intenzity hybných sil)	91
3.5.1	Scénář A – Manětínsko rájem turistů a vědců	91
3.5.2	Scénář B – Manětínsko centrem pivní turistiky.....	102
3.5.3	Scénář C – Manětín centrem korupce a úpadku morálních hodnot	114
3.5.4	Scénář D – Manětínsko průmyslovou zónou.....	125
4.	DISKUSE	136
5.	ZÁVĚR	138
6.	ZDROJE	141
7.	SEZNAM OBRÁZKŮ	146
8.	SEZNAM TABULEK	146
9.	SEZNAM GRAFŮ	146
10.	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	146
11.	SEZNAM PŘÍLOH	147
12.	PŘÍLOHY	147

1. ÚVOD

V současné době celá naše planeta prochází velkými změnami. Objevují se jevy, které v minulosti neexistovaly a ty, které tu byly už dříve, získávají na intenzitě. Tyto změny se stále urychlují a nejsou již vázány pouze na lokálně, nýbrž jsou globálního charakteru. Právě **globalizace** je jedním z hlavních rysů dnešního světa. O globalizaci jakožto hlavním rysu dnešní tzv. „postmoderní“ společnosti mluví například Anthony Giddens, Zygmunt Bauman nebo Václav Mezřický.

Anthony Giddens popisuje globalizaci jako proces rozvolňování, kdy dochází k postupnému propojování vazeb mezi sociálními oblastmi do celosvětového systému [Giddens, 2003, s. 62]. Mezřický zase popisuje globalizaci takto: „*Globalizace je spontánní, neřízený proces stále intenzivnější integrace zemí světa v jediném ekonomickém systému.*“ a poukazuje na to, že toto pojetí globalizace je asi jediným, na kterém se teoretici zabývající se tímto jevem shodnou [Mezřický in Dlouhá eds., 2006, s. 11].

Obecně můžeme tedy proces globalizace chápat jako jev způsobující neustálé zmenšování světa a propojování jeho částí, kdy jedna událost ovlivňuje druhou, ať už se nachází v jakékoli vzdálenosti vůči ní. Důsledky činů probíhajících na lokální úrovni tak mohou přispět i ke globálním změnám, které ovšem nemusí být bezprostředně viditelné, ale mohou se projevit až v budoucích etapách vývoje lidstva. Proto bychom v našem životě měli jednat s ohledem na princip tzv. předběžné opatrnosti a v souladu s heslem „*Mysli globálně, jednej lokálně.*“

Pro někoho může globalizace znamenat otevírání nových možností, pro jiného může znamenat zlo. Nejde o jednostranný proces, jeho důsledky jsou různorodé. Charakteristickým rysem, který s sebou globalizace nese, je tzv. časoprostorová komprese, o které hovoří Bauman. Tento pojem podle něj vyjadřuje nejednotné důsledky a výsledky globalizačních procesů. On sám pojem časoprostorové komprese v souvislosti s globalizací popisuje takto: „*Globalizace nejen spojuje, ale i rozděluje; rozděluje, právě když spojuje – příčiny rozdělování zeměkoule jsou stejné jako ty, které podporují její sjednocování.*“ [Bauman, 1999, s. 7-8].

Jako protiklad globalizace bývá někdy chápána tzv. lokalizace. Jedná se naopak o připoutání k určitému konkrétnímu místu na malé úrovni. Hranice mezi globalizací a lokalizací v současnosti však ztrácí na ostroti a tyto dva procesy již od sebe nelze jasně

oddělit. Globalizace i lokalizace s sebou přináší ambivalentními důsledky. To, co pro někoho znamená globalizaci, pro jiného může vést k lokalizaci.

Propojení lokalizace a globalizace je někdy označováno jako tzv. **glokalizace**, která označuje právě vzájemné střetávání globální a lokální roviny. S tímto termínem pracuje například Roland Robertson, který upozorňuje na slabiny dnešního používání pojmu globalizace, přičemž koncept glokalizace je podle něj vhodnějším způsobem zachycení dnešního stavu světa, kdy nelze globalizaci chápat jako jednoznačný proces a lokální a globální roviny se vzájemně prolínají všemi směry [Robertson in Featherstone eds., 1995, s. 26-27]. Globalizace je tedy komplexní proces a to, jak se projeví v lokální dimenzi, závisí i na povaze místního kontextu a různých faktorech z něho vycházejících. Globální změny mohou vycházet z lokálních struktur a tudíž je potřeba se zabývat i současným stavem malých území, faktory a procesy majícími vliv na tato území a především také analyzovat a předpovídat možnosti jejich dalšího rozvoje v budoucnosti. Je potřeba uvažovat nad tím, jakým směrem se bude, nebo by se mohla, daná lokalita v budoucnosti z různých hledisek rozvíjet. Tvoření scénářů možného budoucího rozvoje lokálních struktur má v dnešní době velký význam a proto je tvorba scénářů i hlavním předmětem mé diplomové práce.

Potřeba předvídat, co se v budoucnosti stane, plyne i ze současného stavu společnosti. Dnešní společnost se potýká s rozsáhlou krizí, jak ve sféře ekonomické, tak v oblasti stavu životního prostředí a jeho základních složek. Rychle se zvyšuje celkový počet obyvatel a roste tlak na využívání přírodních zdrojů. Dochází pak k degradaci těchto zdrojů a ke zhoršení stavu globálních životodárných biosférických systémů, jejichž rovnováha je důležitá pro existenci života na zemi. I když jsou tyto současné problémy globálního charakteru, je potřeba se zaměřit i na lokální a regionální úroveň těchto jevů. Jedním z nástrojů, jak tyto negativní jevy zmírnit, je uplatňování konceptu (trvale) udržitelného rozvoje.

Už jen samotný pojem „**trvale udržitelný rozvoj**“ má bohatou historii. První zmínka o potřebě nastolení udržitelnosti v růstu se objevila v roce 1960 v zakládající listině Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj. Jako reakce na tehdejší situaci, kdy docházelo ke stále závažnějšímu znečišťování základních složek životního prostředí, se udržitelnost postupně stala často diskutovaným tématem. S první ucelenou definicí trvale udržitelného rozvoje se setkáváme v roce 1983 v základním díle nesoucím název „*Náš společná budoucnost*“, které se věnuje právě tématu udržitelnosti. Tento spis vznikl na základě ustavení komise Organizace spojených národů, vedené norskou političkou Gro

Harlem Brundtlandovou [Rynda, 2000, s. 1-2]. Cílem této komise bylo najít takové způsoby rozvoje, které by již tolik neznečišťovaly přírodu a životní prostředí, jako tomu bylo doposud. Na základě tohoto díla se za trvale udržitelný rozvoj považoval: „[...] takový způsob rozvoje, který uspokojuje potřeby přítomnosti, aniž by oslaboval možnosti budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby“ [Brundtlandová, 1991, s. 47]. V dalších dekádách tento pojem prošel většími či menšími změnami, až dostal jednu z finálních podob používanou i v českém prostředí a obsahující všechny aspekty důležité pro pochopení tohoto konceptu v celé jeho komplexnosti. Ivan Rynda definici trvale udržitelného rozvoje shrnuje do následujících dvou vět: **„Trvale udržitelný rozvoj je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí ekonomických nástrojů a technologií uspokojovat sociální potřeby lidí, materiální i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů. Aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné nově redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich instituce a procesy“** [Rynda, 2000, s. 2]. Tato definice tedy pojímá trvale udržitelný rozvoj se všemi jeho důležitými aspekty, které bychom mohli zjednodušeně nazvat jako čtyři základní pilíře (či úrovně) a prostorový a časový horizont udržitelného rozvoje. Jedná se o pilíř sociální, hospodářský, politicko-společenský a přírodní. Dalším důležitým bodem této definice je odpovědnost nejen vůči budoucím generacím, ale také vůči generaci současné (časový horizont).

Posledním aspektem tohoto pojmu je pak aspekt prostorový, který je důležitý pro pochopení tématu této diplomové práce a porozumění souvislosti s konceptem udržitelného rozvoje. Prostorový horizont spočívá v potřebě převzít principy udržitelnosti na globální úrovni, neboli na úrovni zahrnující celou planetu a lidstvo, které ji obývá, ale i na úrovni lokální, tedy na úrovni místní soběstačnosti. Jinými slovy, pro udržitelnost rozvoje je významným předpokladem převzetí individuální (či skupinové) odpovědnosti za globální stav světa, a to v prostoru i v čase [Rynda, 2000 s. 3]. Toto pojetí udržitelného rozvoje je pro mou práci stěžejní, a pokud budu pojem udržitelného rozvoje v textu používat, tak vždy v tomto smyslu. Ačkoli se v minulosti mluvilo o **trvale** udržitelném rozvoji, v současné době je tento pojem již zastaralý a slovíčko „trvale“ se již nepoužívá, nýbrž se v akademických kruzích uchytily již jen pojem udržitelný rozvoj, čehož se i já v dalších částech práce budu držet.

Pro shrnutí, udržitelný rozvoj je založen na předpokladu potřeby změn na úrovni lokálních společenství (např. na úrovni jednotlivých obcí – způsobem zavádění Místní agendy 21, konceptu sítě Zdravých měst apod.). I jednotlivé obce, jejich představitelé a

obyvatelé se tedy pro efektivní prosazování udržitelného rozvoje musí zapojovat do nadregionálních struktur a zároveň si zachovat nebo nově vytvářet vlastní místní soběstačnost, k čemuž jako jeden z nástrojů může sloužit právě prognózování možných budoucností a vytváření vodítek pro strategická a politická rozhodování na místních úrovních.

2. TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Prognostika a prognostické metody

Předpovídání budoucnosti nám může pomoci na naší cestě rozhodování v různých oblastech života. Díky tomu, že se snažíme prognózovat, k čemu v budoucnu dojde, se můžeme vyvarovat některých ohrožujících způsobů jednání, nebo se mít před určitými jevy na pozoru. V minulosti byly příčiny a důsledky mnohých jevů jasnější. V současném světě už však neznáme (a mnohdy ani znát nemůžeme) veškeré důsledky našeho jednání a důsledky schopností, které jsme si v tomto moderním světě, založeném na vědě, dokázali osvojit. Na druhou stranu ale stále neumíme přesně určit, co se v budoucnosti stane a co nikoliv. Předpovídání budoucnosti nepatří mezi lidské dovednosti, nicméně je nutné hledat alespoň vodítka, která nás někam nasměrují. Jakékoli předvídaní budoucnosti by mělo vždy odpovídat koncepci udržitelného rozvoje, a rozvoj obcí nebo jiných jednotek různé úrovně bychom měli plánovat s ohledem na jeho principy.

Předpovídáním budoucnosti se zabývá vědecká disciplína nazývaná se prognostika (futurologie). Prognostika, jakožto způsob předvídaní budoucnosti, se u nás začala vyvíjet koncem 60. let. Zájem o používání prognostických metod se pak střídal s ohledem na politickoekonomický kontext společnosti. Po listopadové revoluci byla prognostika spíše na okraji veřejného zájmu. Impulsy pro znovuobnovení zájmu o předvídaní možných budoucností byly vstup České republiky do Evropské unie a pozdější střídající se finanční a hospodářské krize. Prognostika se stala jedním z nástrojů, jak se vyhnout, případně čelit těmto krizím a ohrožením z nich plynoucí. Na druhou stranu také sloužila a slouží ke zhodnocení různých rozvojových strategií [Štědroň a kol., 2012, s. 2]. Prognózování je také často používaným nástrojem při tvorbě veřejněpolitických analýz a je důležité pro vyhodnocení různých důsledků té či oné politiky. Prognostiky tak zvyšují možnosti kontroly a usměrnění sociálních procesů žádoucím směrem [Veselý, Nekola, 2007, s. 274].

Někdy se také můžeme setkat s rozlišováním prognostiky a futurologie jako dvou podobných, ale odlišných vědních oborů. Podle Ivana Ryndy tento rozdíl tkví v tom, že prognostika má být exaktním oborem opírajícím se o vědecké základy. Tento přístup založený na vědě a odbornosti však může v některých případech selhávat, jelikož na odhadování budoucnosti vědecké metody nestačí. Budoucnost není předpověditelná. Tuto nesnáz má pak vyřešit právě futurologie, neboli obor založený na schopnostech zapojení vlastní kreativity a tím usnadnit předvídaní toho, co je nepředvídatelné a na co již vědecké exaktní metody nestačí.

K tomu, aby mohla být vědecká disciplína uznána, musí mít stanovený předmět a metody zkoumání. Předmět zkoumání je v tomto případě jasný – je to budoucnost, a to v různých prostorových měřítkách a časových horizontech [Nováček, 2010, s. 198]. Ovšem co je hlavní metoda prognostiky? Těch je mnoho. Za hlavní prognostické metody použitelné a užitečné v udržitelném rozvoji považují metodu extrapolace, modelování a tvorbu scénářů.

Při prognózování budoucího rozvoje je nutné vycházet z analýzy současného stavu, včetně minulosti vybraného území a na tomto základě předvídat jeho budoucí vývoj. Důležité tedy je, zaměřit se na určitou modelovou lokalitu a vycházet ze současného a minulého kontextu této lokality.

Je nutné zmínit, že jako určitý způsob předvídání budoucnosti v oblasti životního prostředí můžeme považovat i tzv. Environmental Impact Assessment (dále jen EIA) nebo Strategic Environmental Assessment (dále jen SEA). V EIA jde především o vyhodnocování možného vlivu na životní prostředí (ale i jiných dimenzí) v případě provedení určitého projektu, SEA se pak zaměřuje na posuzování možných vlivů, pozitivních i negativních, v případě uskutečnění určité koncepce či strategie [www.mzp.cz].

Prognózy můžeme taktéž kategorizovat podle různých hledisek. Například Dunn rozlišuje prognózy podle míry exaktnosti na projekce, predikce a odhady [Dunn, 1981, s. 141]. Dalšími kritérii pro kategorizaci prognóz je pak časový horizont, na který se prognózy vztahují, či dle obsahu prognózy a míry jistoty prognózy [Nováček, 2010, s. 197]. Dělit můžeme i samotné metody prognózování, a to na kvalitativní prognostické metody (brainstorming, scénáře, panel expertů apod.) a kvantitativní prognostické metody (časové řady) [Štědroň a kol., 2012, s. 39-49].

Jak jsem již zmínila, hlavními technikami prognózování uplatňovaných v problematice udržitelného rozvoje jsou extrapolace, modelování a tvorba scénářů. Nyní se budu zabývat základními charakteristikami těchto tří technik.

2.1.1 Extrapolace, interpolace, aproximace

Metoda extrapolace je metodou založenou na principu prodlužování historických trendů. Předpokladem zde je, že kombinace příčin vzniku těchto trendů nebo událostí bude pokračovat v budoucnosti stejným způsobem se stejným výsledkem. Principem této metody je tedy předpoklad, že sledovaný proces bude mít i v budoucnosti stejné podmínky,

kteře na jeho vřvoj působily i v minulosti a že síla a smř působení řechto jevř zřstanou i v budoucřm vřvoji zachovřny [Novřček, 2010, s. 200].

Extrapolace se střvř vřdeckou metodou jen tehdy, pokud se podařř na zřkladě dostatečnřch dat urřit zřkonitosti vřvoje daněho jevu [Stojanov in Potřček eds., 2006, s. 121]. Je to metoda, jejřž aplikace je spjatř s matematickřmi funkcemi, a to předevřim s funkcřmi lineřrnnř, exponenciřlnř, periodickou a logistickou [Stojanov in Potřček eds., 2006, s. 121].

Zřkladem těto metody je tedy analřza časově řady a pro sprřvnou aplikaci těto techniky předpovřdřnř budoucnosti je dřležité pouřzřvřnř matematicko-statistickřch nřstrojř. Trendy, kterřmi se tato metoda zabřvř, jsou napřřklad rřst populace nebo technickř rozvoj (např. rřst pořtu telefonř či automobilř).

Pouřzřvřnř metody extrapolace lze shrnout do třř zřkladnřch etap. Prvnř fřzi je urřovřnř parametrř extrapolovaněho trendu, kterě vychřzř z informacř o charakteristice vřvoje předmětu prognřzy. Dalřř etapou je vřbřr dat charakterizujřcřch typ historickěho vřvoje a poslednř zřvřrečnou etapou je volba nejvhodnějšřho tvaru vyrovnřvřjřcř křřvky. Ta by mřla břit takovř, aby co nejlěpe sledovala historicky rozptřleně řdaje [řulc, 1989, s. 83-85].

Metoda extrapolace byla vyuřzřvřnř napřřklad v knize „Překročení mezi“ od Donelly a Dennise Meadowsovřch, kde jsou popsřny dřsledky neustřleho rřstu v konečnřm globřlnřm systěmu [Stojanov in Potřček eds., 2006, s. 129].

Aproximace je pak metodou, kterř je taktěž řasto pouřzřvřnř v matematice nebo jinřch vřdnřch oborech. Samotnř pojem aproximace mřžeme chřpat jako přibřlřžení či snaha o dosařenř přibřlřžnosti, tedy zjednoduřenř teorie či problěmu zanedbřnřm malřch faktorř. K řešenř přvodnřho problěmu se mřžeme přibřlřit postupnřmi aproximacemi. [Malina, 2009]. V matematice pak aproximace znamenř nahrazenř neznřměho řřslnř jinřm přibřlřžnřm řřslem. Metoda aproximace se vyuřzřvř tehdy, nelze-li pořzadovanřch informacř dosřhnout jinou analytickou metodou anebo je zřskřnř těchto dat přiliř nřročné. Metoda aproximace tak mřže břit přř přenesenř do prognostickě sfěry taktěž vyuřzřitelnř [Rynda, 2012, přednřřka].

Dalřř obdobnou metodou, kterou lze přř předvřdřnř budoucnosti pouřřit, je metoda interpolace. Jednř se o přvodně matematickou funkci, kterou lze v prognostice vyuřřit. Principem interpolace je nalezenř neznřme hodnoty funkce hodnotou přibřlřžnou nachřzejřcř se v intervalu, kde je tato hodnota znřma břit v některřch jinřch bodech tohoto intervalu. Od aproximace se pak interpolace liřř třm, že v přřpadě interpolace hlednř

křivka prochází všemi změřenými body, podmínkou pro použití interpolace je tedy to, že hodnoty funkce v určitých bodech intervalu jsou známy například na základě měření. [Rynda, 2012, přednáška]. Extrapolace, aproximace a interpolace jsou metody hojně používané jako matematické funkce, ovšem v prognostických metodách také plní svoji roli.

2.1.2 Modelování

Modelování, jinými slovy simulace, můžeme použít jako další způsob předvídání budoucnosti. Model obecně slouží k popisu a pochopení systému nebo jevu v jeho reálné existenci, přičemž cílem modelování a používání modelů je snaha pochopit a řešit určitý problém. Modelovat můžeme například rozhodování a tím vytvořit model rozhodovacího procesu uvnitř určitého systému. Základním předpokladem této techniky je, že rozhodovatelé vždy při rozhodování zvažují určité alternativy, které hodnotí na základě různé závažnosti [Nekolová, Nekola in Potůček eds., 2006, s. 160].

Chování velkého množství systémů ovlivňujeme velkou měrou my lidé. Například v tržním systému je rozhodující chování a kolektivní rozhodnutí spotřebitelů. Proto, abychom pochopili změny chování určitého systému, je nezbytné nejprve odhalit a porozumět povaze tvorby rozhodnutí uvnitř daného systému [Nekolová, Nekola in Potůček eds., 2006, s. 161].

Tato metoda se hojně používá např. při strategickém plánování a tím má vztah i k udržitelnému rozvoji a jeho používání v praxi, kdy je žádoucí, aby se v různých oblastech plánovalo vždy s ohledem na principy udržitelného rozvoje.

Metoda modelování může být užitečná taktéž při plánování a uplatňování udržitelného rozvoje na místních úrovních, například na úrovni jednotlivých krajů. Metoda modelování může v takovýchto případech odhalit možné negativní i pozitivní důsledky zavádění tohoto konceptu v praxi, například prostřednictvím realizace různých projektů financovaných z evropských strukturálních fondů.

V oblasti životního prostředí může mít metoda modelování přínos například při modelování změn klimatu, kdy se modelují situace, které by mohly v důsledku globálních změn klimatu nastat (např. různé extrémní klimatické události apod.) [www.czechglobe.cz].

2.1.3 Metoda Foresight

Další relativně novou metodou předvídání budoucnosti je tzv. metoda Foresight. Výraz foresight je anglický výraz pro pojmy jako obezřetnost, prozíravost apod. Jde o metodu, která má předvídat budoucnost pomocí různých nástrojů. Je jakýmsi průsečíkem prognostických studií, strategického plánování a politické analýzy. Metoda Foresight je komplexním způsobem předvídání založeným na participaci uživatelů prognóz a snaží se o propojení vědy, výrobní sféry a státní správy do jednoho komplexního systému [Nováček, 2010, s. 205].

Tato metoda se dá jiným způsobem charakterizovat jako metoda ležící na spirále vývoje prognostických metod nejvýše, tedy spojující dohromady jak prognostiku, tak futurologii. Jinými slovy metoda Foresight je nástrojem propojující exaktnost prognostiky a kreativitu futurologie. Jde o prognostickou metodu, v jejímž jádru se prolínají dva druhy prognostických přístupů – přístup normativní a nenormativní [Veselý; Nekola, 2007, s. 276].

Cílem vzájemného propojení všech těchto metod je počítání s, resp. vyhnutí se tzv. divokým kartám, neboli málo pravděpodobným událostem, které mohou v budoucnosti nastat rychle a neočekávaně a mohou napáchat závažné důsledky (např. jaderná havárie, výbuch sopky, dopad meteoritu apod.). Jinak řečeno, divokou kartou je jakákoli událost, na niž se nelze připravit, je absolutně nepředvídatelná a může výrazně narušit fungování dosavadního systému [Barber, 2004, s. 77]. Existují pak různé druhy divokých karet, členěné podle míry závažnosti dopadů a míry jejich předvídatelnosti [Barber, 2004, s. 82].

2.1.4 Scénáře

Za nejproduktivnější metodu, kde se mimo jiné nejlépe uplatní schopnost tvořivosti, považují tvorbu scénářů. Scénáře a jejich vytváření patří do oblasti tzv. postnormální vědy. Pojem „scénář“ může mít různé definice, obecně ho můžeme chápat jako popis budoucího stavu, ale zároveň je jeho součástí i popis cesty ze současného stavu do stavu budoucího.

Scénáře jsou určitým druhem vyprávění o budoucnosti. Jsou to příběhy o možných budoucnostech, které propojují popis budoucnosti se současnou reálnou situací v daném území [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 173]. Nejde však o pouhé smyšlené vyprávění, ale každý scénář musí cestu ze současného stavu do stavu budoucího popisovat v logické návaznosti klíčových událostí v současném, resp. minulém stavu daného území. Scénáře tedy nejsou subjektivním vyprávěním autora, ale jsou obrazem uspořádaným ze všech

dosazitelných informací tvořící komplexní systém [Šulc, 1989, s. 109-110]. Cílem, ke kterému by scénář měl vést, není přesné určení toho, co se stane, nýbrž jde hlavně o uvědomění si kritických událostí a témat, která mají v daném území hlavní význam a jsou motorem pohánějícím vývoj, nebo naopak způsobují stagnaci. V těchto oblastech je pak potřeba učinit zásadní rozhodnutí a k těmto rozhodnutím mohou být zásadním vodítkem právě scénáře [Nováček, 2010, s. 201].

Kvalita scénáře se posuzuje na základě jeho hodnověrnosti, vnitřní konzistentnosti, zajímavosti a inspirativnosti pro následné rozhodování [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 173]. Existují dva základní typy scénářů – deskriptivní a normativní. Deskriptivní scénáře jsou popisem budoucích událostí a trendů na základě alternativních předpokladů [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 174]. Jinými slovy jsou odpovědí na otázku „co se stane, když“ (what if). V tomto případě tedy hledáme různé alternativní cesty budoucího vývoje. Druhým typem jsou scénáře normativní. Ty pak popisují, jakým způsobem můžeme ze současnosti dosáhnout určitého žádoucího stavu v budoucnosti [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 174]. V tomto případě tedy nejde o popis možných budoucností, ale o hledání odpovědi na otázku „co se musí udělat, aby“ (goal seeking). Známe tedy cíl, ke kterému chceme směřovat a hledáme cesty, jak tohoto cíle dosáhnout. Nejde o dva vylučující se druhy scénářů. Naopak je žádoucí, aby se tyto dva druhy vzájemně prolínaly a doplňovaly. V praxi je tedy ideální kombinace obou těchto typů scénářů, a to především v tom smyslu, aby se tyto dva druhy scénářů překloupily do jakýchsi dvou fází celého procesu. První fází je na základě vědecky získaných dat o výzkumném terénu formulovat to, co se stane v případě těch a těch událostí, jaké mohou být jejich důsledky atd. V tomto smyslu se tedy jedná o fázi tvorby deskriptivních scénářů, kdežto u scénářů normativních jde o to, aby se deskriptivní scénáře „překloupily“ do norem, tedy scénářů normativních, a staly se tak návody při strategickém plánování. Deskriptivní scénáře tedy ukazují cestu k tvorbě normativních scénářů tak, aby se předešlo negativním variantám vývoje a posílily a umožnily se varianty pozitivní.

Mým hlavním úkolem v této práci je však vytvořit scénáře deskriptivní založené na objektivní realitě. To, zda se scénáře stanou návodem pro hlavní aktéry a budou jimi využity je otázkou budoucnosti a závisí na ochotě a aktivitě místních občanů a představitelů obce. V takovémto smyslu ve své práci se scénáři pracuji.

Samotná tvorba scénářů podléhá třem základním fázím. Jedná se o přípravu, tvorbu a využití scénářů. Při přípravě je hlavním bodem vymezení zkoumané oblasti. Tvorba pak obsahuje definování hlavních hybných sil, definování událostí, projektování hybných sil a

příprava jednotlivých vyprávění. Užití scénářů pak může být různé. Může sloužit jako vodítko pro politické rozhodování, pro testování politik apod. [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 174-175]. Těmito fázemi vypracovávání scénářů se budu podrobněji zabývat v metodologické kapitole a v empirické části této diplomové práce, kde popisují postup celého výzkumu a postup tvorby scénářů, včetně identifikace konkrétních hybných sil vybraného území.

Pro vytváření scénářů je důležitý také model DPSIR - The Driving force-Pressure-State-Impact-Response model. Konkrétně jde o identifikaci hnacích sil (driving forces), tlaků (pressure), stavu (state), dopadů (impact), odpovědí (response) působících v daném území. Tento model budu využívat pro snadnější identifikaci hlavních hybných sil působících v daném území, které jsou podmínkou pro tvorbu samotných scénářů.

Tvorba scénářů je tedy kreativní způsob předvídání budoucího vývoje a i když s sebou nese určitou míru nejistoty, může vést ke snížení a vyhnutí se různým rizikovým událostem – tzv. černým labutím. V tomto smyslu rozumíme pojmem „černá labuť“ neočekávanou a nepředpokládanou událost, která se vyskytuje s velmi malou pravděpodobností, ale může nastat kdykoliv a nese s sebou výrazné důsledky. Tímto konceptem se zabýval esejist Nassim Nicholas Taleb, který popisuje tzv. černou labuť následovně: *„Za první, leží za hranicemi obvyklých očekávání, protože z ničeho, co jsme kdy v minulosti poznali, nelze přesvědčivě vyvodit, že by taková událost mohla nastat. Za druhé, má rovněž (na rozdíl od opeřence) mimořádný dopad. A za třetí, ačkoliv jde o událost extrémní a nepředvídatelnou, lidská přirozenost nás nutí nacházet pro ni dodatečná vysvětlení a vytváří tak dojem, že ji bylo možno předvídat a lze ji i objasnit“* [Taleb, 2011, s. 4].

Každá vědecká metoda s sebou nese vždy určité výhody a určité stinné stránky, ani scénáře nejsou výjimkou. Slabiny a výhody této metody pak shrnuji v závěrečné části práce. Důležité však je si uvědomit, že budoucnost je v našich rukách a my jí můžeme vlastním jednáním do určité míry ovlivňovat.

2.2 Přiblížení vybrané lokality

Jako téma a předmět analýzy mé diplomové práce jsem si zvolila malé městečko nacházející se v Plzeňském kraji – Manětín, resp. Manětín a jeho bezprostřední okolí. Lokality jsem si zvolila proto, že jsem zde vyrůstala a dobře znám zdejší podmínky. Mám tedy již určitou představu o terénu, který chci podrobit zkoumání. V první části této práce

jsem se rozhodla nejprve stručně, ale všestranně oblast charakterizovat a nastínit některé aspekty, které považuji za významné pro získání a zpracování dat a jejich interpretaci. V následujících podkapitolách tedy uvádím data a informace pro Manětín v jednotlivých pohledech typické a na závěr se pokusím všechny klady a zápory této lokality shrnout.

2.2.1 Geografická poloha a přírodní charakteristika

Manětín je nevelké město spadající do okresu Plzeň-sever. Do jeho území patří dalších 14 přilehlých obcí - Zhořec, Mezí, Luková, Újezd, Lipí, Radějov, Vladměřice, Česká Doubravice, Brdo, Hrádek, Vysočany, Kotaneč, Stvolny a Rabštejn nad Střelou [www.manetin.cz]. Obyvateli těchto obcí byli v minulosti Češi či Němci, jelikož přes toto území vedla národnostní hranice. Manětín byl pak městem s převážnou většinou českých obyvatel, kdežto například obyvatelstvo Mezí a Zhořce bylo převážně německého původu [Matušková, 2012, s. 5]. Manětín má statut obce s pověřeným obecním úřadem (POÚ). Název města prošel v průběhu historie mnohými změnami – od staročeského Manietina, přes latinské Maneting až po německé Mantin. [Foud, 2007, s. 81].

Manětín se nachází na hranicích dvou krajů – Plzeňského a Karlovarského. Od center těchto krajů je poměrně hodně vzdálený. Vzdálenost od Plzně činí přibližně 35 km a od Karlových Varů 42 km. Místní lidé však pro své pracovní uplatnění preferují dojíždění do Plzně, především z důvodu lepší dopravní dostupnosti. Co se týče kontaktu místních lidí s většími městskými centry, hraje větší roli Plzeň.

Jedná se tedy o lokalitu, která je z hlediska ekonomického nevhodně situována a izolována. Tyto oblasti někdy bývají označovány jako periferní, resp. jako vnitřní periferie. Dle Musila a Müllera můžeme tyto oblasti definovat následovně: „[...] jako *území s takovými sociálními znaky jejich obyvatelstva a jejich sídel, které signalizují, že jde o území, jehož obyvatelé nemohou participovat na obvyklých aktivitách, k nimž by je jejich občanství opravňovalo a na něž aspirují. Jde často o omezení, která se týkají práce, zdravotní péče, školství, sociálních služeb, ale také občanských aktivit.*“ [Musil; Müller, 2006, s. 5]. Jedná se tedy o hospodářsky se nerozvíjející oblasti, které demograficky stárnou, mají nižší sociálně-ekonomickou úroveň a horší stav technické i sociální infrastruktury.

Obyvatelé vnitřní periferie se pak často stěhují do výhodnějších území. Dále můžeme těmto oblastem obecně přisuzovat špatnou dopravní dostupnost a výskyt sociálních problémů, jako například sociální vyloučení určité části obyvatelstva.

Nevýhodnost života v těchto oblastech si však místní obyvatelé neuvědomují a především starší lidé tuto nevýhodnost subjektivně nijak nepocítují [Musil; Müller, 2006, s. 6].

Co se týká přírody na Manětínsku, reliéf je zde převážně pahorkatinného rázu a je velice členitý. Oblast Manětínska pak spadá do geomorfologického celku Rakovnické pahorkatiny, která je charakteristická výraznými svahy a častým výskytem tzv. mrazových forem zvětrávání. Vodní toky a jejich údolí jsou spíše mělká a středně zahloubená. Tento celek se pak dělí na další dva podcelky – Žihelskou pahorkatinu a Manětínskou vrchovinu. V našem zájmu je hlavně vrchovina Manětínská. Jde o plochou vrchovinu se střední nadmořskou výškou 542 m. Tuto vrchovinu pak můžeme členit na další dílčí okrsky. Důležitý je především okrsek Manětínské kotliny, jehož struktura je tvořena hlavně permskými jílovcí, pískovci a prachovci. Maximální nadmořská výška činí 650 m (vrchol Chlumské hory) a minimální 362 m (ústí Manětínského potoka do řeky Střely). Dominantou tohoto okrsku je tedy právě Chlumská hora [Zahradnický; Mackovčín a kol., 2004, s. 329-341].

Z hlediska geologického se na stavbě tohoto území podílejí nejvíce horniny z období karbonu. Převážnou plochu lokality zaujímá Manětínská pánev. Tato pánev byla v minulosti vyplněna pískovcem, jílovcem, slepencem, uhelnými slojemi a vulkanogenními sedimenty. Z pedologického hlediska je typický výskyt kambizemí a hnědých lesních půd (kyselý charakter) vznikajících na pahorkatinném reliéfu [Zahradnický; Mackovčín a kol., 2004, s. 329-341].

Jako nejvýznamnější vodní tok tohoto území můžeme považovat řeku Střelu, která spadá do povodí Berounky. V oblasti Rabštejna nad Střelou, kde řeka tvoří údolí, protéká přírodním parkem Horní Střela a přírodní rezervací Střela. Do Střely se vlévá Manětínský potok, který také patří mezi zdejší významné toky.

Hlavním druhem zemského krytu jsou zde lesní komplexy, které se táhnou až k sousední vesnici Nečtiny. Převažují zde lesy jehličnaté, zejména smrky a borovice, které nahradily původní porosty. Raritou tohoto regionu je endemitická dřevina Jeřáb manětínský (*Sorbus rhodantha*), která se vyskytuje pouze v oblasti Chlumské hory. V blízkosti Manětína se pak nachází přírodní park Manětínska a přírodní rezervace Kozelka [Zahradnický; Mackovčín a kol., 2004, s. 329-341].

Charakteristickým přírodním rysem pro Manětínsko jsou tzv. stolové hory, tedy hory sopečného původu, které převyšují okolní terén a jsou tvořeny čedičem nebo jinou vulkanickou horninou. Jedná se o útvary s příkrými svahy ale plochým vrcholem, proto připomínají tvar stolu. Nejvýraznější zdejší stolovou horou je již zmíněná Chlumská hora,

jež se rozkládá přímo nad Manětínem. Ještě vyšším vrcholem stejného typu je pak Vladař, dosahující výšky 693 metrů. Na Vladaři i na Chlumské hoře jsou známé některé archeologické nálezy z prehistorických dob, které vypovídají o tom, že lesní komplexy pokrývající tyto vrchy, byly osídlené již v dávné minulosti [www.in.ihned.cz].

2.2.2 Historie města

První písemná zmínka o městě pochází z roku 1169. Manětínsko patřilo původně českým knížatům, avšak v roce 1169 postoupil král Vladislav II tento kraj křížovníkům sv. Jana. Vláda johanitů v Manětíně skončila až v roce 1420 [Foud, 2007, s. 81]. Tehdy Zikmund Lucemburský zastavil zdejší zboží Bohuslavovi ze Švamberka, který mu poskytl vojenskou pomoc proti husitům. Bohuslav ze Švamberka byl však v roce 1422 zajat právě husity a poté přešel na jejich stranu. Manětínsko pak jako zástavu získal jeho bratr Hynek Krušina ze Švamberka [Kočka, 2010, s. 522–525].

Po Krušinově smrti v roce 1455 zdědil Manětín jeho syn Bohuslav. Roku 1468 se spojil s křižáky. Jiří Poděbradský Bohuslava ze Švamberka sice zajal, ale po roce propustil. Švamberkové drželi Manětín až do roku 1544, kdy jej Jindřich ze Švamberka prodal Volfovi mladšímu Krajířovi z Krajku [www.manetin.cz]. Ten se zúčastnil povstání proti Ferdinandovi I. a proto mu musel postoupit své panství Švamberk a Manětín. V roce 1548 postoupil Ferdinand I. obě panství Jeronýmu Šlikovi z Holíče. Jeho syn Jáchym prodal v roce 1560 Manětín Jeronýmovi Hrobčickému. Ten panství značně rozšířil a na místě staré tvrze dal postavit renesanční zámek, z něhož se dosud zachoval renesanční portál. V roce 1603 zemřel a Manětín zdědil Jan Vilém, který však panství zadlužil a v roce 1617 byl nucen jej prodat Kryštofu Karlovi z Roupova [Kočka, 2010, s. 525–533]. V rané historii města tedy převažuje různé a poměrně časté předávání a dědění manětínského panství mezi tehdy panujícími rody.

Během třicetileté války byl Manětín zpustošen a některé domy byly opuštěny. V pozdější historii Manětína dominuje především jméno rodu Lažanských, kterým město patřilo až do roku 1932. V roce 1712 bylo město postiženo rozsáhlým požárem, který zničil značnou část města, například zámek, kostel, školu a další domy ve městě [Foud, 2007, s. 81]. Na příkaz Václava Josefa Lažanského došlo k přestavění celého zámku a obnovení kostela [Kočka, 2010, s. 534–535]. Tyto barokní stavby patří dnes k dominantám Manětína a jsou častým cílem turistů.

V polovině 19. století se ve městě nacházelo přibližně 170 domů a obyvatelstvo čítalo 1300 osob. Manětín byl v této době od sousedních center izolován z důvodu neexistence železnice a to se pak promítlo ve stagnaci průmyslového rozvoje ve prospěch zemědělských činností a provozu drobných živností [Foud, 2007, s. 81].

Za vlády Lažanských se Manětín také stal centrem umělců. Můžeme mezi ně zařadit například sochaře Štěpána Borovce a Josefa Herschera, malíře Petra Brandla, Filipa Kristiána Bentuma a Václava Dvořáka [www.in.ihned.cz].

Po uzavření Mnichovské dohody v roce 1938 se stal Manětín poslední českou obcí v okolí, která nebyla přičleněna k Říši. Osvobozen byl 7. května 1945 americkou armádou. Zámek byl zestátněn a využíván jako kanceláře různých organizací. V regionu došlo k masovému odsunu Němců, ten však samotný Manětín tolik nezasáhl [Bukačová; Fák; Foud, 1997, s. 14].

Nástup komunismu přinesl správní reformu a od roku 1949 se Manětín stal součástí okresu Plasy (do té doby šlo o okres Kralovice). Až v 60. letech se Manětín stal součástí okresu Plzeň-sever, což platí dodnes. Postupně se ke městu integrovaly další vesnice [Bukačová; Fák; Foud, 1997, s. 19-22].

Historické centrum Manětína bylo v roce 1992 prohlášeno Ministerstvem kultury za městskou památkovou zónu. Od 90. let 20. století dochází k postupnému regenerování dochovaných historických památek [Foud, 2007, s. 81].

V posledních třech letech Manětín prošel několika zásadními změnami. V komunálních volbách v roce 2010 byl po patnácti letech zvolen do čela městského úřadu nový starosta. Nový pan starosta se například zasloužil o nové akce, pořádané představiteli městského úřadu, určené jak pro občany obce, tak pro širokou veřejnost. Jedná se především o konání kulturních a společenských akcí většího rozměru, které v minulosti měly v Manětíně svou tradici, ale postupem času vymizely. Konkrétně mohu uvést například koncerty větších českých kapel, městské slavnosti s bohatým programem či veřejnou zabijačku. Tyto změny chápu velmi pozitivně – mohou dle mého názoru vést k větší soudržnosti a solidaritě mezi místními lidmi a posílení mezilidských vztahů.

2.2.3 Životní prostředí, ochrana přírody, krajina a využívání území

Životní prostředí obecně je v současné době často diskutovaný pojem. Je to něco, jehož stav ovlivňuje životy nejen nás lidí, ale také veškerých živých organismů na naší planetě. A jsme to právě my, lidé, kdo má největší podíl na zhoršující se kvalitě životního

prostředí. Na druhou stranu jsou to taktéž právě lidé, kteří mohou devastaci životního prostředí a všech jeho složek zpomalit, případně zlepšit stav celého životního prostředí. Vědomí o environmentálních rizicích však ještě většina populace nemá vryté do povědomí a souvislost se svým jednáním a stavem životního prostředí si často neuvědomuje.

Životní prostředí a jeho kvalita také již není pouze lokálním a regionálním problémem, nýbrž je potřeba ho řešit na globální úrovni, celoplanetárně. To ovšem neznamená, že příspěvek ke zlepšení stavu životního prostředí z lokálních a regionálních celků není nikterak významný. Naopak – právě i malé snahy vycházející z jednotlivých obcí a krajů mohou mít rozhodující vliv i na stav celkového životního prostředí, a neměli bychom tedy tyto snahy a aktivity opomíjet, nýbrž naopak rozvíjet a podporovat.

Potenciál rozvoje různých oblastí ovlivňují především sociálně-ekonomické předpoklady, avšak neméně důležité pro rozvoj jednotlivých regionů je i stav a zachování kvality životního prostředí, resp. dodržování principů ochrany přírody. Ochrana přírody se pak uskutečňuje především prostřednictvím zákonů, ale významné jsou i různé dobrovolné aktivity na lokální úrovni. Jinými slovy, pro to, aby se mohl určitý region rozvíjet, již nestačí pouze dobré fungování hospodářského sektoru a ekonomický rozvoj, nýbrž je nutné usilovat o rozvoj udržitelný. Cílem udržitelného rozvoje má pak být dosažení rovnováhy mezi rozvojem ekonomickým, sociálním a zachováním kvality životního prostředí. Vždy je tedy určitou oblast potřeba hodnotit nejen ze sociálně-ekonomických hledisek, ale i z hlediska stavu životního prostředí a způsobů uplatňovaných pro zachování vysoké úrovně kvality životního prostředí a ochranu přírody.

Životní prostředí a jeho stav vždy souvisí s historickým vývojem dané oblasti a aktivitami samotných obyvatel. Kvalitu životního prostředí ovlivňují především lidé sami, ale je taktéž nutné přihlídnout i k některým vlivům nadregionálního charakteru. Tento typ zátěže pro kvalitu životního prostředí na Plzeňsku představuje například dálnice D5 spojující Plzeň s hlavním městem Prahou. Vedle těchto zásahů má významný vliv na krajinu a životní prostředí osídlení. Největší zátěže celého Plzeňského kraje se ale koncentrují v krajském městě Plzni a okolní oblasti vykazují naopak často vysokou kvalitu životního prostředí s malým podílem znečištění [Kopp in Anderle et al., 2008, s. 25].

Podle dat Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) můžeme hodnotit stav životního prostředí v rámci celého Plzeňského kraje příznivě. Ve srovnání se stavem celé České republiky je životní prostředí v Plzeňském kraji na lepší úrovni a emise zde dosahují nižších hodnot. Konkrétně pak k nejméně zasaženým oblastem patří vedle Šumavy, Českého lesa a Brd právě oblast v okolí Manětína a Nečtin [ČSÚ, 2012, s. 1].

Území Manětínska je specifické taktéž velmi nízkou úrovní světelného smogu a vysokou viditelností hvězd. Je zde zachováno takové noční životní prostředí, na které jsou zvířata, ale také lidé, přirozeně zvyklí. Na sledovaném území se vyskytuje okruh mimořádné tmy a jsou zde vhodné podmínky pro astronomy ke zkoumání noční oblohy a hvězd. Ti sem již řadu let jezdí na soustředění a letní tábory, které se zaměřují právě na pozorování noční oblohy. Tyto oblasti výrazně tmavé noční oblohy s vysokou viditelností hvězd jsou v České republice pouze tři a v rámci Evropy je oblast tmavé oblohy na Manětínsku dokonce devátá. [www. plzenskydenik.cz].

Pro uchování kvality životního prostředí a zachování správného fungování ekosystémů v přírodě se musí tyto dvě entity chránit prostřednictvím různých nástrojů řízeného managementu. ÚSES neboli Územní systém ekologické stability (dále jen ÚSES), je jednou z možností, jak zdejší přírodu chránit a zachovat její přirozené funkce. ÚSES můžeme chápat jako plán ochrany přírody propojující přírodě blízké krajinné segmenty s relativně vysokou úrovní ekologické stability. ÚSES obsahuje tři základní stavební části – biocentra, biokoridory a interakční prvky [Zákon 114/1992 Sb.].

V Plzeňském kraji se vyskytuje celkem 6 biocenter nadregionálního charakteru, z toho dvě se vyskytují v okrese Plzeň-Sever. Jde o biocentrum Střela – Rabštejn, ležící v těsné blízkosti Manětína a biokoridor Zahrádky, což je malá vesnička nacházející se na severozápad od Plzně [Brotánková in Anderle et al., 2008, s. 169].

I když může dle mého názoru ÚSES přinášet dobré výsledky z hlediska ochrany přírody a životního prostředí, jde o projekt, jehož realizace není snadná. V poslední době dochází spíše k odklonu od tohoto způsobu ochrany ve prospěch uspokojování potřeb konzumní společnosti. Dalším problémem, který se k plánům ÚSES váží, jsou střety soukromých zájmů jednotlivců a investičních zájmů na jedné straně a veřejných zájmů o ochranu přírody na straně druhé.

Dalším způsobem ochrany přírody nutným zmínit je soustava **NATURA 2000**, na základě které se vymezují evropsky významné lokality a ptačí oblasti. Vyhlášení těchto dvou druhů lokalit se provádí podle specifických podmínek uvedených v zákonech, přičemž hlavním cílem NATURY 2000 je poskytnout ochranu takovým druhům a oblastem, které jsou z evropského pohledu nejcennější. Takto vymezené oblasti jsou pak chráněny na základě zákazů provozování některých potenciálně ohrožujících činností. Pro celý Plzeňský kraj je nejvýznamnější ptačí oblast Křivoklátsko, evropsky významných lokalit je pak na Plzeňsku stanoveno 25. V blízkosti Manětínska se nachází například evropsky významná lokalita Kaňon Střely, určená hlavně pro ochranu přírodních stanovišť.

Specifikem v Plzeňském kraji je pak ochrana netopýrů, jejichž stanovištěm je právě Manětín, konkrétně věž místního kostela [Pivoňková in Anderle et al., 2008, s. 170].

Samozřejmě nesmíme opomenout způsoby chránění přírody prostřednictvím vyhlášení maloplošných a velkoplošných chráněných území. Mezi velkoplošná chráněná území patří **Národní parky** (dále jen NP) a **Chráněné krajinné oblasti** (dále jen CHKO). Pro oblast Plzeňska je typická nerovnoměrnost výskytu maloplošných chráněných oblastí v jednotlivých regionech a jejich relativně malá rozloha. Převažují zde pak zvláště chráněné lokality určené pro ochranu různých lesních biotopů. Z jedné třetiny jde o lokality chránící geologicky významné útvary a paleontologická naleziště [Pivoňková in Anderle et al., 2008, s. 171]. V nadregionálním měřítku je v Plzeňském kraji jeden národní park – Šumava, který ale z větší části zasahuje spíše do Jihočeského kraje. Co se týče CHKO tak z menší části zasahuje do oblasti Plzeňska CHKO Křivoklátsko, u které se uvažuje o možnosti vyhlášení NP.

Mezi maloplošné chráněné oblasti můžeme zahrnout 4 typy území. Jedná se o národní přírodní rezervace (dále jen NPR), národní přírodní památky (dále jen NPP), přírodní rezervace (dále jen PR) a přírodní památky (dále jen PP). V okrese Plzeň-sever se vyskytuje celkem 17 maloplošných chráněných oblastí. Pro námi sledovanou oblast mohou mít význam PP Osojno, PR Kozelka, NPP Odlezenské jezero a PR Střela. Přírodní rezervace Střela je největší maloplošnou chráněnou oblastí na území Plzeňska (čítá 314 ha) [Zahradnický; Mackovčín a kol., 2004, s. 329-341].

Další možností, jak zajistit ochranu přírody je zřizování **přírodních parků**, které mají chránit: „*krajiny s významnými soustředěnými přírodními a estetickými hodnotami [...] a tvoří přechodový typ území mezi obecně a zvláště chráněnými částmi přírody.*“ [Kočandrlová in Anderle et al., 2008, s. 178]. Z přírodních parků vyskytujících se na sledovaném území mohu uvést například přírodní park Manětínská, který se rozkládá mezi městem Manětín a Úněšovem. Jde o komplex lesů, rybníků a pramenišť potoků [Kočandrlová in Anderle et al., 2008, s. 178].

Z hlediska výskytu některých vzácných přírodních prvků a živočichů a vzhledem k dobrému stavu životního prostředí považuji tuto oblast za velmi hodnotnou. Právě dobrý stav a kvalita životního prostředí by mohla mít rozhodující význam pro možnost budoucího rozvoje Manětínska, například by zde mohlo dobře fungovat uplatňování principů udržitelného rozvoje v podobě sítě tzv. Zdravých měst, jejichž součástí by se mohl dle mého názoru Manětín snadno stát. To by pak mohlo posílit i příliv turistů a obraz Manětína v očích širší veřejnosti.

I když se Manětínsko vyznačuje čistým a kvalitním životním prostředím, i zde se můžeme potkat s některými ekologickými zátěžemi, které mohou být rizikem pro celkový stav tohoto regionu. V posledních letech je často diskutovaným problémem těžba pískovce určeného pro opravu Karlova mostu v blízkosti sousedících Nečtin. Těžba by měla být zahájena zhruba v roce 2015. Z hlediska ekonomického to pro oblast Nečtin i Manětína může mít příznivé výsledky, avšak centrum těžby se nachází ve zdejších lesích a ty budou těžbou výrazně narušeny, což se nemusí líbit dotčeným obyvatelům. Dalším problémem vázající se k otázce těžby je doprava vytěženého materiálu. Vytěžený pískovec se musí z Nečtin do Prahy nějakým způsobem dopravit, v tomto případě prostřednictvím nákladních automobilů, jelikož vlakové spojení zde chybí. Nákladní automobily mohou mít pak neblahý vliv jak na ovzduší, tak i na kulturní památky. Již v minulosti se v Manětíně řešily některé problémy s obsluhou staveb, kdy nákladní automobily vozící stavební materiál narušovaly stabilitu některých domů na náměstí nebo v blízkém okolí.

Manětínsko je tradiční zemědělskou krajinou a může být mimo jiné ovlivněno samotnou zemědělskou činností způsobující eroze či narušující retenční schopnost a kvalitu půdy. Ve sledovaném regionu je ovšem potenciální riziko ohrožení zemědělskou činností situováno spíše na Kralovicko.

Jinými riziky ohrožujícími kvalitu životního a přírodního prostředí může být doprava obecně či ukládání odpadů. Tyto ekologické zátěže ovšem nejsou koncentrovány do severní části Plzeňského kraje a na Manětínský region nemají výrazný vliv [Dokoupil, Matušková 2005, s. 106-110].

Krajina na Manětínsku, jak jsem již zmínila výše, je tradiční zemědělskou oblastí severního Plzeňska. I přes tuto skutečnost zde ovšem převažuje nezemědělská půda nad zemědělskou. Je tomu tak proto, že na území regionu mají největší podíl lesy. Přímou v katastrálním území Manětína však převažuje zemědělská půda nad lesem. Pro větší přehlednost zde uvádím tabulku současného a historického využití ploch spadající pod katastr Manětína (v hektarech) [Databáze dlouhodobého využití ploch Česka]:

Tabulka 1: Historické využití ploch na Manětínsku (v hektarech)

	1845	1948	1990	2000
Orná půda	469.2	467.1	365.5	369.0
Trvalé kultury	7.9	11.3	29.0	29.0
Louky	57.8	59.4	50.0	50.4
Pastviny	103.9	66.7	56.1	55.5
Zemědělská půda	638.8	604.5	500.6	503.9
Lesní plochy	195.7	212.1	260.4	259.5
Vodní plochy	12.7	13.0	11.8	11.1
Zastavěné plochy	6.7	9.7	14.8	15.2
Ostatní plochy	22.4	36.1	88.5	86.6
Jiné plochy	41.8	58.8	115.1	112.9
Celkem	876.3	875.4	876.1	876.3

Zdejší krajina bývá charakterizována jako krajina méně dotčená civilizací v rámci celého Plzeňska. V oblasti mezi Úněšovem a Manětínem se rozkládá rozsáhlá lesní krajina víceméně nedotčená lidským osídlením. Hlavní silnice z Plzně do Karlových Varů se této oblasti vyhnula, a proto je tato oblast přírodě blízkého a klidnějšího charakteru. Ve srovnání je celé severní Plzeňsko více zalesněnou krajinou než jižní oblasti u Plzně. To, že je pro Manětínsko typická spíše lesnatá krajina než orná půda potvrzuje i Kopp, který tvrdí, že z hlediska ekologické stability krajiny oblast Manětínska spadá do středního stupně, kde převládají právě spíše lesní porosty, namísto orné půdy a zastavěných ploch [Kopp, in Anderle et. al., 2008, s. 23].

2.2.4 Cestovní ruch

Cestování a cestovní ruch je dalším předpokladem pro Manětínskou budoucnost a rozvíjení se. Cestovní ruch, někdy jednoduše chápáný jako cestování, nemá jasně stanovenou definici. V této podkapitole budu cestovní ruch chápat jako aktivity uskutečňující se hlavně pro uspokojení potřeb jeho aktérů, tzn. lidí (turistů). Lidé prostřednictvím cestování mohou uspokojovat různé druhy potřeb – např. poznávací, kulturní, vzdělávací apod. Nejde ovšem jen o aktivitu samotnou, ale je nutné taktéž přihlídnout k formám cestovního ruchu a jeho dopadům na ekonomické, sociální i environmentální prvky.

Pro to, aby byl určitý region z hlediska cestovního ruchu atraktivní, je potřeba splnit několik faktorů. Můžeme sem zařadit vhodné přírodní charakteristiky (povrch, klima, lesy, povrchové vody, životní prostředí), kulturní charakteristiky (jako například historické

hodnoty, architektonické hodnoty) a dále pak sportovně-technickou vybavenost, občanskou vybavenost, technickou a dopravní infrastrukturu a vnější dopravní dostupnost. Obecně je pro cestovní ruch atraktivnější členitější povrch a lesnatější krajina s kvalitním životním prostředím a přírodními zajímavostmi a možností sportovního, kulturního a rekreačního využití [Dokoupil; Matušková 2005, s. 170-171]. Ve splnění těchto faktorů není dle mého mínění Manětín nikterak pozadu, problémem ovšem je nedostatečné využití tohoto potenciálu.

Obecně můžeme celý kraj Plzeňska z hlediska potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu hodnotit právě jako region nevyužívající tento svůj potenciál. Mohly by zde být zastoupeny všechny typy cestovního ruchu. Pro rozvoj a oživení cestovního ruchu v oblasti Plzeňska, by pak dle Svobody mohlo hrát roli nabízení nových produktů, například v oblasti sportovní turistiky, poznávacího cestovního ruchu a rekreace či venkovské turistiky šetrné k přírodě. Ty však ve struktuře nabídky zaujímají jen malý podíl [Svoboda in Anderle et al., 2008, s. 765].

Okres Plzeň-sever je v souvislosti s cestovním ruchem popisován následovně: „*Rovinatý, mírně zvlněný region s převažujícími venkovským osídlením bez významného městského centra, s nízkou hustotou osídlení a významným tokem – Berouňkou.*“ [Svoboda in Anderle et al., 2008, s. 766]. V této oblasti by mohla najít své uplatnění pěší a poznávací turistika, církevní turistika, cykloturistika, hipoturistika a jezdeckví, venkovská turistika a agroturistika [Svoboda in Anderle et al., 2008, s. 766]. V současné době se ovšem s těmito druhy turistiky v Manětíně neshledáváme příliš často. Jedním z rozvíjejících se typů turistiky ovšem začíná být eko, respektive agroturistika.

I tak je ale Manětín z důvodu vyhlášení za městskou památkovou zónu, neboli zónu s vysokým potenciálem využitelným hlavně v oblasti cestovního ruchu, atraktivní pro domácí, ale i zahraniční turisty [Foud, 2007, s. 81].

Z vlastní zkušenosti vím, že se v Manětíně a jeho okolí hojně vyskytují cykloturisté a pěší turisté poznávající především zdejší krajinu, přírodní zajímavosti a kulturní památky. Manětín totiž bývá někdy nazýván jako barokní perla západních Čech. O to se zasloužil především manětínský zámek a zámecký park dominující historickému jádru. Po celém městě lze vidět mnoho dalších barokních soch. V těsné blízkosti zámku se nachází kostel sv. Jana Křtitele. Dalšími významnými památkami, které mohou nalákat turisty, jsou četné sochy lemující samotné jádro města (náměstí) ale i ostatní okrajovější části. [Foud, 2007, s. 82-85]. Jde o sochy a sousoší pocházející z období let 1670 až 1780 [Bukačová, 2010]. Právě tyto barokní památky jsou častým cílem návštěv turistů.

Dalším druhem turismu, který může přispívat k celkovému rozvoji regionu, je individuální rekreace. Třetina domů na Manětínsku patří tzv. chatařům, navštěvujících tato místa především v letní sezóně. Tím pak dochází k nárůstu celkového počtu obyvatel v Manětíně právě o tzv. sezónní obyvatele.

Velmi pozitivně hodnotím zřízení informačního centra, které v Manětíně funguje od roku 2006. Manětín a jeho okolí má obrovský cestovní potenciál, který ovšem dle mého názoru není plně využit. Problémem je opět horší dopravní dostupnost a spojení z okolních míst, ale také nedostatečná nabídka ubytovacích služeb. Přímo v Manětíně jsou jen dva pensiony s lůžkovou kapacitou cca 45 míst. V minulosti v Manětíně fungoval hotel, ten je však již mnoho let nevyužívaný, je v dezolátním stavu a nadále chátrá. Ubytovaní tohoto typu tedy v Manětíně i jeho okolí chybí. Vlastníkem hotelu je občanské sdružení, které v současné době budovu prodává.

Manětínsko je hojně protkáno mnohými cyklotrasami a pěšími turistickými stezkami, což hodnotím velmi pozitivně. Je zde i několik naučných stezek, například v blízkém městečku Rabštejně nad Střelou, které jakožto nejmenší české historické město, bývá také častým cílem turistů.

Dalšími turistickými cíli v oblasti Manětínska jsou zmíněné přírodní rezervace, přírodní památky a přírodní park a další přírodní zajímavosti a útvary, které jsem uváděla v kapitole o životním prostředí a přírodních charakteristikách.

2.2.5 Demografie a trh práce

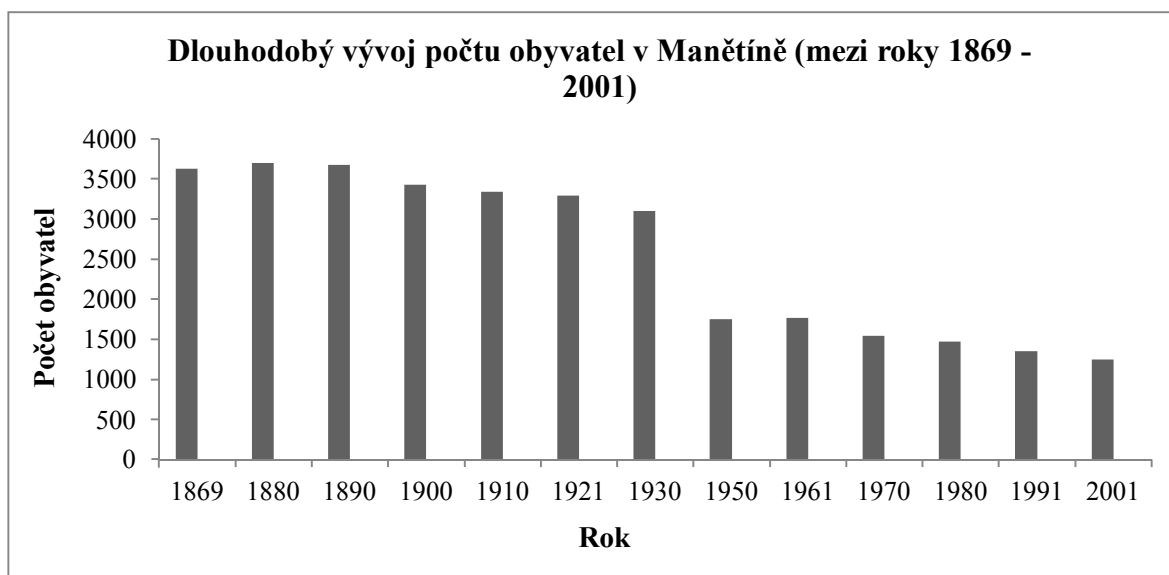
V samotném Manětíně je přihlášeno k trvalému pobytu 720 obyvatel, v okolních částech pak 433 [MÚ Manětín]. Podle ČSÚ se k 31.12.2012 hlásilo v Manětíně (včetně jeho okolních částí) k trvalému pobytu 1178 obyvatel, z toho 583 mužů a 595 žen. Údaj o počtu obyvatel přihlášených k trvalému pobytu v Manětíně musíme však brát s určitou rezervou. Z osobní zkušenosti vím, že mnoho mladých lidí Manětín uvádí jako místo trvalého pobytu, tedy město, ve kterém vyrůstali, přitom však žijí již jinde – například v Plzni nebo v Praze, kam se uchýlili z důvodů studia, ať už na středních či později vysokých školách a následně i pro lepší pracovní uplatnění. Jen málo z nich se po studiích vrací zpět do Manětína.

Průměrný věk na Manětínsku pak činí 42,6 let [ČSÚ, 2013]. Větší část zdejšího obyvatelstva tvoří lidé starší než patnáct let. Jak jsem již zmiňovala v předchozím textu, mnoho mladých lidí (především absolventi zdejší základní školy) z této oblasti odchází do

větších měst. Právě odsun mladých lidí chápu jako jednu z nevýhod pro tuto oblast. Mladou generaci, která by mohla mít hlavní podíl na celkovém rozvoji města, zde postrádám. Jak v obecné rovině, tak i na místní úrovni dochází spíše ke stárnutí populace a k vystěhovávání obyvatel do větších měst. Stárnutí obyvatelstva je jedním ze závažných problémů, se kterým se tato oblast musí potýkat, a který může ohrožovat jeho budoucí vývoj.

Z hlediska dlouhodobého vývoje počtu obyvatel v Manětíně dochází již od počátku 20. století k postupnému snižování počtu obyvatel. Pro větší názornost zde přikládám graf.

Graf 1: Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel v Manětíně (mezi roky 1869 – 2001)

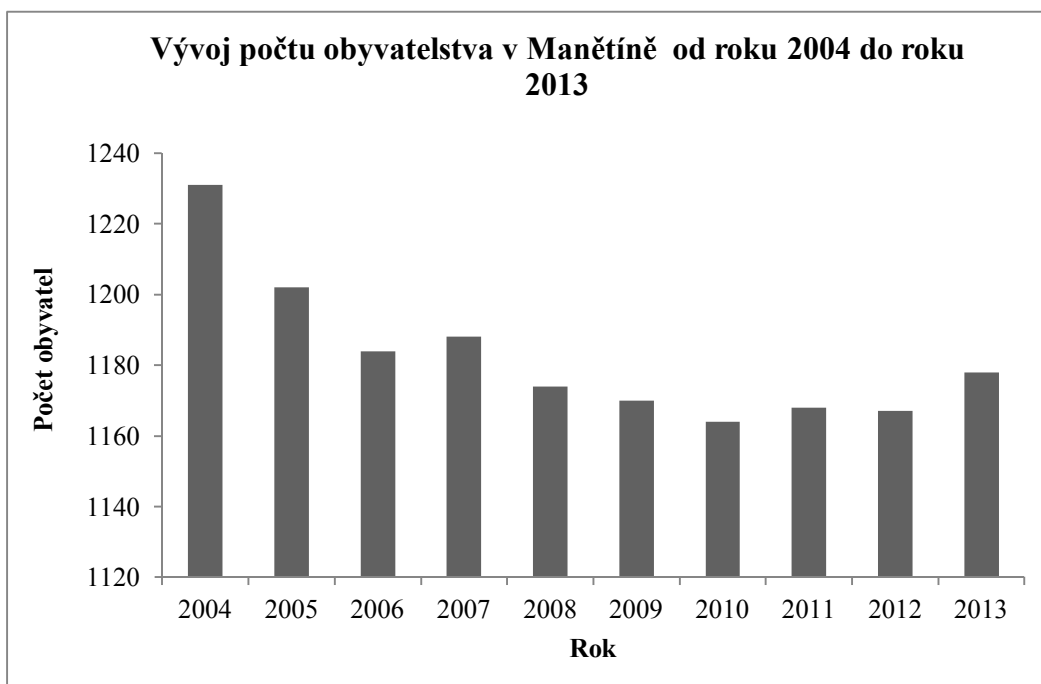

Zdroj: ČSÚ, 2013 (Historický lexikon obcí, díl 1.). Vlastní zpracování.

V tabulce pak můžeme sledovat výrazný pokles obyvatelstva v roce 1950. Příčinou tohoto poklesu bylo především zvýšení počtu úmrtí a následný odsun německého obyvatelstva. Údaje k roku 1940 pak právě z důvodu trvání druhé světové války postrádáme.

Pokud se zaměříme na vývoj v posledních deseti letech, můžeme konstatovat, že trend v postupném klesání počtu obyvatelstva se nezměnil (viz následující graf).

Graf 2: Vývoj počtu obyvatelstva v Manětíně od roky 2004 do roku 2013

Zdroj: ČSÚ, 2013. Vlastní zpracování.

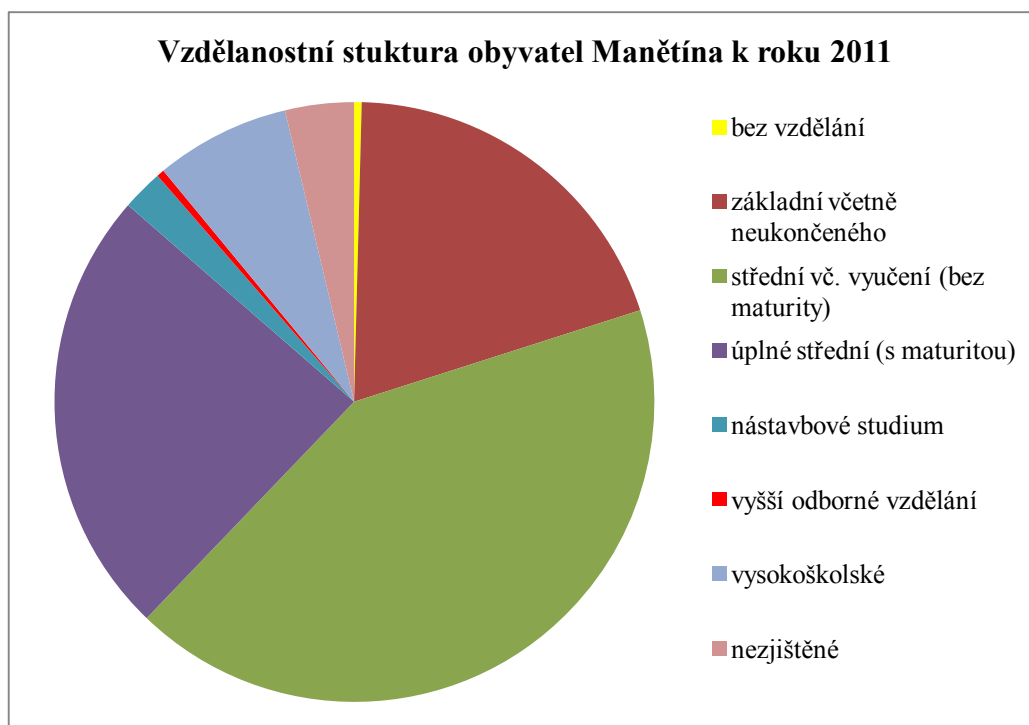
Celý region Manětínska pak můžeme hodnotit spíše jako populačně ztrátový, přičemž v letech 2001–2009 zde v absolutním vyjádření ubylo 135 občanů. V následujících letech můžeme však sledovat i určité výkyvy a mírný nárůst občanů, který ovšem nestačí na to, abychom mohli hodnotit tento nepatrný nárůst jako celkový trend růstu zdejšího obyvatelstva. Až následující roky ukážou, zda jde opravdu o postupný celkový růst počtu místních občanů, či jde jen o krátkodobé výkyvy, způsobené pravděpodobně migrací uvnitř okresu.

Celá oblast je v této problematice charakteristická spíše stagnací, jež je jedním z problémů periferních oblastí celého Česka. Otázkou je, kam bude směřovat budoucí vývoj, všeobecně lze očekávat spíše již zmíněnou stagnaci v počtu obyvatel než další výraznější úbytky.

Plzeňský kraj má oproti ostatním krajům v České republice výrazně nižší hustotu zalidnění. Okres Plzeň-sever, do kterého oblast Manětínska spadá, má ještě nižší hustotu zalidnění oproti jiným okresům v Plzeňském kraji. Z hlediska historického vývoje dochází v regionu Manětínska ke snižování hustoty obyvatelstva. V roce 1930 činila hustota obyvatelstva na Manětínsku 42,2 obyvatel na km², kdežto v roce 2001 pouhých 17,5 obyvatel na km² [Dokoupil; Matušková 2005, s. 115].

Vedle věkové struktury je důležitým prvkem, jenž může ovlivňovat rozvojový potenciál města, dosažená úroveň vzdělání jeho obyvatelstva. Čím vyšší je úroveň vzdělání místního obyvatelstva, tím se může snáze dosahovat ekonomického rozvoje v různých oblastech, například v podobě podnikatelských aktivit [Dokoupil; Matušková 2005, s. 112]. Podle výsledků Sčítání lidu, domů a bytů uskutečněného (dále jen SLDB) v roce 2011, převažuje na Manětínsku obyvatelstvo s výučním listem a se středním vzděláním bez maturity (přibližně 42 %), dále pak zdejší obyvatelé nejčastěji dosahují úplného středního vzdělání s maturitou (24 %) anebo pouze základního vzdělání (19 %) [SLDB, 2011]. Jedná se především o starší občany a to proto, že v minulosti oblast Manětínska nabízela pracovní příležitosti především v oborech, k jejichž provozování stačilo vzdělání zakončené výučním listem či maturitou. Šlo hlavně o provoz tradičního zemědělství a lesnictví.

Graf 3: Vzdělanostní struktura obyvatel Manětína k roku 2011

Zdroj: Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Vlastní zpracování.

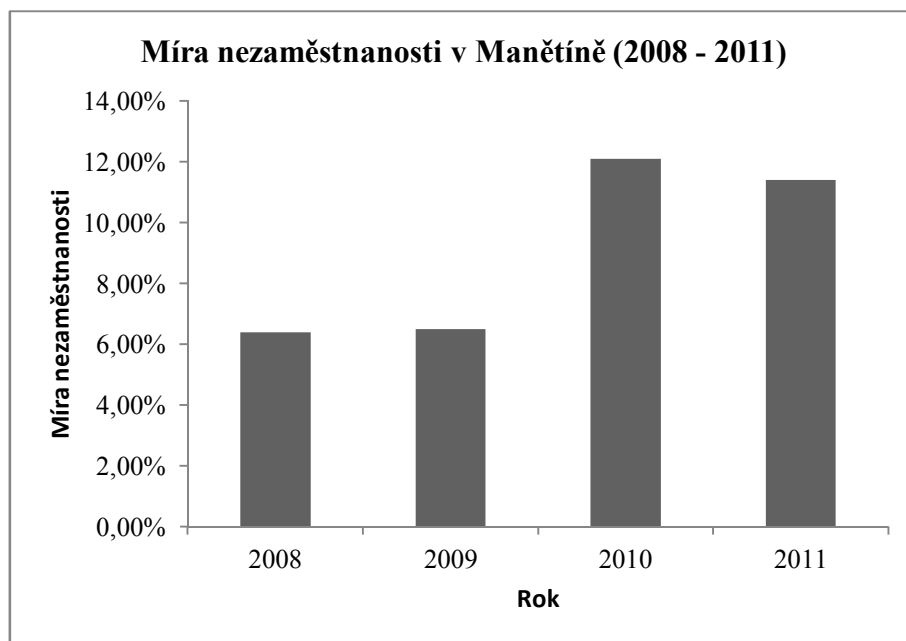
Vysokoškolsky vzdělaní lidé tvoří na Manětínsku jen nepatrný podíl z celkové vzdělanostní struktury dané oblasti, a to přibližně 7 %. Tito lidé pak nacházejí pracovní uplatnění hlavně v řídicích orgánech města, tedy orgánech místní samosprávy, a ve vyšších

pozicích dalších zdejších institucí. Může se jednat i o podnikatele, mající sídla svých podnikatelských aktivit právě v Manětíně.

Celkově se ovšem vzdělanostní struktura na Manětínsku nejeví příliš příznivě pro možnost budoucího rozvoje této oblasti – ať už z ekonomického, kulturního nebo jiného hlediska. Odvětví, vyžadující pro svůj úspěch více kvalifikované jedince, tak nemůže získat dostatečnou úroveň rozvoje, která by mohla nastartovat celkový růst a rozvoj v různých sektorech.

Dalším problémem mající vliv na možný rozvoj města jsou pracovní příležitosti pro zdejší obyvatele a míra nezaměstnanosti. K 31.12 2011 dosahovala míra nezaměstnanosti v Manětíně 11,4 % [ČSÚ, 2011]. Z hlediska vývoje v posledních několika letech (Graf 4) můžeme sledovat výkyv mezi lety 2009 a 2010, kdy se míra nezaměstnanosti zvýšila z 6,5 % na skoro jednu tolik, tedy 12,1 %. Tento skok bychom mohli spojovat s ekonomickou krizí, avšak pokud bude míra nezaměstnanosti stabilní a nebude se výrazně měnit, na budoucí vývoj Manětínska by tato skutečnost nemusela mít výrazné dopady. Hlavní příčinou nezaměstnanosti v regionu může být snižování zemědělské produkce a klesání poptávky po pracovní síle. Manětínsko můžeme charakterizovat právě jako oblast charakteristickou tradiční zemědělskou produkcí [Dokoupil; Matušková 2005, s. 140].

Graf 4: Míra nezaměstnanosti v Manětíně (2008 – 2011)

Zdroj: ČSÚ, 2011. Vlastní zpracování.

Pro pracovní trh tohoto regionu je rozhodující sousedství s Plzní. V Plzni je zaměstnána výrazná část ekonomicky aktivního obyvatelstva. Jak jsem již avizovala dříve, problémem tohoto regionu je špatná dopravní dostupnost a to komplikuje i problematiku zaměstnávání a hledání práce zdejších obyvatel. Přímo v regionu je nedostatek pracovních míst a tak lidé musí za prací dojíždět právě do Plzně, což může být časově i finančně komplikované. Často pak obyvatelé volí méně šetrný způsob dopravy a to dojíždění pomocí vlastních automobilů.

S fungováním trhu práce také souvisí celkový charakter ekonomického rozvoje. Způsobem, jak docílit zvýšení počtu pracovních příležitostí a nastartovat ekonomický rozvoj v obci je provozování podnikatelských aktivit na vlastní pěst místních občanů. Z tohoto hlediska se Manětín nejeví příliš optimisticky, i když v posledních několika letech zaznamenávám i nové snahy obyvatel o rozvoj vlastních způsobů obživy. Jedním z důvodů, proč jsou obyvatelé Manětínska v této záležitosti zdrženliví, může být fakt daný historickým vývojem. V mentalitě místních lidí může být zakořeněná socialistická idea založená na tom, že práci by jim měl poskytnout především stát a právě stát by se o ně měl v tomto ohledu postarat. Tato vize může převládat především u starších občanů, kteří v Manětíně tvoří větší část obyvatel a může se přenášet i mezigeneračně. Mladí lidé, v jejichž rukách by mohla být budoucnost Manětína tak na možnost zahájit vlastní podnikatelskou činnost raději rezignují a práci si hledají ve větších městech u jiných zaměstnavatelů, kam se pak následně často i přestěhují.

V současné době má delší tradici několik podniků. Patří mezi ně například místní tesařství a truhlárna, dvě restaurační zařízení, automobilová nákladní doprava či autoopravna. Další podnikatelské aktivity, které se objevily až v posledních několika letech jsou pak provoz soukromého ekologického zemědělství a biomoštárny, podnikání v uzenářství, provoz pizzerie či výroba a obchod s paletami.

Právě rozvoj podnikatelských činností provozovaných na vlastní pěst manětínských obyvatel by podle mého názoru mohl v budoucnu hrát roli, a to především z důvodu zvýšení počtu pracovních nabídek s výkonem práce přímo v Manětíně, čím by se zdejší lidé mohli vyhnout dojíždění za prací, a zmírnil by se odsun obyvatel. V současné době mohou být místní podnikatelé někdy vnímáni z pohledu ostatních řadových občanů spíše negativně a někdy i s mnohými předsudky, což motivaci pro rozvoj vlastních živností příliš nepodpoří.

2.2.6 Občanská vybavenost obce, spolupráce obcí a místní aktivity

V této kapitole budu rozebírat občanskou vybavenost obce, činnosti obcí a jejich vzájemnou spolupráci a místní aktivity občanů. Toto všechno se může výrazně podílet na celkovém fungování města a souhrně řídicího orgánu a jeho občanů. Pod pojmem „občanská vybavenost“ si představuji možnost místních občanů uspokojovat své potřeby, aniž by při tom museli překonávat nějaké výrazné bariéry. Manětín je dle mého názoru poměrně dobře občansky vybaven. Nachází se zde základní škola, mateřská škola, obvodní lékař a zubař, lékárna, zdravotní záchranná služba, bankomat, víceúčelové hřiště, policie České republiky, pošta, kulturní dům, několik obchodů s potravinami, tři restaurace, místní koupaliště, posilovna, informační centrum apod.

Občané mají tedy přístup jak k základnímu vzdělání, tak ke zdravotní péči a mají zde několik možností, jak produktivně trávit svůj volný čas. Ve zdravotním středisku působí jeden obvodní dětský lékař, jeden lékař pro dospělé a stomatolog. Je zde tedy zajištěna základní zdravotní péče, ale za specializovanějšími odborníky musí občané dojíždět do větších měst – například do Kralovic nebo do Plzně, což může být problém pro starší obyvatele města, kteří nemají k dispozici vlastní automobil. Zde opět můžeme sledovat problém se špatnou dopravní obsluhností.

Pro starší občany nabízí město možnost ubytování v domě s pečovatelskou službou. V Manětíně byl v roce 2005 rekonstruován nebytový objekt a tím vzniklo dalších 7 malometrážních bytů s pečovatelskou službou [MÚ Manětín, 2013]. Jak jsem již popisovala v kapitole o demografii je problémem Manětínska právě stárnutí jeho občanů a v budoucnu bude pravděpodobně potřeba zajistit v tomto ohledu potřebnou péči. Limitujícím faktorem je však omezená dostupnost finančních prostředků, kdy obecní rozpočet často nestačí na vybudování potřebných zařízení a je potřeba usilovat o čerpání peněz z evropských fondů, což není často jednoduchá záležitost.

Měli bychom se ale také zabývat otázkou kvality nabízených služeb a tím, zda jsou tyto služby pro občany dostačující. To už však záleží na subjektivním posouzení každého občana jako jednotlivce. Například obchody s potravinami zde nemusí nabízet veškeré zboží, po kterém je poptávka, a proto je v obci zvykem vyjíždět za účelem větších nákupů do měst v okolí, především do Plzně. To se vyplatí i finančně. Ceny některých potravin, nabízených přímo v obci a nabízených v Plzni, se mohou lišit a v dnešní době finanční a ekonomické krize i malé rozdíly v cenách hrají pro člověka velkou roli.

Velkou výhodou pro místní obyvatelstvo vidím v provozování mateřské a základní školy, kdy rodiče nemusí vozit své potomky do vzdálenějších měst. I pro samotné děti to může být velkou výhodou, když nemusejí trávit velkou část dne v dopravních prostředcích a mohou se hned po škole věnovat svým zájmům. Pro nejmladší generaci jsou zde tedy dobré podmínky. Co se týče vyšších stupňů vzdělání, není přímo v Manětíně ani v jeho nejbližším okolí žádná střední škola. Nejbližší možností kde pokračovat ve studiu po absolvování základní školy je Gymnázium a Střední odborná škola v Plasích a Střední lesnická škola ve Žluticích. Učňovské obory nalezneme nejbližší v Horní Bříze (Střední odborné učiliště) a v Kralovicích (Střední odborné učiliště zemědělské) [www.atlasskolstvi.cz]. Výrazná je také dojíždka do škol v Plzni, kde je největší výběr studijních oborů. Žáci zde mohou bydlet v pracovním týdnu na internátech a tím se dojíždění vyhnout. Většina studentů vysokých škol pak studuje v Plzni – v nejbližším univerzitním městě. Odliv mladých lidí za studiem z důvodu špatné dopravní obslužnosti a omezené možnosti uplatnění absolventů vede ke ztrátě vztahu k regionu.

Pro správné fungování obce je důležitá i spolupráce s okolními obcemi podobného charakteru. V okrese Plzeň-sever existuje několik sdružení obcí často nazývané jako „mikroregiony“. Nejvýznamnější je pro nás pak tzv. **Manětínsko-nečtinský mikroregion**, jenž je založen na spolupráci tří obcí – Manětína, Nečtin a Štichovic [www.risy.cz]. Předsedou Manětínsko-nečtinského mikroregionu je v současné době manětínský pan starosta Mgr. Josef Gilbert Matuška. Mikroregion byl založen v roce 2003, přičemž hlavní pohnutkou pro spolupráci zmíněných tří obcí byla společná snaha identifikovat problémy, kterým musí podobná venkovská uskupení čelit a stanovit pak nástroje mající napomáhat k řešení těchto problémů [www.manetin-nectiny.cz]. Tato organizace jako hlavní společný cíl uvádí následující: *„Hlavní společné cíle, které obce mikroregionu spojují, jsou od počátku vnímány ve stabilizaci počtu obyvatel a v rozvoji cestovního ruchu založeném na místních přírodních a kulturních předpokladech daného území. Dalším významným spojujícím prvkem je historie, kdy v minulých staletích patřily obce pod manětínské panství, množství památek a čistá příroda.“* V minulých letech byly pod záštitou tohoto mikroregionu realizovány následující projekty: vydání dvou propagačních materiálů, zmapování drobných památek na území mikroregionu a vypracování návrhu na jejich obnovu, vytvoření propagačních tabulí s mapkou mikroregionu, realizace tzv. „turistických zastavení“ a nákup sekačky [MÚ Manětín 2013].

Dalším sdružením obcí stojícím za zmínku je **Mikroregion Dolní Střela**. Vznikl v roce 1999 a členskými obcemi jsou například Dražeň, Hvozd a od nedávné doby také

Manětín a Štichovice. Celkem 23 obcí se sdružilo za účelem propagace celého regionu a zlepšení nabídky turistických služeb [www.dolni-strela.cz].

Vedle těchto sdružení existuje v rámci okresu Plzeň-sever dalších pět organizací snažících se o vzájemnou spolupráci. Patří mezi ně sdružení **Bělská skupina**, mající za cíl: „*zmnožení sil a prostředků při prosazování záměrů rozvoje obcí, odvádění a čištění odpadních vod, výstavba pozemních a inženýrských sítí.*“ [www.risy.cz]. Dále pak **Mikroregion Kralovicko**, který si mimo jiné klade za cíl všeobecnou ochranu životního prostředí a dosahování ekologické stability území. Zbývajícími třemi jsou pak **Mikroregion Plzeňské západní rozvojové zóny**, **Mikroregion Touškovsko**, a **mikroregion Severní Plzeňsko** [www.risy.cz].

Veškeré tyto snahy o spolupráci a sjednocení menších obcí a stanovení si cílů, kterých je potřeba dosáhnout, považuji z hlediska možnosti rozvoje za velmi významné. Pro získání dotací z evropských fondů je někdy nutné spolupracovat a vytvářet organizace zahrnující menší územní celky. Některé dotace jsou poskytovány jen pro větší územní celky, což je další a často hlavní důvod, proč by se měly obce spojit a spolupracovat na společných projektech. Je to důležité jak pro získání dotací státních, tak z fondů Evropské unie. Práce na společných projektech je tedy z hlediska rozvoje i jednotlivých obcí významná a neměla by být opomíjena.

Dalším bodem této kapitoly je pak místní spolupráce jednotlivých občanů a vytváření spolků a zájmových skupin přímo uvnitř obce. Některé spolky a organizace v Manětíně mají již tradiční postavení, jiné vznikly až v poslední době. Hlavní činností manětínských spolků je pak pořádání různých akcí, ať už sportovních, rekreačních nebo spíše kulturního charakteru. V samotném Manětíně působí několik spolků.

Jedním ze spolků, který vznikl přibližně před deseti lety, je „**KOS Manětínský**“. Jedná se o občanské sdružení založené v roce 2004, přičemž KOS je zkratkou pro „Kulturní a okrašlovací spolek“. Cílem tohoto spolku je pak zkrášlování zajímavosti v Manětíně, jeho propagace a nalákání turistů. Počet členů není příliš velký – kolem 20 členů a někteří z nich nemají ani trvalé bydliště v Manětíně, ale jsou z Plzně nebo i z Prahy [www.manetin.cz]. Myslím si, že je dobré, že i lidé, kteří v Manětíně přímo nežijí, mají zájem o jeho propagaci. Na druhou stranu bych očekávala větší zájem místních občanů o účast ve spolku takového typu, tedy takového, který má přispívat nejen k nalákání nových turistů, ale i ke zlepšení života jeho vlastních občanů. Mezi hlavní akce tohoto spolku patří pravidelné pořádání cyklistických nebo pěších výletů.

Spolkem s delší tradicí je pak „**Divadelní spolek MLASK manětínský**“, který byl založen již v roce 1993. Slovo MLASK je zkratkou pro „Manětínský lidový amatérský soubor komediantů“. Jde o spolek nevelkého počtu lidí, kteří pravidelně připravují různá divadelní představení, se kterými vystupují i v okolních vesnicích a městech. Hlavní akcí je pak každoroční pořádání divadelního víkendu nazvaného „Manětínská opona“. Již od svého vzniku se akce pořádá každým rokem na podzim a ze strany veřejnosti je o ni stále velký zájem. Co se týče kostýmů a kulis potřebných k divadelním představením – jde zpravidla o vlastnoruční výrobu členů MLASKu [www.manetin.cz].

Další důležitou organizací je **Tělovýchovná jednota (TJ) Sokol Manětín**. Jedná se o sportovní organizaci, která sdružuje místní fotbalisty, volejbalisty, nohejbalisty a občany činné v kondičním posilování a spravující místní posilovnu.

Sbor dobrovolných hasičů **Manětín** (dále jen SDH) vznikl v roce 1869 a je druhým nejstarším hasičským sborem v Plzeňském kraji. Vedle důležité role SDH v ochraně před požáry místního rozměru je také aktivita v požárním sportu a účast mladých hasičů ve hře Plamen, což je celorepubliková soutěž v tomto druhu sportu. Největším úspěchem místních mladých hasičů je získání titulu mistrů České republiky právě ve hře Plamen a to v roce 2004. Členové manětínského SDH pak vedle akcí hasičského typu pořádají i kulturní akce. Jde především o organizaci hasičského bálu, dětského maškarního bálu, pravidelných venkovských zábav a taktéž manětínští dobrovolní hasiči organizují již řadu let letní dětský tábor v nedalekých Klenotech [www.manetin.cz].

Dále v Manětíně působí další spolky – **Český svaz žen; Český svaz rybářů**, pořádající dětský tábor a různé kulturní akce či závody v rybolovech, taktéž se starají o pravidelný výlov místních rybníků; **Český svaz včelařů**.

Také tu najdeme svaz, který je zaměřen přímo na ochranu životního prostředí. Jedná se o **Český svaz ochránců přírody Manětínsko** (dále jen ČSOP Manětínsko). Jde o neziskovou organizaci, zabývající se o ochranu druhů (například sýčka obecného, sovy pálené, sokola stěhovavého) a ochranou krajiny obecně [www.csop-plzensko.cz]. Této organizace se daří získávat různé dotace – v poslední době dotace na údržbu stromů a jejich výstavbu. Letos na jaře se uskutečnila výsadba aleje u nedalekých Stvolen. Také organizace obdržela dotaci na výstavbu kompostárny, kam by se měl svážet biologický odpad z území působnosti Manětína. Minulý rok také získali dotaci na novou naučnou stezku nazvanou „Mlýny na manětínsku“, která vede okolo řeky Střely, kde se nachází staré mlýny [MÚ Manětín, 2013].

2.2.7 Kulturní charakteristiky a specifika

V této kapitole budu popisovat národnostní, náboženské a kulturní charakteristiky Manětínska. Co se týče národnostního složení obyvatelstva, hraje zde významnou roli historický kontext. V průběhu historie totiž docházelo na Manětínsku k míšení německého a českého obyvatelstva [Bukačová; Fák, 2006, s. 10-11]. Touto oblastí procházela po říjnu 1938 hranice mezi Československem a Německem. Některé části Manětína byly součástí Německa, tzv. Sudetské župy, a měly tudíž vysoký podíl německého obyvatelstva [MÚ Manětín 2013]. Stejně jako v pohraničních oblastech Česka i zde došlo po válce k odsunu německého obyvatelstva a tím docházelo i k vyliďnění a opouštění sídel, které pak začaly chátrat, některé zcela zanikly. V současnosti žije na Manětínsku české obyvatelstvo často s německými předky, ale nevyskytuje se zde žádná národnostní menšina.

Z výsledků Sčítání lidu, domů a bytů z roku 2011 můžeme konstatovat, že náboženské vyznání místních obyvatel tvoří podíl věřících cca 32 % (z celkového počtu respondentů, kteří na tuto otázku odpověděli). Zbývající částí jsou obyvatelé, kteří uvedli, že jsou bez náboženského vyznání. Z těch co odpověděli, že jsou věřící, se pak část z nich (cca 13 %) nehlásí k žádné náboženské církvi nebo společnosti. Ti, kteří se hlásí ke konkrétní církvi nebo náboženské společnosti se až na dvě výjimky hlásí zpravidla k církvi Římskokatolické [SLDB, 2011].

I na Manětínsku se můžeme potkat s některými jazykovými specifiky. Jazyk se zde vyznačuje používáním ukazovacích zájmen „tuto“, „tuten“, kdy může jít o přejímání těchto výrazů z plzeňského prostředí. U přivlastňovacích zájmen se používá koncovka „-ovo“ (př. tátovo, bratrovo) a hojně se říká „kdopa“, „copa“ s absencí písmene „k“. Za unikátní slova lze považovat „vošouchy“ (bramboráky) nebo „radvánec“ (kolečko) a „falář“ místo farář. Dále jsou v oblasti jazykové samozřejmě běžné unikátní místní názvy a pomístní pojmenování [MÚ Manětín, 2013].

Na Manětínsku se slaví tradiční církevní svátky a jsou zde také dodržovány některé specifické lidové zvyky a obyčeje. Jaro ovládá hlavní církevní svátek Velikonoce. S nimi je spojena celá řada lidových zvyků, z nichž mnohé jsou od Velikonoc odvozené. V Manětíně i v přidružených vesnicích má z historie silnou tradici masopust. Lidé se vytrhují z rutiny všedního dne tím, že se oblečou do nejrůznějších kostýmů a masek. V samotném Manětíně měl masopust velkou tradici do 70. let. Masopustní tradice zde byla obnovena až roku 2003, kdy se dalo dohromady pár nadšenců z místních spolků, a vyzvali ostatní, aby se přidali k této tradici. V celé oblasti se dále samozřejmě slaví církevní svátek

Vánoce, kdy se o první adventní neděli rozsvítí stromek na manětínském náměstí a probíhá u něho zpívání koled. S Vánoci je rovněž spjata tradiční štědrovečerní bohoslužba, na kterou se do Manětína sjíždějí lidé z okolí. Veškeré tyto svátky a udržování tradic jsou důležité, a to zejména pro to, že při organizaci a uskutečňování těchto tradic se musí místní obyvatelé semknout a spolupracovat, z čehož lze odvozovat to, že by místní lidé mohli dobře fungovat i v budoucím vývoji Manětína, jenž by mohl směřovat například i k přijetí principů udržitelného rozvoje.

2.2.8 Zhodnocení nedostatků a pozitiv Manětína a okolí

Jako první limitující faktor manětínské oblasti chápeme jeho geografickou polohu. Ta limituje Manětín a jeho obyvatelstvo v tom smyslu, že je relativně daleko od větších městských center a dopravní dostupnost do těchto center není dostačující. To pak ovlivňuje i odliv lidí z této oblasti právě do těchto měst (Karlovyh varů, ale především Plzně) anebo do jiných obcí v jejich okolí.

Z důvodu omezeného počtu pracovních příležitostí pro místní jsou tito obyvatelé Manětínska závislí na dojíždění do jiných měst, kam cestují za zaměstnáním. Pokud místní lidé nemají k dispozici vlastní automobil, nezbyvá jim nic jiného, než se spoléhat na hromadnou dopravu, v tomto případě pouze na autobusy. Dojíždění z Manětína za prací je pro mnohé obtížné, a i když se Manětín nenachází tak daleko od Plzně, je cesta autobusem velmi časově náročná (cca hodinu a deset minut). Frekvence spojů je dalším faktorem, který nemusí všem vyhovovat. Nicméně hlavní problém vidím právě v časové náročnosti dojíždění, kdy mnozí lidé dají raději přednost pro bydlení v místě svého pracoviště, aby se dojíždění autobusy vyhnuli. V těchto případech mají pak sice jako místo trvalého bydliště uvedený Manětín, nicméně ten se pro ně stává spíše místem pro víkendové návštěvy.

Pokud lidé v Manětíně setrvávají i na úkor náročného dojíždění může to přinášet i další nepříznivé důsledky. Lidé totiž přicházejí o značnou část svého volného času, Manětín se pro ně stává jakousi „noclehárnou“ a sami již nemají čas ani energii se aktivně zapojovat do společenského dění a přispívat tak k celkovému rozvoji Manětína.

V souvislosti s dnešní politicko-ekonomickou situací nepředpokládám, že by se tento trend v budoucnu nějak výrazně měnil a tudíž odliv lidí z této oblasti chápeme jako další hlavní nedostatek způsobující stagnaci rozvoje v oblasti. Jde o problémy komplexního charakteru, kdy jeden ovlivňuje druhý. V tomto případě jde vzájemnou propojenost geografické polohy, nedostatku pracovních příležitostí, špatné dopravní dostupnosti a odlivu lidí do větších měst.

Jedním z velkých nedostatků, který poprvé zmiňuji až zde je absence veřejného kanalizačního systému, který by mohl ohrožovat kvalitu místních vod a celkově životního prostředí. V současné době se ale projednávají návrhy na vybudování kanalizace a tím by se tento problém mohl vyřešit. Otázkou ovšem je, jak dlouho by trvalo, než by se došlo až k samotné realizaci tohoto projektu.

Samozřejmě má Manětín i mnoho kladů, ze kterých by ve svém budoucím rozvoji mohl těžit. Manětín se nachází v oblasti, která je charakteristická krásnou a čistou přírodou a kvalitním životním prostředím. Významným specifikem této oblasti je výskyt tzv. výrazně tmavé oblohy, která je ideální pro pozorování hvězd (právě z důvodu nízkého světelného znečištění). Důvodem pro nízkou úroveň světelného znečištění je větší vzdálenost do měst produkující světelný smog, který ale z druhého pohledu může být vnímán i jako limitující faktor. V září 2014 se po jednání starostové několika obcí dohodli na podepsání memoranda, kterým se na Manětínsku oficiálně vyhlásila oblast tmavé oblohy. Z tohoto dokumentu vychází dobrovolný závazek těchto obcí, aby dbaly na zásady šetrného osvětlování a počínaly si tak, aby zde zůstal charakter tmavé oblohy zachován. [www.manetinskatma.cz]. Vyhlášení oblasti tmavé oblohy by v budoucnu mohlo zvýšit atraktivitu a popularitu Manětína, jak v očích širší veřejnosti, tak v očích odborníků, studentů apod.

Zvláštnosti vycházející z čistého charakteru přírody a životního prostředí zasahují i do další oblasti, ve které vidím příležitost pro rozvoj Manětína. Jedná se o cestovní ruch. Manětín a jeho okolí nabízí mnoho atraktivních míst k návštěvě, ať už na kole, nebo pěšky. Pěší turistika a cykloturistika by zde mohla najít velké uplatnění, pokud se ovšem zlepší celkové podmínky pro turisty a turistická infrastruktura, například ubytovací možnosti či informační služby pro turisty. To se v Manětíně plánuje, a proto věřím, že právě cestovní ruch by mohl hrát v budoucnu velkou roli pro rozpočívání dění v Manětíně a zamezení stagnace. Nutno zmínit, že vedle přírody je dalším lákadlem pro turisty i kulturní historické dědictví Manětína, tedy velké množství kulturních památek odkazující na bohatou historii Manětína. Vzhledem k tomu, že je Manětínsko tradičním zemědělským krajem, je další příležitostí v oblasti cestovního ruchu i potenciál pro rozvoj dalších druhů turistiky jako je ekoturistika či agroturistika. Tyto formy turismu jsou v současné době na vzestupu a obecně podléhají značné popularitě.

Jako záležitost na pomezí výhody a nevýhody považují přímo místní obyvatelé, oblast někdy nazývanou jako sociální či lidský kapitál. Podle mého názoru jde o ambivalentní aspekt Manětína v tom smyslu, že na jednu stranu jsou manětínští občané

velmi aktivní v různých spolcích a při organizaci kulturních či společenských akcí, avšak na stranu druhou mohou sami místní občané Manětín v určitých věcech brzdit. Tuto brzdu vidím hlavně v tom, že si zdejší lidé často neuvědomují hodnotu historického, kulturního i přírodního dědictví Manětína. To, co jim Manětín poskytuje, často berou spíše jako přítěž, respektive jako něco samozřejmého, o co není potřeba se více zajímat. Kulturním historickým dědictvím myslím zejména barokní památky architektonického typu, jako jsou zdejší kostely, zámek, náměstí, barokní sochy, škarpy i domy nacházející se v historickém centru města. Lidé žijící v domech, které jsou prohlášeny za kulturní památky, pak mohou mít konflikty při rekonstrukcích svých obydlí s památkáři, kteří svým přístupem mohou někdy sami tyto averze podporovat. Pokud jde o přírodu a přírodní dědictví, mám na mysli to, že zdejším lidem chybí environmentální povědomí o potřebě přírodu a životní prostředí chránit, a převládá zde spíše smýšlení chápající přírodu především jako ekonomický zdroj. To by mohlo být pak dle mého názoru určitým ohrožením při snahách o zachování současné kvalitní úrovně přírody a životního prostředí jako celku.

Jako další pozitivum se dá považovat relativně dobrá občanská vybavenost, kterou Manětín poskytuje svým obyvatelům. Myslím si, že místní lidé zde dokážou spokojeně žít i bez potřeby častějšího kontaktu s většími městy a na rozlohu Manětína jsou tyto služby dostačující. V následující tabulce shrnuji výčet pozitiv a negativ, které se k manětínské oblasti vážou.

Tabulka 2: Pozitiva a negativa Manětínska (vlastní zpracování)

<i>Pozitiva</i>	<i>Negativa</i>
<ul style="list-style-type: none"> • přírodní a kulturně-historické památky • potenciál pro rozvoj turismu • kvalitní životní prostředí (vysoká lesnatost atd.) • vyhlášení oblasti tmavé oblohy • potenciál pro rozvoj ekologického zemědělství • potenciál pro rozvoj agro- a ekoturistiky • přetrvávání místních tradic • občanská vybavenost	<ul style="list-style-type: none"> • nízká hustota zalidnění • dlouhodobý úbytek obyvatel, nebezpečí vylidnění • stárnutí populace • málo pracovních příležitostí • nízká míra podnikatelských aktivit • nízká vybavenost obcí veřejnou kanalizací • špatná dostupnost specializované zdravotní péče pro starší občany • špatná dopravní dostupnost do větších měst (nízká frekvence spojů, dlouhá doba dojížděky do Plzně) • nedostatečná kapacita a kvalita ubytovacích zařízení pro cestovní ruch

2.3 Popis výzkumného problému

Práce neobsahuje stanovení konkrétních hypotéz a je spíše kvalitativního charakteru. Základem práce je stanovení hlavního výzkumného problému, jímž je možnost **vytvoření důvěryhodných scénářů vývoje relativně malého území**. V práci se pokusím takové scénáře systematickou metodou vytvořit a pokusím se diskutovat jejich plauzibilitu. V obecné rovině jde tedy také o zjišťování předpokladů tvorby těchto scénářů.

Jinými slovy je výzkumným problémem mnou vybraná lokalita, tedy Manětínsko a otázka jeho budoucího rozvoje, který se snažím odhalit na základě prognostické metody tvorby scénářů. Tím se snažím otestovat, za jakých podmínek a zda je vůbec možné scénáře na takovéto úrovni vytvořit a zda lze vytvořit kvalitní scénáře v mnou zvoleném rozsahu, tedy v rozsahu jedné diplomové práce, kdy se na tvorbě scénářů podílí pouze autor této práce s pomocí svého školitele. Otázkou je, zda je možné vytvořit pomocí mnou vybraných metod důvěryhodné scénáře, které mohou mít i širší přínos.

Modelovou lokalitu se snažím uchopit v celé její komplexnosti s důrazem na hlavní aspekty – **hrozby a příležitosti** současnosti, případně minulosti (teoretická část práce), avšak především budoucnosti (empirická část práce).

2.4 Cíle práce

Cíle práce jsou dva. Prvním je vyhodnocení možných alternativ budoucího rozvoje Manětínska s důrazem na identifikace hybných sil a procesů působících v této lokalitě a určení jejich intenzity a dopadů. Druhým cílem je otestování možností scénářů, respektive jejich pozitivních stránek a naopak úskalí, které s sebou tato metoda nese.

Práce bude mít praktický přínos v tom smyslu, že ukáže, zda a jakým způsobem je možné vytvořit důvěryhodné scénáře pro danou lokalitu na místní úrovni. Vytvoření scénářů pak může mít praktický přínos i pro samotné představitele Manětína při rozhodování na místní úrovni (v rámci tvorby různých vyhlášek, územního plánování, podnikatelských strategií apod.).

Jiným praktickým přínosem této diplomové práce může být snížení nejistoty ohledně budoucího vývoje Manětínska. Jde tedy o empirické zhodnocení možností nebo naopak limitů rozvoje v budoucnosti této lokality.

Konkrétněji řečeno, čtveřice scénářů umožňuje představitelům decizních sfér Manětínska, tedy především místním zastupitelům, ale i podnikatelům, významným vlastníkům nemovitostí a podobně, využít příležitostí, jež jim scénáře nabídnou, a vyvarovat se rizik, jež jim scénáře představí. Scénáře o možných budoucnostech tedy mohou sloužit jako vyhodnocování a kontrola strategických rozhodnutí do budoucna. Podle toho, jaká pak nastane budoucnost v realitě, se můžeme zpětně ke scénářům vrátit a posuzovat jejich validitu.

Práce pak může mít i určitý teoretický přínos. Může nabídnout malý, ale zcela konkrétní příspěvek k teorii tvorby scénářů budoucího rozvoje, především na příkladu scénářů týkajícího se relativně malého území. Naplnění těchto cílů práce pak diskutuji v závěrečných kapitolách práce.

3. EMPIRICKÁ ČÁST

V následujících částech textu se podrobněji zabývám celým procesem analýzy dat, od přepisů rozhovorů, přes provedení SWOT analýzy a nadefinování modelu DPSIR, k identifikaci hlavních hnacích sil a na závěr až ke čtyřem různým verzím příběhů o budoucnosti Manětínska. Hlavní obsahem této části práce je tedy prezentace zjištěných výsledků celého výzkumu a popis praktického postupu v konkrétním případě vybrané modelové lokality, jakožto subjektu celého výzkumného procesu. Tento proces pak v případě potřeby doplňuji taktéž i některými teoretickými příspěvky z odborné metodologické literatury.

3.1 Metodologie práce

V této části diplomové práce se zabývám zvolenými metodami výzkumu, na jehož základě jsem získala potřebná data pro stěžejní empirickou část, jež navazuje na tyto kapitoly. V těchto podkapitolách tedy popisuji základní charakteristiky, důvody volby, případně výhody a nevýhody zvolených výzkumných technik a proces získávání dat. Zásadní pro mou práci bylo především získání dat o současných problémech a výhodách Manětína a jeho okolí a informací o budoucích představách samotných jeho obyvatel. Pro to, abych tyto informace získala, jsem si zvolila metodu polostandardizovaných (polostrukturovaných) rozhovorů. Na ty jsem pak navázala SWOT analýzou a metodou DPSIR (The Driving force-Pressure-State-Impact-Response model), které mi pomohly při identifikaci hlavních hybných sil vybrané lokality. Tím jsem mohla postoupit k hlavnímu cíli mé práce, tedy k vytvoření scénářů budoucího rozvoje Manětínska.

3.1.1 Polostrukturované rozhovory

I když bychom mohli prognózování chápat jako samostatnou vědní disciplínu, je celá práce spíše kvalitativního charakteru a tomu odpovídají i zvolené metody výzkumu. Otázka je, co vlastně kvalitativní výzkum obnáší. Dle Hendla ho není možné jasně vymezit. Někteří vymezují kvalitativní výzkum určením toho, co není. Zjednodušeně řečeno se nejedná o výzkum, který by využíval statistické metody, nejde tedy pouze o práci s čísly [Hendl, 2005, s. 49-50].

Jednou ze základních metod spadající do kategorie kvalitativního výzkumu je rozhovor. Rozhovor je často používanou metodou v humanitních a sociálních vědách a má

bohatou historií. Za počátky používání rozhovorů se považuje 19. století, kdy byl používán v sociálních výzkumech, terénních pracích etnologů či jako klinické rozhovory psychologů. Na rozdíl od dotazníků používaných převážně ve výzkumech kvantitativního charakteru je při používání rozhovorů vyzdvihováno pozornější naslouchání mluvčího a obecně přikládání důležitějšího významu osobě informátora [Kaufmann, 2010, s. 21]. Existují pak různé druhy rozhovorů, jejichž charakter se měnil a vyvíjel v průběhu historie, či podle technik, o které se opírají. Dříve se častěji používaly řízené rozhovory, do kterých z velké části zasahoval výzkumník. Ty se ovšem postupně ukázaly jako málo efektivní. Postupně se začalo přistupovat k rozhovorům, které poskytovaly větší svobodu a prostor, jak pro informátora, tak pro výzkumníka [Kaufmann, 2010, s. 23]. Pokud totiž půjde tazatel do rozhovoru s tím, že bude pokládat přesně a jasně pouze stanovené otázky, může mu značné množství důležitých dat uniknout. Kdežto když si zvolí volnější způsob vedení rozhovorů – buď zcela bez připravených otázek, či pouze s tématy k probrání, nebo přímo s konkrétními otázkami, avšak s možností přidávání dalších, může se takto dostat k novým cenným informacím.

Já jsem si jako hlavní metodu pro získání požadovaných dat zvolila polostrukturované rozhovory. Tento druh rozhovorů se dá popsat jako: „[...] určitá *střední cesta* [...], jež se vyznačuje *definovaným účelem, určitou osnovou a velkou pružností celého procesu získávání informací.*“ [Hendl, 2005, 164]. Zvolenou metodu jsem si vybrala především kvůli informacím, které jsem si kladla za cíl zjistit. Šlo mi především o názory, pocity a představy respondentů (obyvatel Manětínska), které by nebylo možné získat na základě dotazníků či jiných kvantitativních metod. Rozhovory jsou v kvalitativních výzkumech důležitým zdrojem takových informací, které nelze, nebo jen s velkými obtížemi, získat jiným způsobem. Jako každá jiná metoda s sebou ovšem i tato nese určitá úskalí. Tou může být například přítomnost výzkumníka, jehož osoba by mohla ovlivňovat odpovědi dotazovaného. Důležité také je, aby se výzkumník do určité míry odpoutal od svých vlastních zkušeností a předsudků, které pak mohou ovlivnit interpretaci získaných dat [Hammersley; Atkinson, 1997, s. 101-102].

Jiným způsobem, jak by se dal nazvat mnou zvolený typ rozhovorů je tzv. „chápací rozhovor“. Ten je podle Jeana-Claude Kaufmanna takovým rozhovorem, kdy se tazatel aktivně zapojuje do kladení otázek, aby tím vzbudil zájem respondenta. Při analýze obsahu získaného z rozhovorů jsou významné i interpretace samotného výzkumníka [Kaufmann, 2010, s. 23]. Interpretace a analýza dat ovšem musí respektovat určitou míru objektivity, jinak by nemělo smysl se vůbec o výzkumy tohoto typu pokoušet.

I výše uvedený typ, o kterém hovoří Kaufmann, s sebou samozřejmě nese určité slabiny, kvůli kterým je podrobován kritice. Sám Kaufmann uvádí různé důvody k napadání této metody získávání dat. Patří mezi ně názor o jakési neukotvenosti a neuspořádanosti této techniky, která se podvoluje náladám výzkumníka a který do vyhodnocování dat může příliš zasahovat vlastními interpretacemi. Vedou se zde tedy diskuze o validitě dat získaných na základě tohoto druhu (chápacího či polostandardizovaného) rozhovoru [Kaufmann, 2010, s. 32]. Zajisté tento výzkumný nástroj není dokonalý, ale s určitými pozitivy a negativy se můžeme setkat při používání téměř všech různých metod výzkumu.

U prognostických metod je otázka objektivnosti vs. subjektivnosti často diskutovaným tématem. Jak u prognóz založených na kvantitativních metodách, tak u prognózování čerpající z dat získaných na základě provedení kvalitativního výzkumu, se můžeme setkat s kritikou týkající se neobjektivnosti výzkumníka. Objektivnost můžeme chápat jako překonání vlastních předsudků a předpojatosti a hledání pravého jádra problémů [Silver, 2014, s. 77]. Objektivita je při provádění výzkumu vždy žádoucí, ale stěží dosažitelná a vytváření prognóz není výjimkou. Při výzkumu je důležité si uvědomit vlastní pozici, případně vztah vůči respondentům a vztah k výzkumné lokalitě. Tím, že si výzkumník při vytváření předpovědí přizná možný vliv, který jeho osoba na tyto předpovědi může mít, a bude se na tento vliv sám sebe ptát, se může míra objektivity zvýšit [Silver, 2014, s. 78].

Moje osoba a to, že jsem rodačka z Manětína, by samozřejmě mohlo provádění rozhovorů různou měrou ovlivňovat. Osoba výzkumníka s sebou ovšem skoro vždy nese určitou míru vlivu na výsledek výzkumu a jen s těžší se tomu dá vyhnout. V mém případě by mohlo být určitým ohrožením validity výzkumu skutečnost, že mne dotazovaní osobně znají a tudíž by se mi mohli určité názory nebo skutečnosti bát sdělit a něco by raději zatajili, aby například neurazili někoho mě blízkého.

Osobně jsem při rozhovorech necítila ze strany respondentů žádnou neupřímnost, spíše mě překvapila velká otevřenost při probírání různých témat i v případech, kde jsem určitou možnost zkreslení ze strany respondenta očekávala.

To, že mě respondenti osobně znali, však chápu jako skutečnost nesoucí s sebou více pozitivních, než negativních důsledků. Myslím si, že jsem se díky tomu naopak vyhnula problémům s vytvářením důvěry mezi mnou jakožto výzkumníkem na straně jedné a respondentem na straně druhé. Respondenti tak vůči mně mohli zaujímat více otevřený postoj.

Dalším a asi hlavním přínosem je podle mého názoru to, že znám zdejší terén a mám určitý přehled o dění v Manětíně, znám představitele obce a místní obyvatele, a tím

dokážu lépe pochopit, co se mi snaží respondent říci. To, že jsem se ve většině případů s respondentem více nebo méně znala osobně, celkově uvolňovalo atmosféru a rozhovor tak mohl probíhat bez jakéhokoli napětí, stresu a nervozity. Vždy je ovšem potřeba mít tuto skutečnost možného ovlivnění výpovědí respondentů na paměti a s tímto vědomím jsem i já s rozhovory pracovala.

Výchozím bodem pro uskutečnění rozhovorů byla příprava vybraných problémů, které jsem si určila v návaznosti na informace z teoretické části práce a z mých znalostí místního prostředí. Jednalo se především o problémy hrající podle mého posouzení v současném stavu největší roli, a které by mohly být významné i pro stav budoucí. Šlo o následující problémy (resp. okruhy):

- **příroda a životní prostředí** (kvalita životního prostředí, zachování přírody)
- **doprava** (dopravní dostupnost, dojíždění za prací a studiem)
- **zaměstnanost** (pracovní příležitosti, pracovní uplatnění)
- **podmínky k podnikání** (ekonomický rozvoj)
- **občanská vybavenost** (příležitosti pro uspokojování potřeb a rozvoj zájmů)
- **cestovní ruch** (využití turistického potenciálu, infrastruktura a služby pro turismus)
- **sociální sféra** (vztahy mezi místními lidmi, sociální kapitál)
- **kulturní potenciál** (kulturní akce, vyžití, specifika, tradice)
- další problémy: **stav školství** (možnosti vzdělání, úroveň zdejšího základního školství, mateřská školka, dojíždění dětí), **fungování samosprávy** (zapojování místních lidí do samosprávy), **sport, místní spolky**.

Tyto okruhy pak tvořily základ pro vytvoření konkrétních otázek, které jsem si roztřídila do dvou kategorií. Cílem bylo, abych do rozhovorů co nejméně zasahovala a snažila se otázky klást takovým způsobem, aby respondenty nenaváděly ke konkrétním odpovědím a naopak poskytl dostatek prostoru pro rozpovídání respondentů samotných.

Do první kategorie jsem zařadila otázky volnějšího charakteru. Ty jsem pracovně nazvala jako otázky kladené nepřímou, či „oklikou“. V případě, že mi respondent neposkytl požadovaná data a informace při pokládání otázek první kategorie, přistoupila jsem následně k otázkám z druhé pomyslné skupiny, týkajících se konkrétnějších témat. Konkrétní otázky i o otázky nepřímé pak uvádím v příloze 1 – **Pracovní list**

k rozhovorům. Tento pracovní list mně pak při výzkumu sloužil jako opora při provádění rozhovorů a místo pro poznámky. Nápomocné pak byly i při analýze rozhovorů, která následovala po jejich přepsání do elektronické formy.

Na zahájení rozhovorů a ještě před použitím těchto dvou druhů dotazů jsem měla připravené tzv. „úvodní“ otázky, které měly respondenta vtáhnout do děje. Tyto otázky byly následujícího charakteru:

- Jak se Vám v Manětíně žije?
- Jste tu spokojený?
- Byl byste rád, kdyby tu zůstaly i Vaše děti? Proč?
- Má Manětín nějaké výhody a nevýhody proti jiným sídlům?
- Myslíte, že se bude dále dobře rozvíjet nebo se spíš bojíte, že se jeho stav zhorší? Proč?

Podle situace a podle osoby respondenta jsem tedy těmito dotazy rozhovory zahajovala, přičemž nešlo o to, vyčerpávat všechny otázky, ale spíše pro mne měly funkci jakéhosi vodítka a nástroje, jak přimět respondenta se rozmluvit o vlastních zkušenostech se životem v Manětíně.

Na závěr, když jsem vyčerpala všechna témata připravená k probrání, jsem požádala respondenty o shrnutí celého rozhovoru tím, aby se vyjádřili přímo k otázce budoucnosti Manětína. Každého respondenta jsem po vyčerpání všech výše uvedených okruhů vyzvala ke sdělení hlavních příležitostí pro budoucí rozvoj a naopak hrozeb, jež by mohly budoucí rozvoj ohrožovat, brzdit a způsobovat stagnaci v dané oblasti, přičemž jsem se snažila klást důraz na vlastní pohled respondentů na danou problematiku.

Připravené pracovní listy pak taktéž obsahovaly základní údaje o konkrétním respondentovi jako je jméno, věk, dobu, po kterou na Manětínsku žije, souhlas k případnému zveřejnění znění rozhovorů nebo jeho částí apod.

Každý rozhovor jsem si nahrávala na diktafon v MP³ přehrávači, přičemž doba trvání rozhovorů byla různá. Vždy záleželo na osobě respondenta a jeho ochotě se o určitých tématech rozprávět. Doba trvání rozhovorů mohlo taktéž ovlivňovat to, že s některými jsem měla bližší osobní vztah a tudíž jsme mohli volně probírat různé osobní zkušenosti a témata bez zbytečného pocitu nervozity na jedné nebo druhé straně. Někdy byla délka rozhovorů ovlivněna i časovými možnostmi respondenta. Nejdelší rozhovor pak zabral 2 hodiny a 10 minut, nejkratší pak 49 minut. Průměrná délka rozhovorů se pohybovala přibližně kolem jedné hodiny a 20 minut.

Po provedení rozhovorů (které je popsáno v následující kapitole) jsem provedla doslovnou transkripci všech rozhovorů do digitální podoby, což byla časově pravděpodobně nejnáročnější část mé diplomové práce. Nejkratší rozhovor mi přibližně zabral 5 až 7 hodin přepisování čistého času. Rozhovory jsem tedy přepisovala v doslovném znění a ponechávala jsem slangové i nespisovné výrazy bez oprav, jelikož pak celkový přepis rozhovoru má podle mne větší výpovědní hodnotu. Ponecháním doslovného znění výpovědí respondentů jsem také chtěla zachytit emoční hodnoty, které by se při úpravách textu mohly vytratit. Doslovný přepis rozhovorů také může přispět k zachycení rozdílu mezi mluvenou a psanou řečí, které se nelze vyhnout. I když některé části rozhovorů mohou pak na čtenáře působit „neotesaným“ dojmem, je potřeba tento rozdíl mít na paměti.

3.1.2 Výběr respondentů

Hlavním kritériem při vybírání vhodných respondentů bylo pokrytí stanovených rolí, o jejichž pohledech na věc jsem se chtěla něco dozvědět. Každý může nahlížet na vybrané problémy z jiné perspektivy a tyto rozdíly a odlišné zkušenosti jsem chtěla zachytit. To, co se pak u odlišných respondentů v rozhovorech opakovalo, jsem považovala za problémy, které jsou pro Manětínsko nejvýznamnější.

Obecně lze respondenty nazvat jako tzv. „opinion leaders“, jinými slovy názorové vůdce, kteří se nějakým způsobem vážou ke stanoveným výzkumným okruhům, případně tito lidé aktivně vystupují v manětínském společenském, kulturním nebo jiném dění. Například pokud je jedním ze stanovených okruhů školství, pak jsem chtěla jako subjekt rozhovoru vybrat někoho ze zástupců místní základní školy, v tomto případě paní ředitelku a podobně jsem postupovala i v ostatních případech. Někdy se ovšem tyto role mohly i překrývat a docházelo tak k situaci, kdy jeden z respondentů mohl být ve výzkumu zastánce více rolí současně. Tyto skutečnosti pak popisují níže.

Prvním neopominutelným respondentem byl bezesporu starosta města Mgr. Josef Gilbert Matuška, působící v čele města od podzimu 2010. Tento respondent pro můj výzkum zastával roli osoby, která o manětínských nedostatcích a pozitivěch má vědět co možná nejvíce. Také mi šlo o uskutečnění rozhovoru se zástupcem současné **politické** reprezentace města.

Jako dalšího vhodného respondenta z okruhu představitelů **městského úřadu** jsem pak zvolila paní tajemnici Ing. Evu Vaňkovou, která na rozdíl od pana starosty pracuje na

úřadě více než patnáct let a může posoudit rozdíly v průběhu času, a to jak v samostatném fungování uvnitř města jakožto samosprávného celku, tak ve městě jako takovém.

Dalším důležitým typem respondenta pak byla osoba stojící vůči současnému vedení města v opozici, případně někdo, kdo působil na úřadě v rámci minulých volebních období. Pro tento případ jsem vybrala bývalého pana starostu Mgr. Pavla Suka, který svou funkci plnil po dobu šestnácti let. Tento respondent pak hrál právě ambivalentní roli ve výzkumu a to ve smyslu toho, že mohl hodně říci i k historii Manětína a jeho **kulturnímu** a **historickému** dědictví. V současné době totiž zastává funkci archiváře a kronikáře ve městě a bádání v historii města je jeho koníčkem a nyní pracuje na Krajském úřadě Plzeňského kraje jako vedoucí Odboru kultury.

Dalšími možnými respondenty ze stejné skupiny, tedy z **opozice** současného vedení města, pro mne byli členové zastupitelstva města. Jako vhodnou respondentku jsem považovala paní Janu Hladíkovou, která současně působí jako účetní v místním Zemědělském družstvu vlastníků. Ta tedy rovněž zastávala dvojí roli ve výzkumu. Vedle „opoziční“ role měla vhléd i do současné situace **zemědělství** na Manětínsku.

Dalším typem respondenta byla pak osoba činná v **podnikání** na území Manětínska, která mohla vypovídat o možnostech, které s sebou podnikání v Manětíně přináší a naopak o bariérách bránící a ztěžující zdejší podnikatelské snahy. Tímto respondentem byla paní Renata Kubalová, majitelka místní restaurace, která v Manětíně funguje přibližně pět let.

Jedním z respondentů byl pak zástupce místní základní **školy**, současná paní ředitelka Mgr. Věra Janouškovcová. Paní ředitelka funguje ve vedení školy již řadu let a měla mnoho poznatků jak o současném fungování vzdělávání v Manětíně tak mohla i srovnávat současnost i minulost místní školy, úroveň vzdělávání a proměny v mentalitě současných dětí. Nutno zmínit, že paní ředitelka ZŠ Manětín v minulých obdobích také zastávala funkci místostarostky města.

Jako další důležitý respondent byl pak někdo, kdo se zajímá o zdejší přírodu a má určité povědomí o **ochraně přírody a životního prostředí**. Pro pokrytí této role jsem si jako respondenta zvolila pana Mgr. Jaroslava Hrušku jakožto zakládajícího člena ČSOP Manětínsko. Ten mi však mohl poskytnout cenné informace i o podnikání, konkrétně o provozu vlastní ekofarmy a biomošárny ve Stvolnech na Manětínsku.

Významným zdrojem informací ovšem jsou i obyčejní lidé obecně známí tím, že disponují přehledem v manětínském dění. Takovýmto místním „opinion leaderem“ pro mne byl současný správce Kulturního domu pan František Hanus, který mimo jiné mohl na

věc pohlížet i z pohledu člena místního sboru dobrovolných **hasičů** a dále mi mohl poskytnout informace o pořádání různých **kulturních** akcí v Manětíně.

Taktéž pro mne hrál roli i pohled a názory současné **mladší generace**. V tomto případě jsem si jako subjekt rozhovoru zvolila Zuzanu Praisovou, která může dobře srovnávat každodenní život sebe, jakožto zástupce manětínské mladší generace, a to na jedné straně přímo v Manětíně a na straně druhé pak v nedaleké Plzni, kde pobývala mimo jiné po dobu studia na střední škole.

Jako dalšího vhodného kandidáta k rozhovoru jsem zvolila pana Ing. Ondřeje Fáberu. Jde o respondenta, který je v Manětíně relativně **novým občanem** a vidí ho tak v jiném světle než lidé, které tu žijí celý, nebo téměř celý život. Pan Fábera měl tu možnost nejprve vidět Manětín a jeho okolí očima turisty a na základě „pouhého“ zalíbení v tomto kraji se rozhodl se sem přestěhovat z velkého města a založit zde rodinu. Už jenom z tohoto důvodu jsou informace od tohoto respondenta nesmírně cenné a hodnotné, kdy ještě není poskvrněn místní mentalitou a historickým vývojem. Tento respondent byl pro mne důležitý také z toho důvodu, že značnou část svého volného času věnuje pořádání různorodých kulturních a společenských akcí a je také aktivní v místních **spolcích**, či se zasloužil o založení nových spolků, včetně kroužků pro děti (např. skaut) apod.

V neposlední řadě jsem chtěla zjistit také určité informace z pohledu **chataře** či **chalupáře** pobývajících v Manětíně. Jak jsem zmiňovala v teoretické části, značný podíl v počtu osob pobývajících na území Manětíně tvoří právě chataři, a to hlavně v období letních sezón. Ti se ovšem mohou dostávat do konfliktů s místními občany – například ve smyslu toho, že chataři v Manětíně hledají především klid a uvolnění, kdežto místní lidé, respektive představitelé města se naopak budou více snažit o oživení Manětína a zvýšení jeho atraktivity jak pro nové potencionální obyvatele, tak pro turisty. Jedním chatařem je i můj známý pan Mgr. Zbyněk Musil, který má chatu v Manětíně a od dětství tento kraj navštěvuje.

Posledním respondentem pro mne pak byl přímo **turista**, respektive cykloturista Jan Volf, navštěvující Manětín a jeho okolí pravidelně za účelem pěších nebo cyklistických výletů. Sám přitom pochází z nedaleké obce u Manětína z Dolní Bělé, a tudíž může Manětín v určitém směru porovnat právě s obcí podobného typu.

V této kapitole bych také chtěla popsat postup při oslovování respondentů a problémy, se kterými jsem se případně při domlouvání rozhovorů a jejich termínů konání potkala. Obecně ale musím říci, že i přes mé obavy jsem se vždy setkala s velkou

vstřícností a ochotou ze strany oslovených osob mi při výzkumu a psaní diplomové práce poskytnout pomoc.

Prvním krokem při oslovování respondentů bylo rozeslání hromadného e-mailu, kde jsem uvedla základní informace o výzkumu, stručně popsala téma své diplomové práce a poprosila oslovené o poskytnutí rozhovoru. Oslovující e-mail samozřejmě obsahoval i informaci o přibližném období konání rozhovorů, prosbu o vyjádření souhlasu či nesouhlasu s provedením rozhovorů, poděkování a můj osobní kontakt. V případě neposkytnutí žádné zpětné vazby jsem pak u stěžejních respondentů využila telefonního kontaktu, pokud jsem ho ovšem měla k dispozici. Původní „mailing list“ obsahoval i jména osob, které se pak mého výzkumu nezúčastnily. Ve dvou případech jsem se totiž setkala také s odmítnutím poskytnutí rozhovoru, přičemž jednou mi důvod nebyl sdělen, v druhém případě bylo důvodem přesvědčení respondenta o jeho příliš vysokém věku, kdy by mi podle jeho mínění nemohl poskytnout požadované informace. Pro tuto situaci jsem ovšem měla v záloze připravené další vhodné uchazeče a výsledkem nakonec bylo uskutečnění rozhovorů s výše uvedenými respondenty, kteří i tak, dle mého názoru, dostatečně má kritéria naplnili.

Po dokončení tohoto prvního kroku, kdy oslovení potenciální respondenti s poskytnutím rozhovoru souhlasili, již pak nebyl žádný problém s domluvením konkrétních termínů setkání a provedení rozhovorů.

Většinou se rozhovory konaly přímo v Manětíně a jednou byl rozhovor proveden v Plzni (v případě chataře Zbyňka Musila pocházejícího z Plzně). V jednom případě jsem pak byla při konání rozhovoru limitovaná časovými možnostmi respondenta. I přes mé obavy z prvních setkání s respondenty nakonec rozhovory proběhly v klidu a v příjemné a uvolněné atmosféře. V průběhu rozhovorů jsem nenarazila na žádné vážnější nesnáze a samotné rozhovory měly spíše charakter jakéhosi přátelského povídání.

V celkovém součtu jsem tedy provedla 12 rozhovorů a můj výzkum se tudíž opírá o 12 různých výpovědí. Již v průběhu realizace jsem se v obecné rovině setkávala s podobnými výpověďmi k daným tématům. Každý z respondentů samozřejmě vnímal danou problematiku subjektivně a v souvislosti s vlastními zkušenostmi. Nicméně hlavní problémy, případně příležitosti, viděli v obdobných záležitostech, které se pak v rozhovorech objevovaly opakovaně. Při provádění výzkumu došlo k nasycení vzorku a z tohoto důvodu jsem usoudila, že celkový počet 12 rozhovorů bude pro mou diplomovou práci zcela dostačující

I přes náročnější fázi přepisování rozhovorů do elektronické verze zpětně chápu volbu tohoto druhu výzkumu jako dobrou a zcela vhodnou pro charakter mé diplomové práce. I pro mě osobně byly rozhovory přínosné. I když z Manětína pocházím a znám zdejší poměry a místní lidi, spoustu informací a skutečností mi i tak uniká, což jsem si právě díky rozhovorům uvědomila. Na základě mého výzkumu jsem se i já mohla obohatit o řadu nových poznatků o mém rodném městě a tyto poznatky ve mne vzbudily ještě větší zájem o jakékoli další dění v Manětíně i o jeho budoucnost.

3.1.3 SWOT analýza a model DPSIR

Metoda **SWOT analýzy** se používá často jako nástroj strategického managementu. Název SWOT vychází z anglické zkratky slov **Strengths** (silné stránky), **Weaknesses** (slabé stránky), **Opportunities** (příležitosti), **Threats** (hrozby). SWOT analýza se pak často používá při analýze prostředí firmy, nebo jiné organizace. V současné době má ovšem mnohem širší škálu možností aplikace, například i pro osobnostní rozvoj [www.braintools.cz]. Subjekty hodnocení mohou být tedy různorodé a SWOT analýza se může použít i pro zhodnocení rozvojového potenciálu různých území, např. obcí, měst, krajů apod.

SWOT analýza je metodou kvalitativního hodnocení stanoveného subjektu a může sloužit i pro dlouhodobé strategické plánování rozvoje společnosti na různých úrovních. V tomto smyslu jsem si jako jeden z nápomocných nástrojů této diplomové práce zvolila právě SWOT analýzu, která mi bude nápomocná při identifikaci hlavních hybných sil stěžejních pro tvorbu scénářů budoucího rozvoje modelové lokality. Účelem SWOT analýzy v této práci je tedy především určení silných a slabých stránek Manětínska (vnitřní analýza) a příležitosti a hrozby (vnější analýza) – viz tabulka 3.

Tabulka 3: SWOT analýza – schéma (vlastní zpracování)

	Silné stránky	Slabé stránky
<i>vnitřní stránky subjektu</i>		
<i>vnější vlastnosti prostředí</i>	Příležitosti	Hrozby

Po tomto kroku následuje krok další, spočívající ve formulování strategických vizí založených na těchto předpokladech:

- rozvoji silných stránek,
- odstranění slabých stránek,
- využití budoucích příležitostí,
- vyhnutí se rizikům.

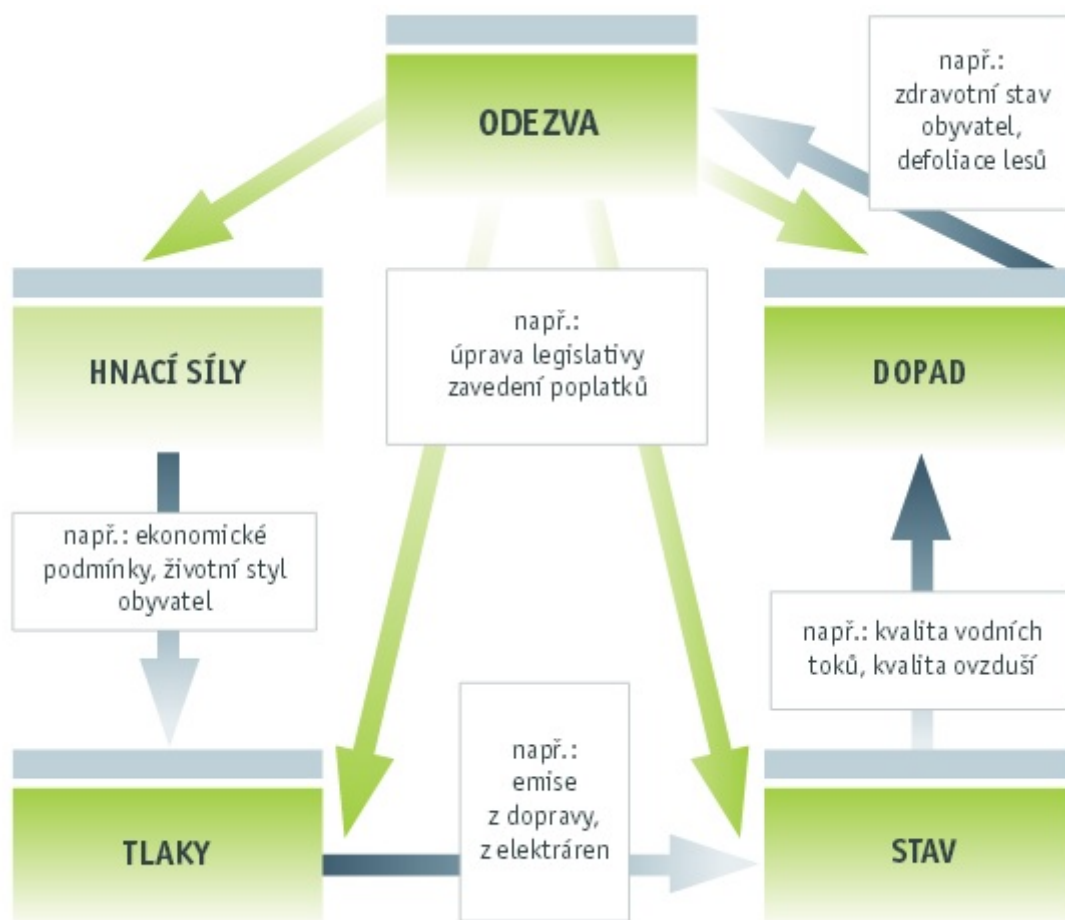
Ovšem v mém případě budu pracovat i s vizemi, kdyby v budoucnu došlo k opačným tendencím než jen k těm žádoucím a pozitivním. Konkrétní silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby Manětínska jsem si určila na základě analýzy přepisů provedených rozhovorů s výše popsányi respondenty. Nutno zmínit, že některé prvky mohou mít ambivalentní charakter, kdy na jedné straně mohou pro Manětín představovat příležitost, ale na druhé straně s sebou mohou nést také určitá rizika a hrozby. Výsledek analýzy rozhovorů a určení kategorií SWOT analýzy je pak popsáno v podkapitolách empirické části této práce.

Dalším nápomocným nástrojem pro tvorbu scénářů pro mne představoval **model DPSIR**. Jde taktéž o název složený z počátečních písmen původního anglického pojmenování modelu: „The Driving force-Pressure-State-Impact-Response model“. Na základě tohoto modelu, respektive modelu cyklu, jsem si určila hlavní body, které tvoří

kostru samotných scénářů. Jedná se o identifikaci hnacích sil (driving forces), tlaků (pressure), stavu (state), dopadů (impact), odpovědi/odezvy (response) působících na Manětínsku. Model DPSIR se často používá pro analýzu a hodnocení kvality životního prostředí.

Hnací síly v tomto modelu představují většinou naše lidské aktivity, mající vliv na dění ve společnosti, v politickém rozhodování, ekonomice a v dalších sférách vedoucích k různým vývojovým tendencím daného území. V praxi může jít například o různé způsoby našeho životního stylu mající za výsledek například počet automobilů na osobu, nebo míra průmyslové produkce apod. Tyto hnací síly (driving forces) pak způsobují tlak (pressure) na prvky spadající do různých oblastí, především do oblasti přírody, životního prostředí, ekonomiky atd. V oblasti životního prostředí se zpravidla jedná o tlaky na přírodní zdroje, které vedou k narušení ekologické stability území (například emise, odpady). Hnací síly a tlaky pak ovlivňují podobu stavu (state). Stav tedy představuje současnou situaci jakožto výsledek působení hnacích sil a tlaků. Ve sféře životního prostředí představuje stav to, co se dá měřit přístroji, tzn. kvalita půdy, vody, ovzduší, různé materiálové toky nebo odpady. Tlaky a stav pak dále způsobují dopady (impact) vedoucí často k různým negativním důsledkům projevujících se na lidském zdraví, biodiverzitě apod. Konkrétně může jít například o častější výskyt respiračních nemocí z důvodu nekvalitního stavu ovzduší, snižování biodiverzity či změny v ekosystémech. Poslední fází tohoto cyklu jsou pak odezvy (response). Jedná se o různá politická rozhodnutí a opatření, která se snaží buď o nápravu již zhoršeného stavu a zmírnění důsledků z něho plynoucích, či může jít o strategická rozhodnutí a opatření snažící se zabránit potencionálním ohrožením ještě před jejich vznikem a působením [Bock et al., 2008, s. 6]. Pro lepší přehlednost a pochopení modelu přikládám schéma modelu (Obrázek 1).

Obrázek 1: Model DPSIR

Zdroj: *Příručka hodnocení životního prostředí: přístupy, prostředky a postupy*. Praha: Cenia.

3.1.4 Tvorba scénářů a identifikace hlavních hybných sil

Scénáře a jejich tvorba je stěžejní metodou prognózování budoucnosti používanou v této práci. Důvodem pro volbu této metody byla mimo jiné možnost zapojení vlastní kreativity a narativní charakter výkladu budoucnosti.

Postup realizace scénářů se skládá z jednotlivých fází, které na sebe navazují. Jedná se o několik dílčích kroků, které jsou jakýmsi návodem pro úspěšné naplnění cíle, tedy sepsání scénářů, které jsou kvalitní a logicky konzistentní.

Prvním krokem je fáze přípravná, která předchází fázi tvoření scénářů. Základním východiskem je zde stanovení zkoumaných oblastí a jejich ohraničení a definování [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 174]. K vytvoření věrohodných scénářů je tedy nutné si ještě před jejich psaním jasně vymezit a prostudovat zkoumanou oblast. Na základě tohoto bádání se pak určí hlavní témata a okruhy, které hrají nejvýznamnější roli

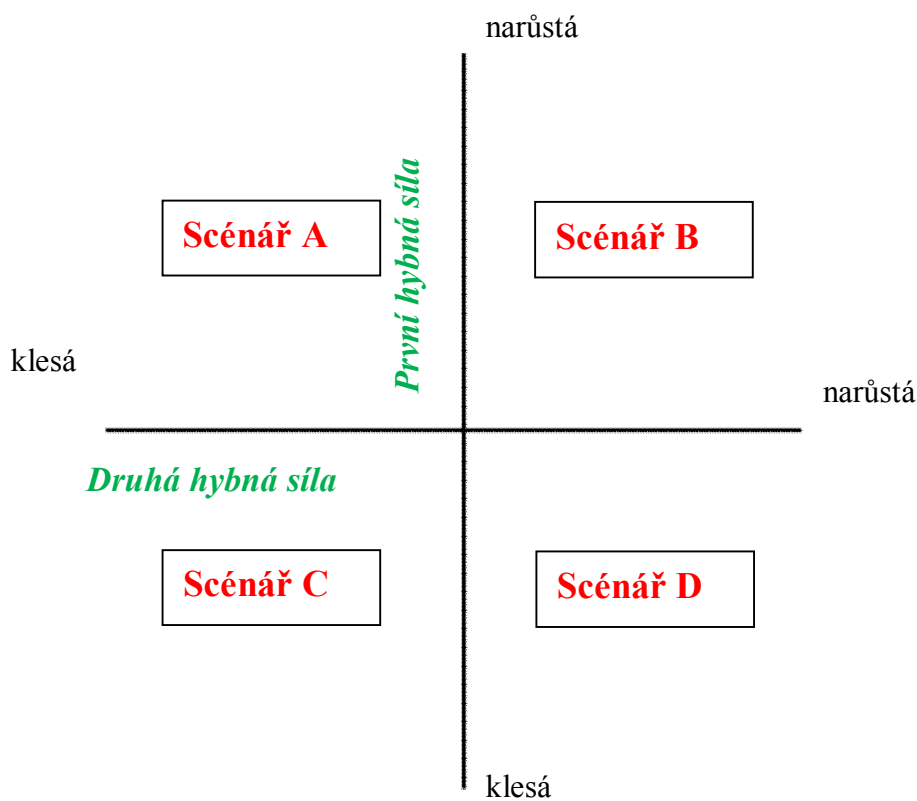
v současnosti a mohly by ovlivňovat budoucnost. Tuto fázi jsem již naplnila v podobě teoretického studia Manětínska, na jehož základě jsem si určila hlavní okruhy a témata pro polostrukturované rozhovory s respondenty. Šlo ovšem spíše o jakýsi předvýzkum a ke konečnému výsledku a definování zkoumaných témat jsem došla až po závěrečné analýze rozhovorů a po využití metody SWOT analýzy a modelu DPSIR.

Primární pro mne nebylo zjištění a definování problémů z mého subjektivního pohledu, či podle odborných zdrojů, nýbrž mým účelem bylo zjištění a odhalení především toho, co samotní obyvatelé chápou jako hlavní problémy oblasti, ve které žijí. Jinými slovy jsem se na zkoumanou oblast (Manětínsko) snažila nahlížet primárně očima jejich vlastních obyvatel a jejich každodenních zkušeností.

Problémy resp. okruhy, na základě kterých jsem připravovala výzkumné rozhovory, jsem již zmínila v kapitole popisující proces realizace rozhovorů, nicméně pro lepší přehled uvádím výčtově znovu: příroda a životní prostředí, doprava, zaměstnanost, podmínky k podnikání, občanská vybavenost, cestovní ruch, sociální sféra, kulturní potenciál a tzv. další problémy, mezi které jsem zařadila téma školství, fungování samosprávy, sportu a místních spolků.

Po fázi přípravy následuje fáze tvorby scénářů, která se skládá z několika postupně jdoucích dílčích úkonů. Za prvé se musí definovat hlavní hybné síly, které musí být pečlivě zvoleny a dostatečně popsány [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 173-174]. Pro to, abych tyto podmínky naplnila, jsem využila jako pomocnou metodu výše zmiňovanou SWOT analýzu a model DPSIR. Těmito hybateli obecně mohou být například síly jako ekonomický růst, schopnost konkurence, technologický rozvoj apod. [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 174]. Hnací síly působící ve vybraném území v současnosti a v budoucnosti mohou pak být dvě, čtyři, nebo i jiný počet. V mém případě jsem si zvolila identifikaci dvou hybných sil, scénáře jsou tedy dvoudimenzionální [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 173]. Při identifikaci a aplikaci dvou hybných sil pak vznikají čtyři varianty scénářů, což se obecně chápe jako ideální počet a pro zvýšení jejich hodnověrnosti a kvality není třeba, aby bylo scénářů větší množství. Při volbě identifikace dvou hybných sil tedy vznikají čtyři možné scénáře budoucnosti lišící se podle intenzity působení těchto hybných sil. Při tvorbě scénářů jsem se opírala o následující grafické schéma (Obrázek 2), které mi pomáhalo udržovat logickou konzistenci vyprávění.

Obrázek 2: Schéma scénářů při identifikaci dvou hybných sil (Zdroj: prezentace z přednášek kurzu *Tvorba krajinných scénářů*. Vlastní zpracování.)

Za druhé je dalším úkonem při tvorbě scénářů identifikace a definování hlavních událostí, které utvářejí podobu scénáře. Události a hybné síly se vzájemně ovlivňují a musí spolu být ve vzájemném souladu, přičemž pravděpodobnost výskytu určité události může být v každém scénáři různá [Nováček, 2010, s. 201].

Třetím následujícím krokem je projektování hybných sil, kdy je potřeba vymezit souvislosti hybných sil a událostí a určit dynamiku jejich vztahu [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 175]. Na závěr pak už zbývá příprava jednotlivých vyprávění, které by měly respektovat všechny dříve provedené úkony a neměly by odporovat vnitřní logice věci a měly by být jasné vztahy mezi příčinami a důsledky lidského jednání a událostí.

Poslední etapou při tvorbě příběhů o budoucnosti je pak jejich konečné využití a dokumentace [Nekolová, in Potůček eds., 2006, s. 175]. Dokumentace probíhá na základě podložení scénářů různými grafy či obrazy. Použití scénářů jsem již diskutovala v kapitole o prognostických metodách a může být různorodé – od použití při testování různých politik a strategií, po ovlivňování politického rozhodování.

3.2 Etika výzkumu

Jako každý výzkumník provádějící kvalitativní nebo kvantitativní výzkum jsem i já měla na paměti dodržování etického kodexu založeného na několika hlavních předpokladech o vhodných způsobech chování výzkumníka při provádění výzkumné práce. Tyto předpoklady bývají shrnovány do několika základních bodů, na které by měl každý výzkumník dbát. Klíčovými povinnostmi výzkumníka při výzkumu jsou následující [www.sociopress.cz]:

1. *Zachovávat vědeckou objektivitu výzkumu*
2. *Nepřekračovat své schopnosti a kompetence*
3. *Respektovat práva zkoumaných osob na soukromí a důstojnost*
4. *Chránit zkoumané před osobním poškozením*
5. *Zaručit důvěrné zacházení s výzkumnými daty*
6. *Zajistit nezkreslenou prezentaci výzkumných výsledků*
7. *Nezneužívat role výzkumníka k jiným (neprofesním) účelům*

Výzkum pracující s konkrétními respondenty se může vždy určitým způsobem dotknout jejich osobních údajů. V sociálně-vědních výzkumech je proto třeba vždy dbát na principy ochrany osobních údajů respondentů a zabránit možnému zneužití těchto údajů. Etických kodexů při provádění výzkumu je mnoho, ale jádro problému zůstává stejné. Například Mezinárodní sociologická asociace klade důraz na to, aby sociologové ve svých výzkumech přísně respektovali anonymitu, soukromí a bezpečnost svých výzkumných subjektů. V případě že si sám respondent nepřeje zveřejnění osobních informací, musí výzkumník striktně zachovávat jeho anonymitu. Někdy ovšem respondent sám dá svolení k citování svých výroků ve výzkumné práci, případně i ke zveřejnění některých osobních údajů. Tento souhlas by pak měl být vždy získán předem a výzkumník by měl být poučen o možných následcích zveřejnění některých osobních dat (především u výzkumů pracující s citlivějšími či potencionálně respondenty ohrožujícími daty) [www.isa-sociology.org].

V případě mého výzkumu jsem taktéž na dodržení etického kodexu dbala. Před zahájením každého rozhovoru jsem se respondenta dotázala, zda chce v případě potřeby být v práci uváděn jménem, nebo zda mám zachovávat jeho anonymitu. Zvláště jsem se pak také ptala, zda mohu případné znění výroků respondenta v rozhovoru použít a zveřejnit

v textu práce. Odpovědi jsem zaznamenávala do pomocných pracovních listů používaných jako oporu při vedení rozhovorů.

Osobně jsem se s problémy při zveřejňování výsledků rozhovorů, ani s požadavkem na zachování anonymity respondenta, nesetkala. Žádný z respondentů neměl námitky proti uvedení celého jména a pokud jde o zveřejnění některých výroků z rozhovorů, taktéž s tímto souhlasili. Jiná věc je ovšem zveřejnění celého znění rozhovorů, k čemuž už byli respondenti zdrženliví a proto jsem se rozhodla v práci nezveřejňovat celé znění rozhovorů, nýbrž jenom jejich částí, které jsou potřebné k dokreslení a lepšímu pochopení volby základních okruhů scénářů, ke kterým jsem došla při analýze rozhovorů. Toto rozhodnutí jsem učinila zejména pro to, že je Manětín malé městečko, kde se všichni znají, ale na různé problémy mají často velmi odlišné názory a nerada bych, aby má diplomová práce dala za vznik konfliktům mezi respondenty navzájem (v extrémním případě). Z těchto důvodů v přílohách této práce pro ilustraci zveřejňuji pouze jeden kompletní přepis jednoho rozhovoru, ke kterému jsem dostala výslovný souhlas. Zveřejnění kompletních přepisů rozhovorů není pro mou práci stěžejním, jelikož pro mne rozhovory fungovaly jako prostředek ke zjištění hlavních hnacích sil působících v lokalitě potřebných pro vytvoření hlavního cíle práce, tedy čtyř různých „vyprávění“ o manětínské budoucnosti, a proto není nezbytné kompletní znění rozhovorů v práci zveřejňovat.

V kapitole, kde popisuji analýzu rozhovorů a konkrétní výpovědi respondentů, pak u některých výroků jejich autory neuvádím vůbec (pokud se jedná o obdobnou výpověď všech respondentů), někdy pak uvádím celé jméno autora výroku anebo pouze charakteristiku respondenta, pokud je to nutné k pochopení kontextu dané části výpovědi.

3.3 Popis procesu analýzy rozhovorů, SWOT analýza, model DPSIR

V následujících podkapitolách popisuji průběh a výsledky analýzy provedených rozhovorů. Pro lepší přehlednost proberu postupně témata, na která jsem se v rozhovorech zvláště zaměřovala a jakými způsoby se k nim respondenti vyjadřovali. Při rozebírání těchto hlavních problémů se snažím upozorňovat na shody, případně rozdíly ve výpovědích respondentů na dané téma a pro přiblížení zde uvádím některé vybrané konkrétní odpovědi určitých respondentů. V kapitole o SWOT analýze graficky znázorňuji prvky, ke kterým jsem po analýze rozhovorů došla.

3.3.1 Analýza rozhovorů

Rozhovory, jakožto výzkumná metoda, nejsou snadno realizovatelnou metodou. Samotná fáze provádění rozhovorů není ovšem fází nejobtížnější, ta přichází až s fází následující, spočívající v jejich analýze. Není to jen fáze nejpracnější, ale taktéž nejdůležitější [Kaufmann, 2010, s. 87]. V případě, že si výzkumník zvolí rozhovor jako hlavní výzkumnou metodu, je důležité, aby si uvědomil, že nejde pouze o provedení rozhovorů a nashromáždění dat, nýbrž významnou roli pro celý výzkum hraje právě jejich analýza.

Způsobů, jak rozhovory analyzovat, je více, nicméně neexistuje přesný návod jak a ve kterých případech rozhovory přesně zpracovávat. Záleží spíše na osobních preferencích, či časových možnostech výzkumníka a podobně. Někdy může být žádoucí nechat provést několik rozhovorů někým jiným a věnovat se tak více jejich analýze [Kaufmann, 2010, s. 87]. V případě mého výzkumu byl však důležitý osobní přístup a kontakt s respondenty a všechny rozhovory jsem tudíž zrealizovala i zanalyzovala sama. Rozhovory jsem analyzovala postupně už v průběhu jejich provádění a to tím, že jsem si dělala poznámky do připravených pracovních listů, které mi pak byly nápomocné při analýze, již v průběhu rozhovorů.

Po provedení rozhovorů a jejich nahrávání, jsem si následně tyto nahrávky zálohovala a postupně je přepisovala, přičemž jsem zvolila metodu tzv. doslovné transkripce, která spočívá v doslovném přenesení mluveného slova z rozhovoru do písemné podoby [Hendl, 2005, s. 208]. I když se jedná o časově velmi náročnou techniku, je nejlepším způsobem k podrobnému vyhodnocení dat z rozhovorů. Někdy se text může převádět do spisovného jazyka, já jsem však pro zachycení případných slangových výrazů či dialektů ponechala rozhovory v původním znění bez jakýchkoli korekcí.

Tato fáze práce s rozhovory ale ještě není fází finální. Důležitá je taktéž etapa interpretace a vyhodnocování dat. Pro snadnější vyhodnocování dat jsem si už v rámci provádění transkripce některá důležitá témata v textu označovala a zvýrazňovala, případně do textu dopisovala vlastní komentáře. Po finalizaci přepisů jsem si všechny rozhovory ještě vytiskla do papírové podoby a ke každému z nich heslovitě dopsala závěry (především tedy příležitosti a hrozby), které z rozhovorů vplynuly. Na těchto základech jsem dospěla až k finálnímu vyhodnocení a identifikaci toho, co pro respondenty hraje v současnosti a budoucnosti Manětína největší roli, případně čeho se nejvíce v budoucnu obávají, nebo naopak, co považují za hlavní příležitosti pro budoucí rozvoj města.

Ačkoli jsem měla stanovené hlavní okruhy, kterých jsem se při realizaci rozhovorů držela, nešlo o to, dodržovat striktně jejich pořadí tak, jak jsem je měla připravené. Žádoucí bylo spíše to, abych dala prostor respondentům a nechala rozhovory přirozeně a spontánně plynout. Postupovala jsem tedy od jednoho tématu k jinému právě v návaznosti na celkový vývoj rozhovoru a v souladu se vzájemnými souvislostmi daných okruhů. Snažila jsem se pak příliš neodbíhat od jednoho tématu ke zcela jinému, nýbrž jsem chtěla dodržovat logické plynutí a rozvíjení rozhovoru. V dalších dílčích kapitolách pak tedy sice probírám jednotlivá témata postupně, nejde však o to, že by uváděná témata byla v rozhovorech probírána právě v tomto pořadí.

3.3.1.1 Příroda a životní prostředí

Příroda a životní prostředí v Manětíně nabývají významné důležitosti. Až na jednu výjimku se respondenti v rozhovorech vždy o manětínské přírodě vyjadřovali jako o něčem unikátním. Životní prostředí pak ve všech případech hodnotili velmi kladně, tedy jako málo znečištěné a to zejména z důvodu toho, že v Manětíně ani v jeho okolí není žádné velké průmyslové středisko, které by mohlo oblast potencionálně znečišťovat. Jen jeden z respondentů, který se zabývá hlavně manětínskou historií a zdejšími kulturními památkami, se k manětínské přírodě vyjádřil velmi stručně bez většího zaujetí a na otázku, zda se mu líbí zdejší příroda, odpověděl: „*No to já nemůžu posoudit, já nechodím ven. Já do lesa nechodím, takže to nemůžu posoudit. Ale krajina to je hezká.*“

Jinak všichni respondenti používali pro popis manětínské přírody a krajiny přívlastky jako krásná, vyvážená, původní, nenarušená apod. Například respondent Ondřej Fábera popisoval manětínskou přírodu a krajinu takto: „*[...] je to tady taková původní krajina, je to krajina taková vyvážená, není to jenom samej les, nebo naopak samý bezlesí. I ta voda tady nějaká je, nemusíme tu stavět přehradu, to bych nechtěl. Takže jsou tu třeba rybníky, který postupně objevujeme*“. Nebo sám pan starosta chápe přírodu v okolí Manětína jako panenskou: „*[...] myslím si, že ta příroda je opravdu svým způsobem panenská. Hlavně když vememe přírodu okolo Střely k Rabštejnu, potom i tady když se jde podél Manětínského potoka k těm mlejním. To jsou prostě krásný klidný místa. Nebo když si vezmeme tady nahoře lesy od Radějova až k Nečtinám.*“

V některých případech pak hlavním důvodem pro život v Manětíně nebo v jeho okolí byla právě příroda a kvalitní neznečištěné životní prostředí: „*To byl motiv, proč já jsem sem i šel, že jo. Ta krajina, Rabštejn, Střela, Manětín, ta je pro mě prostě mimořádná. Ten Manětín že jo, je úžasnej [...]*“. O životním prostředí se pak bez výjimky vyjadřovali

všichni velmi kladně a tuto skutečnost chápali jako jednu z hlavních předností Manětína a poukazovali na to, že výhodou je právě absence průmyslových závodů v lokalitě: „*Životní prostředí je tady vlastně čistý. Tady, protože tu není průmysl, tak vlastně tady ta příroda, tím léta netrpěla no.*“

V souvislosti s ochranou životního prostředí a přírody jsem se pak respondentů dotazovala i na koncept udržitelného rozvoje a zjistila jsem, že až na tři výjimky nemá většina odpovídajících o tomto pojmu vytvořeno dostatečné povědomí a s konceptem se setkali spíše okrajově, pokud vůbec, a o jeho principech fungování neměli konkrétní představu. Nicméně jsem se respondentů dotazovala, zda pro ně samotné hraje větší roli zachování krásné a nenarušené přírody a kvalitního životního prostředí anebo vytvoření pracovních míst v důsledku rozvoje např. průmyslu, který by právě tyto dva prvky mohl výrazně narušit. Tato otázka plnila funkci jakési „oklikové“ otázky, jak zjistit, zda by zde vůbec byly předpoklady pro případné uvedení principů udržitelného rozvoje do praxe. Nabídka pracovních míst a omezené pracovní příležitosti v Manětíně a jeho okolí je totiž jeden ze zásadních problémů mohoucí způsobovat stagnaci v jeho rozvoji. Nicméně v odpovědích jsem se vždy setkala s preferencemi pro zachování přírody a neznečišťování, což interpretuji jako ukázkou úzkého vztahu a sepjetí místních s okolní krajinou a přírodou a první krok k přípravě živné půdy pro případnou implementaci principů udržitelného rozvoje. Pro ilustraci uvádím některé výpovědi na tuto otázku, tedy zda by pro respondenta bylo významnější zachování přírody, či vytvoření pracovních míst: „*Tak určitě příroda, že jo. Zase podle toho, co by to bylo za průmysl. Zase když to bude lehkej, tak dejme tomu.*“ „*Určitě zachovat tu přírodu.*“ „*Spíš zachování toho životního prostředí.*“

V souvislosti s touto problematikou pak několik respondentů uvažovalo nad tím, že se v některých případech nemusí vytvoření pracovních míst a rozvoj průmyslu nutně vylučovat se zachováním přírody a úrovně životního prostředí. Významným faktorem by v tomto ohledu hrál především charakter průmyslu, pokud by se jednalo o aktivity menšího charakteru, které by mohly být realizovány v souladu s přírodou, neviděli v tom respondenti žádný problém, nýbrž by to považovali i za žádoucí, především pokud by šlo o podniky vycházející z povahy místního kontextu a využívající suroviny z místně dostupných přírodních zdrojů, jako je les a půda, tedy v lesnickém či zemědělském sektoru: „*[...] samozřejmě jinak bych se na to tvářil, kdyby to byla nějaká chemička nebo něco [...]. Něco jinýho by třeba byla pila, že jo. To je prostě něco logickýho, co navazuje na to, co tady je, že tady máme lesy. I když zrovna třeba ta pila je hodně náročná co se týče dopravy, tak ale pak to samozřejmě má nějakou logiku.*“ Jiná odpověď: „*Já si myslím, že se*

to nevyklučuje. Že můžeme zachovat přírodu a může tady bejt i průmysl, protože zase takovej velkej průmysl, kterej by tady, prostě já nevim, nějaká chemička nebo těžký strojírenství, tomu nevěřim, že by tady mocht bejt. Ale myslim si, že takovej ten drobněj průmysl by určitě to životní prostředí nezkazil tak, aby to bylo nějak devastující.“ Nebo jiný způsob uchopení: *„Já bych to chtěl udělat tak, aby tady vznikly pracovní místa, ale bylo to v souladu s tou přírodou [...]. Jako at' tady fabrika je, samozřejmě bych to jako velice rád podpořil [...] ano at' maj lidi práci, ale udělejme to prostě, at' to má trošku šmrnc, že jo. Tak to udělejme na místě, kde to nevadí, nebo využijme starý objekty ošklivý, který už tu krajinu prostě zhyzdily, předělejme ty brownfieldy [...].“* U některých respondentů jsem se tedy setkala i s nápady, jak průmysl rozvíjet v souladu s přírodou, jinými slovy udržitelně, což chápu jako velmi pozitivní jev.

Příroda, krajina a životní prostředí Manětínska je tedy sféra mající největší potenciál pro budoucí rozvoj této oblasti. Kvalitní životní prostředí může být impulsem či hlavní motivací pro příliv nových rodin a tím se může ovlivnit i přírůstek nových dětí do mateřské a později základní školy. Estetická hodnota přírody a krajiny pak také může být lákadlem jak pro nové občany, tak pro turisty, kteří zase mohou podpořit místní podnikatele. Na základě interpretace výpovědí respondentů to bude právě příroda, krajina a životní prostředí, které budou hrát v budoucím rozvoji hlavní roli, a to v pozitivním slova smyslu, kdy by tyto manětínské zajímavosti mohly podpořit především cestovní ruch. Samozřejmě by paradoxně samotný cestovní ruch mohl estetickou hodnotu přírody a kvalitu životního prostředí ohrozit, to už ale záleží na celkové politice a rozhodování v reprezentaci obce. Oblast přírody a životního prostředí tedy chápu jako nejvýznamnější doménu, která bude manětínskou budoucnost ovlivňovat, at' už pozitivně či negativně. Vzájemnou provázanost tohoto tématu a problematiky turismu pak budu diskutovat v podkapitole o cestovním ruchu.

3.3.1.2 Doprava

Dalším tématem, o kterém jsem se chtěla něco dozvědět, byla otázka dopravy. Geografická poloha Manětína a jeho částí hraje velkou roli pro dopravní obslužnost a dostupnost z a do okolních měst. Geografické umístění Manětína bývá označováno jako tzv. periferie a k tomu se vážou různé problémy, které jsem uváděla v teoretické části práce. Jedním z nich je právě nedostatečná dopravní obslužnost, větší vzdálenost a tudíž i dojíždka do větších městských center, která nabízejí pro manětínské občany možnosti pracovního uplatnění, jehož je v místě jejich bydliště nedostatek.

Při dojíždění do měst, v tomto případě hlavně do Plzně, je samozřejmě znatelný rozdíl při užívání osobní dopravy a dopravy hromadné a to především v časové náročnosti. Při probírání tohoto tématu jsem kladla důraz na rozdíly ve frekvenci spojů ve všedních dnech a o víkendech a to jak ve směru do Plzně, tak zpět z Plzně do Manětína. Obyvatelé okolních částí Manětína pak mají dojíždění ztížené ještě tím, že autobusové spoje do Plzně zpravidla začínají v Manětíně. Obecně jsem se tedy zaměřila hlavně na otázku dostatečnosti či nedostatečnosti frekvence spojů a jejich časovou náročnost.

Většina respondentů nemusela za prací dojíždět, ale značná část z nich dojížděla v dřívější době a tudíž měli k tomuto tématu taktéž co říci. Jen jeden respondent, který pravidelně dojíždí za prací do Plzně, se k problému každodenního dojíždění hromadnou dopravou vyjádřil pozitivně: *„Mně to vyhovuje, nevadí mi to, já si v autobuse spoustu věcí přečtu, opravím si písemky. A kromě toho, i když jsem byl jako starosta, tak jsem i tak cestoval dost často autobusem, anebo případně vlakem třeba do Prahy když jsem jezdil.“*

V jednom případě pak respondentka určitý čas za prací do Plzně pravidelně dojížděla, a to vlastním automobilem, ale i tak popsala dojíždění jako náročné a z tohoto důvodu dala přednost pro bydlení přímo v Plzni, v místě pracoviště: *„No dojížděla jsem vlastně skoro tři čtvrtě roku do práce. Denně. Autem. A bylo to hrozný, proto jsem se přestěhovala do Plzně. [...] ten spoj není zrovna ideální, že jo. Frekvence taky ne. A ta trasa je pro mě zbytečná, že jo, když bych chtěla jenom přímo do Manětína. Tak to vůbec jako.“* Upozorňuje zde právě na problém časové náročnosti autobusového spoje do Plzně, kdy přímou trasou cesta zabere cca 30 minut automobilem, kdežto autobusem, který jezdí nepřímou trasou s mnoha zastávkami, zabere cca 1 hodinu a 15 minut. Tento problém se objevil i v dalších rozhovorech, například respondent žijící v Rabštejně nad Střelou, který sám do práce dojíždí do nedalekých Žlutic, považuje trasu autobusového spoje do Plzně pro mnohé obyvatele za nevýhodnou a navrhuje jako řešení lepší propojení a návaznost spojů: *„Jako já jsem původem dopravák a myslím si, že to není tak, že by spojů bylo málo, ale nejezdí tak, aby na sebe navazovaly a jako chybí třeba propojení, který by lidi mohli uvítat, jako pro nějaký rychlý spojení. Jako třeba, myslím si, že z Manětína kdyby jezdil autobus dál na Úněšov a tam byl přestup na rychlíkovéj autobus do Varů a do Plzně, tak si myslím, že by se třeba Manětínsko zpřístupnilo mnohem víc a možná by to bylo i rychlejší. Do Varů určitě, do Plzně stoprocentně.“*

Další respondenti se vždy vyjadřovali k tématu dojíždění autobusovou dopravou za prací spíše negativně, a pokud dříve dojížděli, tak to pro ně bylo velmi náročné, a vždy by dali přednost pracovnímu uplatnění přímo v Manětíně nebo bližším okolí, než aby museli

dojíždět do Plzně nebo jinam do vzdálenějších měst: „*No já jsem dřív dojížděla. Dojížděla jsem asi, já nevím, tři nebo čtyři měsíce, když jsem dělala na PVT v Plzni. Dojížděla jsem autobusem, protože tam byly píchačky, tak tam člověk musel být prostě v těch 8 hodin. Tak jsem ráno jezdila škodovákem ve čtyři a přijela jsem domů v půl pátý, a to teda bylo fakt hrozný. Potom jsem byla ráda, když už tady otevřeli to pracoviště, když už jsem nemusela do té Plzně, ale dělala jsem tady doma. [...] je to [dojíždění] docela drill, prostě v létě v zimě každé den najet 70 km autem, že jo, a mít taky odpovídající plat, aby se ti to vyplatilo.*“

Frekvence i trasa byla považována většinou za neuspokojivou a nevýhodnou, a to jak ve všední dny, tak o víkendech. Pokud tedy lidé žijící v Manětíně nebo v jeho okolních částech musí za prací dojíždět, tak raději dávají přednost osobní dopravě vlastními automobily, pokud je to ovšem v jejich možnostech. Značně se totiž zkrátí čas dojížděky a také je to pohodlnější. Několikrát jsem se ve výpovědích setkala s tím, že lidé dojíždějící za prací vlastními automobily, ať už do Plzně nebo do jiných měst, se mohou tzv. „střídat o volant“ a v řízení a používání osobních automobilů se střídají. V tom bych viděla určité pozitivum a solidaritu místních lidí vůči sobě navzájem. Na druhou stranu může být pochopitelně užívání vlastních vozidel pro každodenní dojíždění určitou hrozbou pro životní prostředí, ve smyslu spalování pohonných hmot a znečišťování ovzduší. Za těchto všech okolností chápu jako hlavní slabé místo Manětínska hlavně jeho geografickou polohu a s tím související další problémy – především probírané téma dopravy a dojíždění. Špatná dopravní dostupnost a nedostatečná frekvence spojů může být potencialem brzdou pro budoucí rozkvět Manětínska. Nedostatečná frekvence autobusů, časová náročnost dojíždění s sebou může přinášet různorodé důsledky, například pokračování ve vylidňování či pokles přílivu turistů a stagnaci v oblasti turistického ruchu.

3.3.1.3 Zaměstnanost

Dalším problémem působící v oblasti Manětínska a pronikající i do oblastí jiných je zaměstnanost a pracovní příležitosti pro místní obyvatele. Procento nezaměstnanosti v tomto kraji se nijak nevymyká celostátnímu průměru, ale šance pro pracovní uplatnění místních lidí přímo v Manětíně nebo jeho blízkém okolí jsou mizivé. Místní občané jsou proto nuceni si na živobytí vydělávat ve vzdálenějších městských centrech, zpravidla v Plzni, či v příměstských částech Plzně, kde fungují různé průmyslové závody. S tím pak souvisí výše probírané téma dopravy a dopravní dostupnosti a nutnost za prací dojíždět,

v lepším případě vlastním automobilem, v horším hromadnou autobusovou dopravou, která je značně časově náročná.

Všichni respondenti tyto skutečnosti chápali jako jeden z hlavních problémů, který může zpomalovat rozvoj a způsobovat stagnaci, například: „*Tady je holt problém, že tu nejsou pracovní místa a musí se dost často takhle někam dojíždět no.*“ Jiní respondenti uvádějí obdobná tvrzení: „*Je tady plno lidí, co prostě, já nevím, jezdí na ty šichty do Touškova anebo až dál, protože jim nic jinýho nezbejvá.[...] No tak mladý jdou pryč, když tu není práce no. [...] Všechno je to jenom o tý práci, o vejšce platu, že jo.*“ „*Tady nejsou a nikdy nebudou [pracovní místa]. Tady nebudou nějaký velký podniky.*“

Ovšem ne všichni na tuto problematiku nahlíželi jako na hlavní problém Manětínska, ale hlavní problém viděli spíše v oblasti lidského kapitálu, tedy místních lidí, a to v tom smyslu, že v tomto regionu byly lidské mentality utvářeny historickým vývojem a v myslích místních občanů je zakořeněná socialistická myšlenka o tom, že práci by měl zajistit stát (či obec, nebo jiný státní orgán). Různí lidé taktéž mohou projevovat odlišnou míru aktivity při hledání práce a někteří na jakékoli snahy raději rezignují, než aby vyvíjeli dostatečné úsilí. Pro to, aby si člověk v dnešní době našel práci, je potřeba jeho vlastní přičinění. O těchto problémech v souvislosti s pracovními příležitostmi hovořil jeden z respondentů: „*Takže je zaměstnanost a zaměstnatelnost jo. To je to, co tady říkam. Takže, v podstatě jsou lidi, nebo znám spoustu lidí, kteří třeba skončili v dýhárně a do měsíce pracovali jinde jo. Pak skončili někde jinde a do měsíce měli jinou práci. Znáám lidi, který prostě odešli z práce nebo je propustili, a prostě jsou dneska tři čtyři pět let doma a už dělat nebudou. A tam je potom už ta otázka tý zaměstnatelnosti, jestli je člověk vůbec ještě schopnej něco dělat jakoby. [...] No takhle, řeknu, jsou, ale jsou minimální [pracovní příležitosti. [...] myslim, že je to tady v pořádku, ale samozřejmě by to mohlo být i lepší. Určitě by ten zaměstnavatel moch šahnout tady do toho okolí. Lidi by sem rádi jezdili do práce. [...] Jo takže to si myslim, že zase by ten prostor tady byl i ten potenciál těch lidí. Ono tohleto opravdu musí uzrát jakoby v těch hlavách jo. [...] aby ty lidi měli práci, o to se musí hlavně ty lidi postarat [...].“*

Další věcí je, že velká část místních občanů jsou vyučení v různých oborech a mohli by se v těchto oborech živit vlastními silami, provozovat vlastní živnost. Pro člověka je však často pohodlnější být zaměstnán u zaměstnavatele, než se snažit sám v daném oboru prosadit. Toto téma budu více rozvádět v následující kapitole o podnikatelských aktivitách.

Nedostatek práce a pracovních příležitostí a s tím související dojíždění, které bývá pro některé lidi náročné a důsledky jako jsou odliv lidí blíž k větším městským centřům, je výrazným problémem v současné době a v budoucnosti bude hrát taktéž velkou roli. Není to problém jenom Manětínska, ale jedná se o často diskutované téma v obecné rovině, nicméně Manětínsko a jeho obyvatelé mají v tomto ohledu ztíženou pozici kvůli geografické poloze, značné vzdálenosti a času dojížděky do měst, kde se mohou pracovníě uplatnit.

Pokud se tedy nezmění obecný trend ve společnosti, kdy lidé dají přednost zaměstnání u zaměstnavatele ve větší vzdálenosti od místa svého bydliště, namísto vlastního způsobu výdělků pomocí svých osvojených schopností, je těžké předpokládat, že by se v tomto ohledu Manětínsko nějak výrazně zlepšovalo. Jde tedy o jev, který by v budoucnu Manětína taktéž mohl hrát významnou roli.

3.3.1.4 Podnikání, ekonomický rozvoj

Podnikání a rozvoj různých sektorů ekonomiky jsou záležitosti nezbytné pro nastartování rozvoje, ať už na Manětínsku, nebo kdekoli jinde. Ekonomický rozvoj by ovšem neměl být realizován bez ohledu na přírodu, životní prostředí a tím pádem i lidské zdraví a vůbec všechny součásti naší planety. Je to právě sféra ekonomiky a úroveň hrubého domácího produktu (HDP), o kterých se předpokládá, že mají být neustále na vzestupu a že jsou podmínkou pro fungování světa. Ekonomika je ovšem závislá na zdrojích, které primárně čerpá právě z přírody. Příroda a jí nabízené statky jsou využívány v ekonomickém rozvoji, ovšem je to právě ekonomika a snahy o neustálý růst, co přírodu a životní prostředí v důsledku degraduje. Hospodářský růst by tudíž měl být založen na udržitelném rozvoji a přistupovat k využívání přírodních statků šetrně.

Dle mého názoru je ve zkoumané oblasti významnější spíše udržení současného stavu přírody, tedy její estetické hodnoty i kvality životního prostředí. Tato myšlenka se mi při provádění rozhovorů potvrdila a pro místní obyvatele je důležitější právě zachování přírody namísto její destrukce v důsledku nekontrolovatelných podnikatelských či průmyslových aktivit.

Žádný z respondentů se neobával, že by v Manětíně nebo v jeho okolí mohlo dojít k nějakému značnému zhoršení přírody a krajiny v důsledku například těžby nebo jiných potencionálně ohrožujících průmyslových aktivit. V myslích lidí výraznější roli hraje právě stránka přírodní, což hodnotím velmi pozitivně a domnívám se, že je zde potenciál pro postupné prosazování principů udržitelného rozvoje na místní úrovni.

Co se ovšem týče místních podnikatelských aktivit, jsou tyto pro budoucí rozvoj nezbytné. Jedním problémem ovšem zůstává neochota místních se do vlastních živností vůbec pouštět, jiným problémem je zase sezónnost či nedůvěra místních občanů vůči místním podnikatelům a neochota jejich živnosti podporovat. Například respondent, který se sám živí podnikáním, diskutoval o tom, co rozvoj podnikatelských aktivit může v oblasti Manětína brzdit: *„Mentalita lidí, jinak nic. Protože dodneška tady slyšíš takový to - no jo, pan podnikatel, že jo. Což mi vždycky mrzí a zavání to takovým hanlivým označením. Ty lidi maj v sobě zakořeněný, že podnikání není něco, co je poctivý a furt jakoby slyším to rozdělování na ty podnikatele a na ty státní.“*

Potenciál pro místní podnikání tady existuje, ovšem pro rozvoj podnikatelských aktivit tu jsou určité bariéry, například právě neochota podporovat malé místní podniky, výrobky apod.: *„Protože ještě i ta mentalita, taková ta česká, ne že manětínská, ale česká je, že si radši půjdu koupit rohlík do globusu než ke svému pekaři. [...] radši si lidi koupí něco někde jinde. To je takový typicky český. Většinou ten kšeft mají jinde než doma, že doma nikdo není prorokem a tak.“* Bariérou podle dalšího respondenta může být: *„Odbyt třeba, jako ty lidi se musí uživit.“* Nebo: *„Já si myslím, že to je, jednak prostě určitá konzervativnost, která tady určitě je, to znamená, že nechtěj třeba zkoušet nějaký nový cesty.“*

Obecně jsem se ve výpovědích ale nejčastěji setkávala s optimistickými vizemi v oblasti místního podnikání: *„Tak určitě tady k tomu podmínky jsou. Já bych řek, že tady těch soukromníků přibývá [...]“* Jiná odpověď: *„Já si myslím, že třeba když si jako založí nějakou zedník nějakou živnost, firmičku, tak by to šlo.“*

V současné době v Manětíně již existují určité místní firmy a podniky. Záleží ale na charakteru služeb, které poskytují, a od toho se odvíjí i jejich celkový odbyt a prosperita. Někteří živnostníci mají v Manětíně delší tradici, jiní jsou v tomto světě noví. Úroveň prosperity se tedy může výrazně lišit. Dobře fungujícími podniky jsou například Manětínské uzeniny nebo pizzerie Na náměstí, které jsou v této oblasti nováčky. Pak zde jsou podniky, které v Manětíně už fungují dlouhou dobu a stále se užíví. Jiné ovšem třeba již zanikly, například místní dýhárna či soukromý zemědělský podnik založený na chovu prasat. Tyto prostory pak buď zůstávají opuštěné, anebo mohou být využívány pro nové druhy podnikání, například prostory bývalé dýhární jsou v současné době využívány pro výrobu nábytku: *„No, tak tady většinou když jako někdo podniká, tak buď v těch stávajících objektech, který tady jsou. A to je, vlastně tady je ten Štuksa nábytek, že jo. Většinou je to tak, že tady někdo skončí a potom si to tady veme někdo jinej jo. Pak je tady nějaká*

zásilková služba, něco tady nahoře, teď přesně nevím, jak se jmenujou, ale ty mají něco, že nějakou zeminu prodávaj pro zahrádkáře a tady pro ty. Co je tady dál. Truhlárna no, pak je tady zemědělský družstvo, protože tady jsou ty pole okolo, takže to uvidíme, jak ty do budoucna na tom budou.“

Pro budoucí rozvoj Manětínska budou hrát místní podnikatelské aktivity a živnosti zajisté přední roli. Na základě analýzy a interpretace rozhovorů jsem ovšem dospěla k názoru, že v tomto ohledu není budoucnost Manětína nikterak černá. Naopak, pokud místní lidé seberou odvahu pro to, aby se realizovali ve vlastních živnostech, a překoná se nedůvěra obyvatel vůči místním podnikatelům, mohl by se Manětín v těchto ohledech výrazně zlepšovat, a to i ve sféře zaměstnanosti a nabídky pracovních míst. Obecně stále popularita výrobků malých místních podniků, namísto velkých komerčních, roste, a tak je logické předpokládat, že i manětínské výrobky se jednoho dne budou těšit zájmu i místních obyvatel i širší veřejnosti. Každý podnik, který v Manětíně nebo v jeho okolí vznikne, může nabídnout nové možnosti pro pracovní uplatnění místních obyvatel, a tím i zmírnit hrozící odliv lidí. Určitou oblastí, která má vysoký potenciál pro prosperitu je oblast cestovního ruchu, která podle výpovědí respondentů bude taktéž ovlivňovat manětínskou budoucnost.

3.3.1.5 Občanská vybavenost, služby

Občanská vybavenost je dalším probíraným tématem. Respondentům jsem kladla otázky, zda jim v této oblasti něco chybí a jak celkově hodnotí úroveň občanské vybavenosti v Manětíně, případně její kvalitu. Obecně jsem se ve výpovědích ani jednou nesetkala s vyloženou nespokojeností s občanskou vybaveností Manětína. Nikomu v Manětíně nechybělo nic, co by mohlo zhoršovat kvalitu života. Naopak se k úrovni občanské vybavenosti vyjadřovali kladně.

Jako velkou výhodu považovali například dostupnost lékařské péče přímo v Manětíně, kdy se v místním lékařském centru koncentruje zubař, dětská lékařka a praktický lékař pro dospělé včetně lékárny: *„Doktora tady máme, zubaře tady máme.“* *„Tady v samotným Manětíně je vlastně všechno dalo by se říct [...] doktor, zubař, lékárna [...].“* Vyjádření dalšího respondenta: *„Potom máme tady teda doktory, že jo. Zubařku, dětskou doktorku, což si myslím, že je taky dobře. Lékárna je tady.“*

Problém může nastat v případě potřeby navštívit lékaře specializovanějších oborů, kdy se musí dojet buď do blízkých Kralovic, nebo až do Plzně. Lidé disponující vlastním vozem v tomto ohledu nenaráží na žádný problém, ovšem staří lidé, důchodci, kterých

v Manětíně není málo, mohou mít s návštěvou tohoto typu lékaře nesnáze. V nejzazších případech je ovšem v Manětíně i stanice rychlé záchranné služby, případně soukromí řidiči sanitek, které jsou těmto lidem nápomocní.

Další velkou výhodou je existence mateřské a základní školy přímo v Manětíně. Kladně byla ohodnocena i dostupnost služeb restauračních zařízení a obchodů, jejichž nabídka sortimentu a kvalita nabízených potravin má tendenci se neustále zlepšovat.

Jinou záležitostí je ovšem kvalita služeb nabízených v Manětíně, která je vždy vnímána velmi subjektivně, například v otázce lékařů: „*No sice tady jsou ty doktoři, ale ta kvalita by mohla být lepší no. Zubařka ta je jako v pohodě.*“ Někteří respondenti využívají lékaře přímo v Manětíně, jiní se k nim stavějí nedůvěřivě. Někteří respondenti své děti posílají do manětínské školy, jiní je posílají jinam. To, zda místní lidé využívají zdejší dostupné služby je už záležitost subjektivního charakteru, jde o věc jednotlivých názorů, postojů a preferencí a jen těžko zde lze postihnout nějaký obecný trend či názor.

Další věcí je, zda je občanská vybavenost vůbec pro budoucí rozvoj důležitá. Z výpovědí respondentů plyne, že ano a nepanuje zde žádná výrazná opakující se obava o zhoršení úrovně občanské vybavenosti. Výjimkou je jen jedna věc a to je strach týkající se zastupitelnosti místních lékařů, kteří již jsou v důchodu, anebo jim do důchodu zbývá několik let. Tato obava tkví v tom, zda bude Manětín atraktivní pro nové lékaře, kteří by nastoupili na místo předchozích: „*[...] uvidíme, jak to bude do budoucna protože, nevím, jestli bude nějaký zájemce, až tady skončí prostě praktické lékař, protože už má taky důchodový věk. Zubařka, která sem dojíždí z Plzně [...] taky už má věk, 5 let je v důchodu, takže taky nevíme.*“ Jeden respondent se k otázce, zda místa po lékařích obsadí lékaři noví, zase vyjadřoval spíše optimisticky: „*Já si myslím, že jo. Ted' vlastně, místo gynekoložky tam bylo, a hned se to obsadilo.*“

S žádnými závažnými nedostatky v této oblasti jsem se při rozhovorech nesetkala, a tudíž hodnotím úroveň zdejší občanské vybavenosti a dostupnost základních služeb pro občany jako dobrou. Pro budoucnost, například pro příliv nových rodin, bude úroveň občanské vybavenosti hrát roli a tyto podmínky pro kvalitní život nových potencionálních občanů jsou zde podle mne splněny. V budoucnosti Manětína se tedy v této problematice s největší pravděpodobností není třeba obávat žádného značného úpadku.

3.3.1.6 Cestovní ruch

Cestovní ruch je sektor mající v Manětíně obrovský potenciál. Jde o sféru, která může podmiňovat rozvoj obcí podobného typu. Ovšem záleží na spoustě dalších

proměnných, které musí být splněny, aby se z turismu mohlo v dané obci čerpat i pro rozvoj dalších sfér. Obce nejprve musí mít na co turisty nalákat, musí být něčím atraktivní a výjimečné. Důležité také je mít vybudovanou základní infrastrukturu pro rozvoj cestovního ruchu, jako je ubytování, restaurace, informační centrum a jiné služby často využívané právě turisty. Nezbytná je také dostatečná propagace jména obce na venek, v médiích a rozšíření povědomí o atraktivitách obce do veřejnosti.

Co se týče Manětínska, je první základní předpoklad pro rozvoj cestovního ruchu splněn. Manětín a jeho okolí disponuje velkým množstvím lákadel a každý turista by si zde přišel na své. Nicméně podle většiny respondentů není tento potenciál v současné době dostatečně využíván a chybí zde druhá podmínka a to infrastruktura a zajištění služeb pro turisty, například možnosti pro ubytování: „*No ubytování, s tím je tady asi problém. S ubytováním, co se zavřel hotel, tak to ubytování tady vážně.*“ nebo infrastruktura celkově: „*Infrastruktura prostě pro ty turisty tady strašným způsobem chybí. Je potřeba sem ty lidi dostat a pak aby fungovali tady. To znamená prostě tady nabídnout pobídky, aby tady prostě ta rodina mohla fungovat a měla všechno, co si představuje, tak jako je to všude prostě.*“ Jiný respondent se o problému vyjadřoval takto: „*[...] něco pro ty turisty prostě připravit no, protože tady v podstatě funguje přes léto jenom to informační centrum, jsou tady prohlídky v zámku, je tam občas v zámku nějaká výstava. No ale jinak tady pro ty turisty toho moc není no. Jsou tady nějaký ty turistický cesty no, je tady turistická ta na Rabštejně ta turistická stezka naučná, je tady nějaká naučná stezka jakoby o mlýnech, který tady hodně byly v tom údolí, ale jinak maximálně nějaký cyklotrasy no.*“ Nebo: „*No myslím si, že i z toho cestovního ruchu mohl vytrískat víc [...] já myslím, že když si vezmeme ty baráky na náměstí, tak jsou prázdný no. Tři jsou obydlený, čtyři. Ale spousta takhle těch domů v Manětíně, kdyby tam ty majitelé udělali dva tři pokoje a nějakou sociálku, tak si myslím, že by to ubytování bylo.*“

Lákadlem pro turisty a oblastí, ze které by mohl turismus taktéž čerpat, jsou zdejší přírodní krásy a krajina. Ani v tomto případě však není tato příležitost dostatečně využívána: „*Příroda by mohla bejt lákadlem pro turisty, ale myslím si, že přírodu my moc neumíme prodat. Protože tady je třeba hodně krásných míst, i třeba přímo v okolí Manětína, ale když se člověk podívá na to, v jakým jsou stavu, tak jsou zarostlý. Z vyhlídek tady není nic vidět. Chybí tady třeba nějaká naučná stezka, která by vedla prostě třeba v bezprostřední blízkosti města. Takže příroda je tady moc pěkná ale málo toho využíváme. [...] Jako myslím si, že tam ten potenciál je a je škoda ho nevyužít. A v podstatě je to i ku prospěchu jednak samozřejmě pro zvýšení atraktivity, ale jednak i ku prospěchu místních.*“

Protože jako to, že tady vznikne nějaká nová procházková trasa, to určitě není na škodu.“ Jiný respondent se o tomto tématu vyjádřil takto: *„No já si myslím, že určitě [je příroda lákadlem]. Protože když už by sem teda ty lidi přijeli, měli by se kde najíst a kde ubytovat, tak si myslím, že zase je dobrý je do tý krajiny nějak pozvat [...]. Jsou tady nějaký turistický trasy, vede tady ta hypostezka. No pak vim, že když jsme bydleli v Brdě tak tam vede ta modrá z Rabštejna. No a ještě i odjinud tam nějaká jiná vedla. Tak tam prošlo za víkend jako stovky lidí, takže tam ty lidi choděj. Není to tak, že by to tady bylo turisticky mrtvý.“*

Ačkoli je tedy v současné době problémem Manětína nedostatečné využívání turistických lákadel a nedostatečná infrastruktura a nabídka služeb pro turisty, zejména ubytování, všichni respondenti chápali právě sféru turismu jakožto sféru s obrovským potenciálem a velkou příležitostí pro budoucnost Manětína. Již nyní je Manětín a jeho okolí na dobré cestě se v této oblasti zlepšovat. Například někteří soukromníci budují místa, kde se budou moci turisté ubytovat: *„Co to rozjeli, že jo, když to vemeš Richard Bílej na Rabštejně bez problémů, Lukáš že jo, ten dělá pronájem, já teda doufám taky brzo, Jirka Kapr v Nečtinech, Karel Mašků u zámku.“* *„Ted' vlastně je na stránkách ta chalupa Lukáše, po panu Křížkovi. Tam, jak jsou ty služby a ubytování tak tam to je, je tam odkaz na nějaký stránky přímo jeho. No takže to si myslím, že je docela dobrej počín. Ted' na faře bude taky ubytování.“*

Tyto snahy o zlepšení podmínek pro turisty se nedějí však pouze na úrovni soukromníků, ale i na úrovni obce. I obec se snaží v těchto ohledech Manětín zlepšit a stala se vlastníkem jednoho z nevyužívaných domů přímo na náměstí s úmyslem zde vybudovat několik pokojů se sociálním zařízením za účelem poskytování ubytování pro turisty. Má se zde také vybudovat nové informační centrum: *„Ted' jsme koupili toho Orla [místní název pro koupený dům], tak tam bych chtěl udělat záchody veřejný, a udělat tam nějaký infocentrum pěkný větší, doufám, že světlejší, kde bude možnost a bude to třeba mít někdo na starost celoročně, k tomu bude mít na starost nějaký další věci a zase by to bylo místo pro jednoho člověka v Manětíně a budeme moct třeba trošku koordinovat ten cestovní ruch tady.“* a další vyjádření k této koupi: *„Takže tam předpokládáme, že tam by se taky mohly možná do budoucna vytvořit nějaký pracovní místa no. Že by tam byly nějaký veřejný záchody, nějaký ubytování, mohlo by tam bejt i přemístěný infocentrum no, je to na lepším místě.“*

Jak je zřejmé z uvedených výpovědí, cestovní ruch může hrát velkou roli i v oblasti podnikání a vytvoření pracovních míst. Turismus a turisté mohou mít velký podíl na

podpoře místních podnikatelů a jsou významným zdrojem jejich příjmů: „*Protože když sem ty turisti přijedou, tak to pomůže těm podnikatelům, když si tady něco koupěj, dojdou někam na oběd no a třeba zámek má potom z toho vstupnýho nějaký peníze no.*“ Problém Manětínska v souvislosti s rozvojem cestovního ruchu je však sezónnost. Není to samozřejmě problém lokální, ale v cestovním ruchu obecně hraje vždy sezónnost velký význam.

Respondenti často hovořili i o vyhlášení oblasti tmavé oblohy na Manětínsku, která se v průběhu realizace rozhovorů připravovala a v září 2014 došlo k podepsání memoranda a jejímu oficiálnímu vyhlášení. Všichni, kdo se o tématu tmavé oblohy zmiňovali, brali tuto skutečnost velmi pozitivně a chápali jí jako událost s velkým potenciálem podpořit cestovní ruch a přilákat do regionu nejen turisty, např.: „*[...] takže teď kon se tady několik obcí prostě domluvilo, s téma hvězdářema na tom, že by se tady vlastně vyhlásila oblast tmavé oblohy a to by taky mohlo přispět k tomu celému turistickému ruchu, že by sem mohli turisti jezdit pozorovat hvězdy.*“ nebo jiná stručnější odpověď: „*[...] tak možná, že by ta tmavá obloha zase přilákala nějaký lidi, i ta příroda, třeba ne na dlouho, ale vždycky aspoň na nějakou dobu.*“ Už v současné době se v Manětíně pro veřejnost pravidelně pořádají organizovaná pozorování noční oblohy s astronomy. V nedalekém Zhořci se pořádá také letní tábor pro astronomy. Pokud by v tomto ohledu byla dobře zajištěná dostatečná propagace, věřím, že Manětínsko z této skutečnosti dokáže mnoho vytěžit.

Dalšími oblastmi souvisejícími s cestovním ruchem, ze kterých by mohl region čerpat pro podporu svého rozvoje, jsou nové druhy turistiky, jejichž popularita je obecně v současné době na vzestupu. Jedná se o ekoturistiku či agroturistiku, s jejichž zárodky už se můžeme i nyní na Manětínsku setkat. Vzhledem k tomu, že je tato lokalita historicky orientovaná především na zemědělství, jsou zde k rozvoji eko či agroturistiky výborné podmínky. Malá soukromá zemědělství jsou opět vyhledávaným způsobem získávání obživy, kdy jsou lidé již nasycení ruchem měst a snaží se navrátit zpět do „divočiny“, daleko od civilizace. Ekologická zemědělství jsou také podporována evropskými dotacemi, což je někdy dalším impulsem pro založení soukromého hospodaření a provozování agroturistiky. Mezi respondenty o těchto rozvíjejících se formách turistiky panovalo určité povědomí, jeden z nich označil přímo agroturistiku jako příležitost pro budoucnost a rozvoj Manětínska: „*[...] příležitost by byla produkce místních potravin, že jo. Ta agroturistika. Jestli říkam turistika, tak myslim, všechny formy jo, agroturistika, normální cyklisti, možná i jako školy, nebo nějaký takový věci.*“ Jeden respondent se pak zmínil okrajově o myšlence ekoturistice. Ve většině případů se pak ovšem k těmto formám

turismu respondenti nevyjadřovali, na druhou stranu určitý potenciál viděli v rozvoji cykloturistiky, která má už v současnosti velký podíl na celkovém počtu turistů přijíždějících do Manětína.

Pro shrnutí této kapitoly pojednávající o cestovním ruchu, hodnotím právě oblast turismu jako hlavní příležitost pro Manětínsko a jeho budoucí rozvoj. Je to výzva, se kterou se musí poprat jak představitelé města, tak místní občané a místní podnikatelé. Důležitá je propagace Manětína a jeho atraktivit vůči veřejnosti, ale i vůči komukoli, kdo by mohl návštěvu Manětína a jeho okolí doporučit zase někomu dalšímu. Je ovšem důležité zmínit, že nekontrolovaný příliv turistů a rozvoj cestovního ruchu s sebou může nést i některé nežádoucí důsledky pro zdejší krajinu a přírodu. Proto by se i v této oblasti mělo vždy dbát na to, aby turismus nezpůsobil přílišný tlak na přírodní zdroje a nezneškodil současnou úroveň zdejší přírody a životního prostředí. Nemusí jít však jen o nežádoucí důsledky tohoto typu, ale mohlo by docházet i ke konfliktům v sociální sféře, a to mezi chataři, jezdící na Manětínsko za klidem a odpočinkem, který by mohl být přílivem turistů narušován. Vždy je tedy potřeba dbát na vytvoření určitého kompromisu při uspokojování veřejných a soukromých zájmů, k jejichž střetávání vždy docházelo a docházet bude.

3.3.1.7 Sociální sféra, lidský kapitál

Další problematikou, o kterou jsem se zajímala, byla sociální sféra, někdy nazývaná jako sociální či lidský kapitál. Jedná se o pojmy s různými definicemi, pro mne v mém výzkumu šlo však jednoduše jen o to zachytit, jaká na Manětínsku panuje atmosféra v oblasti mezilidských vztahů, jak funguje spolupráce místních občanů apod. Lidé samotní mohou totiž být hlavní bariérou pro další rozvoj v lokalitě, nebo naopak mohou vývoj k lepšímu urychlovat. Významnou se stává zdejší mentalita lidí, jejich otevřenost vůči nově přichozím lidem, či obecně vůči novým nápadům a změnám, ke kterým by mohlo v Manětíně v budoucnu docházet.

V tomto ohledu jsem se při analýze rozhovorů nesetkala s žádným výrokiem, který by se o manětínských vztazích vyjadřoval vyloženě negativně. Samozřejmě jsou zde lidé závistiví, ale to respondenti přisouvali obecným českým vlastnostem a nechápali to jako specifikum Manětínska. Pro ilustraci uvádím některé citace: *„Já bych řekla, že celkově takhle funguje celá naše společnost a manětínský se nevymyká. Jako že třeba řekneš: jo, já se mam fajn, já se mám dobře, tak v tu ránu už to vidíš jednak na tom pohledu, anebo už*

udělají něco, aby ti to nešlo.“ nebo „Jako závidí si, ale to je, hele, my jsme Česká republika v tomhle mimořádný. Ta závist existuje, já se snažím to jako poměrně otevřeně komentovat a všem prostě říkám, jak se dají získat peníze z Evropský unie a jak se dají vydělat a oni to samozřejmě nemůžou pochopit, takže je to taková závist jakoby spíš z neznalosti věci jo, ale ta byla vždycky a bude.“

Co se týká otevřenosti lidí vůči nově přistěhovalým, všichni respondenti v této věci popisovali přístup manětínské společnosti kladně, kdy vždy nově příchozí vzali pohotově mezi sebe, ovšem pokud oni sami chtěli. Jeden z respondentů je sám nově přistěhovalým a popisuje problematiku takto: *„No tak jako manětínská společnost je prostě jako normálně venkovsky konzervativní. [...] Ale jako já si myslím, já jsem nikdy neměl pocit, naopak když to řeknu, tak mi daleko přátelštější přijdou místní lidi, než ty, který sem třeba jezdí na chalupu.“* Jiný respondent žijící na Manětínsku léta se vyjádřil takto: *„Já si myslím, že takhle. Když někdo chce, když někdo má zájem, získat si nějaký přátele nebo se někam zapojit, tak jako není problém. Já bych řekla, že nepřijmou někoho, kdo se nějak zásadně liší.“* Zde je patrné, že samozřejmě hraje i roli, o jakého člověka se jedná. Pokud půjde o někoho, kdo se bude vymykat obecně uznávaným dobrým mravům a bude tzv. nepřizpůsobivý, pak bude jeho přijetí mezi manětínské občany problematické. Respondenti tedy v této záležitosti brali v potaz odpovědnost a chování samotného potenciačního přistěhovalce.

Obecně ale všichni respondenti hodnotili místní společnost kladně, jako solidární a ani jeden nepopisoval místní občany jako více konfliktní. Samozřejmě se i zde najdou určité konflikty, například v oblasti sousedských vztahů, ale nejedná se o nic, co by pro Manětín bylo typické. Sousedské vztahy jsou problematické v celospolečenském měřítku. Podle výpovědí respondentů má každý z nich někoho, na koho se v krizových situacích obrátit a místní občany hodnotili jako schopné se v určitých kritických situacích, např. při povodních, semknout a vzájemně si pomáhat. I při organizování různých společenských akcí jsou manětínští schopní spolupracovat a podílet se na přípravě a realizaci těchto akcí. V této oblasti jsem tedy neidentifikovala žádný zádrhel, naopak hodnotím oblast mezilidských vztahů a vzájemnou solidaritu zdejších obyvatel velmi kladně.

Jediným problémem by však mohla být nedůvěra místních v uplatňování nějakých radikálnějších změn v oblastech, které by mohly přímým způsobem ovlivňovat jejich životy. Jednou z žádoucích změn by mohlo být například právě uplatňování principů udržitelného rozvoje a posloupné uvádění do praxe, například v podobě tzv. Zdravých měst. V tomto jediném by mohli místní občané být bariérou a je důležité, aby se nejprve

v jejich myslích vytvořilo základní povědomí o potřebě přírodu a životní prostředí chránit, což se dle mého názoru v současné době děje, jak na celospolečenské úrovni, tak na úrovních lokálních. Podporovat rozšiřování vědomí o environmentálních rizicích pak může například environmentální výchova, která, jak jsem se dozvěděla, se bude uplatňovat v rámci realizace projektů financovaných z evropských fondů v místní základní a mateřské škole.

3.3.1.8 Kulturní potenciál

Ani ve sféře kultury jsem se nesešla s ničím, co by mohlo manětínskou budoucnost ohrožovat. V tomto tématu mne zajímala hlavně četnost a kvalita místních kulturních akcí a zábav, udržování tradic atd. Názory na tato témata se mezi respondenty lišily podle jejich osobních subjektivních preferencí, ale nikdo netvrdil, že by se v Manětíně konalo kulturních a společenských akcí málo. Naopak, pořádají se zde akce různých typů a každý si může přijít na své. Jedná se například o koncerty vážné hudby na manětínském zámku, výstavy, divadla, koncerty, zábavy, plesy nebo jiné akce, na kterých se podílejí a setkávají manětínští obyvatelé.

Co se týče kvality místních zábav, nikdo neměl žádné velké výhrady a jejich úroveň hodnotili spíše kladně až velmi kladně, například ve srovnání s akcemi konaných ve větších městech: „*Myslím si, že my tady máme kultury tak o pět set procent víc, než jsme měli ve městě, protože chodíme na všechny plesy, na všechny tyhle leče a tyhle zábavy a strašně si to s Mirkou užíváme. Je to přirozený, je to odvázaný a je to super, má to atmosféru. [...] a takhle upřímný, jako tady v tom prostředí, jsem to nikdy nezažil. Takže to si myslím, že je jako úplně mimořádný, aspoň z mého pohledu teda jo. Pro mě jako jednička podtržená no.*“

Pro to, aby se kulturní akce mohly vůbec v Manětíně konat, je potřeba, aby je někdo připravil a zorganizoval. To, že se vůbec místní lidé dokážou semknout a spolupracovat za tímto účelem, je taktéž hodnoceno kladně: „*Jo jako jo, ta frekvence si myslím, že je dostatečná. Myslím, že celkem na to, že to připravují lidi, který s tím mají i hodně práce, takže jako se to musí ocenit, že vůbec ty lidi se do toho pouštějí.*“ Dalším kladným důsledkem, který s sebou dostatek kulturních akcí může přinášet je posílení místní solidarity a mezilidských vztahů v tom smyslu, že se lidé mohou při těchto příležitostech více socializovat a prohlubovat vzájemné vztahy s ostatními obyvateli. O tom hovoří i další respondent: „*Třeba co tady je super, tak se mi třeba líbí výlov rybníka, že se dělá tak, jak se dělá. Jakože to jsou takový akce, kde se lidi prostě dají dohromady,*

asi bych ty akce nepovažoval ani za tak uzavřený.[...] *Zabijačka no. Že třeba ta zabijačka mi přijde, jako že to byl dobrý nápad a že to lidi dalo hodně dohromady.*“ To, že jsou místní lidé schopní z vlastní iniciativy se pustit do pořádání kulturních akcí, hodnotím jako obrovské pozitivum, související i se sociální sférou, probíranou výše. V nedávné době například došlo k obnovení provozu místního kina v kulturním domě, které již bylo řadu let nevyužívané. Díky skupince několika málo lidí se pořídil nový projektor a pravidelně se v kině promítají filmy: *„No a co se tady teďkous rozjždí trošku, sice se vstupem dobrovolným, je promítání v kině. [...] ty, co to dělaj, to dělaj z nějakýho svýho, z nějaký svý osobní iniciativy.“* *„A kino ještě, to jsem zapomněl říct. Že je super, že se našla banda nadšenců, který se do toho pustili, to klobouk dolů jako.“* Důležité v této oblasti je také aktivita místních spolků, o které budu diskutovat v další kapitole. I městský úřad kulturu v Manětíně podporuje finančními příspěvky.

Konají se zde i akce spojené se svátky a udržováním tradic. Pravidelně se koná masopust, rozsvícení vánočního stromku na náměstí, nově pak například roznášení betlémského světla či tříkrálová sbírka.

Jediné, v čem viděli někteří respondenti slabinu v místní kulturní sféře je nedostatek akcí pro mladší generaci a nedostatek možností, kde by se mladí mohli kulturně i společensky vyžít: *„[...] jako co se týče nějaký kulturní stránky, tak jako, že by tady byla nějaká extra nabídka pro mladýho, to třeba jako není.“* *„Není tady žádná možnost jakoby sportovního vyžití, kulturního vyžití. Jako, to si myslím, že jako vyloženě tý mládeži od těch čtrnácti do těch pětadvaceti musí strašně chybět.“*

V každém případě záleželo hlavně na subjektivních zájmech daného respondenta, někteří dávali přednost akcím komornějšího typu, jako jsou malé koncerty vážné hudby, nebo večery při hudbě, jiní zase dávají přednost zábavám, plesům či koncertům. Žádný z respondentů se pak nebál o to, že by se Manětín v četnosti pořádání kulturních akcí mohl nějak zhoršovat, spíše je zde tendence vymýšlení různých nových příležitostí, kde by se mohli manětínští obyvatelé sdružovat za účelem kulturního či společenského vyžití. Pokud tedy bude tato tendence zachována a místní lidé neztratí chuť vkládat vlastní síly do pořádání kulturních akcí, není podle mého mínění třeba mít obavy o další vývoj v této sféře.

3.3.1.9 Školství a sport

Témata školství a sport jsem zařadila do kategorie „ostatní problémy“ a pokud na ně nedošlo již v průběhu rozhovoru, doptávala jsem se přímo na názory jednotlivých

respondentů až téměř v závěru rozhovorů. Šlo mi o zjištění názorů respondentů na místní základní školu, případně mateřskou školu, na jejich úroveň a kvalitu vzdělání, nabídku kroužků a možností rozvíjení zájmů a seberealizace dětí ať už ve sportu nebo jiných sférách.

Jak jsem uváděla v kapitole o občanské vybavenosti, nachází se v Manětíně jak škola mateřská tak základní devítiletá škola: „*Je tady škola, je tady školka, což je supr. Ta škola je plná, školka je plná. Teda jsou tam dvě třídy. Jo, to znamená, máme tam nějakou rezervu ale jako teď budeme mít nějakých 37 dětí, což myslím, že není špatný. Ve škole je 163 dětí, což si myslím, že je taky jako docela dobrý.*“ Mateřská škola nemá ovšem sídlo tam, kde sídlí základní škola a fungují tudíž odděleně. Děti přecházející ze školky do první třídy základní školy pak vstupují do zcela nového prostředí, což jim může někdy způsobovat určité problémy. V Manětíně je pak praxe taková, že pokud dítě chodí již do mateřské školy v Manětíně, počítá se s tím, že pro nástup do dalšího stupně školství rodiče dítěte zvolí školu taktéž v Manětíně. Někteří rodiče si ovšem z různých důvodů za vhodnou školu pro své dítě nemusí vždy zvolit zrovna manětínskou základní školu a s tím jsem se setkávala i u respondentů, kteří již plní roli rodiče a mohou se tak k těmto věcem vyjadřovat.

I když se všichni respondenti bez rozdílu vyjadřovali ke skutečnosti dostupnosti základní školy a školky přímo v Manětíně velmi pozitivně, subjektivní postoje pak zaujímali k otázce kvality a úrovně místního školství. Jeden z respondentů se k manětínské škole vyjadřoval spíše zdrženlivě a srovnával ji s nedalekou pětiletou základní školou v Nečtinech, či ostatními školami v okolí Manětína: „*Já si osobně myslím, že jako ta škola má co dohánět, ne že by byla špatná, to určitě ne. Ale třeba když to prostě srovnám. Nechci být příliš kritický no. Já si myslím, že jakoby manětínská škola je trochu taková jakoby, nevím, jestli ospalá. Já teda nejsem jako nekritickým obdivovatelem třeba nečtinský školy jo, ale myslím si, že jakoby ta škola objektivně asi je jako kvalitnější v tuhle chvíli. Ona si to může dovolit, protože samozřejmě je tam málo dětí. Kdybych měl tadyty školy, co jsou tady v okolí - jako Manětín, Nečtiny, Žihle, nějak srovnávat, tak bych jako Nečtiny si dal na první místo, Žihle na druhý, a Manětín na třetí no. [...]. Myslim si ale, že je taková průměrná. Jako že neurazí ani nenadchne. Pokud jde o školku, tak tam to teďka asi trochu nabralo novej vítr se změnou ve vedení. Samozřejmě ta budova je dost hrozná i ten areál, ale díky tomu, že teďka se jakoby připravuje jako ta zahrada a podobně, tak to je jako třeba trošku zhumanizuje.*“ Navzdory těmto výhradám vůči manětínské škole ovšem potomci tohoto respondenta navštěvují v současné době mateřskou školu v Manětíně a

předpokládá se, že v budoucnu budou pokračovat i na zdejší základní škole, i když by z hlediska vzdálenosti od místa bydliště měli výhodnější posílat děti do školy v Žihli. I když tedy tento respondent v manětínské škole vidí určité nedostatky, nemusí to ještě znamenat nedůvěru vůči manětínské škole jako celku. To, že respondent manětínskou školu podrobuje určité kritice, může mít naopak vliv na to, že se na základě případných připomínek rodičů, může zdejší škola ještě vyvíjet a má prostor pro zlepšování.

V tomto případě měl respondent sice určité výhrady vůči manětínské škole, ovšem zdaleka nešlo o její zatracování či nějakou výraznou kritiku. Každá škola se vždy bude potýkat s určitými rezervami a vždy záleží na přístupu vedení školy a také na preferencích rodičů žáků. Jako jakýsi protipól vůči vyjádření tohoto respondenta k tématu místního školství pak uvádím názor jiného respondenta, který naopak hodnotí základní školu velmi pozitivně: „[...] *když jsem viděl Manětín a jakoby tu školu, tak jsem z ní byl nadšený, protože když jsem viděl, jak učitelka prostě potká dítě a ptá se: co maminka, co tatínek. Na jednu stranu je to nepříjemný, že jo, protože člověk je pod drobnohledem, ale na druhou stranu je to super, že ta učitelka jako má přehled a ty děti se znaj. A myslím si, že ta základka, já jsem teda romantik jo, ale takhle já si představuju prostě venkovskou školu. [...] A pěkný je, jak je to vymakaný a zároveň to má tu secesní fasádu. Já si myslím, že ta škola je krásná, jsem rád, že se udělala, je hřejivá, je taková prostě jako malebná. [...] ty lidi se znají, je jich tam pár ve třídě. Já si myslím, že takhle to má vypadat, protože ty lidi se spolu naučí žít a jestli je něco do toho života vychovává, tak je to ta náves a ta ulice, kde oni se musí porovnat. Takže škola úplně bomba, já si myslím, že to nemá chybu. Je to opravdu takový to rodinný prostředí a myslím si, že ty lidi to připraví jakoby úplně jinak [...].“*

Při shrnutí tohoto tématu je důležité vyzdvihnout zde subjektivitu názorů. Záleží na tom a v tomto případě především, jestli má respondent děti, nebo zda on sám byl touto školou vychován a od toho se jeho výpovědi vždy budou odvíjet. Já osobně, jakožto absolventka základní školy v Manětíně, hodnotím možnost navštěvování školy přímo v místě bydliště jako něco nenahraditelného. Z vlastní zkušenosti vím, že možnost věnovat se vlastním zájmům a především mít na tyto zájmy a koníčky dostatek volného času, který není omezován dojížděním, je pro dítě něco mimořádného. Po rozhovoru s paní ředitelkou a prohlídce školy, kterou mi sama paní ředitelka nabídla, jsem dospěla k názoru, že od mého odchodu se ve škole mnoho změnilo a celkové vybavení, metody výuky a nabídka aktivit pro děti se velmi rozšířily. Celá škola je tedy podle mého názoru na vzestupu a nemusí zde panovat obava, že by v něčem mohla zaostávat. Respondenti obecně tedy

dostupnost základního vzdělání přímo v Manětíně chápou jako velkou výhodu a i když se vnímání a hodnocení kvality zdejšího školství a vzdělávání může subjektivně lišit, nemyslím si, že by manětínská škola a školka byla na špatné úrovni a neposkytovala dětem dostatečnou kvalitu vzdělání. Naopak škola v takovémto malém městě nabízí osobní přístup, který školy ve velkých městech často postrádají a děti se často navzájem ani neznají.

Jedinou hrozbou ohrožující zdejší školství by byla situace, kdy by z důvodu vyliďňování nebyl ve škole dostatečný počet žáků a škole by tak hrozilo její uzavření. Místní děti by pak museli do škol dojíždět, což může být pro děti samotné ale i pro jejich rodiče ztěžující okolností. Došlo by tak i ke zhoršení úrovně občanské vybavenosti a v případě, že by někteří lidé hledající nové místo k pobytu a pro založení rodiny uvažovali o Manětínu, mohl by být v tomto ohledu oproti jiným obcím (například bližším k Plzni) znevýhodněn.

Další součástí tohoto tématu byla otázka příležitostí rozvíjet se ve vlastních zájmech či volnočasových aktivitách a možnostech se seberealizovat, ať už jde o seberealizaci dětí respondentů, dětí obecně, nebo i respondentů samotných.

Co se týče dětí, nikdo z respondentů netvrdil, že by měli nedostatek možností, jak produktivně trávit volný čas třeba v různých zájmových kroužcích nebo jiných aktivitách: *„Myslím, že na tohleto jako využití tady je. Děti tu tady taky vyžití maj, maj tu spousty všelijakých kroužků, to tu je. [...] I rybáři mají svoje pro dětičky, vychovávají si nový. Hasiči mají pro dětičky, takže tohleto tady asi funguje. Sokol tady je, tam jsou taky děti podchyceny. V tom to je podle mě asi lepší než v nějakym městě.“*

Samotný pan starosta chápe současnou generaci dětí za velmi důležitou pro budoucí rozvoj Manětínska, a proto se snaží místní spolky, na jejichž bedrech často stojí organizování těchto aktivit, motivovat k tomu, aby se ve svých aktivitách zaměřili právě na děti a mládež: *„[...] ty spolky jo. Zase když si vezmeme spolky, tak Mlask že jo něco dělá, Kos, málo, ale taky něco dělá, Sokolové - teď dělaj teda s dětma musím říct, že trochu provokativně před třema lety jsem jim řekl, že když nebudou dělat s dětma, tak že jim nebudem dávat peníze. Tak najednou začali dělat s malejma fotbalistama, že jo. Jo a je to dobře.“* Podle jeho výpovědi je možností pro výběr v Manětíně dostatek a sám v tomto ohledu klade důraz na hodnoty a chování rodiny dítěte a na to, zda ho rodina vede a motivuje k tomu, aby se v té či oné aktivitě rozvíjelo: *„Záleží na tý rodině strašně moc. Protože spousta lidí třeba pomluví školu, ale už jako neřeknou to bé, že v podstatě se s těma dětma nebaví o tom, co tam dělaj. To jsou takový věci. Vlastně ta škola nemůže*

suplovat rodinu. Pokud ta rodina chce a vede je k tomu, tak zase ta škála tady není tak malá. Když to vezmu, sportovní vyžití, pak nějaký v ZUŠce [Základní umělecká škola] výtvarný vyžití, hudební vyžití to tady asi je. Ted' tady funguje skaut, že jo. Fungujou tady rybáři, nějaké kroužek, ty hasiči jo. Ty už tam máš skoro pořadník na ty děti.“

O nabídce zájmových kroužků pro děti jsem hovořila i s paní ředitelkou základní školy, která popisovala mimo jiné i to, co dětem nabízí přímo škola. Podle jejího názoru se škola snaží dětem poskytovat co nejvíce možností a na to, že je manětínská škola jen malého měřítka toho nabízí hodně, ovšem záleží pak na zájmu dětí a jejich ochotě zůstat ve škole za těmito účely ještě po skončení vyučování: *„No já si myslím, že ty děti, který chtějí, tak můžou.[...] A ted' škola spolupracuje i s Radovánkem z Kaznějova a my tady máme kroužků spoustu. My tady máme dramatický kroužek, ty dneska budou vystupovat na Noci Kostelů. Máme tady keramické kroužek, výtvarné kroužek. Máme tady nějaký ty stolní hry, pak tady máme ten x-box, jak je to v tej televizi. Někdy ty dovedný ruce, pěvecké kroužek. Takže tyhle ty, co tady máme ve škole, tak jako je toho dost.“*

Pokud tedy zhodnotím celkovou škálu možností od těch, které nabízí přímo škola až po ty, které zajišťují místní spolky, hodnotím příležitosti pro místní děti ve zdejším malém měřítku jako velmi bohaté. Záleží pak na přístupu rodiny a dětí samotných, zda tyto možnosti využijí.

Pokud jde o možnosti seberealizace přímo respondentů, nesetkala jsem se žádnou vyloženou nespokojeností. Na to, že je Manětín tak malé městečko s velmi nízkou hustotou zalidnění, si nikdo nestěžoval na to, že by zde v tomto ohledu výrazně strádal. Každý z respondentů má své osobní zájmy a každému stačí ke spokojenosti něco jiného. Každý si v Manětíně našel to svoje nebo pro svůj spokojený život nepotřebuje žádný konkrétní druh aktivity, který Manětín postrádá. Někteří respondenti se zajímají o sport, pasivně či aktivně. Pro aktivní uplatnění se ve sportu v Manětíně možnosti jsou. Pořádají se zde pravidelné turnaje ve volejbale, v nohejbale nebo v malé kopané a tenisu. Je zde víceúčelové hřiště, na kterém si lze zahrát tenis, basketbal, ale i jiné sporty. Dokonce se zde nachází posilovna pro sportovní nadšence preferující individuální sporty oproti kolektivním. Obyvatelé prahnoucí po sportovním vyžití toho Manětín nabízí až přemíru. Ti, co pak mají jiné zájmy než ty sportovní a chtějí se rozvíjet třeba intelektuálně, mohou využít zdejší knihovnu, ať už pro četbu odborné literatury, či beletrie.

Na závěr této kapitoly bych tedy jen shrnula to, že v oblasti školství, sportu a možností se rozvíjet v zájmových aktivitách je oblast Manětínska na výborné úrovni a místní nabídka není nikterak omezená.

3.3.1.10 Místní spolky a samospráva

Téma místních spolků jsem nastínila v předchozí kapitole. Jak již také konstatuji v teoretické části, kde popisují jednotlivé spolky působící v Manětíně, existuje jich zde značné množství. Jejich míra aktivity se samozřejmě může lišit, ale podle informací získaných jak přímo od respondentů, tak z jiných dostupných zdrojů se spíše činorodost místních spolků obnovuje.

Žádný z respondentů nehodnotil tuto oblast jako nedostatkovou a na dotaz, zda mají povědomí o existenci a činnosti místních spolků všichni odpovídali tak, že si myslí, že je jich v Manětíně dostatečné množství, na to, jaké to je malé město: „*Hasiči, rybáři, KOS, Mlask. Ale jo, je jich tu docela dost a fungujou. Jako oproti jinejm místům tady toho asi máme habaděj.*“

Kladně ohodnocovali také ochotu lidí se vůbec do těchto aktivit pouštět a věnovat tomu vlastní volný čas, kterého je obecně v celospolečenském kontextu nepříliš. V jednom případě se pak respondentka necítila na to, aby mohla téma aktivity místních spolků hodnotit a na otázku, zda o tomto tématu má nějaké povědomí, odpověděla takto: „*Ne. Vůbec. Tak tady máte rybáře, hasiče, myslivce, je tady ten sokol, divadelníci, Kos. To jo, to jako mam takhle, ale jako jak fungujou, nefungujou to nevím. Vim, že jako Kos pořádá spoustu chození, to mi chodí na maily. Divadlo vlastně to sem taky chodí pozvánky.*“ I když se tedy k tématu nechtěla příliš vyjadřovat, určité byt' minimální vědomí i tak měla a o spolcích něco málo věděla, což může vypovídat i o tom, že místní spolky a sdružení dbají minimálně na určitou míru propagace, například prostřednictvím místních nástěnek nebo vitrín, které mají pronajaté přímo od města.

Téma aktivity místních spolků proniká i do dříve diskutovaného tématu kultury a kulturních akcí. Velkou zásluhu na tom, že se v Manětíně vůbec kulturní a společenské akce pořádají, mají právě tyto spolky. O této provázanosti hovořila velká část respondentů, pro příklad uvádím některé výpovědi: „*To, co jsem já dřív neznal a vždycky se říkalo, že hasiči jsou nositelé kultury. Já jsem se tomu vždycky smál, ale ona to je skutečně pravda, no. [...] A kdykoliv je nějaká akce, tak je mi hrozně sympatický, že byt' teda stejnej okruh lidí, tak tam jsou vždycky manětínský hasiči, že jo.*“ „*[...] A vlastně tadyty akce [společenské akce] taky dělaj hlavně ty občanský sdružení. To znamená: hasiči pořádaj, rybáři pořádaj. Hlavně ty spolky vlastně.*“ „*Je to vždycky podpořený téma dalšíma spolkama, jako jsou rybáři, hasiči, nebo jsou to ty divadelníci amatéri.*“

Množství místních spolků, i když se jejich míra aktivity může lišit, je tedy na Manětínsku dostatek. Každý ze spolků se soustředí na vybraný okruh aktivit a podílí se na organizování různých akcí, ať už pro děti nebo pro dospělé. Na malé lokální úrovni je tento druh aktivit velmi důležitý a pro budoucí rozvoj a vyhnutí se stagnaci je významné, aby místní spolky existovaly a fungovaly. Spolky a sdružení se zaslouhují o to, že shromažďují lidi, kteří mají společné zájmy a tyto zájmy chtějí dál propagovat a získávat nové příznivce. Sdružování tohoto typu může vést k dalšímu posílení solidarity mezi místními obyvateli a zabránění ochladnutí mezilidských vztahů mohoucí podporovat uzavřenost místních lidí vůči sobě navzájem a vůči potencionálně novým věcem, které by mohly podpořit nový směr vývoje. Jsou to totiž právě místní lidé, kteří mají ve svých rukách osud svého městečka a mohou ovlivnit to, zda se podvolí celospolečenskému trendu, kdy lidé žijí ve virtuální realitě a ztrácí osobní kontakt mezi sebou navzájem a veřejný prostor, ve kterém se mají lidé setkávat, postupně ztrácí na významnosti.

Existuje ještě další možnost, jak mohou lidé ovlivnit budoucí tvář města. Současný demokratický politický systém je postaven (nebo by měl být postaven) na podílení se lidu, ať už místního, nebo celorepublikového, na fungování samosprávy, tedy správy věcí veřejných na místních lokálních úrovních. Lidé si své zastupitele, kteří mají na starost správu města, volí sami a sami se pak mají podílet na kontrole činností těchto aktivit a podávat podněty, které by představitelé města neměli opomíjet. Občané mají možnosti, jak se do těchto záležitostí zapojovat, ale obecně platí tendence se o tyto věci nezajímat, natož se do nich nějak aktivně zapojovat.

Na závěr jsem se respondentů přímo na téma fungování místní samosprávy a zapojování místních obyvatel do správy věcí veřejných doptávala a výpovědi se v tomto problému opět výrazně nelišily. Všichni se vyjadřovali podobně a tvrdili, že se místní občané do této problematiky nezapojují, i když jim město dává dostatečný prostor. Reprezentanti městského úřadu různými způsoby dávají lidem na vědomí, kdy a kde se bude konat zasedání zastupitelstva a zveřejňují i jednotlivé body, které se na zasedání budou probírat. Ochota a zájem místních obyvatel je ale minimální, a když už se zasedání někdo z občanů účastní, jedná se o jednotlivce, kteří na zastupitelstva chodí pravidelně. Pro ilustraci uvádím některé výroky respondentů: „[...] *jako je tady skupina lidí, který remcaj, co by tady mělo všechno být lepší, ta je výrazně větší než ta, která se do toho aktivně zapojí.*“ „*Veřejný jakoby zapojování, nebo nějaká veřejná debata neexistuje. Na zastupitelstvo chodí šest stejných lidí. [...] Tři diváci a dva aktivní, který se jednou stanou zastupiteli. Takže je to takový to jenom: svěříme vám to a ten zájem je minimální.*“ „*Lidi*

moc na zastupitelstva nechoděj, nicméně jsou dobře informovaný, protože my všechno zveřejňujeme dneska na internetových stránkách, jako usnesení a tohleto, ve zpravodaji. Jak už to bejvá, tak některý ty informace maj trošku jakoby zkreslený. Kdyby tam přišli sami a poslechli si to, tak udělej líp. Ale moc se ty lidi místní nezapojou no.“

Co se ještě ve výpovědích respondentů o tomto tématu opakovalo, byl boom zájmu o místní politické záležitosti pravidelně před konáním komunálních voleb. Jde o období, kdy se lidé o problematiku samosprávy více zajímají, nicméně tento zájem po volbách zase postupně uvažá: *„Přijdou, akorát když bude něco, co se jich bude týkat, nebo něco většího, taková nějaká senzace, nebo když jsou volby [...]“* *„Leda vždycky před volbama, půl roku před volbama maj všichni velký zájem. Potom na prvním zastupitelstvu a pak ale ten zájem zase upadá.“*

Nedostatečný zájem o probírání místních záležitostí a neochota občanů se na samosprávě přímo podílet může mít několik důvodů. Příčinou může být například obecně rozšiřující se nedůvěra vůči politickým reprezentantům, ať už na úrovni celostátní nebo místní. Lidé politikům nedůvěřují, ale než aby se sami stali součástí politického systému, a když už chtějí své zájmy prosazovat, tak spíše prostřednictvím občanských sdružení nebo organizací podobného typu. Nedůvěra občanů v politické systémy roste celospolečensky a na lokální úrovni tomu nemusí být jinak. Dalším důvodem, který může způsobovat neochotu místních občanů podílet se na samosprávě konkrétně v Manětíně, je problém dojíždění do práce a z práce, které je časově náročné a může vést k tomu, že lidé v sobě již nenaleznou dostatek energie, kterou by potencionálně mohli věnovat právě aktivitám na poli politického rozhodování. Tento problém naznačil i jeden z respondentů: *„Taky je to daný tím, že jezdí do zaměstnání někam do Plzně a večer už se jim nechce.“*

V tomto ohledu má tedy Manětín co zlepšovat. Nemám na mysli Manětín, jakožto představitele úřadu. Ti dle mého názoru dělají pro to, aby se lidé mohli zastupitelstev zúčastňovat a měli všechny potřebné informace, dost. Spíše se musí změnit něco v mentalitě samotných lidí, aby znovu dostali chuť a odhodlání se do spravování věcí veřejných, byť na místní úrovni, zapojovat, a to buď z pozic řadových občanů anebo prostřednictvím kandidatury v komunálních volbách.

3.3.1.11 Hrozby a příležitosti pro budoucnost Manětínska

Ačkoli jsem už v průběhu vedení rozhovorů měla podle znění výpovědí respondentů představu, co daný respondent považuje za hlavní hrozby a problémy, kterým

Manětín čelí a čelit bude, a naopak za hlavní příležitosti, ve kterých by se mohl Manětín zdokonalovat, na samotný závěr rozhovorů po probrání všech potřebných témat, jsem se každého z nich dotázala přímo na jejich vizi o budoucnosti města. Každého jsem požádala, aby mi shrnul, v čem on sám vidí ohrožení, se kterými bude muset v budoucnu Manětín bojovat, a na druhou stranu, co by mohlo být pro Manětín příležitostí, která by ho navedla ke světlejší budoucnosti.

Každý mi povětšinou jen potvrdil to, co zaznělo v samotném průběhu rozhovoru. V hlavních bodech se tedy závěrečná shrnutí shodovala a někdy respondenti tato shrnutí ještě doplnili novými ideami. Nejčastěji se v těchto závěrečných shrnutích objevovalo téma **cestovního ruchu**, jež respondenti považovali za důležitou oblast, která bude v budoucnu hrát hlavní roli. Manětínsko je podle výpovědí oblast, která má pro rozvoj turismu velký potenciál, nicméně tento potenciál zde zůstává nevyužit. Problémem, který brzdí rozvíjení turismu na Manětínsku je pak především nedostatečná infrastruktura, zázemí a služby pro turisty. Chybí zde především možnosti ubytování. Pro ilustraci uvádím některé shrnující výpovědi respondentů, kteří považovali právě téma cestovního ruchu za stěžejní pro budoucnost Manětínska: *„Ty příležitosti si myslím, ty souvisí s tím, co jsem říkal. Jako pokud pochopí lidi potenciál toho území a pokud by se to udělalo nějak šetrně, tak si myslím, že by se dalo využít prostě toho, co tady je, a mohlo by tady třeba vzniknout území, který bude daleko vlídnější pro ty turisty.“* *„A příležitost určitě vidím v tom zámku a obecně prodlužování turistický sezóny, pokud možno třeba i zimy. Jako vybudování aktivit, který tady můžou fungovat prostě celoročně.“* *„Třeba já bych viděla do budoucna, jako co se týká nějakých větších služeb a tohohle, aby to někoho přitáhlo, tak to bych viděla ten hotel, něco s tím udělat a pak toho Orla. [...] Ten cestovní ruch bych řekla, že to ta příležitost je.“* *„Potom nějak využít to vyhlášení oblasti tmavý oblohy a případně nějak postavit aspoň tu rozhledu na tý Chlumský hoře. Protože tady ten kraj je opravdu pěkný a kdyby tam nějaká ta rozhledna byla, tak by to byl zase nějaký nový turistický cíl, kterej by bylo tady možný navštívit.“* *„Já bych řekl, že tou příležitostí je i ta příroda, že by bylo možný ji víc jako zapojit do toho turismu třeba.“*

Nejde jen o oživení cestovního ruchu samo o sobě, ale právě turismus je sektor, na němž závisí fungování dalších oblastí. Samotní turisté jsou v takovýchto malých městech důležitým zdrojem příjmů, především místních podnikatelů a celkově tak mohou přispět k hospodářskému rozvoji a případně mohou posloužit jako motivace pro další potencionální podnikatelsky činné subjekty. Ty pak mohou zase vytvářet nová pracovní místa a zmírnit tak odliv lidí do měst.

Další příležitostí, která se ve výpovědích opakovala, byla esteticky hodnotná **příroda a krajina a kvalitní životní prostředí**. Tyto skutečnosti by se mohly pak využívat právě při rozvoji cestovního ruchu (při zachování určitých hranic, které by zabráňovaly ohrožení jejich dosavadní dobré úrovně), ale mohou být lákadlem i pro nové obyvatele, hledající nové místo pro založení rodiny, pro něž by právě hledisko krásné krajiny a čisté přírody bylo rozhodující: „*Samozřejmě příležitostí tady je to, že díky tomu, že je tady čistý životní prostředí, tak se sem prostě čas od času přistěhuje nějaká bláznivá rodina, ať už to prostě jsou Hruškovi, nebo Štikovi, nebo Fáberovi. Jako že ta oblast je prostě atraktivní pro blázny.*“ „*A to je příležitost. Prostě čistá příroda, hezká krajina, hvězdy nad sebou a třeba místní potraviny si myslím, že jsou věci, který jim prostě budou chybět a to tady najdou a jsou tady za půl hodiny z tý Plzně.*“

Zachování přírody a kvalitního životního prostředí a využívání toho, že Manětínsko je v tomto ohledu jedinečné, bude pravděpodobně pro jeho budoucnost rozhodující a může být taktéž lákadlem pro sektor probíraný výše, kterým je turismus. Již v současné době se připravují plány, které by měly zabezpečit, aby se v tomto ohledu oblast Manětínska nemohla nijak zhoršovat. Velkým cílem a zároveň nelehkou výzvou je vybudování nového systému kanalizace a tím zabránění znečišťování místního potoka splašky z bytů a rodinných domů: „*[...] udělat nějak tu kanalizaci tady v Manětíně, aby se neznečišťoval ten potok, do budoucna.*“ I když je tedy v současné době Manětínsko oblastí vyznačující se minimální mírou znečištění, i tak se představitelé městského úřadu snaží tuto pověst v oblasti zachovat a různými způsoby managementu dbát na ochranu přírody a životního prostředí, například: „*Tak využíváme ty dotace, aby se to tady zlepšilo. A pak vznikne nějaká sběrná dvůr v Nečtinech.*“

Další skutečnost, kterou někteří respondenti označili za možnou příležitost pro budoucnost, bylo téma rozvoje **zemědělství**, případně **lesnictví**, tedy takových oborů, které by využívaly místně dostupných přírodních zdrojů a pokračovaly by v historicky dané zemědělské a lesnické tradici této oblasti: „*No podpořit nějak to zemědělství. Tady může fungovat jedině opravdu zemědělství a lesnictví, tady není opravdu jiná možnost.*“ „*[...] v tom smyslu, že by se třeba využily lesy, který tady jsou. Město má docela dost lesů, tak že by se třeba nechaly jako zpracovávat na biomasu a prostě i na topení a tak.*“ „*Myslím si, že i ten potenciál i toho zemědělství je tady mnohem větší, než se využívá.*“ Využívání těchto hlavních přírodních zdrojů – tedy zemědělské půdy a lesů, na které je oblast Manětínska bohatá, by se opět mohlo pozitivně promítnout i do sféry ekonomického rozvoje a nabídky pracovních příležitostí v Manětíně. Na druhou stranu jsou to dvě oblasti,

kteře by mohly být při nešetřném a nekontrolovatelném rozvoji ohrozit sféry, které jsou respondenty považovány za hlavní bohatství Manětínska – tedy přírodu a životní prostředí. Vždy je třeba mít proto na paměti, že různé příležitosti se mohou, ale nemusí vylučovat a je třeba zkoumat i jejich vzájemný vztah a to, jak by se mohly vzájemně ovlivňovat. Řešením konkrétně pro tento případ, tedy pro případ rozvoje zemědělství a lesnictví, které by mohlo ohrožovat přírodu a životní prostředí, by mohl být právě udržitelný rozvoj. Téma udržitelného rozvoje však zaznělo přímo z úst respondenta pouze v jednom případě: „*Já bych to chtěl udělat tak, aby tady vznikly pracovní místa, ale bylo to v souladu s tou přírodou. Jak se dělá jakoby ten udržitelnej rozvoj. Jako ať tady fabrika je, samozřejmě bych to jako velice rád podpořil, ale jako když něco dělám, tak chci, aby to mělo kvalitu, a nechci, aby to šlo jenom takovým tím povrchním způsobem.*“

Další příležitost pak respondenti viděli ve využívání finančních podpor z **evropských strukturálních fondů**. Často se v rozhovorech objevoval názor, že současné vedení města je ve využívání evropských dotací ve srovnání s minulou érou podstatně činnější. Kdyby se i v minulých obdobích vynakládalo takové úsilí při vytváření a následné realizaci projektů financovaných z Evropské unie, mohl Manětín mít v mnohých věcech již náskok. Namísto toho se některé věci, které se mohly zrealizovat již dříve, doháněly, například opravy historicky hodnotných budov a barokních památek tvořící historické jádro Manětína – kostelu, náměstí, školy apod.: „*No to vidim, že je obrovskej handicap toho Manětína. To vidim, že kdyby ty peníze se využívali od začátku a kdybych přišel do rozjetýho vlaku. No my jsme vlastně rok dělali jenom projekty jo. Ted' to vypadá, že teda využijeme komplet všechno. Takže se i ta školka povede.*“ Pokud tedy Manětín a jeho představitelé budou pokračovat v těchto snahách o maximální možné čerpání z evropských fondů a jejich následná realizace bude i nadále úspěšná, můžeme předpokládat, že Manětín i jeho okolí bude nadále vzkvétat.

Tyto čtyři uváděné oblasti chápu na základě analýzy rozhovorů jako zásadní pro budoucnost Manětínska. Jde o témata, která se v rozhovorech vyskytovala nejčastěji a která respondenti považovali za oblasti rozhodující o manětínské budoucnosti. V závěrečné shrnující otázce se však respondenti měli vyjádřit i k otázce hrozeb a nebezpečí, které kdyby nastaly, Manětínsku by to v ničem nepomohlo, spíše naopak. Na základě analýzy rozhovorů jsem došla k identifikaci dvou hlavních budoucích hrozeb.

Hlavním tímto ohrožením by mohlo být **vylidňování**, tedy odliv lidí z Manětína buď přímo do měst, nebo do jiných venkovských oblastí, avšak blíže k městským centrům, ale také obecně ubývání občanů v důsledku snížení porodnosti a tudíž stárnutí populace

apod. Pro ilustraci opět uvádím některé konkrétní výroky z rozhovorů: „*No hrozby, budoucí hrozby. Nebude se tu rodit tolik dětí, to znamená, že nebude prostě, nebudou se naplňovat ty třídy v tý škole jo. Může dojít k tomu, že ta škola nebude mít děti a bude to muset obec nějakým způsobem dotovat nebo tak a třeba to bude neudržitelný, že by ta škola skončila jo, to je jako špatný, protože jak není na obci škola, tak to je špatný. [...] Taký tady stárne populace. Dál je to ta periferie a nedostatek pracovních míst pro mladý že jo. Nedostatek jakoby bytů, kde by mohli ty mladý lidi bydlet. [...] No ten odliv mladých lidí pryč no.“ „Nevím, jak to tady jednou bude s počtem obyvatel, aby se tu udrželi ty lidi. Protože pořád tady žijí lidi, který tady prožili prostě většinu života, ale myslím si, že ty mladý jednou, že jim tohleto všechno nebude stačit. Myslím si, že bude větší úbytek do těch měst no. [...]. Mám strach, aby jako, aby jich neodcházelo až tak moc, aby se opravdu z toho nestalo takový prázdný město.“ „[...] když to tady začne vymírat, tak vlastně jakoby to město úplně se zlikviduje. Fakt by to byla škoda.“ „No největším takovým tím problémem pro Manětín je právě struktura toho obyvatelstva, že jo, že nám ubylo těch mladých. To je největší problém, protože jak tady nebudou lidi, tak tady nebude prakticky nic. Když nám tady začnou stárnout lidi a budou lidi obývat, tak tady nemůže dojít k žádným rozvojem, ať už je to v kultuře, v čemkoli. Problém potom bude možná i s udržením školy a školky.“ „No tak myslím si, že hrozbou je určitě to, že bude ubývat stále více lidí, který se budou chtít zapojit do správy věcí veřejných a do takovýho společenskýho života. Protože obecně bude ubývat lidí v aktivním věku.“ „Já to vidím v lidech, v počtu lidí. Protože [...] většina občanů je starších a pokud se nebudou rodit nové děti a pokud ty lidi tam nebudou bydlet tak se prostě taky může stát, že se z Manětína stane skanzen.“*

Vylidňování není ovšem osamoceně stojící příčinou, nýbrž důsledkem hlavně dvou faktorů, které jsem již v průběhu analýzy rozhovorů považovala za dva hlavní nedostatky Manětínska přinášející s sebou další důsledky. Těmito dvěma faktory jsou **nedostatek pracovních příležitostí** a **nedostatečná dopravní obslužnost** plynoucí z geografické polohy Manětína a okolí.

Fenomén ubývání obyvatel s sebou může přinášet další druhotné důsledky, jako je úbytek dětí ve škole a riziko jejího úplného uzavření, či celkové ochladnutí aktivního společenskýho života v Manětíně z důvodu toho, že jednoduše nebude, kdo by různé akce organizoval a podílel se na nich. Také tento problém může zasahovat do sféry občanské vybavenosti, kdy v důsledku nedostatku lidí budou ubývat i nabízené služby – například lékaři, hrozilo by uzavření pobočky české pošty, zmenšil by se počet dostupných možností k nákupu potravin apod. O tomto problému, který Manětínsko ovlivňuje již dnes,

vyjadřovali určitou obavu všichni respondenti, a proto tuto skutečnost považují za významnou tvárnou sílu mohoucí značně ovlivňovat obraz budoucnosti.

Dalším možným ohrožením Manětínské budoucnosti by mohlo být **zhoršení stavu přírody, životního prostředí a krajiny**. O této záležitosti se respondenti vyjadřovali častěji, ale s odlišnou mírou obav. Každý z nich této potencionální hrozbě přiřkl odlišnou míru důležitosti a reálnosti. Všichni respondenti si totiž na Manětínsku zdejšího charakteru přírody, životního prostředí a krajiny nesmírně vážili a to, že by mohlo dojít ke zhoršování jejich dosavadní kvality, by chápali jako velkou křivdu, mající za důsledek další negativní jevy. Tím by mohl být i pokles přílivu turistů a obecně tak i ohrožení prosperity obce a především jejich občanů čerpajících z cestovního ruchu. Příroda, krajina a životní prostředí by totiž podle respondentů mohly hrát velkou roli při vzestupu turismu a mohou fungovat jako lákadlo pro další turisty. Respondenti se o tomto tématu vyjadřovali následovně: *„K té přírodě se tady chováme určitě docela dobře, jestli tu jsou někde černý skládky nevím, ale myslím si, že to už docela vymizelo. [...] No možná kdyby tu chtěli něco těžít, že by zdevastovali tu místní krajinu a přírodu no.“* *„To znamená, jestli nějaká hrozba, tak by to bylo jakoby projekty těch majitelů, který by mohly ohrozit, ty hodnoty, který já sdílím. [...] tak je to věc, která si myslím, že by tu krajinu degradovala, to znamená vlastnictví těch pozemků a záměr těch lidí s těma pozemkama a způsob toho zemědělského hospodaření může samozřejmě a ovlivňuje přímo ty hodnoty přírody, který tu jsou. [...] to soukromý vlastnictví, byť to lidem nedochází, bude naprosto primární věc. A bude ovlivňovat podobu té krajiny. [...] Ještě se bojím možná jedny věci. Kdyby se ukázalo, že to území je hodně atraktivní, tak se bojím, aby tady nevznikly třeba nějaký neukočířovatelný developerský projekty, kdyby se tady vystavěly nějaký jako residenční zóny, nebo v uvozovkách chatový oblasti, protože je tu hezky. To, co se třeba děje na tej Šumavě, ztratilo by to takovej trošku ten glanc. To je možná druhá hrozba.“*

Příroda a životní prostředí je tedy jakási primární podmínka pro světlou manětínskou budoucnost. Kvalitní úroveň těchto entit je předpokladem pro nalákání jak turistů, tak nových občanů a zhoršení jejich kvality by tak mohlo výrazným způsobem negativně působit na budoucí rozvoj, který by mohl být právě založen hlavně na dobrém (udržitelném) fungování cestovního ruchu v oblasti.

Všechny konkrétní i obecné hrozby a příležitosti (silné a slabé stránky) shrnuji v následující kapitole, kde se také mohou objevit i některé konkrétní nápady, představy a ideje respondentů, se kterými jsem se během rozhovorů setkala.

3.3.2 SWOT analýza

Jak jsem již několikrát uvedla v průběhu textu, SWOT analýza je metoda, kterou jsem se rozhodla použít pro usnadnění identifikace hlavních hnacích sil (Driving forces), jakožto základních stavebních kamenů čtyř scénářů budoucího rozvoje na Manětínsku. Na základě schématu uváděném v kapitole o metodologii zde shrnuji konkrétní silné a slabé stránky a hrozby a příležitosti, které jsem po provedení a analyzování rozhovorů s respondenty označila za ty nejvýznamnější.

Tabulka 4: SWOT analýza Manětnska – část A

	SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
vnitřní stránky subjektu	<ul style="list-style-type: none"> - esteticky i ekologicky hodnotná příroda a krajina na Manětínsku - kvalitní životní prostředí - vyhlášení oblasti tmavé oblohy - vysoký podíl lesů - fungování informačního centra - propagace Manětína navenek - časté kulturní akce a zábavy - podílení se místních na organizaci těchto zábav - vzájemná solidarita a soudržnost místních lidí - velký počet kulturně-historických památek - hojné čerpání dotací z evropských fondů - dostatečná nabídka služeb a občanská vybavenost 	<ul style="list-style-type: none"> - poškozování přírodních zdrojů v důsledku neekologického zemědělství a nedostatečného environmentálního uvědomění místních lidí - nedostatečná kanalizační síť - přílišný důraz ochranu životního prostředí na úkor ekonomického rozvoje - nezáměr místních občanů i podnikatelů o přírodní bohatství - nízká frekvence spojů do větších měst - špatný technický stav komunikací - nezaměstnanost - špatná věková struktura obyvatelstva (více starších lidí) - odliv mladých lidí za studiem a pracovním uplatnění - nízká vzdělanost, nezaměstnanost - časté dojíždění za prací či studiem - nedostatečná infrastruktura pro rozvoj cestovního ruchu - nedostatečná nabídka ubytování pro turisty

Tabulka 5: SWOT analýza Manětnska – část B

	PŘÍLEŽITOSTI	HROZBY
vnější vlastnosti prostředí	<ul style="list-style-type: none"> - posílení turismu a rozvoj nových druhů cestovního ruchu (agroturistika, hipoturistika) - založení resp. znovuoživení místního pivovaru - vybudování vědeckého centra v Manětíně (astronomie) - přírodní a kulturní potenciál pro rozvoj cestovního ruchu - vybudování infrastruktury pro rozvoj turismu (ubytování, nové infocentrum apod.) - zvýšení environmentální povědomí a povědomí o udržitelném rozvoji u místních - zavádění environmentálního vzdělávání do škol - rozvoj ekologického zemědělství, vyrábění místních regionálních výrobků - možnosti získávání energie z alternativních zdrojů, přechod na alternativní zdroje tepla a ohřevu vody - vybudování nového systému kanalizace - větší zapojení do Evropy, čerpání fondů z ESF - rozvoj malých místních podniků a řemesel 	<ul style="list-style-type: none"> - geografická poloha (periferie) – omezená dopravní dostupnost - málo pracovních příležitostí - odliv mladých lidí z regionu, stárnutí populace - uzavření místní mateřské školy a základní školy - rozvoj individuální automobilové dopravy - průmysl, těžba břidlice v blízkosti Nečtin - s rozvojem zemědělství hrozící znečištění vodních toků - zhoršení stavu ŽP (v souvislosti s rozvojem průmyslu a nešetrného zemědělství) - špatná organizace cestovního ruchu a ohrožení životního prostředí - nedostatečné využití turistického potenciálu regionu - přílišný nápor turistů z Evropy

3.4 Identifikace hlavních hybných sil a vymezení hlavních bodů scénářů

Na základě analýzy dat z rozhovorů, SWOT analýzy a pomocného DPSIR modelu jsem došla až ke stěžejnímu bodu celé této práce a k důležitému předpokladu pro vytvoření scénářů, tedy k identifikaci dvou základních hybných sil, podle jejichž intenzity se bude odvíjet charakter všech čtyř scénářů.

V souvislosti se shrnující kapitolou hrozeb a příležitostí Manětínska pojatých z pohledů samotných respondentů, jsem identifikovala tyto dvě základní hybné síly působící v daném regionu:

I. Cestovní ruch

II. Vytváření pracovních příležitostí

Turismus bude mít na základě výsledků analýzy rozhovorů největší podíl na utváření manětínské budoucnosti a to podle většiny respondentů spíše v pozitivním slova smyslu. Cestovní ruch však může taktéž paradoxně vést k celkovému zhoršení kvality a atraktivity lokality a tyto paradoxy chci ve scénářích zachytit. Nejde o cestovní ruch samotný, ale důležité v této hybné síle je, zda a jak se na rozvoji a fungování turismu budou podílet sami místní lidé, tedy lidé zevnitř, ale taktéž lidé zvnějšku, například z Evropy. V této hybné síle je pak také třeba mít na paměti, jaké druhy turismu by na Manětínsku mohly dobře fungovat. V tomto smyslu je součástí této hnací síly ekoturistika či agroturistika, tedy takové druhy turistiky, které by se mohly díky charakteru této lokality úspěšně uplatňovat.

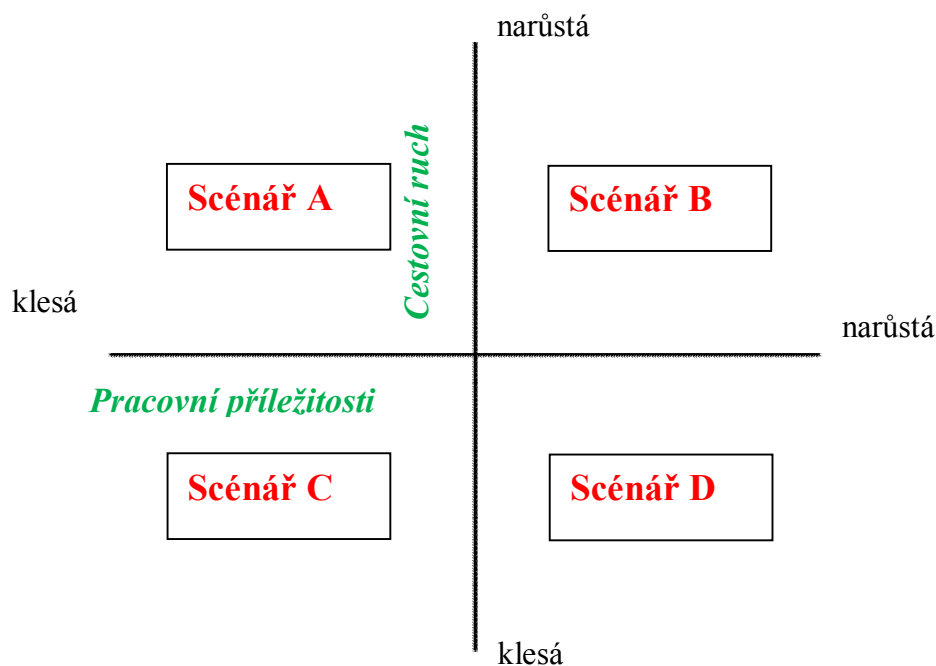
V druhé hnací síle, tedy v problematice mobilizace pracovních míst, je důležité sledovat dva druhy vytváření pracovních míst: pracovní příležitosti, které vznikají při rozvoji cestovního ruchu a kterých jsou schopni se ujmout místní lidé (například prostřednictvím prodeje místních potravin), a pracovní příležitosti, které vznikají nezávisle na něm, například pracovní příležitosti v oblasti zemědělství, průmyslu apod. Vedle toho je potřeba mít na paměti konkrétní oblasti, které by zde mohly plnit úlohu nových potencionálních zaměstnavatelů, ať už v oblasti turismu či mimo něj. Jde o oblast ekologického zemědělství a místního podnikání, tedy o oblast rozvoje malých místních řemesel a živností.

Všechny tyto prvky spolu úzce souvisí a mohou se vzájemně prolínat a ovlivňovat. Provoz ekologického zemědělství, ať už je realizovaný soukromníky nebo místním zemědělským družstvem, může být příležitostí pro agroturistiku. Turismus celkově pak

zase může mít významnou roli při rozvoji malých místních podniků, jejichž majitelé by mohli prosperovat právě díky turistům navštěvujícím tuto oblast.

Na základě zvolení těchto dvou základních hnacích sil jsem se podle níže přiloženého schématu mohla pustit do tvorby samotných scénářů, tedy vyprávění o možných budoucnostech Manětínska, jejichž postup popisují dále.

Obrázek 3: Schéma scénářů s identifikovanými hybnými silami (Zdroj: prezentace z přednášek kurzu *Tvorba krajinných scénářů*. Vlastní zpracování.)

SCÉNÁŘ A - rozvíjí se cestovní ruch, ale možnosti pracovního uplatnění na Manětínsku jsou mizivé, ubývá jich a dochází k vyliďňování.

SCÉNÁŘ B - rozvíjí se cestovní ruch a současně dochází k vytváření nových pracovních míst a postupnému zmenšování odlivu lidí.

SCÉNÁŘ C - cestovní ruch se nerozvíjí, pracovních míst ubývá, dochází k vyliďňování.

SCÉNÁŘ D - cestovní ruch stagnuje a jeho rozvoj upadá, pracovních míst a možností pracovního uplatnění ale přibývá.

První fázi při pracování se scénáři v podobě identifikace hybných sil jsem již splnila. Následuje pak definování hlavních událostí, které ve zvoleném časovém horizontu s velkou pravděpodobností nastanou. V měřítku těchto scénářů považuji za důležité sledovat

především termíny komunálních voleb a voleb do krajských zastupitelstev, nicméně určitou roli mohou hrát i volby na jiných úrovních, jejichž výsledky pak mohou výrazně ovlivňovat celkové preference daného regionu, ať už v politickém či ve strategickém rozhodování. Pokud termíny budoucích voleb zůstanou zachovány podle současného plánu a nedojde k žádným výrazným fluktuacím, mělo by se jednat o následující termíny:

- Komunální volby: 2018, 2022, 2026, 2030, 2034
- Volby do krajských zastupitelstev: 2016, 2020, 2024, 2028, 2032
- Volby do poslanecké sněmovny a parlamentu: 2017, 2021, 2025, 2029, 2033
- Volba prezidenta: 2018, 2023, 2028, 2033
- Evropské parlamentní volby: 2019, 2024, 2029, 2034

Časový horizont pro scénáře jsem zvolila 20 let, tedy od roku **2015** do roku **2035**, přičemž se každý ze scénářů bude členit do pětiletých intervalů. Scénáře budou tedy sledovat vývoj rozdělený na 4 etapy.

Dalším významným bodem předcházející samotné scénáře je vymezení základních oblastí, které se nesmí v jednotlivých scénářích opomenout a vždy by měl být popsán vliv hybných sil právě na tyto sféry. Na základě vlastního uvážení a výsledků rozhovorů jsem zvolila následující oblasti, které samozřejmě souvisejí s charakterem hnacích sil, některé by se mohly považovat za součásti přímo hnacích sil.

- Příroda a životní prostředí
- Počet a struktura obyvatel
- Podnikání a ekonomický rozvoj
- Zemědělství a lesnictví
- Doprava, dopravní obslužnost
- Infrastruktura
- Občanská vybavenost, služby
- Kultura – kulturní a společenské akce
- Sociální sféra – místní lidé, činnost místních spolků

Další záležitostí, kterou je potřeba si uvědomit a připravit předtím než přijde na řadu tvořivá část, je stanovení základních předpokladů, ke kterým v budoucnosti nedojde a nebudou tak vývoj ve scénářích ovlivňovat. Taktéž může být nápomocné identifikovat

žádoucí cíl nebo motiv každého ze scénářů. Tyto cíle pak budu uvádět před každým scénářem zvlášť. Při volbě těchto předpokladů, ke kterým v budoucnu nedojde, jsem jako inspiraci zvolila studii *Putování českou budoucností* od Martina Potůčka a podle tohoto vzoru jsem pak zvolila následující východiska [Potůček, 2003, s. 250-251]:

1. Základním časovým horizontem je rok **2035**, některé skutečnosti, ke kterým dojde, mohou mít však i dalekosáhlejší důsledky.
2. Nedojde k zásadním zvrátům významně měnící podmínky života v České republice jako celku (např. nedojde k užití zbraní hromadného ničení, celosvětovému válečnému konfliktu, rozšíření pandemie smrtelné nemoci apod.).
3. Nedojde k žádné závažné živelné katastrofě.
4. Nedojde k rozpadu velkých mezinárodních organizací jako je OSN, NATO či EU, i když se jich mohou scénáře různě dotýkat.

Tvorba scénářů v praxi zpravidla funguje jako týmová spolupráce. Před tím, než jsem se sama do psaní scénářů pustila, jsem oslovila několik lidí a pozvala je na jakousi pracovní skupinu, jejímž cílem byl pokus o zapojení „více hlav“ a vymyšlení různých událostí a nápadů, které by v tom či onom scénáři mohly nastat. Šlo tedy o jakýsi brainstorming předcházející samotné tvorbě scénářů, ta byla výhradně v mých rukách. Pro tuto příležitost jsem oslovila Mgr. Evu Vaňkovou a Mgr. Přemysla Vojáčka, ve vztahu ke mně tedy vlastní sestru a jejího partnera. Tyto dvě konkrétní osoby jsem zvolila z toho důvodu, že sami lokalitu dobře znají, vyznají se tedy ve výzkumném terénu a mohou na problematiku nahlížet i z jiných hledisek než já, konkrétně z pohledů geografů, jelikož v obou případech se jedná o absolventy geografických studií se zaměřením na sociální geografii a regionální rozvoj. Oba s pozváním souhlasili a nakonec se setkání zúčastnila ještě jedna osoba navíc – Tomáš Lettl, kamarád Přemka Vojáčka.

Toto setkání pak probíhalo tak, že jsem nejprve všechny seznámila s problematikou mé diplomové práce – s lokalitou a s tím, co jsem při výzkumech zjistila a pak také postup a jádro tvorby scénářů. Pro lepší představu jsem také členům této pracovní skupiny promítla prezentaci k jednomu z již vytvořených scénářů, který vznikl při kurzu zaměřeném na tvorbu krajinných scénářů.

3.5 Scénáře budoucího rozvoje Manětínska (podle intenzity hybných sil)

V této části se konečně dostávám až k samotnému jádru diplomové práce, kterým jsou čtyři druhy scénářů budoucího vývoje Manětínska. Každý ze scénářů jsem pojmenovala podle hlavních událostí, ke kterým v něm dojde a vždy v úvodu každého z nich ještě stručně uvádím charakter působení hlavních hybných sil. Dále jsem si před každým scénářem určila to, k čemu ono působení hnacích sil může nebo nemůže vést, k jakým konkrétním důsledkům. Jde o formulování jakýchsi motivů, kterých se docílí prostřednictvím charakteru hybných sil. Tyto cíle tedy můžeme chápat jako prostředek, jak dosáhnout žádoucího stavu plynoucím z intenzity působení hlavních hybných sil.

3.5.1 Scénář A – Manětínsko rájem turistů a vědců

Působení hnacích sil:

- **Cestovní ruch** se rozvíjí, zvyšuje se tak příliv turistů na Manětínsko a popularita této lokality roste.
- **Počet pracovních nabídek** se výrazně nezvyšuje, narůstající počet turistů negeneruje dostatečný počet pracovních míst, jelikož zde není dostatečně využít potenciál oblasti a turisté zde zůstávají převážně na jednodenní pobyty bez přespaní. Pracovní místa, která turismus generuje, nedokáží obyvatelé využít z různých důvodů (lenost, neschopnost, nedostatek podnikavosti, nedostatečné vzdělání, atd.). Současně lidé nejsou schopni vytvořit pracovní místa nezávislá na cestovním ruchu z jiného potenciálu Manětínska nebo nezávislá na místních podmínkách (práce z domova, přes internet).

Na základě působení hnacích sil se z Manětína a blízkého okolí stává populární turistický cíl, který ale nebude populární jen díky lákadlům pro turisty, ale i díky přírodním cennostem a raritám a stane se tak populární i ve vědeckých kruzích. Hlavním cílem je vybudování vědeckého centra a uplatňování principů udržitelného rozvoje v cestovním ruchu.

- 1. Fáze: 2015 až 2020

V komunálních volbách konaných ve dnech 10. a 11. října 2014 je manětínskými občany opětovně zvolen starosta Mgr. Josef Gilbert Matuška, který je u místních velmi oblíbený. Důvodů jeho oblíbenosti je několik, jedním z nich je jeho aktivita při čerpání financí z evropských fondů, díky níž bylo možné pozvednout estetickou hodnotu manětínského historického centra a došlo k opravám fasád dominantních budov stojících na náměstí – tedy základní školy, kde se vedle fasády opravovala i střecha a došlo k výměně oken, opravě kostela, škarp apod. Pan starosta se však nezasloužil jen o tato architektonická vylepšení manětínských kulturních památek, ale díky činnosti a snahám představitelů města se připravovaly a nadále připravují i další projekty, které jsou financovány z Evropské unie. Tímto úspěšně navrženým i zrealizovaným projektem bylo například vybudování speciálního druhu zahrady v areálu mateřské školy, která sloužila mimo jiné i pro rozvoj environmentální výchovy.

Během dalších dvou let se opravovaly i další památky, které se sice nenacházejí v historickém centru v blízkosti náměstí, ale jsou z hlediska historického taktéž velmi cenné. Došlo k revitalizaci barokních soch stojící podél hlavní silnice vedoucí přes Manětín a hlavně se opravil kostel sv. Barbory nacházející se v těsné blízkosti místního hřbitova. Kostel sv. Barbory už několik dekád chátral a nenašel se dostatečný finanční obnos, který by zabezpečil kompletní opravu tohoto kostela (viz Obrázek 4). Do té doby, než došlo k této kompletní rekonstrukci, se na kostelu prováděly jen drobné úpravy, které však na zastavení procesu jeho chátrání nestačily. Manětínští občané byli s těmito aktivitami města velmi spokojeni. Nový háv barokních budov a celkový nový estetický rozměr Manětína chválili na každém kroku.

Obrázek 4: Kostel sv. Barbory nacházející se ve východní části obce (Zdroj: www.manetin.cz)

Jedinou věcí, kterou stále místní obyvatelé kritizovali, byla místní benzinová pumpa ležící hned vedle hřbitova a kostela sv. Barbory. Na nepěkný pohled si začali stěžovat i turisté. Benzinová pumpa podle nich výrazně narušovala barokní krajinný ráz Manětínska a nepovažovali za vhodné při příjezdu do Manětína spatřit jako první budovu právě tuto stanici a benzinová pumpa je proto zrušena. Vedení úřadu se pak postaralo o to, aby pozůstatky pumpy co nejméně hyzdily okolní krajinu, a na jejím místě vzniklo odpočívadlo s několika lavičkami a zelení. Benzinová pumpa ovšem nabízela tři pracovní místa místním lidem a jejím zrušením tato místa zanikla. Na odpočívadle však vzniká malé bistro pro turisty. Jeden z místních občanů se zde rozhodne po vzoru velkých turistických center připravovat slané i sladké palačinky s různými druhy náplní, tzv. „crepes“.

Dalším cílem současného vedení města bylo do Manětína a do jeho okolí přitáhnout více turistů. Na to ovšem nestačilo pouze to, že je manětínské centrum „hezké“. Musely se splnit také jiné podmínky a předpoklady pro rozvoj a fungování turismu v této oblasti. Hlavní příležitostí, která mohla pozitivně ovlivnit příliv turistů, byla existence oblasti tmavé oblohy, která se díky hojné propagaci v rádiích, na webových stránkách i v televizním vysílání pomalu dostala do povědomí nejen astronomů a lidí z blízkého okolí, ale i širší veřejnosti. V Manětíně se vyměnily místní lampy pouličního svícení tak, aby nijak nenarušovaly možnost sledování hvězd a noční oblohy. Veřejné lampy se vyměnily

za vhodnější druh lamp s regulovaným směrem svícení, který omezuje svícení směrem k obloze a zabraňovaly tak snížení kvalitní úrovně tmavosti noční oblohy. Na organizovaná pozorování noční oblohy s komentářem astronomů začalo jezdit stále více návštěvníků a také se ve městě začalo rozvíjet soukromé sledování hvězd jednotlivců. Ve spolupráci s brněnským astronomem Janem Hollanem byl připraven nový program doprovázející organizovaná pozorování hvězd – výukový film „Manětínští tmáři“ o světelném znečištění, který se zde promítal.

Problém však nastal, když si tito návštěvníci stavěli stany na nevhodná místa a místním lidem se to příliš nezamlouvalo, jelikož po sobě často zanechávali odpadky a nepořádek. Nedostatkem, který se musel vyřešit, byla absence ubytovacích kapacit v Manětíně a jeho okolí. Díky výhodnému odkoupení nevyužívaného historického domu stojícího přímo na náměstí, tzv. Orla, městem se splnil plán na vybudování turistického centra. Orel se rekonstruoval a vybuďovalo se zde několik pokojů se sociálním zařízením, veřejným WC a přesunulo se sem i informační centrum.

Místní lidé si postupně začali uvědomovat, že i oni sami by mohli z turismu něco vytěžit. Jednalo se především o místní starousedlíky a důchodce, kteří vlastní dvougenerační domy. Jejich potomci se ale z různých důvodů odstěhovali pryč z Manětína, často do větších měst, nejčastěji do Plzně anebo i do vesnic nacházející se blíže k Plzni. Hlavním motivem pro odliv lidí je stále nedostatek pracovních nabídek v Manětíně a jeho okolí a vysoká náročnost dojíždění. Nevyužitá prostory poloprázdných domů jejich vlastníci začali nabízet turistům k ubytování. Vznikají tak nové soukromé pensiony, přímo v Manětíně, ale i v jeho okolních částech, například ve Stvolnech a v Rabštejně nad Střelou, který se také těšil velkému zájmu turistů.

Se vznikem nových možností ubytování se začala zlepšovat celková infrastruktura zabezpečující rozvoj cestovního ruchu. Vznikly zde postupně nové služby pro turisty a to především díky aktivitě místních lidí. Došlo ke znovuobnovení pensionu Dersiebův mlýn a útulné restaurace v jeho blízkosti, která byla již řadu let uzavřená.

I členové místních spolků začali příliv turistů vnímat jako příležitost, kterou by mohli využít. Předseda místního včelařského spolku pan Tomáš Černorad, který je mezi místními občany známý výrobou jedinečného medu, se pustil i do výroby medoviny. Tato medovina se od ostatních medovin liší speciální recepturou, kterou pan Černorad pojmenoval jako „manětínská“. Prodej medoviny brzy začal převyšovat prodej medu a tato specialita se rozkřikla daleko za hranice Manětínska. Návštěvníci Manětínska, kteří si medovinu velmi oblíbili, začali koupit medoviny doporučovat dál svým známým a příbuzným a o

manětínskou medovinu zájem rostl. Obchod s touto medovinou tak začal rychle prosperovat.

Na konci srpna roku 2017 poprvé místní včelařský spolek ve spolupráci i s ostatními spolky zorganizovali medovinový minifestival s řízenou degustací různých druhů manětínské medoviny a vystoupila zde i místní beatrocková kapela Artur. Ačkoli se mělo jednat o kulturní akci komornějšího charakteru, počet návštěvníků předčil jakákoli očekávání. Popularita tohoto tradičního manětínského výrobku se o to zvýšila. Výhodou tohoto produktu bylo, že byl vyráběn členy místního včelařského spolku svépomocí. Ti se zavázali k mlčenlivosti o jeho výrobním postupu a výrobě medoviny se věnovali ve vlastním volném čase jakožto svému koníčku.

Problémem však je to, že převažující část celkového objemu řadových turistů přijíždějících do Manětína byla z nevelké dálky, z Plzně a okolních okresů, a do Manětína tudíž jezdili za účelem jednodenních výletů, v nejlepším případě na jednu noc. Již existující možnosti ubytování tak stále zůstávaly z většiny prázdné a oblast se zatím nedaří propagovat do takové míry, aby přilákala i turisty z daleka, například z Moravy, či i z jiných evropských států.

V roce 2018 se konaly další komunální volby, ve kterých znovu kandidoval stávající starosta, a jeho hnutí získalo opět nejvíce hlasů. Na ustavujícím zasedání zastupitelstva byl znovu jednoznačně zvolen na pozici starosty města a nedošlo tak k žádným zvrátům a změnám ve vedoucích pozicích úřadu, ani v zastupitelstvu.

- 2. Fáze: 2020 až 2025

V roce 2020 se konaly volby do krajských zastupitelstev a v krajském městě Plzni začala sílit ekologicky smýšlející Strana Zelených. To je důkazem toho, že ve společnosti vzrostlo vědomí o environmentálních rizicích a zvýšil se zájem lidí o přírodu a životní prostředí a potřebu je chránit. Zástupce Strany Zelených kandidující na post hejtmana Plzeňského kraje Ing. Přemysl Chorý se stal novým hejtmanem.

Tradice medovinového festivalu dále pokračuje a stále s velkými úspěchy. Na tomto festivalu se mimo místního medu a medoviny nabízely taktéž další regionální výrobky, jako jsou mošty, uzeniny apod. Medový festival se stává tradiční společenskou akcí pořádanou každoročně a postupně se jeho celkový rozměr zvětšuje. V roce 2021 se minifestival překlenul až do několikadenního festivalu, kde vystupovaly i známé české hudební kapely. Pořadatelé tento festival pojmenovali jako MEDfest a konal se jeden celý

prázdninový srpnový víkend. I když celková nabídka ubytování v Manětíně a okolí vzrostla, na ubytování všech návštěvníků MEDfestu nestačila a proto se na nedaleké louce zřídilo stanové městečko. Ohlídat všechny návštěvníky festivalu nebylo jednoduché a pořadatelé jakožto nováčci v této branži selhávali. Návštěvníci po sobě zanechali kvantum odpadků, které se nestíhaly průběžně uklízet a ani po skončení festivalu nebyl úklid dostatečný. Louka, kde se nacházelo stanové městečko, po odjezdu posledních návštěvníků zůstala v devastovaném stavu. To se samozřejmě nelíbilo místním a kritizovali tak na jedné straně město, které pro konání festivalu poskytlo prostor, na straně druhé pořadatele, kteří nezvládli organizaci. Vedle znečištění ulic v Manětíně si místní obyvatelé stěžovali také na hluk a nevhodné chování některých účastníků festivalu, kteří ohrožovali barokní památky, a to tím, že si z kašen na náměstí a dalších soch udělali odpadní koše a někdy i místo k vykonání potřeby.

Místním obyvatelům se celkově přestávala velká návštěvnost Manětínska zamlouvat, i když se převážně jednalo o jednodenní návštěvníky. Obnovilo se totiž i pořádání zájezdů za účelem sběru hub a borůvek hlavně z Plzně, ale i ze vzdálených měst, například z Prahy či z Mostu. Tito příležitostní houbaři neměli vztah k místní přírodě a v lesích pohazovali odpadky, jejichž úklid závisí pouze na dobrovolnické činnosti.

Současně dochází stále k odlivu mladých lidí, kteří odcházejí za studii do univerzitních měst a nemají se proč vracet zpět do Manětína, jelikož by zde jen těžko hledali pracovní uplatnění. Obecně ve společnosti úroveň vzdělání vzrostla a vysokoškolské vzdělání již není nic výjimečného. Studium na vysokých školách lidé začali brát jako samozřejmost a získání titulu ztratilo svou prestiž.

V Manětíně také přestala z důvodu vysokého věku působit zubní lékařka. Svou ordinaci již několik let provozovala navzdory tomu, že již dávno dosáhla důchodového věku. O její místo ovšem nebyl zájem a tak zdejší lidé museli hledat nového zubaře, nejčastěji v Kralovicích, kam je však potřeba dojíždět.

Kulturních a společenských akcí se v Manětíně a okolních částí pořádala řada, ale stejně jako v případě MEDfestu, se už nejednalo o komorní sešlosti pro omezený okruh lidí a nadšenců, ale jezdili sem i další lidé, kteří zde ovšem hledali spíše zábavu a o ostatní hodnoty této lokality se nezajímali.

V souvislosti s větším tlakem na přírodu a přírodní složky způsobeným právě nekontrolovaným turistickým ruchem, který není realizován v souladu s udržitelným rozvojem, si místní lidé začali více uvědomovat hodnotu místních přírodních krás a kvalitu životního prostředí. Ve společnosti obecně postupně vzrostlo environmentální uvědomění a

vědomí o potřebě přírodu chránit. I v mentalitách občanů malých obcí postupně začalo toto uvědomění dozrávat.

Současný starosta se rozhodl v dalších volbách již nekandidovat, jelikož dospěl k názoru, že všechny své cíle, které chtěl při starostování naplnit, již splnil. Prohlásil, že se hodlá více věnovat rodině a malému podnikání orientovanému na zdravou výživu.

V roce 2022 se tedy konaly nové komunální volby a kandidovaly v nich zcela nové politické strany a hnutí. Jednou z těchto stran byla lokální odnož Strany Zelených, která si již vybudovala dobrou pověst při vedení Plzeňského kraje. Došlo k ostrému předvolebnímu boji, ale nakonec ve volbách získala nejvíce přívrženců právě tato strana orientující se na prosazování udržitelného rozvoje a ochrany přírody a životního prostředí. Na ustavujícím zasedání zastupitelstva byl za starostu zvolen vůdčí kandidát této strany Mgr. Jindřich Čmelka, absolvent sociální a kulturní ekologie. Hlavním volebním cílem tohoto uskupení bylo zajistit dostatečnou úroveň ochrany krajiny a přírody a dokázat sladit tento cíl s turistickým ruchem.

- 3. Fáze: 2025 až 2030

Na rozdíl od minulého starosty, který chtěl do územního plánu Manětína začlenit více parcel určených pro výstavbu, chce současný starosta do územního plánu více začlenit plochy s trvalou zelení. Ubylo tak parcel, na kterých by se mohlo stavět, což dále podporovalo odliv lidí, kteří nemají v Manětíně kde stavět. Další snahy vedení města pak spočívaly například ve výsadbě nových stromů a alejí a nabízení nevyužitých brownfieldů levně k odprodeji či k pronájmu.

Po splnění těchto svých dílčích cílů si v roce 2025 současný starosta pozval odborníky z přírodovědeckých řad, kteří měli za úkol oblast Manětínska řádně prozkoumat a zhodnotit ho z hlediska přírodního bohatství a ekologické stability. Tito odborníci tedy začali detailně prozkoumávat manětínskou přírodu. Biologové mapující výskyt rostlinných a živočišných druhů objevili v olšinách u manětínského potoka nový druh žab, respektive ne zcela nový druh, nýbrž druh, který byl považován za dávno vyhynulý. Jednalo se o druh Žáby Modroštíhlé (*Leopelma caerulea gracili*), prehistorický druh žáby vyznačující se výrazně menším rozměrem zadních končetin, kvůli kterým mají tyto žáby omezenou schopnost migrace a lokality jejich výskytu jsou koncentrovány na malá omezená místa. Právě z tohoto důvodu nedošlo k objevu dříve. Specifické jsou také výrazným tmavě modrým zbarvením s černými flíčky na vnitřních stranách končetin.

Rok 2026 je rok dalších komunálních voleb a pozici starosty obhájil znovu pan Čmelka. Občané byli s jeho výkonem funkce starosty spokojeni hlavně z toho důvodu, že plnil své volební sliby a snažil se o skloubení turismu a zachování přírodních hodnot a kvalitního životního prostředí.

Díky unikátnímu objevu žab Modroštíhlých se dva roky na to vyhlásila na Manětínsku Národní přírodní rezervace s názvem „Manětínské Modrožaby“. Tento objev vedl k přílivu přírodovědců a dalších odborníků do Manětína, kteří chtěli lokalitu dál prozkoumávat a podrobit tento druh žáby dalšímu výzkumu a zkoumat jej především v jeho přirozeném prostředí. Jednalo se o raritu a výzkumníci chtěli více prostudovat příčiny specifické anatomie Modroštíhlé žáby. Z důvodu špatného dopravního spojení do Manětína vyslovili výzkumníci prosbu o poskytnutí prostor od města pro založení vědeckého centra zaměřeného na výzkum místně vyskytujících se obojživelníků. Představitelé města se dohodli s místním zemědělským družstvem na pronájmu agrobrownfieldu, konkrétně bývalé haly kravína a postupně se zde vybuďovalo vědeckovýzkumné centrum, a to pod záštitou Univerzity Karlovy.

Tento objev ovšem nezapříčinil jen velký zájem vědců, ale i turistů, kteří již Manětínsko buď znali z důvodu jiných atraktivit, nebo se o něm dozvěděli právě kvůli tomuto nálezu, začali mít zájem o získání informací o tomto druhu žáby a chtěli ji vidět na vlastní oči. Nejen proto se vědecké biologické centrum začalo orientovat i na vytvoření programu pro návštěvníky, kteří se o žábě chtějí dozvědět více.

V letech 2029 až 2030 postupně v prostorách vědeckovýzkumného centra vznikla i expozice pro návštěvníky, jak z řad místních lidí, tak turistů. Vybuďovala se zde žabí minizoo, kde mohli návštěvníci vidět jak žabu Modroštíhlou, tak další běžné i vzácnější druhy žab, ve speciálních teráriích kopírující jejich přirozené biotopy. Mohli si také na určité druhy žab sáhnout v tzv. touchroomu a porovnat tak různorodé typy jejich tělního povrchu.

Toto výzkumné centrum navštěvovali jak studenti biologických oborů, tak místní lidé, a stalo se tedy novým cílem turistů, jejichž příliv ovšem zůstává v přijatelné míře. Vstup je zpoplatněn a výdělek ze vstupného je využíván jako podpora pro další výzkumné aktivity. Dalšími finančními zdroji pro provoz tohoto centra jsou evropské granty a operační programy zaměřené na vědu, výzkum a vzdělávání.

- 4. Fáze: 2030 až 2035

V roce 2030 se opět konaly volby do obecních zastupitelstev. Lidé byli se svými zastupiteli spokojeni a tak se složení zastupitelstva výrazně nezměnilo. Pan starosta pokračoval v uplatňování principů udržitelného rozvoje a v rozvíjení ekoturistiky.

Zdokonalilo se i manětínské centrum pro výzkum žab získávající další finance od vědců mající zájem se na tomto unikátním výzkumu podílet a dále ze vstupného, z grantů, ale i od Univerzity Karlovy, která činnost centra podporovala. Na provoz centra přispívali i soukromí sponzoři, například pražská zoologická zahrada, která by ráda získala do svých expozic alespoň jeden exemplář Žáby Modroštíhlé. Díky těmto finančním zdrojům se ve vědeckém centru zřídilo i 3D kino promítající naučné filmy o obojživelnících. Vědecké centrum ovšem nenabídlo pracovní příležitosti pro místní, ale celý jeho provoz zajišťovali pracovníci Univerzity Karlovy, případně její studenti, kteří sem jezdí získat praxi v oboru.

Město získalo finance z provozování ubytovacího zařízení v Orlu a díky tomu se spolu s krajským úřadem a ČSAD Plzeň mohlo podílet na posílení autobusového spojení alespoň v turistické sezóně. Dalším příjmem, ze kterého městský úřad čerpal, byl příspěvek od vědeckého centra, za poskytnutí zázemí, propagaci výzkumného centra v informačním centru apod., na kterém se společně dohodly na základě smlouvy.

Díky dobře fungujícímu centru a dobře propracované reklamě se žáby staly oblíbeným živočišným druhem i v očích veřejností a město získalo nové lákadlo pro turisty, kteří oblast stále hojně navštěvovali. Představitelé města však více propracovali plány na to, jak učinit turismus šetrným k přírodě, ale i na zajištění toho, aby nedocházelo ke konfliktům mezi turisty a místními občany. Více se tak obec starala o zabezpečení pořádku v ulicích a zaměstnanci města, tzv. „pracovní četa“, častěji kontrolovali naplnění odpadkových košů a dbali na jejich pravidelné vyprazdňování. Stejně tak představitelé města rozpracovali kampaň s názvem „Za čistý Manětín“, pod jehož záštitou se v infocentrech pro turisty zdarma rozdávaly speciální sáčky na odpadky s logem Manětína, zřídila se speciální místa, kam se může odpad odkládat. Díky dostatečné propagaci této kampaně spolupráce s turisty v tomto ohledu velmi dobře fungovala a místní lidé byli s takovýmto charakterem cestovního ruchu spokojeni.

Co se týče MEDfestu, jeho tradice pokračovala, avšak oproti minulým ročníkům se jeho pořadatelé poučili, a s podporou města celou organizaci akce již zvládali bez kritiky místních obyvatel a konflikty s nimi.

V závěru této etapy se v roce 2034 začal plánovat kongres, kam se měli sjet vědečtí pracovníci z celé České republiky. Město ve spolupráci s vědeckým centrem zajišťovalo ubytování v kulturním domě (pokud by nestačily kapacity, které nabízí město a jeho obyvatelé). Hlavní téma této byli obojživelníci s důrazem na získané poznatky o Žábě Modroštíhlé. Primárním cílem pak bylo šíření vědeckých poznatků o tom, jak je možné připravit vhodné přírodní prostředí, aby se rozsah výskytu tohoto druhu žáby mohl postupně rozšiřovat i do dalších lokalit, případně v budoucnu i dál do Evropy. Tyto vědecké poznatky získané díky činnosti výzkumného centra v Manětíně měly omezit hrozbu vyhynutí tohoto druhu Modroštíhlých žab na co nejmenší možnou míru. Konference se konala v roce 2035, a i když zde byly nějaké nedostatky, na kterých je potřeba zapracovat, měla konference velký ohlas.

Místní obyvatelé si uvědomili, že díky turismu si mohou sami něco přivydělat, ale spíše se jednalo jen o doplňkový příjem místních důchodců a starousedlíků obývajících dvougenerační domy, jejichž pokoje zůstávaly nevyužité. Jen několik jednotlivců se chopilo této příležitosti pro získání vlastní obživy čerpající z turismu. Místní lidé neprojeví dostatečnou aktivitu a potenciál nevyužívají. V mentalitách lidí zůstávají zakořeněné pozůstatky socialistického myšlení a lidé nejsou ochotni, nebo jsou příliš pohodlní na to, aby se chopili příležitostí a rozvíjeli vlastní živnosti, které by buď čerpali z cestovního ruchu nebo z jiných oblastí. Zcela nové pracovní příležitosti v jiných oblastech než je turismus zde nevznikly, spíše se využívalo to, co zde již existovalo, jen to místní lidé nevnímali jako příležitost.

Vzhledem k tomu, že mladí lidé často odcházeli za vysokoškolským studiem a získali tak vysokou kvalifikaci, nemohli se do Manětína vrátit, jelikož by zde nenalezli pracovní uplatnění. Mladí lidé odsud tedy stále odcházeli a populace zde stárla. Chyběl zde tedy takový lidský kapitál, který by mohl zajistit vznik malých živností a rozvoj místního podnikání, v rámci nichž by se nová pracovní místa mohla vytvořit. Starší lidé již neměli chuť se do vlastních podniků pouštět a často tak zůstávali buď nezaměstnaní, nebo hledali práci jinde u jiných zaměstnavatelů a raději se tak podvolili náročnějšímu dojíždění za prací. Celkový objem pracovních nabídek na Manětínsku tedy stále stagnuje, resp. Ubývá jich a do budoucna se v této záležitosti neočekává žádné výrazné zlepšení. Manětín tak může čerpat pouze ze své popularity, z velké návštěvnosti turistů a místního přírodního bohatství.

Problémem, se kterým si město nedokázalo poradit, bylo prodloužení pobytů návštěvníků Manětína déle než na jeden den. I když byl příliv turismů na mnohem vyšší

úrovni než v minulosti, lidé byli spíše z bližšího okolí a proto raději odjížděli zpět do svých domovů, namísto toho, aby se ubytovali v malebném Manětíně.

- Shrnutí scénáře A

Na závěr tohoto scénáře bych chtěla shrnout, jakým způsobem charakter tohoto budoucího vývoje Manětínska zasahoval do oblastí, které jsem si před tvorbou scénářů určila (viz strana 92). Co se týká počtu lidí, docházelo stále k jejich odlivu, populace stárla a chyběla zde tudíž mladá generace, která by mohla vlastním přičiněním a rozvojem svých dovedností pomoci Manětínu v rozvoji jiných sfér než je jen cestovní ruch, například v rozvoji vlastního podnikání apod.

Příroda a životní prostředí začala při neregulovaném rozvoji turismu a přílivu turistů strádat, nicméně díky rostoucímu environmentálnímu uvědomění místních občanů se vyměnilo vedení města a ochrana přírody se stala jedním z hlavních cílů nového starosty a zastupitelů.

Pracovních příležitostí zde nevzniká takové množství, které by zabraňovalo pokračujícímu vyliďňování. Lidé se stále báli rozjet vlastní živnosti, pokud měli vůbec požadované dovednosti. Spíše jsou lidé překvalifikovaní a za prací odcházejí do měst. Finanční zdroje z turismu získávalo hlavně město ve spolupráci s vědeckým centrem. Město tak samo začalo podnikat, ale spíše se zaměřením na zajištění ochrany přírody a životního prostředí.

Další oblastí je zemědělství. Zde nedošlo k žádným výrazným změnám a provoz místního zemědělského družstva stále probíhal na stejné úrovni, tedy v zemědělství se pokračovalo, půda byla obhospodařovaná, ale stále nepřicházel nikdo, kdo by zemědělské družstvo vzal do svých rukou a obnovil jeho dlouhou tradici a prosperitu. Postupně však v souvislosti s celorepublikovým trendem následovalo při hospodaření principy ekologického zemědělství. Zemědělství se více rozvíjelo ve sférách soukromníků využívajících zdroje z Evropských fondů. Jednalo se ovšem o jednotlivce, kteří se mimo jiné na své půdě snažili o realizaci ekoturistiky či agroturistiky. I za tímto účelem na Manětínsko turisté jezdili, ale jednalo se spíše o menší část z celkového objemu turistů.

Ve sféře dopravy se také neodehrály žádné výrazné změny, pouze se v turistické sezóně posílily přímé spoje z Plzně do Manětína. Úroveň občanské vybavenosti se také výrazně nezměnila, jen došlo k odchodu zubařky a ke zrušení benzinové stanice. Lidé tak museli za zubařem dojíždět, většinou do Kralovic, což nakonec nepředstavovalo takový

problém. Naopak se posílila infrastruktura a služby spojené s turismem – vznikla nová ubytování, restaurace, zlepšila se kvalita informačního centra apod.

Kulturní a společenské akce stále pokračovaly a vznikaly i akce nové o větších rozměrech – například MEDfest. Místní lidé se nejdříve většího zájmu turistů těšili, ale postupně si začali uvědomovat, že jsou i hrozbou pro čistotu životního prostředí a přírody celkově. To se pak promítlo při komunálních volbách, kdy byl zvolen starosta, díky němuž se situace postupně uklidnila. Aktivita místních spolků byla na vzestupu, místní spolky společně dokonce začaly spolupracovat při pořádání různých akcí.

3.5.2 Scénář B – Manětínsko centrem pivní turistiky

Působení hnacích sil:

- **Cestovní ruch** se rozvíjí, zvyšuje se tak příliv turistů na Manětínsko a popularita této lokality roste.
- **Počet pracovní nabídek** přímo v Manětíně, kde by mohli být zaměstnáni místní lidé bez nutnosti za prací dojíždět, roste. Rostou jak pracovní příležitosti závislé na přílivu turistů, tak nezávislé na nich. Současně se zmírňuje odliv lidí a manětínští občané vidí v rozvoji cestovního ruchu příležitost pro způsob jak získat prostředky pro vlastní obživu. V tomto scénáři již není problémem krátká délka pobytu a podaří se nalákat turisty i ze vzdálených částí České republiky, některé dokonce i z jiných částí Evropy.

Tento charakter hybných sil vede ke zvýšení popularity Manětínska a zabezpečení většího přílivu turistů, ze kterého mohou těžit místní lidé a podnikatelé a město se začne více ekonomicky rozvíjet. Díky tomuto působení uvedených dvou hybatelů dojde až k obnově místního pivovaru a zapojení Manětína do nového druhu turistiky – tzv. pivní turistiky.

- 1. Fáze: 2015 až 2020

V komunálních volbách konaných ve dnech 10. a 11. října 2014 byl manětínskými občany opětovně zvolen starosta Mgr. Josef Gilbert Matuška, který je u místních velmi oblíbený. Důvodů jeho oblíbenosti je několik. Jedním z nich je například získání značného finančního obnosu z úspěšně napsaných projektů čerpajících z evropských fondů. Díky

tomu se zlepšila celková estetická hodnota manětínského historického centra a došlo k řadě oprav nejen dominantních budov stojících na náměstí – tedy základní školy a kostela, ale i k opravě mostu, škarp či k revitalizaci barokních soch apod. Pan starosta se však nezasloužil jen o tato architektonická vylepšení manětínských kulturních památek, ale díky činnosti a snahám představitelů úřadu se realizovaly i další projekty financované z Evropské unie. Tímto úspěšně navrženým i zrealizovaným projektem bylo například vybudování speciálního druhu zahrady v areálu mateřské školy, která sloužila mimo jiné i pro rozvoj environmentální výchovy. Taktéž se plánuje čerpání financí z fondů za účelem oprav místních komunikací, výměny starých kotlů v bytových domech, zateplování budov atd.

Dalším počinem, který si lidé pochvalovali, bylo získání financí a zajištění celkové opravy dlouho chátrajícího kostela sv. Barbory nacházejícího se v těsné blízkosti hřbitova. Do té doby, než došlo k této kompletní rekonstrukci, se na kostelu prováděly jen drobné úpravy, které však na zastavení procesu jeho chátrání nestačily. Došlo také k restaurování barokních soch, které leží mimo historické centrum města.

Jednou z budoucích výzev pro Manětín je vybudování nového systému kanalizace, který zde chybí a důsledkem dochází ke znečišťování místního potoka, což celkově kazí pověst o čisté přírodě a kvalitním životním prostředí na Manětínsku.

K těmto všem rekonstrukcím a revitalizacím docházelo v průběhu celého volebního období, ale nové se plánovaly i do budoucna. Plány a záměry naznačovaly, že dosavadní pan starosta plánuje kandidovat i v dalším volebním období, z čehož měli místní lidé radost.

Došlo také ke změně předsedy zemědělského družstva, kterým se stal Ing. Jaroslav Brůna, vystudovaný inženýr zemědělského oboru mající praktické zkušenosti v oblasti čerpání evropských fondů. Chce zastavit dosavadní stagnaci zemědělství a zemědělského družstva v Manětíně a plánuje mimo jiné uplatňovat při hospodaření principy ekologického zemědělství za pomoci finančních příspěvků právě z fondů EU. Pomalu se tedy dává do pohybu i dění v oblasti zemědělství a dosavadní zaměstnanci si začínají osvojovat principy udržitelného hospodaření. Členové družstva začínají spolupracovat na vytváření projektů, se kterými by mohli uspět u hodnotících komisí a získat tak nemalé finanční částky. Jejich další vizí do budoucna je rozvoj agroturistiky.

V roce 2018 se konají nové volby do obecních zastupitelstev a plán na opětovnou kandidaturu dosavadního starosty se k radosti občanů naplnil. Politické hnutí Občané pro rozvoj Manětínska opět získává od občanů podporu a volby vyhrává na celé čáře. Starostou

se stává opět Mgr. Matuška a může tak směle pokračovat ve svých plánech. Do dalšího volebního období vstupuje s hlavním cílem: přitáhnout do Manětína více turistů, zajistit dostatečnou propagaci Manětína a především vybudovat základní infrastrukturu pro to, aby zde mohl turismus dobře fungovat.

Jedna z podmínek pro přilákání turistů již naplněna byla. Touto podmínkou bylo posílení estetické hodnoty města tím, že se zrekonstruovaly stěžejní historické budovy přímo v centru Manětína a v jeho okrajových částech. Vědomí o existenci Manětína a jeho atraktivitách se postupně rozšiřuje.

Lákadel pro turisty je zde mnoho – od čisté a panenské přírody, přes kulturní památky, až k historickému nádechu celého manětínského náměstí na jehož jedinečnou atmosféru dosavadní návštěvníci pějí samou chválu. To ovšem na přilákání většího počtu turistů, ze kterého by mohli čerpat místní lidé, především podnikatelé ale i samo město, nestačí. Chybí zde dostatečné zázemí, především možnosti k ubytování ale i některé služby, respektive někdy pokulhává jejich kvalita. Současně bylo potřeba také zapracovat na provázanosti turistických stezek a pečovat o jejich stav včetně stavu základních turistických bodů jako jsou vyhlídky na okolní krajinu apod. V tom Manětín zatím zaostává. Tohle vše si však představitelé města uvědomují a chápou to jako hlavní výzvu a cíl, který by se měl v brzké době splnit.

I když někteří soukromníci již otevřeli, nebo připravovali k otevření vlastní pensiony a pokoje k pronajmutí, jednalo se spíše o jednotlivce. Ve Stvolnech se má brzy otevřít pension ve staré chalupě, jejíž obnovy se ujal jeden ze soukromníků a zabránil tak jejímu chátrání. Přimo v Manětíně již funguje pension v blízkosti zámku, ale příliš se o této možnosti, kde složit hlavu, neví. Další novou příležitostí k ubytování je nabídka pronájmu nově zrekonstruované chaty, která může posloužit pro ubytování celé rodiny nebo větší skupiny lidí. Některé možnosti pro ubytování tedy již v Manětíně jsou, nebo se připravují.

Lidé si postupně uvědomují, že pokud se posílí propagace Manětína a přitáhnou se sem další turisté, mohli by z toho právě oni něco vytěžit a rozvíjet vlastní živnosti bez potřeby hledat si práci někde jinde. Příkladem je řada domů ležící přímo na náměstí, které naskýtají prostor pro ubytování, jejich majitelé je však k tomuto účelu prozatím nevyužívají.

Další příležitostí, která by mohla a měla pozitivně ovlivnit příliv turistů, považuje vedení města vyhlášení oblasti tmavé oblohy. Zatím však na Manětínsko přijížděli spíše jednotlivci, kteří buď přečkali noc ve stanech, nebo na noc odjížděli zpět do svých bydlíšť. Vzhledem k tomu, že jim město stále nemá co jiného nabídnout, se návštěvníci nezdržují a nevyhledávají tak ani ubytování.

Postupně dochází k zintenzivnění propagace lokality v médiích. Představitelé města chtěli na začátek pro nalákání nových návštěvníků využít především existence Manětínské tmavé oblohy a na tomto cíli začínají pracovat prostřednictvím sociálních sítí Twitter a Facebook, kde vznikají skupiny a stránky s názvem „Manětínská tma“ a zveřejňují se zde mimo jiné termíny organizovaných pozorování noční oblohy s astronomy, které se mají nově pořádat pravidelně a nikoli jen za účelem pozorování hvězd. Součástí této propagace je však i šíření povědomí o světelném a jiném znečištění. Program je pak doprovázen i různými pokusy a experimenty prováděnými astronomy za asistence návštěvníků.

K šíření informací o těchto událostech a dalších akcích spojených s tmavou oblohou dochází i v rádiích a v pořadech České televize zaměřených nejen na vědu, ale pojednávající i o zajímavostech českého venkova – např. v pořadu Náš venkov. I v pořadu Dobré ráno či Hydepark civilizace se objevuje toto téma. Hostem jednoho z dílů Hydepark civilizace je i čestný předseda České astronomické společnosti Dr. Jiří Grygar, který se na realizaci záměru vyhlásit oblast tmavé oblohy na Manětínsku podílel.

- 2. Fáze: 2020 až 2025

Všechny tyto snahy zafungovaly a pozvolna dochází k ovlivňování přílivu turistů. Někteří Manětínsko již znají z dřívějších návštěv či navštěvují oblast pravidelně, ale zvyšuje se především zájem zcela nových návštěvníků, kteří se o Manětínsku dozvěděli právě díky výrazně tmavé obloze a ještě neznají tuto lokalitu ze všech ostatních stránek. Na komentovaných pozorováních noční oblohy vystupují i představitelé Manětína a rozdávají se zde i propagační materiály nejen o noční obloze, nýbrž i o dalších lákadlech, která Manětín poskytuje a o dosavadních možnostech k ubytování. O tyto akce projevil zájem například i Jan Hollan, hvězdář a tmář zabývající se světelným znečištěním. I on pravidelně přijíždí do Manětína nejen za účelem pozorování hvězd, ale sám zde přispívá vlastními komentáři o problematice světelného znečištění a jeho hrozbách.

Postupně se tak celkový objem turistů zvyšuje – více návštěvníků jezdí na prohlídky zámku, kostela, zámeckého parku, ale i do okolní krajiny a na výlety za poznáváním přírodních krás – Chlumské hory, Vladaře, Špičáku apod. Zvyšuje se i podíl cykloturistů. Současně se pozvolně začínají zlepšovat služby nabízené pro turisty (zejména v podobě nabízeného sortimentu v obchodech a celkové kvality restauračních zařízení) a podle plánu se otevírají nové menší soukromé pensionky k ubytování.

Vzhledem k tomu, že dosavadní starosta ještě nedostal veškerých cílů, rozhodl se kandidovat znovu ve volbách v roce 2022. Díky tomu, že lidé na vlastní kůži pocítují, že pan starosta má jako jeden z mála vizi, o kterou se opírá jeho volební program, a postupně vše plní, zvolí si ho občané za svého lídra znovu. Osazení zastupitelstva se mírně mění, ale většinu má stále politické hnutí Občané pro rozvoj Manětínska, tedy hnutí, za které kandidoval i pan starosta.

Turisté, kteří sem přijíždějí i ze značných dálek, postupně začínají využívat ubytovací možnosti a zdržují se zde i déle než na jednu noc spojenou s pozorování oblohy nebo s jednodenním výletem do okolí. Ve spolupráci s pracovníkem informačního centra je totiž možné naplánovat na každý den různé druhy aktivit a navštívit další zajímavá místa, která se na Manětínsku nacházejí. Tato služba je turisty stále více využívána a všichni si ji pochvalují. Návštěvníci se tak mohou ubytovat přímo v klidném Manětíně, a když jsou nasyceni barokní atmosférou, mohou jezdit za dalšími lákadly i do okolí, například do Chyše, Nečtin a Rabštejna. Pak se však na noc vracejí do příjemného prostředí Manětína.

V roce 2023 po dlouhodobých tahanicích a domluvách s památkáři může město s finančním příspěvkem z fondů Evropské unie konečně zrekonstruovat odkoupený dům stojící přímo na náměstí s místním názvem „Orel“ nebo také „Černý orel“. Město tento dům odkoupilo již dříve, ale nedařilo se jim na podobě rekonstrukce s památkáři domluvit, a proto se naplnění tohoto plánu neustále odkládalo. Nyní se tedy podařilo s Národním památkovým ústavem dohodnout na kompromisním řešení a začíná se v domě budovat turistické centrum sjednocující pod jednu střechu veřejné WC, informační centrum (přesunuté z dosavadních nevyhovujících prostor) a několik pokojů k ubytování včetně sociálního zařízení. Rekonstrukce se stihla dokončit během roka a ještě před zahájením nové turistické sezóny v roce 2024 došlo ke slavnostnímu otevření.

Turisté navštěvující Manětín ať už za účelem pozorování hvězd, nebo i za jinými lákadly, se zde začínají ubytovávat a zdržovat na vícedenní pobyty. Hvězdy mohou ve dvoře turistického centra pozorovat z míst určených přímo k tomuto účelu. Město zde totiž nechalo vybudovat na dvorku a v přilehlé zahradě za domem speciální pozorovací místa s prospekty popisující jedinečnosti místní noční oblohy. Tato pozorovací místa byla vybudována i na dalších místech kolem Manětína, například v blízkosti místního letiště, kde je rozsah pozorování noční oblohy mimořádný. V souvislosti s vysokým zájmem o tuto raritu se v Manětíně vyměňují lampy veřejného osvětlení za vhodnější druh lamp s regulovaným směrem svícení, který omezuje svícení směrem k obloze a zabraňuje tak snížení kvalitní úrovně tmavosti noční oblohy.

Ubytovací kapacity jsou během turistické sezóny obsazeny a poptávka dokonce převyšuje nabídku. To motivuje vlastníky domů s nevyužívanými pokoji, aby se pustili do vlastního podnikání a provozování živností na vlastní pěst, v tomto případě právě v oblasti nabízení ubytování pro turisty. Dokonce se obnovuje již dlouho nevyužívaný pension Dersiebův mlýn a pro velký zájem se zde znovu otevírá i přidružená restaurace, která již byla řadu let rovněž uzavřená. Tato forma podnikání prosperuje. V případě Dersiebova mlýna se vzhledem k tomu, že se jedná o pension s větším počtem pokojů, je potřeba zaměstnat někoho, kdo by s údržbou a provozem pensionu pomáhal. Jeho majitelka pracuje na plný úvazek v místní knihovně a sama nemůže provoz zajistit. Proto zde vznikají nová pracovní místa, o něž je obrovský zájem. Jde hned o několik pracovních pozic – dvě osoby na pozici recepční, uklízečka a do prostor restaurace dva kuchaři a tři číšníci, střídající se na pravidelných směnách. Tato místa jsou obsazena z vnitřních lidských zdrojů Manětína a jeho částí. Buď se jedná o mladé nově vyučené osoby (na pozici kuchaře, či číšníka) nebo o osoby, kteří buď práci neměli vůbec, nebo museli za prací dojíždět, což se jim nevyplácelo zaprvé finančně, ale i z hlediska časové náročnosti dojíždění. Proto dávají přednost práci přímo v místě bydliště.

V souvislosti s celospolečenským trendem velkého zájmu o malé regionální potraviny a potraviny s označením BIO, těží z cestovního ruchu a nejen z něho také místní podnikatelé vyrábějící právě místní produkty – například manětínské uzeniny nebo biomošárna produkující stvolenský mošt. Bimošárna ve Stvolnech nestačí doplňovat stálou nabídku produktů a častěji naráží na problém nedostatku zásob zboží. Proto si její majitel pronajímá nové prostory přímo v Manětíně. Pro zřízení nové pobočky mošárny se rozhodl využít jeden z brownfieldů – stavbu patřící do vlastnictví zemědělského družstva, která není dlouhodobě využívána. Místní Zemědělské družstvo vlastníků (dále jen ZDV) souhlasí a tuto část odprodává. Po tom, co se tato nová pobočka dostatečně vybavuje potřebnými stroji na výrobu moštu, přijímá majitel nové lidi na výpomoc s výrobou, ale i s prodejem nejrůznějších druhů moštů. Vedle výroby se zde totiž otevírá i nové prodejní místo, kde je potřeba přijmout novou pracovní sílu na prodej moštů. Současně majitel otevírá i pobočku v dalších městech – v Rakovníku a v Plzni, kam je potřeba zásoby moštů dovážet. Nová pracovní místa řidičů jsou ihned obsazena.

Postupně se tak zmírňuje hrozba vylidňování a dokonce zde zůstávají mladí lidé, čerstvě po absolvování výučních oborů nebo odborných oborů s maturitou. U mladých lidí, kteří zde vyrůstali a vyzkoušeli si při studiích život ve městě nebo náročné dojíždění, se tak ještě více prohlubuje vztah k místu, kde prožili svá dětství a chtějí se sem vracet. Když

jsou zde možnosti pracovního uplatnění, nic jim již nebrání v tom, aby se zde usadili a začali zde budovat zázemí pro založení rodiny. Začíná se tudíž zvyšovat i zájem o koupi parcel určených pro výstavbu obytných domů, anebo si lidé kupují i starší nevyužité domy, které jsou na prodej a svépomocí je dávají do obyvatelného stavu.

- 3. Fáze: 2025 až 2030

Rozvoj turistického ruchu je stále na vzestupu a o Manětíně se ví v dalekém okolí. Hojně se využívá ubytování „U Orla“ a město zde muselo zaměstnat nové lidi starající se o úklid pokojů a čistotu veřejných WC. Na místo brigádníků dosud pracujících v informačním centru, kteří často neměli dostatečné vědomosti o místech vhodných k návštěvě nebo i o aktuálních ubytovacích příležitostech, město přijímá jednu osobu na plný pracovní úvazek. Představitelé města se totiž rozhodli nechat zkušebně informační centrum otevřené nejen v sezóně, ale se zkrácenou pracovní dobou i v období zimních měsíců. To se osvědčilo, a i když nával turistů nebyl samozřejmě tak velký jako v létě, nedošlo k prodělečné činnosti infocentra, a proto se v tomto pokusu nadále pokračovalo a vytvořilo se tak jedno nové stálé pracovní místo.

V roce 2026 již dosavadní starosta v komunálních volbách nekandiduje a rozhodl se přenechat svoje místo novému nástupci. Nejvíce hlasů ve volbách získává ovšem znovu stejné politické hnutí a na zasedání zastupitelstva je zvolen jako nový starosta pan Mgr. Jaroslav Hruška, který minulé období působil na postu místostarosty. Navazuje tak na starostování ve stejném duchu, jako tomu bylo doposud, pokračuje v rozdělaných činnostech a chce naplnit dříve formulované plány a cíle. Český volič je charakteristický tím, že má rád změnu a proto výměnu starosty místní lidé uvítali. Současně zde však mohla být zachována kontinuita dosavadního stylu starostování a proto opětovná volba stejného politického hnutí nýbrž s novou osobou starosty byla to nejlepší, co mohly tyto volby místním občanům nabídnout. Tento nový starosta se mimo jiné snaží i mezi místní občany šířit povědomí o možnostech provozování vlastních živností a podniků a o příležitostech využívat dotace v různých činnostech, protože on sám má v těchto oblastech letité zkušenosti.

Nejen díky tomu získávají místní lidé větší motivaci při rozhodování o tom, zda se pustit do vlastního podnikání či nikoliv. Také spatřují pokrok a prosperitu již podnikajících osob a začínají si sami uvědomovat, že v současné době a stavu společnosti již nelze spoléhat při hledání práce a získávání obživy pouze na stát, nýbrž je důležité vlastní

příčinění a osobní aktivita. Lidé se tak více informují o podmínkách podnikání a o tom, jak celý proces funguje, co vše to obnáší a jakým rizikům by čelili. Zjišťují, že se změnil trend i v celostátním měřítku a stát začal více dbát i na podporu malých podniků a podnikání lokálního rozměru.

Pozvolně tak vznikají nové živnosti provozované právě místními občany. I přes často nelehké začátky se zde několik nových podnikatelů dobře uchytilo a začínají prosperovat. Jedná se například o prodej medu, ale hlavně medoviny od místního včelaře, který si spolu se synem založil firmičku orientovanou právě na výrobu medu a medoviny ale i dalších produktů z medu – svíček, medových bonbonů a cukrovinek, přírodních mastí s přísadou medu pro léčebné účely, medového oleje do koupele a dalších výrobků. Z původně malé výroby, kterou měli v suterénu vlastního domu, se stala výroba větší, ale stále lokálního charakteru. Z důvodu potřeby rozšíření prostor se výroba přesouvá na místo bývalého truhlářství, jehož majitel již zemřel a nikdo v jeho truhlářské tradici nepokračoval. V souvislosti s rozvojem této činnosti musí otec a syn Včelkovi zaměstnat několik nových lidí, aby zabezpečili veškerou péči o včelstva, jejichž včelíny se nacházely na různých místech v okolí města, nebo ještě dál v prostorách bývalých včelínů ve Zhořci a v Újezdě. Lidé si výrobky velmi oblíbili a majitelé medového podnikání zřídili i e-shop, kde nabízejí své produkty online ke koupi a to i s možností osobního odběru přímo ve výrobě. Jako bonus pro zákazníky objedávající zboží přes e-shop v případě volby osobního vyzvednutí nabízejí zdarma i prohlídku výroby.

Na vzestupu však není pouze podnikání v různých oborech zaměřující se na prodej regionálních výrobků. Když místní lidé hledající práci jinde, smíření s nutností dojíždět, viděli, že pokud se vybere vhodný obor k podnikání, který zde chybí a po němž by mohla být poptávka, nemusí být založení vlastní živnosti tak nepředstavitelné. I obecně ve společnosti již přestává být na podnikatele nahlíženo jako na nepoctivé a často zkorumpované osoby s cílem nashromáždit co nejvíce peněz co nejsnazším způsobem a v co nejkratším čase. Podnikání se dá dělat i poctivým způsobem, pokud bude ovšem majitel podniku chtít a své zaměstnance bude dostatečně motivovat k poctivé práci, případně jejich poctivost kontrolovat.

Díky této skutečnosti se začínají zajímat o podnikání i místní řemeslníci, kteří jsou buď čerstvými absolventy, nebo jsou dosud zaměstnáni u jiných zaměstnavatelů, kde nejsou ale spokojeni. V Manětíně chybí malíř pokojů, a proto se této příležitosti chopil Petr Červený, sice teprve mladý hoch, který však již brigádně vypomáhal u jiných zkušenějších malířů a postupně si v Manětíně získává jméno. Současně zde chybí zedník a instalatér. Pokud lidé

potřebovali instalatéra, neměli příliš na výběr a zpravidla volali instalatérovi do nedalekých Plas, na kterého si ovšem už dlouhodobě stěžovali, a to jak na kvalitu jeho prací, tak na celkovou spolehlivost při domlouvání. Místní proto uvítali nového instalatéra s otevřenou náručí a na jeho služby ani ceny si nemohou stěžovat. Později dokonce k sobě mohl jako spolupracovníka zaměstnat dalšího člověka. Podobným způsobem se zde rozvíjejí i jiné druhy řemesel, po kterých je poptávka i za hranicemi Manětínska.

Další příležitostí pro zaměstnávání místních lidí bylo otevření muzea o historii, kultuře a přírodě Manětínska v Rabštejně nad Střelou. V tomto „Muzeu Manětínska“ se nachází stálá expozice pojednávající o významných historických událostech, přírodních raritách a kulturních památkách, které zde mohou turisté a návštěvníci spatřit. Návštěvníci zde také mohou využít komentovanou prohlídku s průvodcem. Kulturní sféra je také stále na vzestupu a i zde se využívá přílivu turistů, kteří navštěvují i tradiční kulturní a společenské akce pořádané v Manětíně a pochvalují si jejich jedinečnou atmosféru.

Nový starosta, jakožto provozovatel soukromého zemědělství založeného na ekologických postupech v hospodaření oceňuje snahy místního zemědělského družstva a podporuje jejich zájem o rozvoj agroturistiky. On sám již určité zkušenosti s agroturistikou na svém malém soukromém zemědělství má, a proto se snaží pomáhat při získávání dotací i pro ZDV Manětín. Ti pak napíší několik úspěšných projektů a agroturistika se pomalu začne rozvíjet. Jezdí sem lidé prahnoucí se něco dozvědět o způsobech zemědělského hospodaření, ale i takoví, kteří touží po tom, si na vlastní kůži vyzkoušet práci na polích.

V závěru tohoto období dochází k zásadnímu zlomu, který výrazně ovlivní tvář Manětína v další budoucnosti. Do Manětína přichází investor pan Jan Béra se záměrem zrekonstruovat starou budovu bývalého pivovaru s vizí obnovit tradici výroby piva. Místní lidé i zastupitelé se k tomuto záměru nejprve staví nedůvěřivě, ale nakonec si vezmou příklad z nedaleké Chyše, kde mají vlastní pivovar otevřený již řadu let a zdejší pivo si získalo mnoho stoupenců. Jejich pivo je velmi oblíbené a jeho popularita je vysoká i u lidí z dalekých končin. Po tomto vzoru se nakonec na zastupitelstvu schválí odprodání celého objektu panu Bérovi, pod podmínkou, že v případě obsazování nových pracovních pozic budou mít přednost místní občané. Pan Béra souhlasí, na nic nečeká a pouští se do rekonstrukce.

Do Manětína se stále sjíždí řada návštěvníků, ubytovací kapacity jsou naplňovány, místní restaurace prosperují a vůbec turismus jako celek zde výborně funguje. Městský úřad a jeho pracovní četa se zatím s úklidem po turistech vyrovnává dobře a nevznikají ani

žádné vážnější konflikty s místními lidmi ani s chataři. Příliv turistů se drží stále přijatelných hranic

- 4. Fáze: 2030 až 2035

Čtyři roky utekly jako voda a konaly se další obecní volby, ve kterých svůj post obhájí znovu pan Hruška.

Rekonstrukce pivovaru finišuje a provádějí se již pouze konečné doplňky a vnitřní interiéry. Pan Béra, který má již ve světě pivní turistiky své jméno, z vlastních lidských zdrojů najme hlavního sládka, vedoucího celého procesu vaření piva. Pak se provádějí pohovory na další posily do pivovarnického týmu, čehož využívají místní občané. Všechny pozice potřebné pro zajištění správného chodu pivovaru včetně chodu restaurace jsou obsazeny lidmi z Manětína a okolí. To, že mají lidé pracovní uplatnění přímo v Manětíně má pozitivní důsledky na strukturu populace. K trvalému bydlišti v Manětíně nebo jeho částech se hlásí stále více lidí mladší generace a na celkové struktuře manětínského obyvatelstva se začínají projevovat první pozitivní změny.

Na začátku roku 2032 je nový pivovar slavnostně otevřen a koná se zde při této příležitosti i zábava se živou hudbou s občerstvením zdarma a pivem za symbolickou částku. Nejoblíbenějším manětínským pivem se stává Manětínský polotmavý ležák 11°. Točí se zde pak i další druhy piva, jako je klasická světlá jedenáctka a černé pivo s názvem Manětínská černoška. Piva si zde mohou návštěvníci zakoupit buď v pet lahvích, nebo i ve skle. K zakoupení je zde i designový půllitr s logem spojující dohromady erb Manětína a znak pivovaru, který byl navržen místním umělcem Benediktem Tolarem.

Turisté jezdící do Manětína tuto novou možnost posezení hojně využívají a jezdí sem i mnoho lidí jen za účelem se dobře najíst a napít. Ubytovací kapacity začínají být nedostačující a tak vlastník prosperujícího pivovaru odkoupí již dávno nefungující hotel, který hyzdí Manětín, a rozhodne se ho předělat na pivovarnické muzeum včetně vytvoření nového ubytování a pivních lázní.

Díky dobře propracované reklamě, dobré kvalitě a chuti manětínského piva i nové možnosti ubytování jezdí do Manětína více a více lidí hlavně za zábavou. Návštěvníci pivovaru začínají díky značnému stádiu opilosti při návratech do svých ubytování rušit noční klid a po uzavření pivovaru se ještě dlouho do noci zdržují na manětínském náměstí, kde pak nejenže obtěžují hlukem místní obyvatele, ale ohrožují i zdejší památky tím, že si například z kašen na náměstí dělají veřejné WC a odpadní koše.

Občané si na tyto opakující se skutečnosti stále více stěžují a upozorňují představitele obce na to, že turismus ano, ale všeho s mírou. Obecně se stále více vyskytují po těchto nočních dýcháncích odpadky v ulicích Manětína a to nejen v centru. Lidé se vkrádají i do zámeckého parku, který bývá na noc pro veřejnost uzavřený. Zde pak po sobě zanechávají značný nepořádek, který musí uklízet zaměstnanci zámku a stěžují si tak zpětně vedení města. Pracovní četa, kterou zaměstnává městský úřad, už na odklizení odpadků nestačí a místní způsoby kontroly veřejného pořádku ať už v noci, nebo i během dne, jsou taktéž nedostačující.

Obnovením a rekonstrukcí bývalého hotelu tento proces ještě více eskaluje a počet návštěvníků se zněkolikanásobí. Město s tímto problémem není schopné něco udělat, a když se obrací na vlastníka pivovaru, aby si sjednal pořádek, sám na tuto výzvu nereaguje. Jeho primárním cílem je zisk, a to se mu daří. Místní současní i bývalí zastupitelé začínají pomalu litovat toho, že pivovar panu Bérovi odprodali.

Manětínští občané se stále bouří a začínají si uvědomovat, že cestovní ruch, prosperita různých oborů s ním spojená a honění se za penězi a za neustálým ziskem není všechno. Když zde nebude zachována dosavadní úroveň přírodních a kulturních krás a kvalita životního prostředí, není možné, aby město nadále z cestovního ruchu čerpalo jako doposud. Sám turismus, pokud přesáhne určitou míru, může vést k narušení hlavních turistických lákadel a tím může dojít ke zhroucení celého systému založeného na turismu. Jde o paradox, který musí mít představitelé města na paměti. Turismus nejprve chápali jako obrovskou příležitost pro rozvoj Manětínska, ale již si zapomněli uvědomit, že může být současně i hrozbou. Až v souvislosti s tímto děním si toho začínají být lidé včetně představitelů města vědomí. To je již ale pozdě, a nespokojenost občanů se odrazí i při volbách v roce 2034, kdy se k moci dostává zcela nové politické uskupení s názvem „Manětínsko jinak“, jehož hlavním cílem je jak zachování turismu a ekonomického rozvoje v této oblasti tak předcházení ohrožením historických, kulturních a přírodních hodnot této oblasti. Hlavním cílem nového vedení města je tedy zajištění udržitelného cestovního ruchu. To, jak se s tímto nelehkým úkolem město popere, však ukáže až další budoucnost.

- Shrnutí scénáře B

Tento scénář a události, ke kterým v něm dochází, mají blahodárné účinky na jeden z vážných jevů odehrávajících se v této lokalitě – tedy na proces vyliďňování a stárnutí

populace. Díky nově vznikajícím pracovním místům se odliv lidí, kteří odcházejí především za prací do měst nebo blíže k nim, zmírňuje a dokonce jsou zde vhodné podmínky i pro zcela nové občany. Je zde dostatek parcel k výstavbě, i některé možnosti pracovního uplatnění. Samozřejmě ne všichni chtějí v Manětíně strávit zbytek života a vždy závisí na úrovni vzdělání a osobních preferencích té či oné osoby, nicméně důležité podmínky pro to, aby se zabránilo hrozícímu odlivu lidí, jsou zde splněny. I mladí lidé, kteří jsou čerstvými absolventy středních škol, zde mají určité možnosti, jak se uživit a proto zde mohou plánovat svojí budoucnost. Díky tomu se celkově zlepšuje struktura zdejší populace a snižuje se průměrný věk obyvatel.

Příroda a životní prostředí jsou zpočátku velkým lákadlem pro turisty a významnou předností celé oblasti. I díky tomu se zde mohl dobře rozvíjet cestovní ruch, a dokud byl příliv turistů v přijatelných mezích, příroda ani životní prostředí nijak nestrádalo. Až po té, co se město stalo centrem pivařů a pivní turistiky, která je mezi lidmi velmi oblíbená, si lidé začali uvědomovat i možné ohrožení přírody právě kvůli nekontrolovanému turismu a neúnosnému přílivu turistů.

Podnikání a ekonomický rozvoj jsou zde na dobré úrovni a po prvotním nastartování se městu v tomto ohledu dařilo dobře. Občané činní v podnikatelských aktivitách se těšili velké prosperitě a mohli své firmy dále rozšiřovat a přijímat i nové zaměstnance. Vznikaly však i firmy zcela nové nebo si místní občané zakládali vlastní živnosti orientované na provoz řemesel, které Manětín postrádá. Díky tomu se mnohým dobře dařilo a vznikala i nová pracovní místa pro místní obyvatele nejen závislá na cestovním ruchu a přílivu návštěvníků.

V zemědělství také došlo ke změnám a to k lepšímu. Změnil se předseda družstva a začaly se získávat finance z evropských fondů a také se dbalo na uplatňování ekologických principů hospodaření, později došlo i k rozvoji agroturistiky. Lesy zůstávaly pod správou města a město o ně řádně pečovalo, k žádným výrazným změnám zde nedošlo.

V oblasti dopravy také nedošlo k ničemu mimořádnému, turisté využívali zejména vlastní způsoby osobní dopravy, namísto hromadné, což pak bylo vnímáno jako další možné ohrožení životního prostředí. Došlo pouze k opravám několika úseků silnic, jejichž stav byl neúnosný.

Infrastruktura se zlepšila a to nejen v oblasti turismu. Na pozadí veškerého dění došlo k první etapě vybudování nového systému kanalizace a další se plánuje. V oblasti turismu pak došlo ke znovuobnovení Dersiebova mlýna a přidružené restaurace, vzniku nových možností ubytování, turistického centra apod.

Na úrovni občanské vybavenosti a nabídky služeb také nedošlo k žádným nežádoucím změnám. Na uvolněné pozice zubařky a praktického lékaře přišli lékaři noví a nebyl problém za ně najít vhodné plnohodnotné náhrady. Obchody byly stále v provozu a dokonce se zlepšil jejich nabízený sortiment, jak v kvalitě, tak v rozsahu. Pošta i bankomat stále fungovaly, na provoz bankomatu dokonce již nemuselo město přispívat z vlastní kapsy.

V kulturní sféře se stále zachovávalo pořádání tradičních společenských akcí a vznikaly i akce nové. Počet návštěvníků těchto akcí se nesnižoval, spíše naopak, někdy sem i turisté, kteří si oblast oblíbili, přijížděli za účelem návštěvy tohoto druhu akcí s jedinečnou „venkovskou“ atmosférou.

Místní lidé samotní měli nejprve z posílení turismu a přílivu turistů do oblasti radost a rychle na tuto příležitost zareagovali. Naučili se tuto skutečnost využívat pro vlastní prospěch a celkově zde lidé byli více spokojeni. Tudíž se nijak nezhoršily ani místní mezilidské vztahy. Určité formy závisti, například v případě větších úspěchů jiných podnikatelů, zde existovaly, ale nikterak se v tomto ohledu Manětín nelišil od jiných míst podobného typu. Místní spolky jsou aktivní a podílejí se na pořádání různých kulturních a společenských akcí, o které je značný zájem.

3.5.3 Scénář C – Manětín centrem korupce a úpadku morálních hodnot

Působení hnacích sil:

- **Cestovní ruch** se nerozvíjí, spíše upadá, město nedokáže využívat svůj potenciál a nalákat na Manětínsko více turistů.
- **Pracovní nabídky** přímo v Manětíně stále nevznikají, dokonce spíše ubývají, což vede k dalšímu vylidňování a stárnutí populace. Lidé nejsou schopni vzít osudy do vlastních rukou a pustit se do vlastního podnikání z různých důvodů (neochota, lenost, pohodlnost, nedostatečné vzdělání atd.). Raději hledají zaměstnání jinde a dávají tak přednost opuštění svého domova, buď celkově přestěhováním, nebo dojížděním, které jim ubírá jakýkoli volný čas pro rozvoj sebe samotných, což se může pak projevat negativně i na rozvoji jejich města.

Tento scénář pojednává o nejčernější verzi budoucnosti. Působení hybných sil v tomto scénáři vede k tomu, že město ani podnikatelé nebudou moci těžit z turismu, turisté

Manětínsko nenavštěvují a nově otevřené pensiony zejí prázdnotou. Nedochází tak ani k ekonomickému rozkvětu, například prostřednictvím rozvoje nových malých podniků, naopak spíše dochází ještě k dalším úbytkům pracovních příležitostí. Na základě toho všeho je umožněno, aby se moci ujal nečestný a zkorumpovaný starosta a naruší se mezilidské vztahy. Úpadek v oblasti cestovního ruchu a nevytváření pracovních míst jsou pak nejen příčinou ale i nevyhnutelným důsledkem skepse manětínských občanů a narušení mezilidských vztahů. Oblast se dostává do začarovaného kruhu, ze kterého není snadné uniknout

- 1. Fáze: 2015 až 2020

V komunálních volbách, které se konaly na podzim 2014, byl manětínskými občany opětovně zvolen starosta Mgr. Josef Gilbert Matuška. Za jeho působení se více čerpalo z evropských fondů a došlo ke zlepšení estetické stránky manětínského historického centra a k řadě oprav nejen dominantních budov stojících na náměstí – tedy základní školy a kostela, ale i k opravě mostu, škarp apod. Snaží se myslet i na občany okolních částí spadající pod Manětín a projekty financované z EU směřuje i na tamější rozvoj.

Jedním z dalších významných počínů je kompletní oprava kostela sv. Barbory ležícího u místního hřbitova. Kostel sv. Barbory už několik dekád chátral, protože se nenašel dostatečný finanční obnos, který by zabezpečil kompletní opravu tohoto kostela. Do té doby, než došlo k této kompletní rekonstrukci, se na kostelu prováděly jen drobné úpravy, které však na zastavení procesu jeho chátrání nestačily. Kostel se opravoval skoro dva roky a poté dochází k jeho slavnostnímu otevření, kam jsou místní občané srdečně zváni. Kvůli nezájmu lidí se otevření rekonstruovaného kostela koná s minimálním počtem účastníků. Místní lidé mají tendenci o dění v Manětíně neprojevat zájem a raději si hledí svého soukromí a svých soukromých zájmů. Místo aby činy a snahu pana starosty a současného vedení města podpořili, případně pochválili výsledky jeho činnosti, stále si mají na co stěžovat. Než aby vyjádřili vděk za to, že se podařilo opravit kostel stojící na náměstí, kritizují zvolenou barevnou kombinaci fasády a vinu shazují právě na pana starostu. Neuvědomují si však, co všechno stojí za tím, aby se vůbec rekonstrukce kulturních památek dosáhlo. I když mají místní občané stále něco na srdci a jsou nespokojení, nevede je to k tomu, aby své stížnosti vyjádřili přímo, například na zasedání zastupitelstva, nebo prostřednictvím stížností a podnětů podaných na úřad, stěžují si pouze sami sobě navzájem a po hospodách.

Tuto počínající skepsi místních lidí nejen vůči vlastní obci, ale obecně vůči fungování celé společnosti ještě více rozproudí událost, vedoucí ke ztrátě důvěry vůči představitelům obce a ztrátě komunikace místních vůči obci ale i vůči sobě samých. Jeden nejmenovaný představitel městského úřadu zastávající pozici místostarosty se totiž pravděpodobně dopustil korupčního jednání tím, že ovlivnil (ve spolupráci i některých dalších zastupitelů) výsledky některých výběrových a zadávacích řízení vyhlášených městem. Díky svým kontaktům v podnikatelské sféře mohl zajistit, aby určitá firma ve výběrovém řízení zvítězila a mohla zakázku zrealizovat. Jemu a některým podjatým zastupitelům z toho pak plynul určitý finanční obnos. Tímto nemorálním jednáním si tzv. „přihrával peníze do vlastní kapsy“ a do kapes některých dalších zastupitelů. Jak tomu většinou bývá, všechno se jednoho dne provalilo, ale důkazní materiál chyběl. Díky tomu nikdo nepodal žádná trestná oznámení a zastupitelé včetně místostarosty zůstávali na svých postech. Mezi místními občany tak stále rostla skepse a beznaděj docílit vlastním jednáním nějakého řešení a změny. Tyto (někdy nevelkého významu) mohou mít velké negativní dopady a negativně ovlivňují i další vývoj, k čemuž v tomto případě bohužel došlo.

Nedlouho po zpřístupnění nově opraveného kostela sv. Barbory dochází k poničení a znehodnocení fasády kostela v podobě posprejování různými nevhodnými motivy, které kompletně budovu zhyzdily. Viníci nejsou dopadeni a škoda je značná. Tím se jen projevuje narůstající nevděk občanů a pan starosta pomalu ztrácí motivaci připravovat pro zvelebení Manětína jakékoli investiční akce.

Významným cílem současného vedení bylo mimo jiné vybudovat nový systém kanalizace, kterou město postrádá a dochází kvůli tomu ke značnému znečišťování potoka, což celkově kazí pověst krásné a čisté přírody kolem Manětína a čistého životního prostředí. Za tímto účelem se svolá mimořádné veřejné projednání tohoto záměru, kde se mají zvažovat veškeré možné varianty provedení za účelem vytvoření kompromisu, který by vyhovoval většině občanů. Občané jsou o tomto sezení dopředu náležitě informováni a varianty realizace projektu jsou jim dopředu zpřístupněny.

I když účast na tomto veřejném projednávání není opět příliš vysoká, i mezi přítomnými občany se strhla hádka a nikdo nechtěl slevit ze svých požadavků. Každý hájil jen vlastní zájmy a nehledí na blaho všech. Lidé jsou závistiví a nikdo nechce druhému něco dopřát. Celé toto setkání tedy vychází vniveč a k žádné dohodě tak nedochází. Plán vybudovat novou kanalizaci se tedy opět posouvá na neurčito.

Pan starosta kvůli všem těmto skutečnostem přestává být motivován pro kandidaturu v dalších komunálních volbách. To ještě vyvrcholí tím, když se dozví o

nepravdivých pomluvách, které o něm občané šíří. Ve volbách v roce 2018 se tedy rozhoduje nekandidovat a místo přenechává jiným.

V těchto volbách vítězí jen s mírným náskokem politické hnutí „Mladí pro Manětín“ a starostou se po ustavujícím zasedání stává Josef Burda. Osazenstvo zastupitelstva je velmi různorodé a žádná strana či hnutí nemá převážnou většinu, což bude pravděpodobně překážkou při schvalování různých záměrů. Vzhledem k tomu, že nový starosta je ještě mladý a nemá zkušenosti v oblasti fungování veřejné správy, promítá se to i v jeho starostování, které je neukotvené a nesystematizované. Nejsou dodržovány zákonem stanovené lhůty při úředních úkonech a ani zasedání zastupitelstva se nekonají podle pravidel. To platí i o členech finančního výboru, který sestavuje rozpočet pro následující volební období. Rozpočet je kvůli jejich nezkušenostem špatně propracován, ale i tak je schválen a finanční nesnáze na sebe nenechají dlouho čekat, důsledkem je postupné zadlužování.

Hlavní příležitostí, která by se měla využít pro rozvoj Manětína je turismus, ale nedochází zde k žádné jeho podpoře. Současný starosta nepokračuje ani ve snahách čerpat finance z dotací Evropské unie, i když pro to zde jsou možnosti i podmínky splněny. Celé volební období spíše tak nechává plynout bez činění si větších starostí. Ani dům „U černého orla“ stále není využit a předělán na turistické centrum, tak jak to bylo v plánu. Veškeré aktivity, které by mohly oblast posunout někam dále, jsou na bodě mrazu.

- 2. Fáze: 2020 až 2025

Současní představitelé města si stále neuvědomují hlavní příležitost, kterou by měli využít pro nastartování rozvoje, kterou je právě cestovní ruch. Pokud by věnovali více pozornosti vybudování infrastruktury a zlepšení kvality služeb a více se starali o zachování jedinečného krajinného rázu, mohlo by se ledacos využít z oblasti cestovního ruchu. Nyní zde ale chybí možnosti k ubytování, informační centrum není na vhodném místě a ani nenabízí dostatečné služby. Již dříve sice město odkoupilo dům přímo na náměstí, tzv. „Černého Orla“, ve kterém se plánovalo zřízení jakéhosi turistického centra včetně ubytování, současný starosta ale v tomto plánu pravděpodobně nehodlá pokračovat, k tomuto tématu se nevyjadřuje a dům zůstává dále nevyužitý.

Také není propracovaná dostatečná propagace a reklama Manětína navenek. Dříve dobře fungující webové stránky nyní leží ladem a nejsou ani průběžně aktualizovány, když už tak s velkým zpožděním. Ani na sociálních sítích nedochází k žádným aktualizacím a

šíření informací o událostech a akcích, které se v Manětíně chystají. I když se v pořádání tradičních společenských a kulturních akcí prozatím pokračuje, neví se o nich a navštěvuje je omezený okruh stále stejných lidí.

Ani vyhlášení oblasti tmavé oblohy na Manětínsku nebylo pochopeno a využito jako příležitost pro přilákání turistů. Občas se konají organizovaná pozorování noční oblohy, ale navštěvují je hlavně místní lidé. Postupně celková návštěvnost těchto akcí klesá a jejich frekvence se tudíž začíná taktéž snižovat. Hlavním cílem těchto akcí je pozorovat jedinečnosti noční oblohy na Manětínsku v úplné tmě, tedy tehdy zhasne-li se veškeré veřejné osvětlení. Na jednom z posledních veřejných pozorování dokonce došlo až k tomu, že osoba mající na starost zařídit zhasnutí pouličních lamp selhala, a muselo se pozorovat během svícení, což celkově velmi zhoršilo kvalitu této akce a vůbec narušilo celý její záměr. To pak vedlo k nechuti tyto události nadále pořádat přímo v Manětíně a astronomové jakožto hlavní pořadatelé akce raději dali přednost pro místo konání nedalekým Nečtinám namísto Manětína. I místní lidé si na tuto raritu minimálního světelného znečištění rychle zvykli a postupně si jí přestali vážit a začali ji brát jako samozřejmost.

Dalšími možnými lákadly pro turisty jsou zde příroda, přírodní krásy a jedinečná krajina. Turistické stezky ale nejsou dostatečně propojované, jsou zarostlé a informační panely naučných stezek jsou poničené a nečitelné. O vyhlídky se nikdo nestará. Kolem cest je také nepořádek a kazí to celkový požitek z procházky přírodou. Turisté toužící po výhledu na malebnou okolní krajinu odcházejí nespokojení s tím, že jim tato oblast vlastně nemá co nabídnout, když se ani nemohou kochat zdejší malebnou krajinou. I místním podnikatelům, například majitelce pizzerie na náměstí, si pak její návštěvníci – turisté stěžují a nechápou, proč s tím město něco nedělá. Nelíbí se jim i úroveň informačního centra. Město zde zaměstnává brigádníky, hlavně studenty a obecně mladé lidi, kteří často nedokážou turistům poradit a nabídnout jim vše, co by mohli. Město totiž nedokáže využít zkušenosti starší generace při nabízené práci pro mladé lidi a to se pak projevuje právě tím, že na tyto pozice najímá lidi bez zkušeností a řádného proškolení. Zaměstnaní brigádníci pak sami kolikrát nevědí, co vše se dá v okolí navštívit zajímavého a nemají ponětí ani o existenci několika možností k ubytování, které pak v případě zájmu těžko doporučí. Nefunguje zde pak ani žádný systém kontroly a zpětné vazby, které by mohly kvalitu nabízených služeb zlepšit. I celkové prostory, kde se infocentrum nachází, jsou nevhodné, zbytečně tmavé a nepůsobí příjemným dojmem.

Ani místním občanům se tyto věci nelíbí, přesto si nikdo nestěžuje a nesnaží se s tím něco udělat nebo prosadit změny a to ani prostřednictvím apelace a stížností městu. Spíše si jen stále stěžují vzájemně mezi sebou, což podporuje šíření různých pomluv apod.

V roce 2022 se po čtyřech letech opět konají volby do obecních zastupitelstev. Vítěznou stranou se stává strana „Za růst Manětínska“. Cílem jejího volebního programu je dosáhnout ekonomického růstu v oblasti a přilákat do Manětína investora, který by zde případně mohl vytvořit nová pracovní místa. Starostou se pak stává pan Ing. Daniel Tmavý, který se sem přistěhoval s rodinou z Plzně a je majitelem úspěšné firmy se sídlem v Plzni s orientací na výrobu a prodej obkladů a dlažeb.

Nový starosta se negativně staví k celé Evropské unii a prosazuje názor, že bychom z EU jako Česká republika měli vystoupit. To se odráží i v nedostatečných snahách při získávání finančních dotací, ze kterých by se mohli čerpat peníze a pracovat na zlepšení kvality služeb důležitých pro cestovní ruch apod. Starosta sice pověřil stávající zaměstnance městského úřadu tím, aby případně projekty zpracovávali. Ti ovšem mají příliš svých povinností a na psaní projektů, které by splňovaly veškeré náležitosti, aby při hodnocení uspěly, nemají dostatek času.

Celková atmosféra panující v Manětíně se nejeví dobře a vede k negativismu a rezignovaným pocitům u místních lidí. Lidé přestávají mít chuť navštěvovat společenské akce kvůli panujícímu napětí mezi návštěvníky. Postupně se více a více uzavírají do svých ulit a celý veřejný a společenský život začíná stagnovat. Na kulturní a společenské akce chodí míň a míň lidí a pořadatelům se přestává vyplácet akce vůbec organizovat a pořádat. Ruší se tradiční konání plesů, zábav i koncertů. Jen pár jich zůstává, ale jejich kvalita a počet platících je na pováženou. Místní spolky ve svých aktivitách také stagnují a lidé začínají ztrácet vzájemný osobní kontakt.

Tato napjatá atmosféra pak vyvrcholí tím, že starosta s podporou zastupitelstva za směšnou cenu prodá vlastní manželce, na kterou přepsal i svou firmu, dům U Černého orla. Tedy dům, kde se mělo vybudovat právě informační středisko celé oblasti. Z domu si pak za své náklady vybuduje sklad materiálu své „bývalé“ firmy. Nevzniknou tak ani pracovní místa, jelikož se jedná jen o sklad, kam jezdí pro materiál stávající zaměstnanci firmy a pouze ho transportují dál.

- 3. Fáze: 2025 až 2030

I když mezi občany stále roste nespokojenost s tím, jak představitelé města hospodaří s rozpočtem, jejich angažovanost ve snahách o změnu je stále na bodě mrazu. Důvody mohou být různé a individuální. Ztrácejí motivaci se do něčeho pouštět a mají pocit, že jde o celospolečenský trend prohnulosti mocných lidí a oni sami s tím nic nezmůžou. Místní lidé jsou zkrátka už natolik lhostejní, že je umožněna vyhrazená orientace na průmysl, která může vyústit až v devastaci okolní krajiny. Každý si raději hledí svého blaha a svých soukromých zájmů. To se pak projeví i v dalších volbách v roce 2026, kdy díky kvalitně připravené kampani pravicové strany „Za růst Manětínska“ opět tato strana zvítězí. Lidé uslyšeli na vizi vytvoření pracovních míst a v tu ránu zapoměli na všechny negativa, které již tato strana městu způsobila. Vítězem se stala i díky tomu, že občané všechnu vinu viděli v osobě pana Tmavého, a když se on pak na kandidátce neobjevil, považovali to za vyřešení všech problémů. Starostou se stává pan Oldřich Kočka, který je ovšem pravá ruka bývalého starosty. Ten pokračuje v podobném duchu starostování jako bývalý starosta a na veřejné zájmy nedbá.

V Nečtinách se před několika lety schválilo umožnění těžby kamene pro obnovu Karlova mostu, o které se mluvilo už několikrát dříve. Za starostování pana Matušky se město k tomuto záměru stavilo negativně, hlavně z důvodu, že by nákladní vozidla jezdila přes Manětín a mohlo by tak dojít k poničení nově opravené hlavní silnice, ale i k narušení domů na náměstí a celkově i ke znečištění prostředí a ohrožení barokních památek v centru. Na to ovšem nové vedení města nedbá a s vidinou zisku se s firmou, která bude kámen u Nečtin těžit, dohodne na povolení průjezdu Manětínem. Samozřejmě tato dohoda nevznikla jen díky dobré vůli starosty, ale především kvůli penězům, které se za touto dohodou skrývají. Dochází zde k uspokojení nikoli zájmů soukromých, ale skrytých, které jsou horší než zájmy soukromé. Ve smlouvě je sice uvedena určitá částka, která bude odváděná městu, jedná se ale o částku, která se v dosavadním rozpočtu ztratí. Je skoro až očividné že větší peněžní částka, resp. úplatek, jde do kapsy přímo starostovi, který se podělil i se starostou bývalým, důkazy ovšem nejsou a nikdo si tak netroufne nikoho z ničeho obviňovat.

Těžba je zahájena a nákladní automobily plné kamene nebo písku projíždějí dennodenně přímo historickým centrem Manětína, a to i o víkendech. Frekvence je mnohem vyšší než se předpokládalo a vozidla neznečišťují pouze ovzduší v oblasti, ale dochází také k výraznému zvýšení prašnosti ve městě, což se rychle projevuje na barokních

památkách a budovách, na kterých se prach usazuje a kazí tak celkový historický nádech centra, za kterým doposud jezdila alespoň hrstka turistů. I domy stojící přímo na náměstí mají fasády znečištěné prachem a někdy dochází až k praskání omítek a narušení jejich stability. Na to reagují i památkáři a pod hrozbou pokuty apelují na město, aby došlo k nápravě do původního stavu. Město na tuto výzvu ovšem nereaguje podle očekávání obyvatel a památkářů a místo toho, aby se začala řešit příčina, se řeší spíše následky. Následky se snaží pouze zmírnit a to tím, že pukliny a praskliny nechávají přelepit speciální tvrdou vyztuženou páskou, která má zpomalit rozšiřování prasklin. To zase však vede ke znehodnocení estetické hodnoty manětínského centra.

Tyto skutečnosti se odráží i v počtu turistů. Příliv se snižuje a manětínský zámek to začíná pociťovat na svých tržbách. Musí propouštět pracovníky zámku starající se o zámeckou zahradu a park, omezuje návštěvní hodiny zámku a reguluje počet prohlídek. Tím se snižuje počet zaměstnaných, kteří až doposud měli práci přímo v Manětíně. Práce přímo v Manětíně není a v jeho blízkém okolí je tomu také tak. Tito propuštění lidé tak shánějí práci v Plzni, a aby se vyhnuli dojíždění, stěhují se buď přímo do měst, nebo do jejich okolních částí, především k Plzni.

Město také odmítlo sponzorovat provoz bankomatu a bankomat se ruší. Zhoršuje se i celková úroveň občanské vybavenosti. Lékař i zubař odešli do důchodu a na jejich místo nikdo nový nepřichází. Lidé za odbornou péči musí dojíždět, nejbližší pak do Kralovic. Lékárna tudíž také ztrácí zákazníky a je zrušena. Nikdo se do zkorumpovaného a nyní i nepěkného Manětína nehrne. Parcely volné pro výstavbu zejí prázdnotou a děti ve škole také ubývá. Rodiče mají dokonce strach své děti posílat do manětínské školy, protože se škola nachází přímo v centru u hlavní silnice, kde projíždějí nákladní automobily a často nedbají na dodržování omezení rychlosti. K žádnému neštěstí zde sice ještě nedošlo, ale riziko je tu obrovské.

Vedení města je prorostlé korupcí a své volební sliby v podobě vytvoření pracovních míst neplní, spíše naopak. Určitou nadějí je zájem nového investora o těžbu břidlice u Brda a Hrádku, spadající pod správu Manětína. Vzhledem k tomu, že má starosta úzký kontakt s majitelem společnosti Českomoravská břidlice Kamilem Mazaným, sám se k tomuto záměru staví velmi pozitivně. Místním se to nejprve nelíbí, hlavně když pozorují, jak se historická hodnota centra znehodnocuje a dochází ke znečišťování celé oblasti a oni sami stále jen strádají a nikdo se o jejich zájmy nestará. Starosta města však uspořádá speciální akci, kam pozve všechny občany a zajišťuje na náklady úřadu občerstvení zdarma. Zde se má spolu s panem Mazaným projednávat problematika těžby břidlice ve spolupráci s

občany. Lidé zde mají prostor se na vše zeptat a dozvědět se, co by to městu mohlo přinést a naopak. Účast je vysoká a všichni odcházejí spokojení a s plnými žaludky. Majitel firmy i starosta udělali na občany velmi dobrý dojem a pěli o budoucím rozkvětu Manětínska, který má slibovat těžba břidlice. V případě umožnění těžby se má firma zavázat k finančním příspěvkům městu snižujícím případné negativní důsledky, které by to pro město mohlo mít, například příspěvky na opravu památek, vyčištění a opravu silnic apod. Hlavním přínosem má ovšem být vytvoření pracovních míst. Občanům to přijde logické a na tuto vizi manětínského budoucnosti se rychle upnou. Toto setkání dokáže přesvědčit i zastupitele, kteří byli nejprve zásadně proti povolení těžby.

Na dalším zasedání zastupitelstvu se tedy tento záměr schvaluje a začínají se připravovat veškeré náležitosti smlouvy města s investorem.

- 4. Fáze: 2030 až 2035

Tato etapa vývoje začíná komunálními volbami. Zde obhájí vítězství strana „Za růst Manětínska“ díky tomu, že se ještě mezi občany nerozplynula vize růžové budoucnosti s novými pracovními místy. Starosta také zůstává stejný a po jeho zvolení je smlouva s investorem připravena k podpisu. Nedlouho po ustavujícím zasedání města a po obsazení všech důležitých postů dochází k závěrečnému podpisu smlouvy.

Tato smlouva obsahuje poznámku, že lidé, kteří mohou pracovat v lomu tohoto druhu, musí mít dostatečnou odbornou způsobilost. Pokud jí nemají, tak je potřeba si zaplatit základní vzdělávací kurz plus zkušební praxi, jehož cena se vyšplhává do nelidských částek. To vylučuje možnost zaměstnat místní obyvatele, kteří odbornou způsobilostí nedisponují a už vůbec nemají finance, aby si zaplatili kurz. Nabízené platy jsou také velmi nízké, a pokud již někteří občané mohou v lomu pracovat, stejně se jim to nevyplatí z hlediska finančního. Občané se samozřejmě bouří, ale již je pozdě s tím něco udělat. Naletěli ziskuchtivému investoru. Na vizi získání peněz velmi dobře slyší i dosavadní starosta pan Oldřich Kočka a není problém ho podplatit. Díky tomu, že v těchto záležitostech ale umí dobře chodit, nejsou žádné důkazy, které by mohly posloužit k jeho diskreditaci a případně ho donutit k rezignaci a podrobit trestnímu stíhání.

Těžba břidlice se pomalu rozjíždí a investor si k práci najímá způsobilé osoby. V blízkosti lomu zřizuje i dočasnou ubytovnu pro své pracovníky, kteří často nejsou české národnosti. Dochází ke konfliktům mezi nimi a zdejšími občany, kteří vůči vedení města a vůči majiteli firmy cítí obrovskou zášť. V místní restauraci se k pracovníkům lomů chovají

neochotně a v obchodech taktěž. Někdy jim dokonce dělají naschvály a schválně je dlouho nechávají čekat, než je obslouží.

Pokračuje odliv lidí z města a ještě více ubývá žáků místní základní školy. Počet dětí ve škole spadne pod minimální míru a škola se uzavírá. Děti, které tímto trpí, musí dojíždět do školy buď do Nečtin, která je ovšem jen pětiletá, a tak raději rovnou volí dojíždění do školy do Dolní Bělé.

Turisté ve znečištěném a zkorumpovaném Manětíně, kde jsou místní lidé nepříjemní, nevidí již žádné atraktivity a raději se městu vyhýbají velkým obloukem. Tím trpí i zámek, který se pro veřejnost zcela uzavírá. Dříve opečovávaná zámecká zahrada a park začínají zarůstat plevelem. I přímo budova zámku a kostela chátrá, omítka opadává. Ze zámecké restaurace se stává putyka, kam chodí pár místních zhrzenců si stěžovat na své nevydařené a nešťastné životy. To platí i o hostinci U Eretů, kde se už ani nenabízí polední menu, ale lidé sem chodí pouze utápět žal ve sklenkách alkoholu. Pizzerii na náměstí, která se po svém otevření těšila obliby nejen místních, majitelka uzavírá a propouští tak několik zaměstnanců.

Silnice jsou díky náporu nákladních vozů v katastrofálním stavu. Firma Českomoravská břidlice slib příspěvků na opravy případných negativních důsledků těžby dodržuje, ale na silnicích dochází jen k dílčím opravám a zalepování děr, které jsou ovšem zanedlouho opět vymleté.

Dalo by se říci, že se z města stává skanzen, a to v tom smyslu, že populace zde stále stárne a převažuje zde většina důchodců. Mladí lidé odcházejí pryč z této depresivní atmosféry a to nemusí ani až do Plzně, ale i do obcí, které jsou k Plzni blíže než Manětín a kde stále funguje vzájemná mezilidská solidarita a soudržnost.

Chybí zde mladá generace, která by v sobě ještě mohla najít špetku chuti s takovýmto úpadkem města něco udělat a aktivně se účastnit voleb či vytvořit alternativu, která by mohla Manětínsko zachránit. Lidé, kteří tu zůstali žít, jsou naprosto rezignovaní a dopředu se vzdávají. O dění v Manětíně se už ani nezajímají a s celkovým úpadkem města se smiřují. To se promítá i do dalších voleb konajících se v roce 2034, kde je volební účast mizivá a nedochází k žádné změně. Nejvíce hlasů získává opět stejná zkorumpovaná strana, která si svoje hlasy uměla získat nejrůznějšími způsoby, často nelegálními. Narůstá i strach panující mezi lidmi a tak se raději podvolují, než aby proti korupci bojovali. Vize lepších zítřků všechny již opustila a nadvlády nad Manětínem se ujímají zkorumpovaní bossové prahnoucí získávat moc a kumulovat vlastní bohatství.

- Shrnutí scénáře C

Počet obyvatel v tomto scénáři stále klesá a odchází k odlivu především mladých lidí. Starší lidé, kteří strávili v Manětíně převážnou část svého života, jsou sice se zdejšími dění nespokojeni, ale již si nedokážou představit, že by své domovy opustili. Žádní noví lidé, kteří by si Manětínsko vybrali za oblast, kde založit rodinu, kvůli špatné pověsti města nedbajících o zájmy a blaho svých občanů, nepřicházejí. Demografické složení obyvatelstva tak pokračuje v trendu zvyšujícího se věku převážné části populace.

Dochází ke zhoršení kvality životního prostředí a lidé si neváží přírodních krás, které jim Manětínsko poskytuje a díky kterým je oblast jedinečná. Lidé nemají úzký vztah ke zdejší krajině a k půdě a vše berou jako samozřejmost, případně jako majetek, se kterým se má nějak nakládat za účelem zisku. Environmentální vědomí o potřebě přírodu chránit a pečovat o ní zde neexistuje. Pár osvícenců se zde v průběhu vývoje objevilo, ale nikdo je neposlouchal, tudíž své snahy raději brzy vzdali. Lidé si také neuvědomují, že kvalita životního prostředí je primární podmínkou pro zachování vlastního zdraví a zdraví jejich dětí. Bohužel je těžké je o této skutečnosti přesvědčit, hlavně z toho důvodu, že konkrétní projevy vlivu znečištěného životního prostředí, se ukáží až v další budoucnosti a na zdraví člověka mohou působit skrytě v malých dávkách.

I když je hlavní vizí několikrát zvolené strany „Za růst Manětínska“ právě podpora ekonomického rozvoje a hospodářského růstu, nedochází k podpoře malých živností a řemesel, které by mohly dobře fungovat a nabízet i pracovní místa. Lidé se stále spoléhají na úlohu státu při získávání práce a nikdo je nemotivuje k tomu, aby rozjeli podnikání na vlastní pěst. Město pouze podporuje velké investory, ale primární je pro ně vize zisků putujících do jejich vlastních kapes, namísto vytvoření pracovních míst pro místní občany a podpoření ekonomického rozvoje, ze kterého by mohli čerpat hlavně místní.

V zemědělství a lesnictví nedochází k žádným velkým změnám. Vedení města do hospodaření zemědělského družstva nezasahuje a to stále skomírá a stagnuje, jako tomu bylo doposud. Z lesnictví si pak město udělalo byznys a z důvodu velké míry zalesnění začalo vytěžený materiál odprodávat velkým zpracovatelům dřeva. Ubývá zalesnění na Manětínsku a celkově to vede i k narušení hodnoty krajiny a její ekologické stability. Výhledy na manětínskou krajinu kazí holiny a mýtiny uprostřed lesů v okolí stolových hor.

Dopravní dostupnost se nezměnila. Časově ani finančně se dojíždění nevyplácí a frekvence spojů ve všední dny a o víkendech není dostatečná. Díky ubývání zájmů turistů

navštěvovat tuto oblast dochází dokonce ke zrušení víkendového cyklobusu z Plzně do Manětína a zpět.

Infrastruktura je také v úpadku. Nebyl naplněn plán na vybudování nového systému kanalizace, který město zoufale potřebuje. Služby a občanská vybavenost je také narušena. Služeb ubývá a jejich kvalita se výrazně snižuje. Restaurace zavírají nebo se z nich začínají stávat obyčejné nálevny. Sortiment v obchodech a ochota prodavaček je na bídné úrovni. Za lékaři musí lidé dojíždět a než aby z těchto důvodů cestovali, raději se léčí svépomocí, což narušuje zdraví občanů.

Kulturní sféra také upadá. Nikdo nemá zájem pořádat a organizovat společenské a kulturní akce a dochází k rušení i tradičních akcí, jako jsou například plesy. Lidé nejsou schopni společně spolupracovat a zavírají se do svých vlastních ulit. Dochází i k narušení historického kulturního bohatství Manětína a jedinečná historická atmosféra centra města se pomalu vytrácí.

V sociální sféře dochází k obrovským negativním proměnám. Lidé upadají do deprese, nemají práci a nemají ani naději, že by mohlo dojít ke zlepšení. Vzájemné osobní kontakty se ztrácí a každý si hledí jen svého. Lidé mají pocit, že se nemohou spolehnout na nikoho ze svého okolí, s výjimkou vlastních příbuzných a rodinných příslušníků. Vzájemně se pomlouvají a závidí si. Vznikají konflikty a to vše vede k tomu, že jsou místní lidé nepřijemní a neochotní vůči sobě navzájem ale i vůči lidem přicházejícím zvnějšku. Rezignované pocity způsobují to, že lidé nejsou ochotní vzít osud města do vlastních rukou a společně zabránit pokračujícímu úpadku a zkorumpovanosti zastupitelů a vedení města.

3.5.4 Scénář D – Manětínsko průmyslovou zónou

Působení hnacích sil:

- **Cestovní ruch** se nerozvíjí, počet návštěvníků klesá a dosavadní lákadla pro turisty jsou ohrožována a narušována. Není využit potenciál oblasti a spíše dochází k orientaci na ekonomický rozvoj a růst, namísto zachování přírody a rozvoje turismu.
- Vznikají nová **pracovní místa** pro místní občany a pracovních nabídek je zde sice dost, ale především v průmyslovém sektoru. Pracovních příležitostí závislých na přílivu turistů je však nedostatek a místní podnikání také stagnuje.

Scénář D obsahuje vizi budoucnosti založenou na předpokladu vytvoření nových pracovních míst, které vycházejí z různých sektorů, nejméně ale z oblasti turismu. Rozvoj cestovního ruchu zde totiž stagnuje a je to mimo jiné právě důsledkem vzniku pracovních míst a orientací na hospodářský růst. Hospodářský růst zde hraje důležitější roli, což vede k devastaci jedné z hlavních atraktivit oblasti, tedy přírody, krajinného rázu a kvalitního životního prostředí i kulturních památek. Takovéto působení hybných sil způsobuje, že se rozvíjí průmysl na úkor přírody, panenského krajinného rázu a dobré úrovně životního prostředí, toto vše naopak strádá.

- 1. Fáze: 2015 až 2020

V komunálních volbách, které se konaly na podzim 2014, byl na ustavujícím zasedání zastupitelstva opětovně zvolen starosta Mgr. Josef Gilbert Matuška, lídr kandidátky politického hnutí Občané pro rozvoj Manětínska. Za jeho působení se více čerpalo z evropských fondů a došlo ke zlepšení estetické stránky manětínského historického centra a k řadě oprav nejen dominantních budov stojících na náměstí – tedy základní školy a kostela, ale i k opravě mostu, škarp apod. Snaží se myslet i na občany okolních částí Manětína a projekty financované z EU směřovat i tam. Ve městě se tak po dlouhé době začalo dít něco nového, což manětínští občané uvítali.

V těchto snahách se nadále pod vedením pana Matušky pokračovalo a došlo k realizaci dalších projektů, například k opravě a zateplení mateřské školy a k opravám několika úseků silnic. Zatím se však stále nedařilo do lokality přitáhnout více turistů, díky kterým by mohli prosperovat místní živnostníci. Stále zde přetrvávaly rezervy v propagaci města v médiích a povědomí o barokních krásách této lokality se nerozšiřovalo dál než za hranice Plzeňského kraje.

Pro rozvoj cestovního ruchu zde také stále chybí potřebná infrastruktura a některé služby. Kvůli geografické poloze lokality stále není dostatečně zajištěna dopravní dostupnost, kterou by mohli turisté využívat, zejména o víkendech. To pak vede k tomu, že návštěvníci preferují osobní dopravu prostřednictvím vlastních vozidel. V Manětíně však nejsou dostatečné prostory pro parkování a turisté často parkují na nevhodných místech, což pak narušuje plynulost provozu přes město a vede ke stížnostem místních občanů.

Je také potřeba přimět návštěvníky, aby v Manětíně zůstávali na delší dobu a nejezdili sem jen na jednodenní výlety, což je nelehký úkol. Některé možnosti ubytování tady již existují, ale stále zejí prázdnotou. To, co tato lokalita nabízí, se stále neumí prodat. Jedním

nedostatkem, který by se měl napravit, je kvalita služeb nabízená informačním centrem. Pracují zde brigádníci, hlavně studenti, kteří často sami nemají povědomí o tom, co vše je možné v okolí navštívit a kde je možné se ubytovat. Turisté pak odcházejí nespokojení a stěžují si, že jim zde nelze strávit více než jeden den a tato lokalita jim nemá kromě zámku a jednodenního výletu do přírody co nabídnout. To ale není pravda a možností je daleko více. Je zde dostatek příležitostí, které by mohly v případě jejich využívání, do Manětína a okolí přilákat mnohem více turistů.

Dalším problémem je odsouvání plánu, který by mohl v oblasti rozvoje turismu také hrát velkou roli. Město odkoupilo prázdný dům na náměstí, tzv. „Orla“ s vizí vybudovat zde turistické centrum, které by nabízelo několik pokojů k ubytování přímo v historickém centru města. Také by se sem přesunulo právě i infocentrum, které je nyní umístěno v příliš tmavých a malých prostorách, které nepůsobí příjemným dojmem. Městu se stále nedaří se s památkáři dohodnout na konečné podobě projektu a orgán specializující se na ochranu historických památek neustále dělá problémy. Jeho pracovníci mají nesmyslné a těžko splnitelné nároky, se kterými představitelé města nesouhlasí. Realizace tohoto plánu se proto neustále odkládá.

Hlavním volebním cílem vítězného hnutí z posledních voleb však byla právě rekonstrukce tohoto objektu, což mělo posléze pozitivně ovlivnit příliv turistů a nastartovat cestovní ruch, ze kterého by mohli čerpat místní lidé, například rozvojem vlastního podnikání a prodejem vlastních regionálních výrobků návštěvníkům. Také se mělo přispět k posílení dopravy do města a z něj alespoň dvěma přímými spoji do Plzně a zpět. Tyto sliby ovšem na sebe nechávají příliš dlouho čekat a pro rozvoj turismu se toho příliš nedělá. Mezi lidmi se začínají šířit pomluvy o současném vedení města a o tom, že svoje sliby neplní a nespokojenost občanů roste. To se promítá do výsledků dalších komunálních voleb v roce 2018, ve kterých se nečekaně stává vítězem hnutí „Mladí pro Manětínsko“. Na ustavujícím zasedání zastupitelstva se rozhoduje o novém panu starostovi a stává se jím lídr kandidátky Jiří Vlk. Složení zastupitelstva je roztržštěné do několika stran a hnutí a žádní z nich netvoří převážnou většinu, což by mohlo v budoucnu vést k nesnázím.

Nový starosta se první rok teprve seznamuje s celým fungováním na úřadě a v úřednické sféře, jelikož v této oblasti dosud nenabyl žádné zkušenosti. Projekty, které byly naplánované nebo rozpracované se musely odsunout na později. Čerpání dotací z EU taktéž stagnuje, jelikož nové vedení města nemá zkušenosti s psaním projektů tak, aby byly splněny všechny podmínky a poté uspěly před hodnotící komisí.

Nový pan starosta vlastní také firmu se sídlem přímo v Manětíně, která nefunguje příliš dlouho a musí se starat i o její chod. Najednou je toho na jeho bedra příliš a neví, čemu se věnovat dřív. Celkový rozvoj města tedy stagnuje a nedochází k žádným změnám a posunům. Odpovídající reakce občanů na sebe nenechává dlouho čekat a na dalším zasedání zastupitelstva si přijde stěžovat několik občanů. Naváží se zde konkrétně přímo do osoby nového starosty. Ten to pak psychicky neunes a rozhodne se na svůj post rezignovat.

- 2. Fáze: 2020 až 2025

V roce 2020 se tak musí na zasedání zastupitelstva zvolit starosta nový a tím se celý proces opakuje. Na dva roky se stane starostou pan Josef Burda, který je ovšem ve veřejné správě také nováčkem. Za tyto dva roky nedochází k žádným změnám a rozvoj v oblasti stále stagnuje. Občané si tedy ničím nepomohli. Turistů sem jezdí hrstka a to jen na jednodenní výlety. Stále je nedostatečná dopravní obslužnost a lidé odchází za prací pryč do měst nebo do lépe dostupných lokalit blíže k Plzni.

To se má ovšem vše změnit s příchodem nového vedení. V dalších řádných volbách kandiduje nová strana lákající občany na vizi lepší budoucnosti v podobě vytvoření pracovních míst. Vzhledem k tomu, že práce je obecně nedostatek, na to místní lidé rychle začínají reagovat. Strana s názvem „Rozkvět Manětína“ vyhrává volby na celé čáře a v čele úřadu zasedá první žena v politické historii Manětína paní Jiřina Černá, která zde prožila dětství, ale pak odešla za studii do Prahy, kde vystudovala ekonomii na Vysoké škole ekonomické. Nyní se chce do Manětína vrátit a zabránit jedné z hrozeb, která by mohla lokalitu negativně ovlivňovat. Jde o hrozbu vylidňování.

Jako hlavní záchranu pro Manětín chápe nalákání investora, který by buď pro své podnikání využil již existující nevyužívané budovy – tzv. brownfieldy, ale i investora zcela nového, který by mohl čerpat ze zdejších unikátních přírodních zdrojů.

Nová starostka na fungování a dění ve světě nahlíží z ryze ekonomického pohledu a opomíná i další významné skutečnosti, na které je třeba brát ohled. Dá se říct, že paní Černá nemá žádné povědomí o udržitelném rozvoji a pro ni osobně příroda a přírodní zdroje nejsou pro zajištění rozvoje důležité. Chápe je pouze jako zdroj, nikoli jako něco, o co je potřeba pečovat a něco, co je primární podmínkou pro jakýkoli rozvoj v budoucnu vůbec.

Hlavní příležitost jak zajistit hospodářský růst a práci místním lidem vidí v obnovení spolupráce se společností Česká břidlice. Majitel této firmy již v minulosti vedení města oslovil se záměrem začít těžit břidlici, jejíž ložiska se nacházejí nedaleko Brda a Hrádku. Minulé vedení ovšem návrh zamítlo po provedení EIA, které záměr označilo za vysoce rizikový pro zdejší krajinu a přírodu.

Vyjednávat do Manětína přijel obchodní zástupce firmy pan Petr Königsmark a předkládá vedení městu plán na přípravu a průběh těžby, včetně postupu po skončení těžby. Na dalším zasedání zastupitelstva se tento návrh projednává a domluví se, že se udělá místní referendum, aby své názory vyjádřili občané Manětína. Občanům je poskytnut materiál, kde je stručně popsán proces těžby a její podmínky. Tento dokument mimo jiné obsahuje i zmínku o opatřeních, které by firma zajišťovala, aby se minimalizovaly negativní důsledky pro přírodu a krajinu, případě pro architektonické památky.

Místní referendum dopadá kladně, i když jen s malou převahou a zastupitelé pak záměr schvalují a připravuje se smlouva, která má těžbu povolit. Provede se znovu hodnocení EIA, ale výsledek již není tak negativní, což zavání určitou manipulací. Přibližně po roce se pomalu celý proces rozjíždí. Přiváží se potřebná technika a vše je připraveno k zahájení těžby. Jediné, co chybí, jsou zaměstnanci. Dochází tudíž k náboru zaměstnanců, kteří ještě před nástupem do práce absolvují různá školení. Firma nabírá kromě řadových dělníků i několik řidičů na odvoz materiálu. Těžba může začít.

Současně se začíná rozpohybovat i dění i v oblasti zemědělství. Novým předsedou zemědělského družstva vlastníků se stává Ing. Petr Sladký a dochází k obměně dalších pracovníků. Hlavní vize nového vedení ZDV je obnovit tradici zemědělství, více v zemědělském sektoru znovu prosperovat a nabídnout místním lidem práci v zemědělství. Chtějí využít i dosavadní opuštěné stavby a zaměřit se nejen na pěstování plodin, ale i na chov dobytka na místních pastvinách, kterých je zde mnoho. Jedinou nesnází, na kterou se zde naráží, je otázka, jak a kde sehnat peníze. Členové družstva se nakonec shodli na riskantním řešení v podobě půjčky a zadlužují se. Díky této půjčce se nakoupí několik strojů, dobytek, hnojiva a již nevyužívané kravíny se dají do použitelného stavu. Zaměstnávají se i noví lidé, muži i ženy. Obnovuje se i masna přidružená k ZDV a začíná se prodávat zpracované hovězí i jiné druhy masa.

Přes prvotní nesnáze se zemědělství začíná dařit a díky přízni počasí a tvrdé práci zaměstnanců skončila první sklizeň s úspěchem a díky všem produktům, které se podařilo z této sklizně odprodat dál, získává ZDV první velké zisky.

Pracovních příležitostí tedy přibývá nejen v oboru průmyslovém, ale i v zemědělství. Členové družstva si ovšem neuvědomují možná rizika, která s jejich způsobem hospodaření mohou souviset. Rozhodující aktéři nedisponují vědomím o možných rizicích a ohrožení plynoucích z intenzivního zemědělství, což se brzy projeví i na dalších složkách přírody a kvalitě lokálního životního prostředí.

Vzhledem k tomu, že rozvoj turismu pro současné vedení města není primárním cílem, nedochází zde k žádnému rozvoji. Do Manětína stále jezdí turisté, ale pouze na jednodenní výlety, zejména okusit zdejší barokní historickou atmosféru, případně se podívat i na vyhlídky do okolní krajiny. Jezdí sem stále jen omezený okruh návštěvníků z ne příliš velkých dálek, kteří se zde nezdržují více než jeden den, jelikož zde nejsou žádné další atraktivity, které by je přiměly prodloužit si zde pobyt. Cestovní ruch zde tedy sice funguje, ale stále ve velmi omezené míře a potenciál území zůstává stále opomíjen. Turismus stále negeneruje nová pracovní místa a příležitosti pro místní občany.

- 3. Fáze: 2025 až 2030

Břidlice je již v procesu těžby a zdá se, že vše funguje tak, jak má. Lidé, kteří postrádali práci, již našli pracovní uplatnění, práce jim zatím vyhovuje a jsou spokojeni. Dokonce se do Manětína začínají shromažďovat lidé noví na ještě neobsazené pozice, jak v oblasti zemědělství, tak v oblasti těžby. Manětín je známý jako barokní perla západních Čech s malebnou krajinou, což také hraje roli při rozhodování nových potencionálních občanů se sem nastěhovat. Hrozba odlivu lidí je nyní pozastavena, někteří lidé sice odchází, ale celkový počet odcházejících se pozvolna snižuje. Díky malebné krajině a možnostem pracovního uplatnění se nejedna rodina rozhodne do Manětína přestěhovat a obsadit již připravené parcely, nebo volné byty. Parcel a bytů je však omezené množství.

Tomuto návalu nových přistěhovalců přestávají dostačovat služby, které v Manětíně existují. Místní malé obchody s potravinami nestíhají doplňovat zásoby a je zde poptávka i po nedostupných druzích výrobků. Do místního obchodu COOP lidé postupně přestávají chodit a podnikají raději výlety za nákupy do větších měst. Tato mezera na zdejším trhu ale nebude existovat příliš dlouho. Na jižním cípu Manětína se má totiž brzy stavět nový supermarket pod záštitou řetězce Ahold. Tento cíl je jedním z volebních cílů znovu kandidujícího politického hnutí „Rozkvět Manětína“ v čele s paní Černou. Vzhledem k tomu, že lidé zde spíše prahnou po uspokojení vlastních potřeb a soukromých zájmů, se vědomí o potřebě chránit zdejší přírodu a uvažovat o následcích možných zásahů do

krajiny nerozšířilo. V roce 2026 v komunálních volbách obhájí své prvenství stávající strana a starostkou je znovu zvolena paní Černá.

Již připravovaný projekt o výstavbě supermarketu je připraven k realizaci a po provedení všech nutných opatření se začíná stavět. Někteří místní starousedlíci jsou sice proti a vidí v tomto záměru ohrožení svébytného krajinného rázu, těch je ale jen několik a ostatní lidé, kteří zde nežijí příliš dlouho nebo nemají tak úzký osobní vztah ke zdejší přírodě a krajině, tento záměr schvalují. Jsou rádi, že nebudou muset pro nákup jezdit až do Plzně a na nákupu nestráví tolik času.

Zdejší lidé si rychle navykli na to, že již není nouze o lokální pracovní příležitosti a začíná se vytrácet osobní vztah a úcta k místní krajině a přírodě, vytrácí se jakékoli *genius loci*. Jsou zaslepení vlastními zájmy a neuvědomují si, co vše se může těmito projekty a záměry postupně narušovat. Jsou rádi, že mají uspokojené alespoň základní potřeby, které jsou pro ně nejdůležitější. Roste tak lhostejnost místních lidí vůči místní krajině a přírodě, což umožňuje vyhrazenou orientaci na průmysl a opominání dalších důležitých složek hrající roli v celkovém rozvoji města.

Nabídka pracovních míst převyšuje poptávku, ale to se nedá říct o nabídce prostor k bydlení. Původní územní plán s takovýmto zájmem lidí nepočítal. Zbývá již jen několik volných míst, určených pro stavbu obytných domů. Představitelé města spekulují, jak by se mohlo docílit toho, aby v Manětíně nebo jeho okolí vzniklo více příležitostí pro bydlení, ale stávající územní plán by zůstal zachován bez nutnosti opakovat celý složitý proces jeho návrhu a schvalování. Jako řešení zvolí vznik tzv. suburbia v okrajové části Manětína. Využila by se tak zatím volná a docela rozsáhlá parcela a zároveň by se zde mohlo ubytovat více zájemců o bydlení v Manětíně současně. Projekt je projednán na zastupitelstvu a poté schválen. Firma, která vyhrála ve výběrovém řízení, brzy začala připravovat a zarovnávat terén, kde se bude stavět nová obytná zóna. Domy jsou rychle rozprodány a jen několik z nich zůstává ještě k mání. Problém s nedostatkem míst k bydlení je během dvou let vyřešen. Jiným důsledkem, kterým se ale nikdo nezabýval, je zhyzdění krajiny i výhledů z turistických bodů v okolí Manětína. Estetická hodnota manětínské krajiny je výrazně narušena a příroda zde již není to, co bývala.

V zemědělství se pokračuje v duchu intenzivního využívání půdy. Používají se zde výhradně umělé chemikálie a pesticidy, které mají zajistit co největší úrodu. Půda začíná být trvale narušována, dochází k erozi a k splachu reziduí umělých hnojiv do místních vod, rybníků a manětínského potoka. Vody začínají eutrofizovat a rybáři si stěžují na úbytek ryb. Kazí to i estetickou hodnotu přírody a na tyto „žabince“ není příliš pěkný pohled. I

když manětínské zemědělství znovu konečně prosperuje, děje se tak na úkor přírody a ekologické principy hospodaření s důrazem na ochranu přírodních složek včetně biodiverzity zůstávají pro družstvo jednou velkou neznámou.

Kvůli tomu, že v Manětíně není již mnoho původních obyvatel a zvyšuje se počet nových přistěhovalců, kteří sem přišli primárně za pracovními příležitostmi, zde není žádná vize zlepšení. I když je zde pár osvícenců, kteří kritizují záměry města narušující dosavadní hodnoty lokality, obecně zde převládá rezignovaný postoj vůči přírodě a životnímu prostředí.

Další skutečností, která výrazně naruší svébytnost a jedinečnost zdejší krajiny a naštvě místní starousedlíky je prodej značné výměry lesů vlastněných obcí do vlastnictví soukromého podnikatele. I někteří jednotliví vlastníci lesních pozemků naletí na vizi rychle získaného finančního obnosu a své pozemky odprodá. Majitelem se stává pan Jiří Sojka. Sice se prodejcem zavázal, že do skoupených lesů bude obyvatelům zajištěn volný vstup, to byl ale jen jeden ze slibů, které nedodržel a pravděpodobně to ani neměl v plánu. Na lesních pozemcích, kde jsou již původní lesy, si ještě k nim vysadí stromky nové a oblast pak oplocuje, čímž znemožňuje přístup občanů. Tím, že zde vysadil tzv. školku, dosáhl možnosti les oplotit a také se tak k nelibosti občanů bohužel stalo. Někteří lidé mající les nedaleko od svých domů tak najednou nemají kam chodit do přírody a více se uzavírají do svých niter.

- 4. Fáze: 2030 až 2035

V roce 2030 jsou v plánu nové volby do obecních zastupitelstev. I když ne zcela jednoznačně, volby opět vyhrává pravicově orientovaná strana „Rozkvět Manětína“, hned za ní se pak umísťuje politické hnutí, které bylo u moci dříve „Manětínsko lidem“ a chce Manětín navrátit do jeho původního stavu a rozvíjet koncepci udržitelného rozvoje, který by měl skloubit jak hospodářský růst, tak zachování limitů přírody, která již začíná značně strádat. To si ale bohužel uvědomuje stále jen omezená sorta lidí.

Po ustavujícím zasedání zastupitelstva se novým starostou stává pan Pavel Hnědák, který doposud působil na postu místostarosty a pouze si tak prohazuje roli s dosavadní paní starostkou, která se místo něj stává místostarostkou.

Životní prostředí je vystaveno zátěžové zkoušce. Těžba břidlice je pro krajinu obrovskou zátěží a může dojít k poškození všech přírodních složek a narušení celkové kvality životního prostředí a rostlinného i živočišného bohatství. Představitelé města

včetně občanů si tato rizika neuvědomují nebo je ignorují, berou vše s rezervou a záleží jim hlavně na tom, že mají zajištěný pravidelný peněžní příjem.

Narušení původního rázu krajiny se výrazně projevuje v oblasti turismu. Pokud sem nějací turisté jezdí, jedná se spíše o jednotlivce, kteří se zajímají o historii a zdejší barokní památky. Příroda už zde není ničím neobvyklým a vzácným, spíše naopak. Z původně romantických výhledů se staly nehezke pohledy na krajinu, která je zhyzděná obytnou zónou identicky stejných domů, supermarketem, břidlicovým dolem a mýtinami v jeho okolí.

Další nežádoucím vlivem hospodářského rozvoje pro přírodu je zvýšení světelného znečištění z nových budov. Po několika výzkumech se astronomové rozhodli, že oblast tmavé oblohy na Manětínsku zruší a tím se zruší i některé akce, za kterými sem přijížděli ještě nedávno alespoň nějací návštěvníci. Město je pak haněno všude v médiích a je příkladem města špatně nakládajícím se svými raritami.

Z důvodu zvýšení prašnosti v centru Manětína jsou nepříliš staré omítky a fasády barokních budov znečišťovány špínou a prachem, což kazí turistům požitek při procházce historickým centrem. I barokní sochy nejsou ve zcela ideálním stavu. Nelíbí se to ani místním starousedlíkům, kteří si stěžují na zasedáních zastupitelstva města. Vedení města sice slibuje, že se pokusí s tím něco udělat, ale snaží se pouze o zmírnění následků, nikoli o zamezení zdroje znečišťování. To samozřejmě při ochraně hlavních manětínských rarit nestačí.

V oblasti turismu tak Manětínsko začíná víc a víc strádat. Otevírací doba turistického informačního centra je stále více omezována jen na vybrané hodiny během víkendu a ještě pouze v sezóně. Nevznikají zde žádné nové možnosti ubytování a ty, co zde již s vizí lepší budoucnosti vznikly, zůstávají nevyužité a jejich majitelé hledají jiné způsoby obživy.

I když Manětín ekonomicky prosperuje a dochází ke zmírnění odlivu lidí pryč, včetně těch mladých, strádá zase v jiných oblastech. Je jasné, že ne všichni obyvatelé zde nalézají pracovní uplatnění, vždy záleží na jejich osobní preferenci, ambicích a vzdělání. Někteří se stěhují i tak pryč do měst, do Plzně, Prahy a do svého rodného města se vrací buď občas na víkendy, nebo skoro vůbec, jelikož ani zde již nenacházejí odpočinek. I někteří lidé, kteří se sem dříve přistěhovali právě díky majestátnosti a jedinečnosti přírody a krajiny a kvalitě životního prostředí se raději rozhodli odstěhovat jinam, kde není příroda takto narušená. Někteří obrozenci ovšem zůstávají a chtějí s takovýmto stavem Manětínska něco udělat. Chtějí zabojevat a navrátit Manětín k původnímu přírodnímu stavu, chtějí zachránit, co ještě jde a zapracovat na postupné obnově lokality z hlediska přírodního i

kulturního a navrátit tak Manětínsko jeho původním obyvatelům, ne náplavě, která postrádá osobní vztah a úctu k místu svého života.

S těmito vizemi a cíli vstupují i do předvolebního boje voleb, které se budou konat v roce 2034. Dochází tak k dalšímu posílení vlivu politického hnutí „Manětínsko lidem“ a přicházejí s několika konkrétními projekty, které by měly minimálně zastavit postupující znehodnocování lokality. Nechtějí však Manětín navrátit do doby, kdy zde výrazně hrozil odliv lidí a stárnutí populace. Jde jim především o to, aby se ekonomický rozvoj a prosperita skloubila se zachováním přírody. Jelikož i v obecném celospolečenském dění roste vliv tohoto konceptu a výrazně se rozšiřují sítě tzv. Zdravých měst a vznikají i projekty zcela nové, uslyší na tuto vizi i někteří lidé, kteří se dříve hlásili spíše k dosud vládnoucímu pravicovému hnutí. I někteří nepůvodní obyvatelé v sobě tedy objeví pohnutku, možná i pocit provinění, a vede je to k odezdání hlasu tomuto udržitelně uvažujícímu hnutí.

Volby v roce 2034 tak vyhrává strana „Manětínsko lidem“ a starostou se stává Vladimír Moudrý, který prosazuje jak zájmy lidí, tak zájmy přírody. Manětín je nyní na dobré cestě se polepšit a zastavit proces narušování přírody a krajiny. Bude to ještě zdlouhavá a náročná práce, ale je důležité, že konečně převzal vládu někdo, kdo se chce starat nejen o blaho obyvatel, ale i blaho přírody. Až budoucnost ukáže, jak se s tímto nelehkým úkolem město a jeho představitelé, včetně jeho občanů, poperou.

- Shrnutí scénáře D

Některé oblasti jsem v tomto scénáři příliš nezmiňovala a tak je kromě jiných budu probírat opět zde na závěr scénáře. Příroda a životní prostředí ze začátku příliš nestrádala ale po neregulovaném hospodářském růstu, rozvoji průmyslu a výstavbě nových budov došlo k jejímu narušení. Blahodárný účinek ovšem měl tento vývoj na počet obyvatel a jeho strukturu. Zmírnil se odliv lidí a stěhovali se na Manětínsko noví lidé. Stárnutí populace se také zmírnilo a její struktura se postupně dostala do rovnováhy.

Důležitou oblastí v tomto scénáři bylo podnikání a ekonomický rozvoj. Ekonomicky se městu dařilo a podařilo se sem nalákat investory a vytvořit tak nová pracovní místa. Pracovní příležitosti však nebyly generovány z turismu, nýbrž ze zcela jiných sektorů, který ovšem mohou být hrozbou zase pro jiné oblasti, čehož si místní nebyli dlouhou dobu vědomí. Co se týká vzniku pracovních míst zvnitřku v podobě rozvoje malých místních podniků a živností, tak samozřejmě někteří jedinci reagovali na poptávku plynoucí ze

zvyšujícího se počtu obyvatel a založili vlastní podniky, především v podobě nabízení chybějících služeb v Manětíně, jako je malíř pokojů, obkladač, instalatér apod. Tím vznikla i některá pracovní místa, těch ale bylo mnohem méně než pracovních míst, které nabízeli vnější investoři a firmy (supermarket, těžba břidlice).

O zemědělství a lesnictví jsem se ve scénáři zmiňovala. Zemědělství začalo opět více prosperovat, ale nedbalo na ochranu přírodních zdrojů, ze kterých samo čerpá. Upřednostňoval se zde intenzivní způsob hospodaření orientovaný na zisk. V oblasti lesnictví došlo ke změně v podobě privatizace značného množství lesních pozemků spadající dříve do vlastnictví města nebo jiných soukromníků.

Na dopravě a dopravní obslužnosti se nic nezměnilo. Frekvence spojů zůstávala stále na stejné úrovni a dokonce se později zrušil i víkendový spoj z Plzně v dopoledních hodinách, který měl sloužit hlavně pro přepravu pěších turistů a cykloturistů (tzv. cyklobus).

V oblasti infrastruktury a občanské vybavenosti se toho také moc nezměnilo. Kvalita některých služeb zprvu neodpovídala požadavkům nových občanů, ale vše se vždy různými způsoby vyřešilo (například výstavbou supermarketu). Došlo k výměně lékařů, kteří již byli v důchodovém věku, a jejich ordinace byly stále přeplněné. Jinak občanská vybavenost zůstávala stále na stejně dobré úrovni.

Také jsem se příliš nezmiňovala o kulturní sféře. Kulturní a společenské akce se stále pořádaly a organizovaly. U některých se dokonce zvýšila návštěvnost, hlavně u plesů a zábav. Lidé se zde setkávali, ale postupně se vytratila jakási osobní atmosféra těchto akcí. Hodně lidí se zde totiž vzájemně neznalo a mezi místními starousedlíky a novými občany panovala skrytá rivalita. To tedy souvisí i se sférou sociální. I když si občané občas stěžovali na příliv nových lidí, tzv. „náplavy“, nedocházelo k žádným výrazným konfliktům mezi původními občany a občany novými. Určitá nevyřčená rivalita zde panovala, ovšem původní občané nebyli a nejsou nikterak uzavření vůči novým obyvatelům. Vždy záleží na konkrétní osobě a její pověsti a činech.

4. DISKUSE

V této kapitole bych ráda diskutovala míru naplnění dvou stěžejních cílů této diplomové práce, tedy: **míru plauzibility scénářů a pozitiva a nesnáze**, se kterými jsem se v celém procesu zjišťování informací, získávání výzkumných dat a samotné tvorby scénářů setkala.

Prvním cílem bylo tedy zjistit, zda lze s pomocí objektivně získaných dat vytvořit důvěryhodné a srozumitelné scénáře budoucího vývoje jedné malé konkrétní lokality. Po dopsání této práce se domnívám, že jsem tento cíl splnila a lze říci, že důvěryhodné scénáře je možné sestavit i pro takto relativně malé území. Dokonce si myslím, že je to velmi žádoucí a to v tom smyslu, že scénáře mohou fungovat jako návod pro hlavní aktéry a rozhodovatele (decision makers) při strategickém plánování rozvoje obce a zvětšit příspěvek k ochraně přírody a životního prostředí na regionálních a dalších vyšších stupních, a to dokonce v souladu s rozvojem kvality života a místního společenství.

Druhým cílem bylo diskutovat o úskalích a naopak kladech tohoto druhu předvídání budoucnosti. Celý proces vedoucí až k sepsání čtyř různých druhů scénářů budoucnosti nebyl vzhledem k náročným výzkumným metodám potřebným pro získání dostatečně kvalitních dat jednoduchý. Zdůraznila bych především vysokou časovou náročnost při provádění a analýze rozhovorů. Již samotné provádění rozhovorů nebylo snadné a následující transkripce a analýza dat nebyla o nic jednodušší. Obou úkolů jsem se však snažila zhostit zodpovědně. Někdy samozřejmě mohla být získaná data do určité míry zkreslená mými subjektivními pocity a zkušenostmi, ale to je riziko jakéhokoli kvalitativního výzkumu. Osobně jsem měla všechna tato rizika a nebezpečí ohrožení objektivnosti výzkumu na paměti. K identifikaci dvou základních hybných sil však získaná data podle mého názoru posloužila velmi dobře a hlavní dva hybatele působící v tomto území jsem mohla z rozhovorů identifikovat téměř jednoznačně. Při tvorbě prvního scénáře jsem proto na jedné straně využila tvořivosti přátel, kteří mi pomohli scénář v konkrétních datech a událostech rozvíjet, a sama jsem byla spíše jakýmsi korektivem plauzibility. Při tvorbě dalších scénářů jsem již mohla využít získané zkušenosti a plnila jsem obě role sama, s tím, že jsem si metodicky uložila povinnost stále znovu si klást otázky: je podobný vývoj možný? Rozvíjím jej v logice momentálních hnacích sil? Proto si myslím, že i věrohodnost všech čtyř scénářů je odpovídající.

Díky výběru tohoto tématu práce jsem si uvědomila, že tvorba scénářů vztahující se k lokálním obecným rovinám může být v některých ohledech stejně důležitá jako scénáře

budoucího rozvoje vztahující se k větším územím, například celé České republiky, tedy české společnosti. Jde o to, že při prosazování koncepce udržitelného rozvoje a dosažení změn ve fungování společnosti a politiky na celostátních, nebo i globálních rovinách, je nezbytné nejprve provést změny právě na úrovních místních. Rozvoj společnosti je třeba budovat v obou směrech současně. Strategie rozvoje by tudíž měla probíhat „shora dolů“ ale zároveň zde musí fungovat i dialog, tedy komunikace „odspodu nahoru“. To, jak se budou malé obce (a hlavně jednotlivci) stavět k ochraně životního prostředí na místní úrovni a zapojovat se do ní, může pak ovlivňovat celostátní přístup k šetrnému hospodaření s přírodními zdroji. Je třeba mít také na paměti, že relativně snazší je provádět určité změny v místním společenství, jsou-li k tomu zajištěny vhodné podmínky „shora“, z roviny státních institucí ve formě různých zákonů, pravidel apod. Proto je nezbytné nejprve provést změnu na vyšších úrovních a tím umožnit i změny na úrovních nižších.

Tyto jednotlivé přístupy k přírodním hodnotám pak mohou synergicky ovlivňovat ochranu globálních životodárných biosférických systémů, tedy úroveň globální, celoplanetární. Žádná rovina nesmí být v procesu prosazování udržitelných principů opomíjena a to, že pro občany různých obcí budou dostupné informace upozorňující je na možné více nebo méně pravděpodobné události, ke kterým může nebo nemusí v budoucnosti dojít a na jejich následky, považují za velmi prospěšné, a to nejen v procesu prosazování principů udržitelného rozvoje do praxe, ale samozřejmě i pro perspektivu jejich všednodenních životů.

5. ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se snažila co nejlépe a detailně popsat celý postup, který vedl až k zakončení a vytvoření čtyř různých scénářů o budoucnosti Manětínska. Nejprve bych zde ráda shrnula, čeho jsem touto diplomovou prací docílila „objektivně“.¹ Na základě empirického výzkumu, tedy na základě výběru výzkumné metody, respondentů, pečlivého sběru dat a jejich analýzy jsem byla schopná identifikovat dvě hlavní hnací síly, které mi pak umožnily pracovat se scénáři a promýšlet jejich vývojové linie. Díky tomu jsem v práci prokázala, že je možné s určitou mírou kreativity vytvořit scénáře, které v celkovém souhrnu představují možný vývoj dané lokality po dobu dvaceti let. Myslím si, že pro manětínské zastupitelstvo a jeho členy, tedy pro místní samosprávu, která chce rozvíjet svěřené území v souladu s udržitelným rozvojem a liberální demokracií, představují scénáře jasný přehled příležitostí, kterých by se dalo využít, a rizik, jichž je třeba se vyvarovat. V některých scénářích jsem se pak snažila i poukázat na paradoxy, kdy i zdárně pozitivní vývoj může být v konečných důsledcích pro lokalitu negativní. Úkolem této práce však již není konkrétní uplatnění vytyčených příležitostí a rizik v reálném životě a je jasné, že tento úděl závisí již na místních lidech a představitelích obce samotných.

Vedle tohoto objektivního zjištění však pro mne tato práce znamenala i osobní přínos. I když jsem se na počátku volby tohoto tématu obávala, abych na provedení scénářů a vytvoření kvalitních vyprávění o budoucnosti Manětínska stačila, zpětně jsem ráda, že jsem si zrovna toto téma vybrala. Díky němu jsem totiž zjistila i nové cenné informace o území, ve kterém jsem vyrůstala a stále se do něj ráda vracím. Obávala jsem se také požadované míry kreativity, ale nyní mohu říci, že mě celý proces tvorby scénářů budoucnosti bavil a obohatil, i když někdo může oprávněně diskutovat míru vědeckosti scénářů.

Když zpětně celou práci hodnotím, uvědomuji si, že mne téma tvorby scénářů budoucnosti zaujalo již během výuky, a i já jsem tehdy bojovala s určitou mírou nedůvěřivosti k vědeckosti a exaktnosti této metody a k možnostem jejího obecného prospěchu. Právě díky volbě tohoto tématu jakožto tématu diplomové práce jsem si však ověřila, že pokud vycházíme z objektivní baterie dat o zkoumaném území, může být metoda velmi přínosná. Domnívám se, že se mi podařilo přesvědčivě prokázat, že scénáře prospěšné opravdu jsou.

---

¹ Objektivitou v tomto smyslu rozumím nestranný vědecký a výzkumný pohled, bez osobního názoru a zaujetí.

Popis budoucnosti však bude vždy podléhat kritice týkající se „nevědeckosti“. Určitá „nevědeckost“ je vlastní jak prognostice, tak futurologii či foresightu a metodám předvídání budoucnosti jako takovým. Ve všech případech se totiž jedná o předpovídání něčeho, co je a vždy nám bude neznámé, nikdo nevíme, co v budoucnosti nastane či nikoliv. Jde o rys, který je vlastní potřebě zapojení kreativity při tvorbě scénářů.

Popis reality spolu se zapojením kreativity je důležité chápat jako prostředek vedoucí ke generování možností budoucího vývoje, které by člověk jinou cestou nevymyslel. Bylo by ovšem nesmyslné tvrdit, že se naplnilo vše, co jsem v této práci naplnit chtěla, jelikož scénářů je mnoho a vzájemně se od sebe odlišují v základních rysech. Troufám si však tvrdit, že to hlavní, co má tato futurologická metoda v popisu práce, se mi naplnit podařilo. Deskriptivní scénáře totiž přinášejí a poukazují na celou řadu možností, kudy se může budoucnost ubírat, a záleží pak již na přístupu rozhodujících aktérů. Scénáře totiž obsahují skutečnosti, kterých by se představitelé obce a občané mohli chytit a využít v rozvoji, a na druhou stranu také obsahují doporučení, čeho by se měli vyvarovat. Seriózní zpracování těchto nabídek a varování by se pak mělo uplatňovat formou **normativních scénářů a strategickým plánováním**.

Také jsem si uvědomila, a ze samotných scénářů to vyplývá, že příliš jednostranná orientace při rozvoji může škodit a důležité je vždy zachování určité uměřenosti a hranic. Krajina ani společnost se nesmí přetížít. Při tvorbě scénářů se mi potvrdilo to, co je známé z různých teorií pracujících s pojmy únosné kapacity prostředí, měřítkem či jednoduše s konceptem o mezích růstu. Všechny tyto pojmy mají smysl samy o sobě, ale je důležité je najít a zamyslet se nad nimi na základě předložení konkrétních příkladů, kterými mohou být právě scénáře. Pozitivní scénář totiž nemusí být nakonec nutně pozitivní, a pokud jsou překročeny určité meze, může paradoxně dojít ke zpětné destrukci celého potenciálu oblasti. Při „překlopení“ deskriptivních scénářů v normativní je možné kombinovat všechny čtyři scénáře a různé vývojové linie. Tím jsou pak scénáře užitečnější a mohou jasněji navrhnout nejvhodnější řešení představitelům menších samosprávných celků a jejich obyvatelům při strategickém plánování.

Má počáteční nedůvěra vůči scénářům již pominula. Při práci s touto metodou je totiž důležité si uvědomit, že i když jde o práci s objektivně získanými daty, je nezbytné zapojit i určitou míru kreativity, a právě kreativita se bude vždy potýkat s určitou mírou „nevědeckosti“ a nejistoty a podléhat kritikám.

Když se zpětně zamyslím nad tím, co vše předcházelo úspěšnému zakončení práce touto kapitolou, mohu říci, že své rozhodnutí vedoucí k výběru tohoto tématu zpětně

považují za správné a doufám, že se v budoucnosti budu moci této problematice ještě někdy věnovat – ať už ve svém rodném kraji nebo i v měřítku České republiky jako celku.

6. ZDROJE

- **Metodologické zdroje**

- a) Literatura

BAUMAN, Zygmunt. 1999. *Globalizace: důsledky pro člověka*. Praha: Mladá fronta.

BOCK, Matthias et al. 2008. *Příručka hodnocení životního prostředí: přístupy, prostředky a postupy*. Praha: Cenia.

DLOUHÁ, Jana/ DLOUHÝ, Jiří/ MEZŘICKÝ, Václav. 2006. *Globalizace a globální problémy: sborník textů k celouniverzitnímu kurzu "Globalizace a globální problémy" 2005-2007*. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy.

FEATHERSTONE, Mike/Scott LASH/Roland ROBERTSON. 1995. *Global modernities*. London: Sage Publications.

GIDDENS, Anthony. 2003. *Důsledky modernity*. Praha: SLON.

HAMMERSLEY, Martyn /ATKINSON, Paul. 1997. *Ethnography: Principles in Practice*. London: Routledge.

HENDL, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, s. 49-50.

KAUFMANN, Jean-Claude. 2010. *Chápající rozhovor*. Praha: Sociologické nakladatelství.

RYNDA, Ivan. 2000. *Trvale udržitelný rozvoj a vzdělávání*. In: Hledání odpovědí na výzvy současného světa. Praha: Centrum pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy.

TALEB, Nassim. 2011. *Černá labuť: následky vysoce nepravděpodobných událostí*. Vyd. 1. Praha: Paseka.

Kolektiv autorů. *Naše společná budoucnost*. 1991. 1. vyd. Praha: Academia.

Zákon 114/1992 Sb.

b) Internetové zdroje

Braintools: Swot analýza. Dostupné z WWW<<http://www.braintools.cz/toolbox/strategie/swot-analyza.htm>>. Citováno 22.9.2014.

International sociological association: Code of Ethics. Dostupné z WWW<http://www.isa-sociology.org/about/isa_code_of_ethics.htm>. Citováno 24.9.2014.

LEJČKOVÁ, Jana. 2012. *Etické prohřešky ve výzkumných projektech, které se zapsaly do dějin: Tearoom Trade*. Dostupné z WWW<<http://sociopress.cz/eticke-prohresky-ve-vyzkumnych-projektech-ktere-se-zapsaly-do-dejin-tearoom-trade/>>. Citováno 24.9.2014.

- **Prognostika, scénáře**

a) Literatura

BARBER, Marcus. 2006. *Wildcards: Signals from a Future Near You*. Journal of Future Studies, 11 (1): 75-94.

DUNN, William N. 1981. *Public policy analysis: an introduction*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall.

MALINA, Jaroslav, et al. 2009. *Antropologický slovník* [elektronický zdroj]. Brno: CERM. Dostupný z WWW <<http://is.muni.cz>>.

NOVÁČEK, Pavel. 2010. *Udržitelný rozvoj*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého.

POTŮČEK, Martin. 2006. *Manuál prognostických metod*. Praha: Sociologické nakladatelství.

SILVER, Nate. 2014. *Signál a šum: mnoho předpovědí selže, některé ne*. Praha: Paseka.

ŠTĚDRONĚ, Bohumír/ POTŮČEK, Martin /KNÁPEK, Jaroslav/ MAZOUCH, Petr a kol. 2012. *Prognostické metody a jejich aplikace*. Praha: C. H. Beck

ŠULC, Ota. 1989. *Informace v prognostické činnosti*. Praha: UVTEI.

VESELÝ, Arnošt/Martin NEKOLA. 2007. *Analýza a tvorba veřejných politik: přístupy, metody a praxe*. Praha: SLON.

RYNDA, Ivan. 2012. *Tvorba krajinných scénářů* [přednáška]. Praha: FHS UK.

b) Internetové zdroje

Czechglobe: Centrum výzkumu globální změny AV ČR v. v. i. Dostupné z WWW<<http://www.czechglobe.cz/cs/vyzkumne-tymy/i-sekce-klimatickych-analyz-a-modelovani/>>. Citováno 14.8.2014.

Ministerstvo životního prostředí. Dostupné z WWW<http://www.mzp.cz/cz/posuzovani_vlivu_zivotni_prostredi>, citováno 9.8.2014.

• Zdroje o Manětínsku

a) Literatura

ANDERLE, Jan [et al.]. 2008. *Plzeňsko: příroda, historie, život*. Praha: Nakladatelství Baset.

BALATKA, Břetislav. 2006. *Geomorfologické členění reliéfu Čech*. Praha: Kartografie Praha.

BUKAČOVÁ, Irena/ FÁK, Jiří/FOUD, Karel. 1997. *Severní Plzeňsko II*. Domažlice: Nakladatelství Českého lesa.

BUKAČOVÁ, Irena/FÁK, Jiří. 2006. *Paměť krajiny: Soupis památek Manětínsko-nečtinského mikroregionu*. Mariánská Týnice: Muzeum a galerie severního Plzeňska.

BUKAČOVÁ, Irena. 2010. *Manětín*. Informační leták vydaný Městem Manětín.

Český statistický úřad. 2012. *Statistická ročenka Plzeňského kraje*.

DOKOUPIL, Jaroslav/ MATUŠKOVÁ, Alena. 2005. *Rozvojový potenciál Plzeňského kraje*. Západočeská univerzita v Plzni.

FOUD, Karel. 2007. *Městské památkové rezervace a zóny v Plzeňském kraji*. Plzeňský kraj.

KOČKA, Václav. 2010. *Dějiny politického okresu kralovického*. Rakovník: Muzeum T.G.M.

MATUŠKOVÁ, Martina. 2012. *Manětín a jeho části*. Město Manětín.

MUSIL, Jiří/ MÜLLER, Jan. 2006. *Vnitřní periferie České republiky, sociální soudržnost a sociální vyloučení*. Praha: CESES FSV UK.

ZAHRADNICKÝ, Jiří/ MACKOVČIN, Petr. 2004. *Plzeňsko a Karlovarsko: Chráněná území ČR*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

b) Internetové zdroje

Atlas školství. Dostupné z WWW <<http://www.atlasskolstvi.cz/stredni-skoly?district=plzen-sever>>, citováno 8.12. 2013.

Český svaz ochránců přírody Manětínsko. Dostupné z WWW <<http://www.csop-plzensko.cz>>, citováno 9.12.2013.

Databáze dlouhodobých změn využití ploch Česka. Dostupné z WWW:<http://lucc.ic.cz/lucc_data/>, citováno 26.10. 2013.

Manětínsko-nečtínský mikroregion. Dostupný z WWW<www.manetin-nectiny.cz>, citováno 8.12. 2013.

Mikroregion Dolní Střela. Dostupné z WWW<<http://www.dolni-strela.cz/>>, citováno 8.12. 2013.

Manětínská oblast tmavé oblohy. Dostupné z WWW< <http://manetinskatma.cz/manetinska-oblast-tmave-oblohy/zakladni-informace/>>, citováno 22.9.2014.

Magazín hospodářských novin. *Kraj baroka a stolových hor.* Dostupné z WWW <in.ihned.cz>, citováno 28.10.2013.

Oficiální stránky města Manětín. Dostupné z WWW <www.manetin.cz>, citováno 1.11. 2013.

Regionální informační servis. Dostupné z WWW <<http://www.risy.cz>>, citováno 8.12. 2013.

Sčítání lidu, domů a bytů. 2011. Dostupné z WWW< www.czso.cz>, citováno 15.11. 2013.

VEJVODOVÁ, Miroslava. 2013. *Na Manětínsku je vidět až pětkrát více hvězdy.* Dostupné z WWW <http://plzensky.denik.cz/zpravy_region/na-manetinsku-je-videt-az-petkrat-vice-hvezd-20131111.html>, citováno 15.12.2013.

c) Informace z institucí

Městský úřad Manětín (MÚ Manětín).

7. SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Model DPSIR.....	50
Obrázek 2: Schéma scénářů při identifikaci dvou hybných sil	52
Obrázek 3: Schéma scénářů s identifikovanými hybnými silami.....	88
Obrázek 4: Kostel sv. Barbory nacházející se ve východní části obce.....	93

8. SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Historické využití ploch na Manětínsku (v hektarech).....	20
Tabulka 2: Pozitiva a negativa Manětínska.....	36
Tabulka 3: SWOT analýza – schéma	48
Tabulka 4: SWOT analýza Manětínska – část A.....	85
Tabulka 5: SWOT analýza Manětínska – část B	86

9. SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Dlouhodobý vývoj počtu obyvatel v Manětíně (mezi roky 1869 – 2001)	23
Graf 2: Vývoj počtu obyvatelstva v Manětíně od roku 2004 do roku 2013.....	24
Graf 3: Vzdělanostní struktura obyvatel Manětína k roku 2011	25
Graf 4: Míra nezaměstnanosti v Manětíně (2008 – 2011)	26

10. SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČSOP.....	Český svaz ochránců přírody
ČSAD.....	Československá státní automobilová doprava
ČSÚ.....	Český statistický úřad
EIA.....	Enviromental impact assesment
ESF.....	Evropské strukturální fondy
EU.....	Evropská unie
HDP.....	Hrubý domácí produkt
CHKO.....	Chráněná krajinná oblast
MÚ.....	Městský úřad

NATO.....	Severoatlantická aliance
NP.....	Národní park
NPP.....	Národní přírodní památka
NPR.....	Národní přírodní rezervace
OSN.....	Organizace spojených národů
POÚ.....	Pověřený obecní úřad
PP.....	Přírodní památka
PR.....	Přírodní rezervace
SDH.....	Sbor dobrovolných hasičů
SEA.....	Strategic enviornmental assesment
SLDB.....	Sčítání lidu, domů a bytů
TJ.....	Tělovýchovná jednota
ÚSES.....	Územní systém ekologické stability
ZDV.....	Zemědělské družstvo vlastníků

11. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Pracovní list k rozhovorům.....	1
Příloha 2: Příklad přepisu jednoho z rozhovorů	7
Příloha 3: Geografická poloha Manětínska	26
Příloha 4: Fotografie Manětína a okolí.....	27
Příloha 5: Projekt k tématu diplomové práce.....	31

12. PŘÍLOHY

Příloha 1: Pracovní list k rozhovorům

Pracovní list – ROZHOVORY

- Základní údaje

Jméno respondenta: _____

Věk: ____

Jak dlouho v Manětíně žije: _____

Pozice/role: _____

- Etika výzkumu:

- uvedení jména vs. anonymita?
- zveřejnění celého znění rozhovoru v DP?
- svolení k použití výsledků?

OKRUHY

ŽP, doprava, zaměstnanost, podmínky k podnikání, občanská vybavenost, cestovní ruch, sociální sféra, kulturní potenciál, další problémy (školství, sport, spolky, samospráva)

- úvodní otázky na úvod:

- Jak se Vám v Manětíně žije?
- Jste tu spokojený?
- Byl byste rád, kdyby tu zůstaly i Vaše děti? Proč?
- Má Manětín nějaké výhody a nevýhody proti jiným sídlům?
- Myslíte, že se bude dále dobře rozvíjet nebo se spíš bojíte, že se jeho stav zhorší? Proč?

Otázky „oklikou“ vs. *konkrétnější otázky (kurzíva)*:

□ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A PŘÍRODA

- Líbí se vám zdejší příroda a krajina?
- Myslíte, si že je zdejší příroda něčím zvláštní oproti jiným místům? Čím?
- Myslíte si, že je Manětín místo vhodné pro život vašich dětí? / dalších generací? Proč?
- Myslíte si, že z hlediska kvality životního prostředí je Manětín místo vhodné pro život vašich dětí? / dalších generací? Proč?
- Máte nějaký speciální vztah k určitým místům (přírodě) v Manětíně, v okolí Manětína?
- Myslíte si, že může být Manětín a jeho příroda lákadlem pro turisty? Proč?
- Myslíte si, že by se do Manětína mohli kvůli zdejší přírodě stěhovat noví obyvatelé? Proč?

- *Jak hodnotíte stav životního prostředí v Manětíně?*
- *Dal by se stav životního prostředí nějak zlepšit/zhoršit? Jak?*
- *Vidíte zde nějaké hrozby, které by mohly zdejší přírodu výrazně narušit? Jaké?*
- *Je pro budoucí rozvoj Manětína stav a kvalita životního prostředí a přírody vůbec důležitá?*

+ zakomponovat vztah průmyslu a životního prostředí v Manětíně, zjistit, zda hraje větší roli pro zdejší obyvatele spíše zachování čistého životního prostředí nebo rozvoj průmyslu a nabídka pracovních míst, zjistit, zda konkrétní respondent má nějaké povědomí o důležitosti ochrany přírody a životního prostředí a o udržitelném rozvoji

□ DOPRAVA

- Dojíždíte často? Kam, za jakým účelem, jak často?
- Využíváte k tomu veřejnou hromadnou dopravu nebo dáváte přednost vlastnímu způsobu dopravy – vlastnímu automobilu (kolu, motocyklu)? Proč?

- *Je podle Vás dopravní obslužnost a dostupnost větších měst z Manětína a zpět dostatečná? Proč?*
- *Dala by se podle Vás nějak zlepšit? Jak?*
- *Vyhovuje Vám frekvence místních autobusových spojů?*
- *Přivítal/a byste posílení hromadné dopravy ve všední dny/o víkendu?*
- *Chápete jako výhodu/nevýhodu, že přes Manětín nevede železnice? K čemu by mohlo vést zavedení železniční dopravy?*

- *Vnímáte zdejší možnosti hromadné dopravy jako dostačující pro budoucí rozvoj Manětína? V čem by podle Vás mohly možnosti hromadné dopravy rozvoj Manětína brzdit?*

+ otázky podle konkrétního respondenta – pokud půjde o studenta, zaměřit se na dojíždění do škol – kam dojíždějí, kolik času jim to zabere, jestli raději dávají přednost ubytování na internátech nebo dojíždění, v čem vidí výhody a nevýhody obou těchto možností

+ pokud půjde o dojíždějícího za prací – kam dojíždí a jakým způsobem dopravy, v čem vidí výhody a nevýhody daného způsobu dopravy (vlastní automobil, autobusy)

□ ZAMĚSTNANOST

- Čím se živíte? Kde jste zaměstnán/a?
- Jste se svou prací spokojen/a?
- Pracujete přímo v Manětíně nebo musíte za prací dojíždět?
- Myslíte si, že je v Manětíně dost pracovních příležitostí pro uplatnění mladých lidí?
- Myslíte si, že Vaše děti by zde mohly najít pracovní uplatnění nebo by to byl pro ně problém? Proč?

- *Myslíte si, že je z hlediska zaměstnanosti Manětín a jeho okolí spíše dobře nebo špatně?*
- *Dal by se stav zaměstnanosti nějakým způsobem zlepšit? A jak?*
- *Je v Manětíně podle Vás dost příležitostí pro to, aby se zde mohli uplatňovat i noví mladí lidé s vyšším vzděláním?*
- *Vidíte nějakou souvislost mezi odlivem a stěhováním lidí z Manětína a nabídkou pracovních míst v Manětíně a jeho blízkém okolí?*
- *Myslíte si, že má Manětín potenciál, aby se v tomto ohledu v budoucnu zlepšil, nebo se obáváte spíše zhoršení stavu zaměstnanosti?*

+ rozvést dané téma podle toho, zda je respondent zaměstnancem nebo se živí podnikáním (viz další bod)

□ PODMÍNKY PRO PODNIKÁNÍ, EKONOM. ROZVOJ

- V jakém oboru podnikáte? Proč jste si vybrali podnikat zrovna v daném oboru?
- Jsou Vaše podnikatelské aktivity dostačující pro Vaši obživu?

- Myslíte si, že má budoucnost v Manětíně rozvíjet podnikatelské aktivity?
- Myslíte si, že by ve vaší podnikatelské aktivitě mohli úspěšně pokračovat vaši potomci?
- *Jaké jsou podle Vás bariéry pro rozvoj podnikatelských aktivit v Manětíně?*
- *Dali byste přednost zlepšení ekonomického rozvoje na úkor dobrého stavu přírody, nebo naopak?*
- *Má Manětín podle Vás dobré podmínky pro nějaké investiční záměry? Pro jaké?*
- *Jaké jsou tu podmínky pro podnikání, co Vám tu chybí?*

+ zeptat se na myšlenku UR – vztah hospodářského rozvoje a ochrany životního prostředí; zjistit, zda respondenti mají vůbec o tomto konceptu nějaké povědomí

□ OBČANSKÁ VYBEVNOST

- Jste spokojen/a s životem v Manětíně obecně? Co patří mezi Vaše zájmy a jak je zde rozvíjíte?
- Jste spokojen/a s nabídkou služeb v Manětíně?
- Myslíte si, že Vaše děti mají (budou mít) možnost se rozvíjet v některých aktivitách? Myslíte si, že jsou zde dostatečné možnosti pro vaše potomky, aby zde měli spokojený život a nepodlehli by lákadlům větších měst?
- Chybí Vám tu nějaké možnosti pro to, abyste se mohl/a sami rozvíjet? (Naznačit, ve kterých oblastech – zájmy – sport, kreativita, kultura, vzdělávání, zábava, společnost...)
- Myslíte si, že je možné v Manětíně žít i bez častějšího kontaktu s většími městy?
- Považujete Manětín a vše, co nabízí za výjimečnější než ostatní města podobného typu a velikosti? (Srovnat např. s Dolní Bělou, Nečtiny). Proč?
- *Dokážete si představit, že byste v Manětíně strávil/a stáří? Jsou zde podle Vás dobré podmínky pro život starých lidí, důchodců? Jsou zde v tomhle ohledu dobře zajištěné služby?*
- *Považujete za dostatečnou nabídku zdravotních služeb? (problém zdravotnických služeb, dojíždění starších lidí k lékařům)*
- *Jakou roli podle Vás hraje úroveň občanská vybavenost pro budoucí rozvoj města?*

□ CESTOVNÍ RUCH

- Doporučil/a byste někomu známému návštěvu Manětína? Co byste mu doporučil/a v Manětíně navštívit?
- Jaká jsou podle Vás největší lákadla pro turisty?
- Myslíte si, že je Manětín pro turisty něčím atraktivní?

- *Myslíte si, že jsou zde služby pro cestovní ruch na dobré úrovni a napomáhají k celkovému rozvoji a reprezentaci obce navenek?*
- *Jaký máte vztah k turistům přicházejícím do Manětína? Vadí vám to množství, nebo si naopak myslíte, že by sem mělo jezdit turistů více?*
- *Je podle Vás dobře zajištěná „propagace“ pro to, aby do Manětína jezdilo dostatek turistů?*
- *Jsou zde pro turisty dobré podmínky pro rekreaci?*
- *Myslíte si, že v Manětíně chybí něco zásadního, co by mohlo ovlivňovat příliv turistů?*
- *Mohlo by podle Vás ohrozit a zmenšit příliv turistů v budoucnu? Co by to mohlo podle Vás být?*

+ souvislost se stavem přírody, občanská vybavenost, dopravní dostupnost

□ SOCIÁLNÍ SFÉRA

- Máte přímo v Manětíně hodně přátel? Pokud ne – v čem si myslíte, že je problém při navazování vztahů?
- Dokázali by místní lidé pracovat jako tým v případě například nějaký krizových situací? (Povodně...)
- Panuje mezi místními vzájemná solidarita?

- *Jsou podle Vás místní obyvatelé otevření novým věcem? (například zmínit koncept UR, MA2I)*
- *Mohli byste se v případě nouze na někoho z Manětína spolehnout a případně požádat o pomoc? (i někoho mimo příbuzenstva)*
- *Pokud ne – v čem jsou podle Vás zdejší lidé uzavření?*
- *Je veřejný společenský život v Manětíně plnohodnotný? Může podle Vás nějak napomáhat i ke vzájemné solidaritě místních a upevňování vztahů? Nebo v tom vidíte nějaký problém?*

+ probrat demografické složení obyvatel – problém, že převažují starší lidé a mladá generace se stěhuje do větších měst, proč, v čem je problém, co by mohlo mladé v Manětíně udržet, co je naopak odrazuje, jaký může mít vliv takového složení obyvatelstva pro budoucí rozvoj

□ KULTURNÍ POTENCIÁL

- Chodíte v Manětíně často za zábavou? Na jaké druhy akcí chodíte nejraději a nejčastěji?
- Kdy a na jaké akci v Manětíně jste byli naposledy? Jak byste to zhodnotil/a?
- Uvítal/a byste v Manětíně více kulturních akcí a zábav? Nebo Vám tento stav přijde dostačující?
- Chybí Vám v oblasti pořádání akcí a zábav něco? Jaký druh Vám zde nejvíce chybí?
- *Pokulhává podle Vás Manětín v pořádání kulturních akcí oproti jiným blízkým městům podobného typu?*
- *Vidíte Manětín jako specifický z hlediska nějakých kulturních charakteristik? (Například nářečí, slang...)*
- *Udržují se podle Vás v Manětíně tradice? Je to pro Vás důležité? Je to podle Vás důležité pro rozvoj obce?*
- *Zapojují se představitelé obce (MÚ) do iniciativy a pořádání kulturních akcí a zábav?*

- DALŠÍ PROBLÉMY – **stav školství** (možnosti vzdělání, úroveň zdejší základní školství, mateřská školka, dojíždění dětí, spolupráce úřadu a škol), **fungování samosprávy v Manětíně a zapojování místních lidí do samosprávy, sport a sportovní využití, spolky** a jejich fungování.

Přímé otázky na závěr:

- zeptat se na budoucnost Manětína, co podle respondentů bude hrát největší roli, jaké jsou největší **hrozby**, které by mohly rozvoj znemožňovat nebo brzdit, a jaké jsou naopak **příležitosti** a silné stránky, které by mohly Manětín posunout dál => co podle respondentů bude v horizontu 20 let sehrávat nejvýznamnější roli

Příloha 2: Příklad přepisu jednoho z rozhovorů

V = výzkumník

R = respondent

V: Jak dlouho žijete na Rabštejně?

R: Kolik to je, 4 roky letos.

V: A odkud jste se sem přistěhoval? Nebo jak jste se sem dostal vlastně?

R: No postupně. Narodil jsem se v Liberci, 10 let jsem bydlel v Praze, dva roky v Austrálii v Sydney, pak ještě asi rok v Praze a potom v Rabštejně.

V: A proč jste si vybral zrovna Rabštejn?

R: Zamiloval jsem se.

V: To jste tu byl nejdřív třeba jako turista a potom ...?

R: No, my jsme přijeli vlastně kdysi do Dersiebova mlýna tady v Manětíně a prostě moc se nám tu líbilo. A pak jsem myslel, že to bude taková platonická láska, že budu bydlet někde v nějakém veleměstě a budu sem jezdit, respektive budu si říkat, tak jednou se sem přestěhuju, až mi bude 60 a bude to takovej rodinněj folklór. No, ale mezitím jsem se poznal se svou současnou ženou a protože ta byla akční a ta řekla, tak to teda žádný takový, když jsi se chtěl stěhovat tak se stěhujem. Takže jsme se přestěhovali a nelitujem.

V: Takže jste tady teda spokojenej? A nechybí Vám tady něco? Kdybyste to mohl nějak shrnout třeba, proč se Vám tady líbí.

R: Hm. No je to území, které má zajímavou historii, z hlediska krajinnýho je velice malebný, a památkovýho taky. Podle mě tady žijou fajn lidi. V podstatě zatím jsme neobjevili nic, s čím bychom byli nějak výrazně nespokojení. Samozřejmě jsme považováni za uprchlíky z blázince, protože zatím co se všichni stěhujou do velkých měst a utíkaj, tak my jsme to udělali přesně opačně. Manželka je rodačka z Prahy, takže. A ta je tady taky spokojená.

V: A byl byste rád, kdyby tady chtěli žít i Vaše děti? Myslíte, že by tady chtěli zůstat?

R: No určitě. Byli bychom rádi, ale to se nestane.

V: A proč si myslíte, že se to nestane?

Já myslím, že každá další generace jde prostě proti tomu extrému, takže zatímco můj děda s babičkou byli třeba hodně skromní, a žili řekněme ve starých domech. Moji rodiče se snažili všechno kupovat a modernizovat a než stihli dům přestavět tak jim ti rodiče umřeli a děti utekli. A tak si myslím, že ty děti to budou mít úplně obráceně. Ty se tady narodili vlastně, tak předpokládám, že pro ně to bude takový: "jééé, už abychom odsud vypadli.."

Prostě jakmile budou moct zdrhnout, tak to udělají. Navíc já si skutečně myslím, že dnešní doba je taková, že prostě svět je neuvěřitelně malej a myslím si, že kdyby ty děti žily třeba na území ČR, tak bychom si mohli ještě vejskat, že je máme blízko.

V: Myslíte se, že je tady zdejší příroda něčím specifická? Oproti jiným místům. Proč se Vám tady ta krajina líbí?

R: No, protože to životní prostředí je celkem málo narušený, je to tady taková původní krajina, je to krajina taková vyvážená, není to jenom samej les, nebo naopak samý bezlesí. I ta voda tady nějaká je, nemusíme tu stavět přehradu, to bych nechtěl. Takže jsou tu třeba rybníky, který postupně objevujem. Pro nás samozřejmě ta krajina má taky trochu jiný kouzlo, ještě i v tom, že jsme se tady ani jeden nenarodili, takže můžeme pořád něco objevovat. To mě velice baví, takže doufám, že teď už tu krajinu třeba známe, jako nechci se kasat, ale třeba stejně dobře jako leckterej rodák. Protože samozřejmě když se člověk někde narodí tak má takovou tu tendenci říkat si pojedu někam jinam, tam se pojedu podívat, ale za humna se vlastně nevypraví, protože mu to přijde prostě všední. My jsme úplně stejně postižení tím syndromem, protože od té doby co jsme se sem přestěhovali, tak třeba jsme víc tady po tom okolí chodili na výlety a podobně, než teď, protože se člověk musí starat o to, co je kolem něj. No ta krajina má třeba specifický to, že v podstatě jsou tady velký plochy, který jsou třeba chráněný. Jako oblast, nebo přírodní park Manětínsko, nebo Horní Střela. Další věc je i to, o čem se teď mluví, o té tmě. To znamená, že obloha je tady skutečně v noci tmavá a v podstatě je tady dominantní to, co tady dominantní má být, že tady nejsou žádný velký jako vysoký paneláky nebo nějaký neony, který by to tady narušovaly. Co v tý krajině určitě chybí, tak jsou cesty, protože i když se to nezdá, tak v podstatě spousta cest, když se člověk dívá na historický mapy, ani nemusí být sto let starý, ono stačí padesát, tak jich spousta zaniklo a dřív ta krajina měla prostě výbornou logiku, že lidi, který tady žili po staletí tak prostě přemejšleli, vesnice byly pospojovaný. My jsme to jednak díky tomu, že jsme lenoši a málo chodíme, a jednak díky tomu, že se dělaly velké širé rodné lány, tak jsme to zklikvidovali. Je to škoda, protože si myslím, že dneska když se zase lidi objevujou i tím, že čím dál tím míň hospodaří a víc třeba chodí na procházky a podobně, tak ty cesty chyběj v tý krajině. A samozřejmě když se bavíme o cestovním ruchu nebo takových věcech, no tak potom samozřejmě ty cesty chyběj dvojnásob.

V: Hmm a co životní prostředí kdybyste měl nějak zhodnotit?

R: Já si myslím, že je čistý no. Samozřejmě jsou tady určitý problémy, když se bavíme vlastně o údolí manětínského potoka, který je asi nejosídlenější, tak je samozřejmě problém s odpadníma vodama. To znamená, že nejsou čištěný. Další věc, která je problematická, tak je třeba intenzivní zemědělství v případě toho prasečáku, kterej je směrem na Brdo. Jak že se tam tomu říká? Ne Hradčany.

V: Slovany.

R: Slovany no no.

V: Tam byl problém nějak se smradem, že si na to lidi stěžovali dost.

R: No no a samozřejmě i to, že tady každej topí lokálně a třeba v případě tady manětínský kotliny, tak prostě když je inverze, tak to pak stojí za to no. Takže není to bez poskvrný, to určitě ne, ale lepší než leckde jinde.

V: A myslíte si, že by příroda tady mohla být třeba lákadlem pro turisty?

R: Příroda by mohla být lákadlem pro turisty, ale myslím si, že přírodu my moc neumíme prodat. Protože tady je třeba hodně krásných míst, i třeba přímo v okolí Manětína, ale když se člověk podívá na to, v jakým jsou stavu, tak jsou zarostlé. Z vyhlídek tady není nic vidět. Chybí tady třeba nějaká naučná stezka, která by vedla prostě třeba v bezprostřední blízkosti města. Takže příroda je tady moc pěkná ale málo toho využíváme.

V: Takže potenciál by tady byl, ale není plně využíván. A viděl byste třeba nějakou možnost, že by se to tady v tomhle ohledu mohlo v budoucím vývoji zlepšit?

R: No určitě. Jako myslím si, že tam ten potenciál je a je škoda ho nevyužít. A v podstatě je to i ku prospěchu jednak samozřejmě pro zvýšení atraktivity, ale jednak i ku prospěchu místních. Protože jako to, že tady vznikne nějaká nová procházková trasa, to určitě není na škodu.

V: Takže i ten cestovní ruch by třeba mohl čerpat z té zdejší krajiny. A vy dojíždíte do zaměstnání, že jo? A každý den?

R: Každý den.

V: Vlastním automobilem nebo hromadnou dopravou?

R: No jak kdy. Někdy autem, nebo většinou autem. Někdy autobusem. Někdy chodím pěšky 5 kilometrů. Někdy na kole jezdím. Takže to tak jako střídám.

V: A myslíte si, že ty spoje hromadné dopravy, že jsou dostatečný?

R: Ne určitě ne. Jako já jsem původem dopravák a myslím si, že to není tak, že by spojů bylo málo, ale nejezdí tak, aby na sebe navazovaly a jako chybí třeba propojení, který by lidi mohli uvítat, jako pro nějaký rychlý spojení. Jako třeba, myslím si, že z Manětína kdyby jezdil autobus dál na Úněšov a tam byl přestup na rychlíkovéj autobus do Varů a do Plzně, tak si myslím, že by se třeba Manětínsko zpřístupnilo mnohem víc a možná by to bylo i rychlejší. Do Varů určitě, do Plzně stoprocentně. Na druhou stranu, když si vezmu ten směr k nám na Rabštejn, tak kdyby jezdil až třeba do Žihle, tak by prostě taky ty spoje na sebe navazovaly. A o víkendu, to si vlastně hrajeme na cestovní ruch, a o víkendu je to spojení sem dost tragický. Určitě se nedá očekávat, že sem pojede autobus každou hodinu nebo půlhodiny, to není reálný, ale myslím si, že i s tím současným počtem spojů by se dalo jako lecos vymyslet. Můžou ty autobusy třeba jezdit i na zavolání do některých míst nebo zajíždět, to se taky dá. To znamená, když nikdo zrovna nepotřebuje, tak ten autobus tam nemusí zbytečně zajíždět a naopak by se těch autobusů třeba mohlo nabídnout víc.

V: Takže v tomhle byste to tady viděl takový nedostačující. A třeba v budoucnu kdyby se to zlepšilo, tak by to mohlo Manětín někam zase dál posunout, a že by sem mohlo jezdit i víc lidí?

R: No tak ono to má vliv i na lidi, který tady bydlí. Protože já to třeba sám vidím, když my využíváme vlak do Žihle. Tak když třeba přijíždí rychlík a jsou tam třeba z Manětína dva

tří lidí, který tam někoho vyzvedávají u rychlíku, takže si myslím, že by to jako pomohlo i místním lidem, jako studentům.

V: Že kolikrát ty studenti jdou radši bydlet někam jinam, než aby museli dojíždět, protože je to dost časově náročný.

R: Ale samozřejmě co se týče návštěvnosti, tak taky. Třeba to, že sem teď nově zajíždí autobus o víkendu v sezóně s vlekem na kola. Tak i třeba tohleto by se dalo rozvinout, protože Manětínsko je šikovný na cykloturistiku, ale jako neví se o tom.

V: Ještě když se vrátím k tomu životnímu prostředí. Tak kdybyste si měl vybrat mezi tím, že by se tady více rozvíjel průmysl a tím pádem by tu vznikala nová pracovní místa, ale zase by to bylo na úkor té přírody a životního prostředí. Co by pro Vás hrálo větší roli?

R: Spíš zachování toho životního prostředí. I z toho důvodu, že nevěřím na zázračného investora, který by tady přišel a vytvořil tady třeba stovku pracovních míst. Další věc je ta, že pokud by jí tady vytvořil, tak si myslím, že by tam stejně nenašli uplatnění místní lidi, ale že by ty lidi za tou prací přišli prostě odněkud jinud. A ono to samozřejmě souvisí i s lidmi, kteří tady jsou. V podstatě pokud by se tady něco vyrábělo a vzniklo by tady těch místo pravdu hodně, ano kdyby to teda byla nějaká vývojářská firma, tak aby nebylo potřeba nic přepravovat, ale to je hodně málo pravděpodobný, takže spíš by to bylo něco, co by vyžadovalo jako hodně zvýšení dopravy, tak na to ty silnici tady prostě nejsou. Manětín nemá obchvat, prostě by jich víc jezdilo tady přes náměstí a podobně. Samozřejmě jinak bych se na to tvářil, kdyby to byla nějaká chemička nebo něco, co by byla nějaká uklizená výroba, která by neměla bejt někde jinde. Něco jinýho by třeba byla pila, že jo. To je prostě něco logickýho, co navazuje na to, co tady je, že tady máme lesy. I když zrovna třeba ta pila je hodně náročná co se týče dopravy, tak ale pak to samozřejmě má nějakou logiku.

V: Takže asi hlavně záleží taky na charakteru, co by to bylo, že jo. Ale obecně by větší roli teda pro Vás hrála ta příroda.

R: No myslím si, že by ta podnikatelská příležitost nebyla takovej zázrak. A jako ta krajina se strašně snadno zničí a pak už se nedá nijak nahradit.

V: A napadaj Vás třeba nějaký konkrétní hrozby, co by tady mohlo v budoucnu tu přírodu nějak ohrožovat?

R: No, myslím si, že žádná jako úplná taková akutní hrozba asi není. Samozřejmě postupně to, že k ní lidé ztrácejí vztah, k té přírodě, to znamená, že se dostáváme do situace, že když má člověk nějakou zahrádku, tak to je jeho království, to si opečovává, ale pak ten bordel vyhodí hned prostě první metr za plotem. A to samý samozřejmě i co se týče třeba i toho, že se ty lidi nekoukaj na to, co se pálí v kotli a nahází tam všechno. To souvisí i s tím, že mají i hlouběji do kapsy. Jako myslím si, že to může být nějaká neuvážená výstavba, ale myslím si, že v tuhle chvíli to není jako takovým přímým ohrožením. To, co je třeba teďka navrženo v územním plánu, nebo kde to je, tak jako přímým ohrožením to není, když bych řekl, třeba krajinnýho rázu nebo tak.

V: No a když bych teď skočila na další téma, tak většinou co jsem se ptala lidí, tak vidí velkej problém v zaměstnanosti a v pracovních příležitostech. Jak to vidíte vy?

R: No, když se to vezme statisticky, tak tady není zas tak extrémní nezaměstnanost, ale je to daný samozřejmě i tím, že spousta lidí za tou prací jezdí do Plzně nebo jinam, a to i tak, třeba, že jsou přes týden někde jinde a sem se vrací třeba na víkend, pomalu v roli lufťáků, akorát že tady jsou statisticky hlášený, jsou vedení jako místní. Určitě je vždycky dobrý, když je jako nejvíc pracovních příležitostí v místě, ale nevěřím prostě úplně na to, že tu bude nějaká extra průmyslová věc, spíš si myslím, že by jako větší roli mohl hrát třeba ten cestovní ruch, kterej by tady mohl pomoci udržet různé služby, doprovodný. Anebo nějaká taková, řekněme nějaký různý tradiční výroby. Dovedu si představit, že tady vznikne něco nebo, že tady někdo začne rozvíjet, já nevím, třeba výrobu biomýdel, nebo něco jako je třeba v Krasíkově, nějaká mýdlárna a bude se prodávat. Něco takovýho co by prostě mohlo lidem dát práci a zároveň by nebylo nějak extrémně náročný na přepravu. Samozřejmě, to samý by bylo třeba i s nějakým hospodařením, ale to je dneska fakt okrajová záležitost, to prostě moc lidem práci nedá. Já třeba si myslím, že bych se spíš díval na to, aby se zrychlilo spojení třeba směrem na Plzeň a na jiný důležitý centra.

V: Hmm, aby to potom nebylo tak náročný na dojíždění.

R: Aby to nebylo tak hrozný prostě to dojíždění, ale určitě každá jakoby pracovní příležitost, která nebude narušovat to prostředí a vznikla by tady, tak je to dobře.

V: A myslíte, že v budoucnu by tady mohl být potenciál, aby tady nějaká nová místa vznikala?

R: Myslím si, že to budou jednotky, nebo desítky míst, maximálně. Jako určitě velký počet tady nevznikne.

V: Spíš je to na těch lidech samotných, aby s něčím začali.

R: Ale jako já si myslím, že můžou vznikat spíš v blízkosti, že třeba s projektem zrychlení silnice, která vede z Plzně na sever do Mostu, tím že by se prostě posunula někam třeba mezi Kralovice a Žihlí, to když si člověk přepočítá, tak si myslím, že právě třeba Žihle, Mladotice a takovýhle místa, že mají daleko příhodnější podmínky, i tím, že jsou jakoby v rovině, nejsou v údolí, tak mají daleko příhodnější podmínky k tomu, aby se tam něco takovýho rozvíjelo. A myslím si třeba, že to je potom už tak blízko, když to zjednoduším, tak je v podstatě jedno, jestli je nějaká možnost zaměstnání v Manětíně přímo, nebo jestli je to třeba v Žihlí nebo v těch Mladoticích.

V: A Vám nevadí, že dojíždíte?

R: No já jsem naopak pyšnej, že se mi podařilo sehnat práci tak blízko, protože, ono se to nezdá, ale třeba ve velkým městě, jako byla třeba Praha nebo Sydney, tak jsem za prací dojížděl podstatně dál, ačkoli jsem samozřejmě jel v rámci toho města, tak se to nezdá, ale. Co se týče vzdálenosti tak to bylo prakticky stejný.

V: A myslíte si, že když jsou tu mladý lidi, a jdou třeba studovat pryč, že se sem mají potom za čím vracet?

R: Ne, nemaj. Bohužel.

V: Práci tady teda asi neseženou určitě.

R: Ne ne, no, práci tady seženou dost obtížně, těch míst je tady hrozně malinko třeba pro vysokoškoláky se prakticky takový místo skoro nedá najít. Pro ně je vlastně zaměstnavatel škola, úřad, případně možná nějaký jakoby jednoduchý podnikání, třeba, já nevím, tvorba webových stránek, nějaká grafika. To může být třeba určitá příležitost, ale to budou zase jednotlivci jo. To, že jako můžou ty lidi pracovat z domova taky, některý. Ale jako běžně ne. Myslím si ale, že jako možná do budoucna se bude víc rozvíjet třeba práce z domova, takže bude člověk zaměstnaný v nějaké firmě, ale bude mít takovou práci, že prostě tam bude jezdit třeba jeden, nebo dva dny v týdnu a zbytek bude v podstatě jedno, kde s tím notebookem na klíně sedí.

V: A když bych se ještě vrátila k tomu podnikání, myslíte si, že je tady vůbec v čem podnikat? Když se někdo rozhodne podnikat, má to tady vůbec cenu?

R: No, je to těžký, protože, jako reálně, podnikat ve službách, to téměř prostě nejde. Když si teda odmyslím cestovní ruch. Protože tady je dneska tak málo obyvatel, tak malá spotřeba těch služeb, že se dodneška divím, jaktože tady v Manětíně dodneška přežívají čtyři obchody a podobně. Takže to určitě jako ne. Lékárna, to jako fakt obdivuju. Muselo by to být něco, co by opravdu. Ten člověk by byl tak geniální, že to prostě objeví, nebo to okouká někde jinde a zjistí, že to funguje. Co se týče cestovního ruchu, tak ten samozřejmě určitou perspektivu by přinesl, ale v podstatě tak, jak je to nastavený teď, tak je to hrozně sezónní záležitost, to znamená kdo může, tak samozřejmě nechce být přes léto zaměstnaný a přes zimu na pracáku. Zároveň samozřejmě je to řehole, protože cestovní ruch se nejvíc odehrává v době, kdy všichni mají volnej čas, to znamená, že i ten člověk chce mít volnej čas, pokud to není taková práce, která se dá začít ráno a skončit odpoledne a pak má člověk veget. Naopak je to práce na víkend, na odpoledne i na večer. Co se týče nějaký výroby a podobně, zase se nebavíme o těch vysokoškolácích a podobně, protože ty když někde dlouho studují, tak prostě třeba nebudou se chtít žít rukama, a to teď nemyslím jako nějak, že bych to bral opovržlivě. Naopak, jako když je někdo šikovnej řemeslník, je to super, ale většinou to tak jakoby mají. No takže, to taky moc ne. No a pak to teda musí být skutečně něco takovýho, že to ten člověk dělá z domova na dálku, nebo má někde nějaký zděněný kus pole, kterej ho živí, nebo ho napadne něco jako třeba výroba moštu u Hrušků a podobně. Ale to je zase hrozně málo šancí. Navíc samozřejmě dneska když si člověk už na tý vysoký škole většinou hledá nějakou praxi, nebo nějaký uplatnění, tak si tam samozřejmě naváže svoje sociální kontakty a pak už tam většinou zůstane no.

V: A napadly by vás třeba nějaký konkrétní bariéry, co by tady v Manětíně mohlo těm podnikatelským aktivitám bránit? Jestli lidi nejsou tady nějak závistiví nebo něco podobnýho.

R: No tak závistiví jsou průměrně, to znamená, že samozřejmě si záviděj, ale není to jako, neřekl bych, že to je nějaký extrém. Já si myslím, že to je jednak prostě určitá konzervativnost, která tady určitě je. To znamená, že nechtěj třeba zkoušet nějaký nové cesty. Jednak si myslím, že velkou bariérou je, že třeba potenciál zámku a vůbec toho baroka, který tady je, není využitej prostě, tak jak by se nabízelo. Třeba, já nevím, já bych se na tom zámku třeba snažil trochu prodloužit sezónu a tím trochu pomoci místním živnostníkům, pro který je léto vždycky spása, když si tady někdo něco koupí a tak. A mohlo by tady prostě něco vzniknout. Myslím si, že jako je tady bariérou, že je tady taky málo vhodnejch nebo dostupnejch prostorů, kde by se třeba dalo s něčím začít. Prostě

člověk tady může podnikat doma, což v lepším případě, kdy má barák a může tam mít jednu místnost vyhraněnou, tak to jde. Když se jedná třeba o bytovky a podobně, tak tam to většinou nejde. Klidně si dovedu představit, že by třeba byly dvě nějaký místnosti, který by se nabízely třeba jednoduše k pronájmu. A to je jedno, ať to bude třeba nějaká švadlenka, která tam bude šít anebo někdo, kdo si tam prostě natahá vrakoviště kompjůtrů a bude tam prostě programovat nebo něco takovýho. Jako ono by to asi nefungovalo, ale takovej mini podnikatelskej inkubátor prostě v miniaturním měřítku, by třeba aspoň jedno dvě místa mohl vytvořit. A Manětín je na tom prostě dneska tak, že každěj mladej, kterej neutěče, tak je prostě obrovská výhoda.

V: Takže velkej problém je tady odliv mladých lidí. Myslíte, že to souvisí jenom s tou zaměstnaností?

R: No tak souvisí to celkově i s životním stylem. Prostě ve městě je ten život, dá se říct, jednodušší. Všechno je blíž u nosu, je to takový dostupnější. Je tam jako dá se říct v uvozovkách víc zábavy, otázka je jaký, ale prostě, myslím si, že to je braný takhle.

V: Že to je taky takovej všeobecněj trend.

R: No a když si člověk zvykne, stráví tam nějaký léta.

V: No já už si to taky moc nedovedu představit, že bych tady teď měla být i přes týden. Už jsem si taky zvykla tak nějak na ten shon. I když občas je to super z toho města utéct a odpočinout si tu, pořád bych tam být nemohla.

R: No to jo, ale je to přesně jenom na ten odpočinek, to znamená, je to přesně takový to chalupářský vnímání, jako já tomu rozumím, a musím říct, že jako občas i sám mam takovej abst'ák, že prostě jako se jedu jen tak jako pod nějakou nejrůznější záminkou, já nevím, se zastavím v Plzni na náměstí, nebo jedu třeba přes Prahu a jako pak zjistím, že mi to jako nic neříká, protože stejně nevím, co bych tam dělal. Leda si tam stoupnu na lavičku, a vypadam jak uprchlej vězeň a koukam na lidi no. Tak po pár desítkách minut mi to jako stačí a vrátím se zase zpátky.

V: No tak co ste psal, tak to vypadá, že tady máte aktivit až až. Asi se tady nenudíte.

R: To jo no.

V: A jste tady spokojenej s nabídkou služeb? Taková ta občanská vybavenost, je tady na dobrý úrovni?

R: No na velikost toho města to není úplně špatný. Na druhou stranu si myslím, že tady některý služby chybí. Asi nejvíc mi tady chybí to, co se mi líbilo třeba v Německu nebo v Holandsku - že existuje nějaká taková, jakoby v uvozovkách sběrna. Myslím sběrna ne kam se vozí šrot, ale kde se dá jako sehnat od rozbitejch bot až po objednávku speciálních baterií nebo výroby klíčů. Že to tam prostě přinesu, a že mi to ta služba prostě zajistí. Takže třeba já nevím každěj den, nebo dvakrát tejdně se odjede do Plzně a tam se to prostě oběhá. To si myslím jako, mě to až tak nechybí, protože já si tam můžu zajet sám, ale myslím si, že prostě tím, že tady je hodně jako seniorů, a myslím, že pro ně je spousta služeb nedostupná. To samý si myslím, že tady, já mam pořád takovou tu vizi, takovýho prostoru, že se prostě třeba vytvoří nějaký společný pracoviště, kde bude třeba pokladna

zámku, knihovna, infocentrum, podatelna městského úřadu. To znamená, že to bude prostor, kterej bude otevřenej sedm dní v tejdnu a bude zaměstnávat nějaký lidi a budu prostě vědět, že v nějaký běžný denní době je místo, kde si můžu takový základní věci třeba vyřídit, kde o víkendu mi to budou vytěžovat turisté, ale zároveň si tam budu moci půjčit knížku nebo zaplatit poplatek za psa, nebo něco zkopírovat, nebo tak, to si dovedu představit, že třeba takhle jednou bude fungovat i pošta. Netěším se na to, ale jednou pošta přijde s tím, že udržovat si takovýhle pobočky jako je Manětín je pro ně neefektivní, a že budou chtít to pracoviště třeba s někým spojit. Ale to může bejt třeba v obchodě to je jedno. Já to vidim zas z tý Austrálie, kde prostě v takovejhle městečkách pošty samostatně nebyly a bylo to součástí obchodu, nebo úřadu nebo tak, a v podstatě to bylo jakoby dovytížení lidí, kteří už tam pracovali. A to je samozřejmě nepopulární, protože sice by to zvýšilo komfort, ale zas by to znamenalo, že by nebylo potřeba tolik lidí na tu práci.

V: Nic takového toho základního vám tady nechybí.

R: Já myslim. Možná mě napadlo něco jako nekuřácká restaurace. Ale vim, že maj zase terasy tady.

V: A vy tady nějak rozvíjíte svoje zájmy?

R: No, díky tomu, že jsem takovej trochu egzot, tak možná jo. Ale dovedu si představit, že jako pro děti a podobně, že ta nabídka těch aktivit, není nějaká zrovna jakoby, že jsou oblasti, na který se třeba nedostává.

V: Hmm a co třeba? Napadlo by Vás něco konkrétního?

R: No. Je to spíš pocit, než jako asi realita. Protože přiznám se, že jako nabídku třeba kroužků úplně nemám zmapovanou, ale mě by třeba přišlo dobrý něco takového, co by třeba bylo zaměřenýho právě třeba zrovna na tu přírodovědu.

V: Jo jo, nějaká environmentální výchova.

R: No nebo třeba na patriotství. Tak to si myslim, že tady jako nějak rozvíjený není. A ono to trochu i začíná, jsou i daleko větší města, který učí ty děti, aby byly hrdý na to, odkud pocházej, protože s tím se zvyšuje šance, že se třeba jednou do toho místa vrátí.

V: A vy sám jste tady teda spokojenej s tím, jak se tady můžete nějak realizovat?

V: No, upřímně já jsem jako, působím jako v takovým národním měřítku, to znamená, že sleduju třeba nabídku já nevím různých akcí, jako ne jenom v Manětíně, ale prostě třeba i v Toužimi, v Kralovicích, ve Žluticích, v Nečtinech a tak dále, takže jo, z toho si člověk už vybere. Jako musím říct, že třeba jsem já, i teda naše rodina, zapojený do vícero aktivit, než kdyby jsme třeba žili ve velkoměstě, který je takový anonymní.

V: No někomu ta anonymita právě vyhovuje.

R: No, ale jako já jsem spíš takovej, že mě spíš baví ty aktivity vytvářet, než konzumovat, takže.

V: Takže jste spíš takovej místní aktivní občan.

R: No to ne, ale.

V: No tak ono je to potřeba.

R: Já zastávám názor, když jsou zakázány pokusy na zvířatech tak je třeba je dělat na lidech (smích). Takže, já nevím, třeba jsem zaregistrovaný na geocachingu, kešky nesbírám, ale umisťuju a podobně. Nebo třeba s tím skautem, ke kterému jsem přišel jako slepej k houslím.

V: A jak jste se k tomu dostal?

R: No protože jsem si říkal, že je škoda, že tady nic takovýho není, a protože jsem se těšil, že jednou tady budou někam chodit moje děti.

V: A ty děti o to mají zájem?

R: No dá se říct, že jo, tak kolem deseti dětí o to má zájem, ale jenom malá část je z Manětínska, ale prostě si myslím, že to nevedeme tak úplně jako, abych s tím já sám vnitřně byl spokojenej. Ono je problém sehnat jako lidi, který budou něco dělat, a jako klobouk dolů, před těma který se do něčeho takovýho pustili. Když to vidím, tady třeba ty volnočasový aktivity, tak hasiči teď stojej třeba na Lukášovi Šafrovi, sokol, ten jakžtakž jako taky funguje. Takže těch lidí je prostě malinko a jako nedá se tomu moc divit, protože to zas souvisí i s tím dojížděním. Když se člověk pak vrací večer domů tak už nemá ani čas ani chuť ani energii se pouštět do nějakých dalších věcí.

V: A dokázal byste si představit tady žít i bez nějakýho kontaktu s většími městy?

R: No tak, v podstatě ona je to trochu realita, v mém případě, protože já se do Plzně dostanu tak jednou za čtvrt roku, protože nemam čas tam jezdit. Takže.

V: Ani třeba nakoupit?

R: Ne.

V: Takže i na to nakupování Vám stačí to, co je tady?

R: Jo.

V: A vlastně dalším problémem tady taky je, že tu stárne populace. Viděl byste nějaký problémy, co tady důchodci musí překonávat?

No jako určitě. Třeba to, já o tom teda možná nejsem informovanej, ale myslím, si že tady neexistuje nějaký extra komunitní život, pro důchodce. Ne jako že si povídaj, ale že by to bylo tak, že prostě se nějak pravidelně scházej, že maj domluveno, že třeba každý úterý podvečer si jdou sednout do pizzerie a podebatěj o životě, o nemocech a o tom, co by se kde dalo dělat. Tak to není, nebo že by jako společně něco organizovali. To jsem viděl na Vysočině, že tam společně organizujou třeba zábavu, nebo vydali společně kuchařku. To se mi hrozně líbí takovýhle aktivity. Další věc, která je tak je to, že právě že jsou tady většinou sami, to znamená, že děti jim dávno utekly někam do města. Anebo ta generace

co teprve teď třeba odchází do důchodu. Pak i to, že v podstatě ty domy, ve kterých žijou, jsou samozřejmě trochu náročnější na údržbu, než kdyby bydleli třeba v nějakém bytě. A to, že taky třeba tady není jako vlastně bezúdržbový topení, to znamená, že si musí jako sami topit a skládat uhlí nebo dřevo. Kdyby tady bylo nějaký vytápění bezpracný, tak by se asi na druhou stranu třeba nedoplatili nebo tak. Ale třeba nějaká biomasa. Ale bylo by to asi jednodušší no.

V: Takže spíš byste řekl, že sami důchodci se asi nescházejí tolik, jak by mohli.

R: Ale tak oni se scházejí na základě toho, že se prostě znaj. Samozřejmě to asi není to, co to bejvalo. Já zase nemám to srovnání, ale jako myslím si, že lidi obecně jsou jako osamělejší a zalezlí prostě v ulitách. Stačí když se podívám na svou tetu na vesnici, která ještě před deseti patnácti lety věděla kde kdo co prostě proved, nebo s kým chodí, nebo s kým se pohádal a byli všichni u plotů a povídali si. Dneska řeší prostě, co bylo v posledních deseti dílech Ordinace v růžové zahradě a jako v podstatě jakmile začne večerní televizní program, tak se Manětín vylidní a lidi jsou zalezlí u obrazovek. To bych teda řekl, že nějak nevybočujem jako z nějakýho trendu.

V: A vy osobně byste tady chtěl strávit stáří teda?

R: No já bych si dneska vůbec netroufal jako tvrdit, co bude ve stáří, natož třeba co bude za deset let. Tak mám takovou představu, prostě. Rád bych, ale těžko říct no.

V: A hraje vůbec podle Vás úroveň občanský vybavenosti nějakou roli v tom budoucím rozvoji?

R: No určitě. To rozhodně. Já si třeba myslím, že tady je určitě prostor ke zlepšování, formou toho, že já nevím. Ta škola jako si myslím, že je určitě klíčová pro to, jestli se sem třeba občas někdo přistěhuje, nebo tady bude jako chtít žít. Když to třeba bude rodina s dětma. Jako to, aby si tady lidi mohli aspoň nějakým základním způsobem nakoupit je taky důležitý. Přejde mi, že za čas bude potřeba, až jakoby vysloveně téměř všichni ty mladý utečou, tak že bude potřeba, aby to město třeba, aby třeba součástí ty čtyři bylo, aby třeba pomohli složit uhlí někomu do sklepa jo. Ale jako mě to nepřijde jako nenormální, to přirozeně potom vyplyne. Nebo že třeba ta služba někoho někam odvézt, když už sám nebude moci řídit a tak.

V: To by tady taky mohl být problém, to dojíždění někam za nějakými odbornějšími lékaři.

R: Tak třeba do Kralovic, tam jezdí lidi. Jezdí tam autobus, ten je k tomu doktorovi dokáže odvézt.

V: Takže ten základ tady podle Vás je, ale mohlo by se to klidně i zlepšovat.

R: Hmm hmm. Já si myslím, že cílem by mělo být, aby to, co tady teď je, aby se to udrželo. Jenže samozřejmě do budoucna je to všechno postavený na tom, že to v podstatě ty lidi mají na dožití, ať je to prostě lékárna, papírnictví, nebo jiný obchody, tak jako ve chvíli, kdy ty co to mají teď, a jsou prostě spokojený s tím málem, co to vynáší, tak ve chvíli kdy to oni nebudou chtít nebo nebudou moci dělat, tak už to po nich nikdo nepřivezme. Já si neumím představit, že prostě tady třeba jako do budoucna bude třeba

lékárna v tom smyslu, že se najde mladej lékárník, kterej jednou tu lékárnu převezme. Nebo to je třeba to samý s tím papírnictvím, nebo tady po Novákovi obchod.

V: A co vůbec si myslíte tady právě o zdejších lékařích?

R: No lékař, to je úplně to samý.

V: Takže sem třeba nepřijde nikdo nověj místo nich.

R: Ne, rozhodně ne.

V: A proč si myslíte, že by sem nikdo nový nechtěl jít?

R: No protože si nevydělá.

V: Kdyby tady třeba už měl klientelu.

R: No ale on jí tady nebude mít, protože na to aby se třeba uživil, tak potřebuje, já nevím, třeba dva tisíce lidí, na to aby ho to uživilo jako královsky. A jako zubařů nebo lékařů je obecně takovej nedostatek, že prostě vždycky podle mě budou volný místa, tam kde si vydělá víc. Pokud sem nebude mít vysloveně vazbu, že by odsud pocházel, tak si myslím, že ho nic nebude prostě tlačit, k tomu aby sem šel.

V: No protože zubařka ta si myslím, že už má brzo do důchodu, nebo už je v důchodu. Takže je tady taková obava, jestli by sem šel vůbec někdo nověj.

R: No. Já myslím, že ne. Jak velká ta klientela tady může být. Tak dejme tomu, že ten Manětín Nečtiny, třeba Štichovice, což je dohromady řekněme kolem 2 tisíc lidí.

V: I z Dolní Bělý sem jezdí lidi.

R: No a z toho třeba jako maximálně 1000 lidí k tomu zubaři jako reálně chodí. Zbytek chodí třeba k zubaři, tam kam chodí třeba do práce, to znamená do Plzně, do Varů apod. A jako možná se pletu, ale myslím si, že jako možná zubař nejspíš sem jako půjde. Protože jako ta zubařina je nejdělečnější z těch oborů, takže ten dejme tomu by si tady ještě vydělat mohl. Ale prostě praktik a nebo dětskej, nevím nevím.

V: A vy sem chodíte k doktoru, jste tady zaregistrovaněj?

R: Ne. K paní zubaře chodím do Žihle a k praktikovi taky.

V: A myslíte si, že ta kvalita tady je špatná? Proč nechodíte sem?

R: To ne, to si nemyslím, ale v podstatě to tak nějak vyplynulo, že my jsme se s paní zubařkou už znali, takže to bylo tak jako ze známosti. No a zastával jsem názor, že by jako nebylo ideální, mít každýho doktora někde jinde. Jako navíc třeba z Rabštejna je to i blíž. Ale jako připadám si jako takovej ideovej diverzant, že v podstatě tím, že máme, jsme registrovaný někde jinde, tak tím to vlastně tak trochu tady podkopáváme. Ale jako myslím si, že nejsme rozhodně sami. Slyšel jsem teda různý hodnocení pana doktora Stehlíka a podobně. A myslím si, že jako obecně maj dneska lidi spíš tendenci si hledat doktory tam,

kde pracujou. Protože je to jednodušší a v podstatě se tam pak můžou z té práce zastavit a já si myslím, že kdyby to každé měl napsaný na čele, tak minimálně půlka Manětínska, Nečtínska a podobně bude registrovaná někde jinde.

V: A ještě když jsme se bavili drobet o tom školství, myslíte si, že ta základka tady je na dobrý úrovni?

R: Ale třeba když to prostě srovnám. Nechci být příliš kritický no. Já si myslím, že jakoby manětínská škola je trochu taková jakoby, nevím, jestli ospalá. Já teda nejsem jako nekritickým obdivovatelem třeba nečtínský školy jo, ale myslím si, že jakoby ta škola objektivně asi je jako kvalitnější v tuhle chvíli. Ona si to může dovolit, protože samozřejmě je tam málo dětí. Kdybych měl tady školy, co jsou tady v okolí - jako Manětín, Nečtiny, Žihle, nějak srovnávat, tak bych jako Nečtiny si dal na první místo, Žihli na druhý, a Manětín na třetí no.

V: A v čem si myslíte, že ty Nečtiny jsou na tom v tomhle líp?

R: Ne líp. Ono je to prostě samozřejmě i daný tím, že tam dávají děti i rodiče, který se hodně zajímají o to, aby se ty děti nějak víc rozvíjeli a tak. Ona ta škola je malá a je to prostě takovej rodinný přístup. Já si myslím ale, že manětínská škola je taky relativně malá, a já neříkám, že je špatná. Zase když to srovnám se školou třeba ve Žluticích, tak ta manětínská si myslím, že je lepší, ale jako nevím no, přijde mi, že by mohla být jako víc taková kreativnější, víc se zapojovat. Je to samozřejmě otázka, jako čekám, že to samozřejmě může dopadnout jakkoli, ale paní ředitelka má asi 2 roky do důchodu a pokud tam pak teda bude výběrko, tak je otázka, kdo bude jejím nástupcem a jak určí směr no. Já to teďka beru z kontextu toho, že dřív tady byla manětínská škola považována za vyhlášenou, že se říkalo, že je fakt jako hodně dobrá. Myslim si ale, že je taková průměrná. Jako že neurazí ani nenadchne. Pokud jde o školku, tak tam to teďka asi trochu nabralo nověj vítr se změnou ve vedení. Samozřejmě ta budova je dost hrozná i ten areál, ale díky tomu, že teďka se jakoby připravuje jako ta zahrada a podobně, tak to jí jako třeba trošku zhumanizuje. Já osobně si myslím, že jako takhle na malejch městech je neefektivnější, když ta škola a školka jsou provozovaný společně. Myslim si že je to lepší i s ohledem na přechod těch dětí. Ale jako jsem moc rád, že tady ta škola a školka je. A v tomhlectom jsme se teda zachovali jako patrioti, protože i když jsme to měli blíž jinam, tak jsme naši starší dcerku dali do Manětína do školky a počítám i s tím, že bude pokračovat do manětínský školy.

V: Já teda pozvolně přejdu k dalšímu tématu, už jsme se o tom drobet bavili, o tom cestovním ruchu. Vy byste osobně někomu známýmu třeba doporučil tady něco navštívit?

R: No rozhodně, já to doporučuju pořád.

V: Jo a třeba spíš přírodu nebo památky?

R: No, pokud jde o samotnej Manětín, tak je to taková defacto kombinace obojího, protože Manětín je prostě fenoménem barokním a v podstatě když se podívám na škarpy a na zámek a na kostel, tak to je samo o sobě hodně zajímavý. Ale zas bych neopomněl i tu přírodu, protože i se zámkem samozřejmě souvisí i zámeckej park, ten je moc hezkej, a jako myslím si, že hodně lidí spěchá prohlídnout si zámek a pak někam dál. Je to škoda, protože ten zámeckej park je opravdu takový místo, který si myslím, že je hodně

nedocenený. Jako jsem nerad, že se zámeckej park málo zapojuje třeba do toho dění při různých akcích, že se ty akce jako spíš konaj jinde, než tam. Jako je to samozřejmě i daný tím, že město a správa zámku jsou dvě rozdílné instituce. Pro mě má osobní kouzlo, možná je to tím, že jsem přistěhovalce, ale prostě jako na vyčistění si hlavy si tam sednout a sledovat, není to špatný. A jako že má i dvě části, vzadu je taková přírodní, před potokem je taková ta okrasná.

V: No za potokem, tam to dřív vypadalo úplně jinak.

R: No já jsem viděl fotky. Znáám to jenom z fotek, tak se mi to špatně porovnává. Obecně si myslím, že zámek má obrovské potenciál, i ve využití těch hospodářských staveb, včetně třeba i pivovaru, co je tam vzadu, atd. Tak to by mělo perspektivu. Dokonce tady si myslím, že v tom pivovaru měšťanským, kde je dneska to bejvalý OSP, dokonce by tam podle mě měl vzniknout nějaký hotel se sálem, a že by tam měl být i pivovar. Prostě já si myslím, že by si to Manětín zasloužil.

V: Jo jo, a v tom byste teda viděl, že by to mohlo hrát roli v tom budoucnu?

R: No, určitě. Třeba i Chyše, která zdaleka nemá nabídnout to, co Manětín, tak donedávna, dokud tam byl jenom zámek, tak tam byla návštěvnost někde kolem 5 tisíc lidí, a jak se tam otevřel pivovar, tak ta návštěvnost stoupla třeba na třicet tisíc. A to si vezme, že to je třicet tisíc lidí, který tam přijedou, který se tam najedí, který prostě tam něco utratěj a kterým, já nevim, třeba něco chybí a zajdou si někam k Novákům třeba do obchodu koupit baterie do foťáku nebo, no to je blbost, to už dneska tak často ne. Ale jako tyhle ty lidi samozřejmě jako utrácej i jinde, budou si chtít poslat pohled, tím pomůžou udržet poštu, vyberou si z bankomatu, tím pádem se nebude muset tolik vyplácet na provoz bankomatu. Jako já cestovní ruch nevidím jako samoučelnej, jako že to je super věc, ale já ho vidím především jako příležitost pro místní. To znamená, že to může třeba dát i někomu z místních lidí i práci. A myslím si, že s tím pivovarem, že by pak mohl i Manětín být využitelný v zimě, protože i v zimě má svoje kouzlo, a dneska prostě Manětín v zimě neexistuje. To je problém no. Já bych třeba dál rozvíjel to, já vim, že tam jsou netopýři, ale mě by se hrozně líbilo, kdyby třeba byla přístupná kostelní věž, kdyby se na kostelní věž dalo vylízt a byla z ní prostě vyhlídka na město. Stejně tak si myslím, že třeba, já nevim, tady z toho Orla apod, tak by tam třeba mohla bejt nějaká mini expozice nebo něco takovýho.

V: No tam se plánuje, že by se přesunulo infocentrum a že by tam bylo i nějaký malý ubytování.

R: No třeba.

V: No a nějaká taková infrastruktura pro ty turisty tady, jako třeba ubytování, restaurace a tak?

R: No pokud jde o restaurace, tak si myslím, že vlastně že to tak nějak jako odpovídá, že tady je prostě ta zámecká restaurace a ta pizzerie, tak ta nabídka je asi dostatečná, kdo chce atmosféru venkovský hospody, tak jde k Eretům. Prostě myslím si, že jako jsou tady tři hospody, který vařej a to je super. A jako myslím si, že kdyby tu byl třeba ještě ten pivovar, třeba s nějakou hospodou, to bych tam byl pečenej vařenej jako, bych chodil na manětínský pivo. Ale je to takovej boom teď, kterej prostě funguje a dovedu si představit,

že tak jako se jezdí na nečtínskej zámek, protože tam jsou různý semináře a kongresy v uvozovkách, že tyhle věci by se mohli klidně odehrávat i v Manětíně tady v tom sále. Naopak na co nevěřím, tak je třeba zprovoznění toho hotelu, co je za kulturákem. Jako upřímně řečeno, já si myslím, že nejlepší by bylo, to vykoupit a srovnat to se zemí. Protože v dnešním stavu je to tak, že prostě reálných je málo věcí, který se tam můžou vyplatit. Jedna z nich je zřízení nějaký sociální ubytovny, jako parazitování na lidský bídě a to si myslím, že by zrovna Manětínu moc nepřineslo. Takže to bude chátrat, a nakonec to možná jednou stejně spadne. Využil bych radši stavby, který tady jsou no. Stejně tak je druhaj zámeckej pivovar, kterej je tam nahoře.

V: A současný stav toho ubytování tady?

R: Současnej stav toho ubytování. Tak je škoda třeba Dersiebova mlýna, protože to je stavba, která má svoje kouzlo a je škoda že není využíváná. A to je jedno, kdyby se tam bydlelo, nebo by se to využívalo na něco jinýho, ale prostě je to škoda. Ten pension nebyl jako špatnej. Možná je to teda daný tím, že to bylo první místo Manětínska, který jsme poznali no. Ale pak samozřejmě, myslím, že by se toho tady sneslo i jako víc.

V: A myslíte si, že by se to vůbec využívalo?

R: No přes léto určitě. Jako myslím si, že jo.

V: Kdyby sem jel třeba někdo já nevim, na tejden, měl by tady co dělat?

R: No jako vyloženě na tejden ne, ale když vidím, jak je obležený třeba ubytování na Rabštejně, tak si myslím, že tady by to taky bylo plný.

V: Protože většinou lidi právě říkaj, že když sem přijedou turisti, tak tady vlastně není moc co dělat. Že za den to tady jakoby projdou ten zámek a konec.

R: No protože neumíme nabídnout třeba ty výlety, jako dneska si nechtěj lidi plánovat sami, ale chtěj je mít prostě nalinkovaný, a tady jako jsou zajímavý trasy, který se daj jít jo. Prostě já vidím hodně velkou příležitost pro příliv komunikaci s Nečtinama, ale prostě protože tam je pořád určitá rivalita, tak je to samozřejmě narušený, ale myslím si, že do budoucna by podél Manětínskýho potoka opravdu měla vzniknout cesta, jako taková v uvozovkách parková cesta, a že jako bude běžný i třeba že lidi z Nečtin pojedou do Manětína na kole tadyhle po tý cestě, mimo silnici, a stejně tak i ten turista. Že by to byla prostě taková promenáda, promenáda podél manětínskýho potoka je vůbec taková dlouhodobá vize. Myslím si, že na procházky tady toho je hodně, výhledy nahoře u kapličky, Skalka, tak tam je opravdu kouzelněj pohled na Město. Jako chybí tady prostě taková naučná stezka, která by nebyla extrémně dlouhá. Že by to turistovi zabralo třeba ten jeden den.

V: A co reprezentace obce navenek nebo v medicích? Myslíte, že by mohla být lepší?

R: Určitě, jako je ostudou třeba, že, teď nemluvim konkrétně přímo o obci, ale je škoda, že manětínskej zámek nemá teď žádněj kloudnej prospekt, respektive, když řeknu žádněj kloudnej tak to bude stejný. Jako chápu, že sám o sobě je celkem známej, na poměry zdejšího regionu, ale rozhodně se propagujou i jakoby významnější památky. Dá se říct, ano, když ten člověk přijede, tak na ten zámek jde, a my třeba jako infocentrum na

Rabštejně, tak nemáme ten zámek jak přímo nabídnout. Dovedu si představit, že prostě jako Manětínsko by si mělo hlídat i jako okolí, aby tam byly dostupný materiály o tomhle kraji. Protože když přijdu do infocentra do Plzně, tak se tam potom o tom Manětínsku prostě nedozvím nic. Nedozvím se tam o akcích, který se tady konaj, o památkách, který tady jsou. Jako v tomhle určitě rezervy máme.

V: Takže by se to v tomhle mělo nějak zlepšovat spíš.

R: Hm, hm.

V: A co byste, jak byste zhodnotil místní občany? Máte tady nějaký přátele vyloženě?

R: Jo jo.

V: A myslíte si, že tady třeba není nějaký problém v navazování vztahů, když sem přijde někdo nový?

R: No myslíte jako, když sem přijde návštěvník, nebo když se někdo přistěhuje?

V: No spíš když se někdo přistěhuje, nebo i jako obecně.

R: No tak jako manětínská společnost je prostě jako normálně venkovsky konzervativní. To znamená, že samozřejmě, ten kdo sem přijde, ať už je to turista nebo nový obyvatel, tak ho prostě prolustruje do třetího kolene a skoro je nejhorší když nic neobjeví, protože když se objeví aspoň něco, tak to není podezřelý. Ale jako já si myslím, já jsem nikdy neměl pocit, naopak když to řeknu, tak mi daleko přátelštější přijdou místní lidi, než ty, který sem třeba jezdí na chalupu. A to možná souvisí i prostě, že jsem ten egzot na tom Rabštejně, protože ty lidi, který jsou tam na chalupě, tak jsou vyloženě proti, aby se tam cokoli dělalo, ale to je asi i v Manětíně. Prostě když sem tyhle lidi jezdí za klidem. Jako všichni jsou takový spokojený, že maj svůj klid no. A to je typická česká vlastnost, že lidi nadávaj na to, že není práce, že se tu nic neděje a potom, když prostě se něco děje, nebo sem někdo jede, nebo tu něco vzniká tak jsou proti, protože jim to narušuje jejich klid no. Ta společnost tady vymírá, ale kdyby se tady postavilo prostě padesát rodinnejch domů a nastěhovali se sem nový lidi, tak se ty místní budou tady cítit ohrožený, a je to logický. Ale myslím, že ta míra toho, že by se sem lidi nějak hodně stěhovali a nestlíhli se sžít, tak ta jako není zdaleka dosažená. Že klidně i kdyby se sem přistěhovalo dvakrát víc, než kolik se jich sem přistěhuje, tak by to klidně Manětín zvládl absorbovat.

V: Takže mezi místníma tady podle Vás asi panuje spíš taková vzájemná solidarita, než nějaká závist?

R: A tak závist, taková normální. Je to prostě společnost, která je postavená na starobylejch rodech, který tady jsou a maj tu příbuzný atd. Tak pak když sem přijde jakákoli nová rodina, to dříve byla třeba vaše rodina a dneska třeba naše, tak je to takový, že to trvá třeba jednu generaci, než tady ty lidi zakoření no. Při dnešním běhu světa, to asi takhle fungovat nebude, protože jedna generace přijde a druhá zdrhne. Ale já si toho třeba vážim, pro mě je hodnotou, že tady jsou lidi, který tady třeba generačně žijou 200, 300 let, a jsou tady takhle zakořeněný. Já si myslím, že to je prostě významná hodnota a že kolikrát se vymyslí nějaká fantasmagorie, tak právě tyhle ty lidi jsou s tím místem, tolik spjatý, že si ho začnou hodně bránit a že maj takovej ten zdravěj selskej rozum. A je to jako vidět třeba na rozdílu

mezi Sudetama a oblastí, která byla většinově česká. Manětín teda nebyl zcela český, ale většinově. A stačí se posunout za kopec a vidíte, jak je ta společnost tady relativně stabilní. Když třeba srovnám Manětín se Žluticema, kde mam tu čest pracovat, tak podle míry rozvodovosti, nějakýho násilí a alkoholismu, je to tady pořád jako ještě hrozně fajn.

V: A co kultura tady, nebo kulturní sféra, chodíte sem na nějaký akce?

R: No, tak odpovídá to tomu, co zaznělo teď. Lidi jsou jako konzervativní, je tu několik akcí do roka. Jako jsou to spíš akce společenský než kulturní. To znamená, že si jdou pokecat Pepa s Frantou, co je novýho a jaktože ta plzeň hraje tak blbě, ať už to jsou rybáři, myslivci, fotbalisti prostě hasiči, a jako co se týče nějaký kulturní stránky, tak jako, že by tady byla třeba nějaká extra nabídka pro mladýho, tak jako to třeba není. Jsou tady samozřejmě určitý fenomény, který se snažim využívat, že tady je třeba kruh přátel hudby, na zámku koncerty. Já jsem jako hudební analfabet, je to spíš taková kultivace pro mě, že na sebe nechávam tu hudbu působit. Jako jsem rád, že jsem se třeba teď mohl zapojit do přípravy dětskýho dne a podobně. V podstatě dá se říct, že v tomhleto směru jsou víc ulitlý třeba Nečtiny, kde maj prostě kapli a dělaj tam různý věci, který jsou z kulturního hlediska asi top jakoby. Akorát, že jim nikdo nerozumí a nikdo tam moc z okolí nepřijde, ale sjede se tam pár lidí z celý republiky. Ale všechno má něco do sebe, já si nemyslim, nevim, nepovažuju se zas až za takovýho kulturního odborníka. Třeba víc bych bral takový akce typu různých slavností a tak, těch by tady možná mohlo být i víc. Ale asi jsou tady takový, po kterých je tady poptávka no.

V: Jo jo, že tak nějak odpovídá tomu, co ty lidi tady chtějí.

Třeba co tady je super, tak se mi třeba líbí výlov rybníka, že se dělá tak jak se dělá. Jakože to jsou takový akce, kde se lidi prostě dají dohromady, asi bych ty akce nepovažoval ani za tak uzavřený, jakože. Jak vlastně když se bavim s panem starostou a on říká, já to chci vlastně dělat pro lidi odsud, a jako ty co jsem přijedou nebo ne, tak ty mě nezajímají. Jako nebránil bych se tomu, aby třeba když je teďka Plzeň 2015, tak aby si tady oni udělali nějakou akci. Bral bych to jako poctu tomu regionu, neházel bych jim klacky pod nohy, je to i hezký. Je tady jako hodně aktivit jako i cizích a ty bych podporoval. Třeba ta Luková. Ještě jsem chtěl říct jednu takovou akci, která mi přijde pěkná.

V: Zabijačku?

R: Jo jo tu jsem chtěl říct. Zabijačka no. Třeba ta zabijačka mi přijde, jako že to byl dobrej nápad a že to lidi dalo hodně dohromady. Jako příznám se, že mi udělá třeba radost, že sem vozíme betlémský světlo a ty lidi se tady potkaj a jako jsou to takový jako v uvozovkách tradice, který jako docela fungujou no. Takže si nedovedu představit, že bysme třeba na výlov, na zabijačku prostě nepřišli. A kino ještě, to jsem zapomněl říct. Že je super, že se našla banda nadšenců, který se do toho pustili, to klobouk dolů jako.

V: Jo jo, to jsem taky teda nečekala, že by se to tady mohlo ještě někdy obnovit.

R: To i jako když to srovnám s většíma městama, třeba ve Žluticích, kde kino zdechlo a je zdechlý, nebo i s Plasama, Kralovicema, kde kina jsou, tak prostě rozhodně to není tak jako v Manětíně. Tam se hraje třeba s dvouletým odstupem a hraje se tam, já nevim, třeba pro pět šest lidí. Tak chápu, že se v Manětíně nepromítá zase tak často, ale je super, že ten

sál se podařilo obnovit. A taky je dobrej tem manětínskej divadelní podzim. Takže vlastně jako to není zas tak hrozný.

V: A co zapojování místních lidí tady do samosprávy? Nebo třeba i do těch akcí tady?

R: To je takový klasický český. To znamená, jako je tady skupina lidí, který remcaj, co by tady mělo všechno být lepší, je výrazně větší než ta, která se do toho aktivně zapojí. Ale zase bych neřekl, že je to tak hrozný. Třeba je hezký, že jako je tady dobrým zvykem, že třeba když jako někdo má, tak poskytne nějaký dar sponzorský, že místní živnostníci něco daj. Takže to tady funguje docela dobře. Ale jako obecně si myslím, mně by se třeba líbilo, kdyby město mělo nějaký systém jako malejch grantů v řádu 5, 10, 20 tisíc korun max, a třeba jako na začátku i ten program vždycky vyhlásilo a různý spolky, nebo aktivní jednotlivci by se do toho mohli třeba hlásit. Že by bylo třeba jasné, že je možný něco třeba dofinancovat. Jako podporoval bych, hodně bych podporoval lidi k tomu, aby si třeba sami něco navrhli. Můžou to bejt třeba právě i senioři.

V: No a spolků je tady docela dost, ne?

R: Spolků je tady dost no.

V: A fungujou jako docela dobře, bych řekla.

R: No, myslím si, že většinou jo.

V: A město teda podporuje v současné době ty spolky nějak?

R: Já si myslím, že jo, ale tak jakoby, netransparentně. Že jakoby jsou nějaký tradiční akce nebo jsou nějakým způsobem zajištěný ty akce, který tady už jsou jako stávající, ale jako je třeba problém přijít s nějakou novou akcí. Když někdo přijde s nějakým novým nápadem, tak jako je dost těžký se podle mě prosadit. Ještě jsem se vůbec nezmiňoval taky o koupališti, to je vůbec taky fenomén, a prostě s těma jako dřevěnejma převlíkárnama a vypadanejma sukama tam, to je přesně ono.

V: Já si ještě pamatuju, když to bylo fakt v dobrém stavu.

R: No jakože, je to taky takový malebný místo, kde by se dalo ledasco vymyslet.

V: Si pamatuju, že když jsme byli malí tak jako fakt parta, bylo tam hrozně lidí. A teď už bych tam asi nevezla jako no, nevím proč.

R: No tak je tam liduprázdno no a tak. No ale já nevím pak třeba v Žihli maj tu lávku, že prostě přejížděj přes lávku nebo ve Žluticích je neckyáda. Jako takováhle sranda, to by tam prostě mohlo bejt no. Když to koupaliště tady je, tak by se dalo nějak takhle i využít.

V: Takže nějaký možnosti na pořádání nějakých takovýchle akcí by tady ještě byly.

R: Jako myslím si, že jo.

V: No ještě bych měla takovou závěrečnou otázku, nebo spíš prosbu. Kdybyste měl zhodnotit nebo nějak shrnout hrozby nebo naopak příležitosti, co by tady tak v horizontu

dvaceti let mohlo hrát roli v Manětíně. Co by ohrožovalo ten rozvoj, nebo co by naopak mohlo ten rozvoj nějak posunout?

R: No tak myslím si, že hrozbou je určitě to, že bude ubývat stále více lidí, který se budou chtít zapojit do správy věcí veřejných a do takovýho společenskýho života. Protože obecně bude ubývat lidí v aktivním věku. To samý jako rizikem může bejt, že jednou budou ubývat i ty služby. Vlastně defacto všechno, co souvisí s vylidňováním, to znamená, že Manětín dneska je velkej vlastně jako Pardubice, nebo Klatovy, jako rozlohou a přitom má tisíc obyvatel, což je prostě obrovskej extrém. Udržet správu toho území je pak finančně hrozně nákladný jo. Takže tím jako může Manětín zaostávat. I vesnice který pod Manětín spadají, a jedno město samozřejmě, tak jako můžou bejt jakoby takovým velkým balvanem, protože budou vylidněný, ale bude potřeba se o ně furt starat. Protože i pro pět obyvatel se musí jako svítit a vyvážet popelnice a podobně. Takže to to město může jako stahovat ke dnu a zároveň třeba může mezi tím městem a mezi těma vesnicema docházet k určitým přenicím. Dneska myslím si, že když člověk někdy mezi ty vesnice přijede, tak pořád slyší, že furt se dělaj akce jako v Manětíně. I tenhle ten vztah je jakoby důležitěj, protože Manětín jako město není jenom samotnej Manětín ale i ty další. Přijde mi třeba i to, že dost domů, který jsou kolem náměstí a kolem tý hlavní silnice, tak jako slouží dneska jako chalupy nebo jsou na prodej. A ten život se jako odsouvá, že i v tom malým měřítku, že i tady v centru se to vylidňuje a odsouvá se to jako na kraj. Že ty lidi k sobě maj dál a není jakoby jednoznačný, kde se scházet. To jsou hrozby, že jo. Není to tak, že by tady nastával jako nějaký konec světa. A příležitost určitě vidím v tom zámku a obecně prodlužování turistický sezóny, pokud možno třeba i zimy. Jako vybudování aktivit, který tady můžou fungovat prostě celoročně. A zvýšení dostupnosti Manětína z velkejch center. A zároveň, aby ta veřejná doprava byla nějakým způsobem víc provázaná. Aby taky ta integrovaná, že se třeba zlevní i cestování do Plzně a tak. Protože vlastně ta jízdenka, kterou si tady člověk koupí, tak bude platit třeba i na městskou dopravu, což si myslím, že bude jako taky dobrý.

V: A co třeba evropský dotace.

R: Evropský dotace? Město docela čerpá, na infrastrukturu určitě. Myslím si, že teď bylo jedno volební období hodně čerpací, a teď jak už to bývá, bude hodně udržovací, že se budou splácet dluhy. Jako něco se vybuďovalo a nebylo toho rozhodně málo na poměry Manětína. Takže, jako takovou rychlostí, jako to bylo teď, to možná ne. Jako co je hodně velkou výzvou tak je prostě kanalizace. To je hrozba i příležitost zároveň. Samozřejmě příležitostí tady je to, že díky tomu, že je tady čistý životní prostředí, tak se sem prostě čas od času přistěhuje nějaká bláznivá rodina, ať už to prostě jsou Hruškovi, nebo Štikovi, nebo Fáberovi. Jako že ta oblast je prostě atraktivní pro blázný.

V: Jo jo, takže se sem ještě i stěhujou občas úplně nový lidi.

R: Jako čas od času se tady někdo takovej objeví no. A ono je to dobře. Kdyby se sem někdo nestěhoval a měli tady furt lidi děti prostě spolu tak.

V: A paradoxně mi přijde, že ty nově přistěhovalí, jsou pak tady takový nejakčnejší.

R: A to tak bejvá no, to bejvá obecně. Ať už to jsou prostě vietnamci a nebo Fáberovi, tak ono to je jedno. Tak jako většinou musej bejt prostě aktivnější, aby do tý společnosti, která léta jako funguje, tak aby do ní zapadli no. Vždycky se říká, že když se jako člověk někam

přistěhuje, tak musí bejt minimálně stejně dobrej, jako stejně se snažit jako ten místní, protože ten už to má jakoby generačně zasloužilý, že se jako do tý společnosti zapojí no. A většinou to tak je, že když vlastně se přistěhujete do města, tak se tam taky jako snažíte v uvozovkách nějak prorazit a nějak zapadnout. To znamená, že musíte prostě si tam vybudovat všechno. Když se tam prostě přistěhujete z Manětína, tak jakoby musíte začínat od nuly no.

V: Ještě něco by vás něco napadlo?

R: Já bych řekl, že tou příležitostí je i ta příroda, že by bylo možný ji víc jako zapojit do toho turismu třeba, nebo i v tom smyslu, že by se třeba využily lesy, který tady jsou. Město má docela dost lesů, tak že by se třeba nechaly jako zpracovávat na biomasu a prostě i na topení a tak.

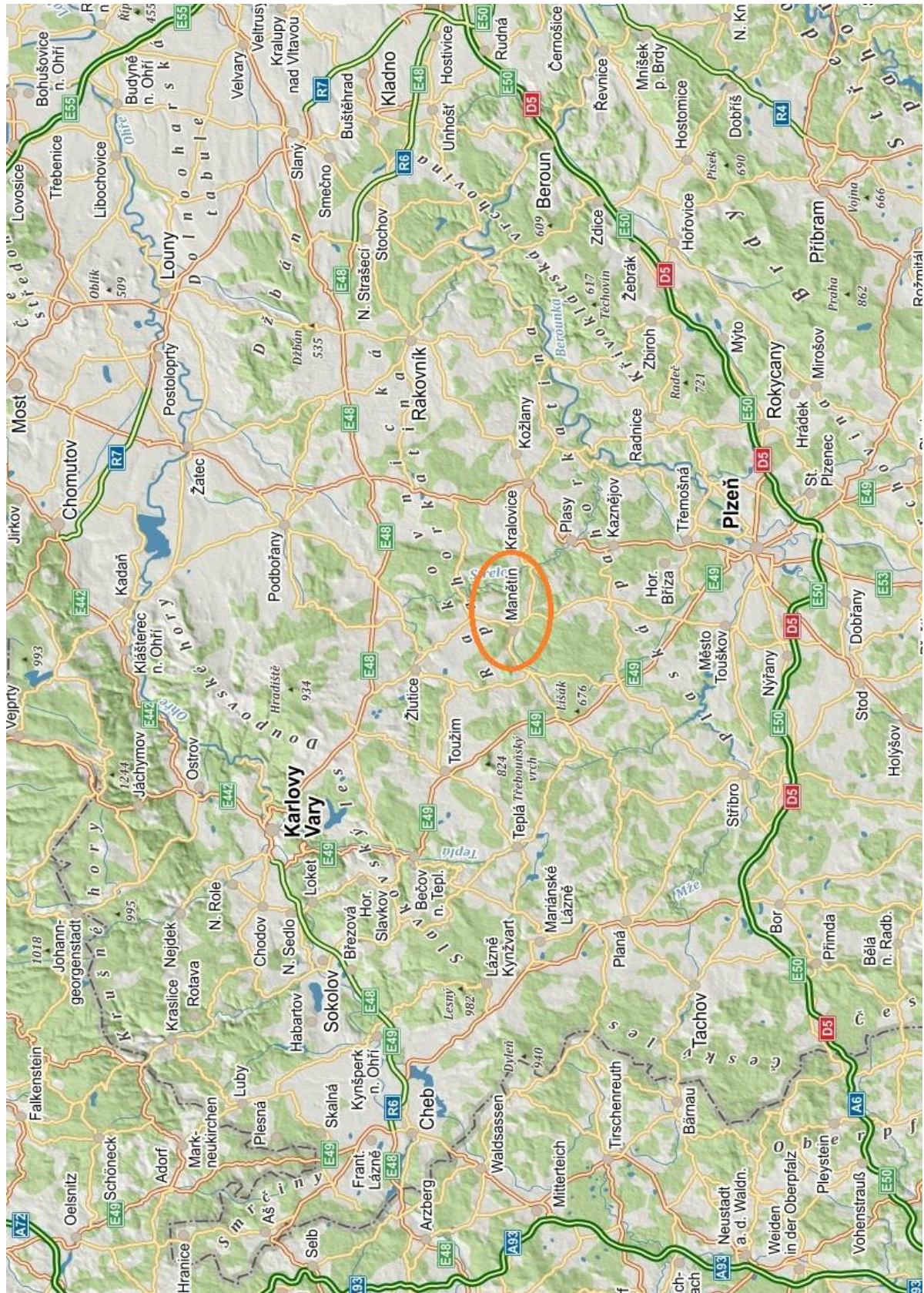
V: Takže tu přírodu využívat i jako přírodní zdroj.

R: No. Nebo třeba vyrábět z toho něco, nějaký brikety, palety, něco jako takovýho jednoduchýho, aby to dalo třeba lidem práci a bylo to takový, že to vychází jako z místa a tak.

V: No tak to bude asi všechno. Tak děkuju moc.

R: Dobře. Není zač.

Příloha 3: Geografická poloha Manětínska

Příloha 4: Fotografie Manětína a okolí

Manětínské náměstí a zámek – pohled z kostela sv Jana Křtitele (www.manetin.cz)

Manětín a Chlumská hora nad ním (www.manetin.cz)

Manětínský zámek a zámecká zahrada (www.manetin.cz)

Pohled na Manětín z východní části (www.manetin.cz)

Kostel sv. Jana Křtitele a základní škola stojící na náměstí – před opravou
(www.manetin.cz)

Kostel sv. Barbory a benzinová pumpa u silnice vedoucí od Plzně (www.manetin.cz)

Budova bývalého městského pivovaru (vlastní fotografie)

Chátrající budova bývalého hotelu (vlastní fotografie)

Kostel sv. Jana Křtitele po opravě (vlastní fotografie)

Fakulta humanitních studií UK

katedra magisterského oboru

Sociální a kulturní ekologie

U Kříže 8/661, 158 00 Praha 5-Jinonice

Projekt diplomové práce (DP) oboru sociální a kulturní ekologie

1. Jméno studenta, tituly: Bc. Petra Vaňková
2. Osobní číslo (UKČO): 73476815
3. Rok imatrikulace na FHS (IZV) UK (bak. studium, jinak mag. studium): 2011
4. Datum zápisu na katedru sociální a kulturní ekologie FHS UK rozhodné pro datum obhajoby DP: 27. 9. 2011
5. Názvy všech předchozích bakalářských (magisterských) prací, škola, obor a rok, kde a kdy byly obhájeny: Manželství jako instituce západní společnosti, ZČU – Filosofická fakulta, obor Sociální a kulturní antropologie, obhájeno v roce 2011 v Plzni
6. Předběžný název DP: Scénáře budoucího vývoje Mančtínska
7. Obecný kontext (souvislosti tématu, širší rámec [zasazení „do světa“]):

V současné době celá naše planeta prochází velkými změnami. Objevují se jevy, které v minulosti neexistovaly a ty, které tu byly už dříve, získávají na intenzitě. Tyto změny se stále urychlují a nejsou již vázány pouze na lokálně, nýbrž jsou globálního charakteru. Právě globalizace je jedním z hlavních rysů dnešního světa. O globalizaci jakožto hlavní charakteristice dnešní tzv. „postmoderní“ společnosti mluví například Anthony Giddens, Zygmunt Bauman nebo Václav Mezřícký. Dnešní společnost se potýká s rozsáhlou krizí, jak ve sféře ekonomické, tak v oblasti stavu životního prostředí a jeho základních složek. Rychle se zvyšuje celkový počet obyvatel a roste tlak na využívání přírodních zdrojů. Dochází pak k degradaci těchto zdrojů a ke zhoršení stavu globálních životodárných biosférických systémů, jejichž rovnováha je důležitá pro existenci života na zemi vůbec. I když jsou tyto současné problémy globálního charakteru, je potřeba se zaměřit i na lokální a regionální úroveň těchto jevů. Jedním z nástrojů, jak tyto negativní jevy zmírnit, je uplatňování konceptu (trvale) udržitelného rozvoje. Trvale udržitelný rozvoj je mimo jiné založen i na předpokladu potřeby změn na úrovni lokálních společenství (např. na úrovni jednotlivých obcí – zavádění MA21 apod.). I jednotlivé obce, jejich představitelé a obyvatelé se musí zapojovat do nadregionálních struktur a zároveň si zachovat nebo nově vytvářet vlastní místní soběstačnost. Vedle globalizace totiž dochází i k tzv. glocalizaci, vzájemnému střetávání globální a lokální roviny. Globalizace není jednosměrný proces, ale to, jak se projeví v lokální dimenzi, závisí i na povaze a různých faktorech vycházejících z místního kontextu. Globální změny mohou tedy vycházet z lokálních struktur a proto je potřeba se zabývat současným stavem malých území, faktory a procesy majícími vliv na tato území a především také analyzovat a předpovídat možnosti jejich dalšího rozvoje. Je potřeba uvažovat nad tím, jakým směrem se bude nebo by se mohla daná lokalita v budoucnosti z různých hledisek rozvíjet. Tvoření scénářů možného budoucího rozvoje lokálních struktur

má v dnešní době velký význam a proto je právě tvorba scénářů hlavním cílem mé diplomové práce.

8. Předmět zkoumání (vlastní předmět práce [zasazení „do vědy“]):

Existují různé metody analýzy současného stavu vybraného území a prognózování vývoje budoucího. Technik k předpovídání budoucího rozvoje je několik. Důležité je se zaměřit na určitou modelovou lokalitu a vycházet ze současného kontextu této lokality. Příkladem může být i EIA nebo SEA. V EIA jde především o vyhodnocování možného vlivu na životní prostředí (ale i jiných dimenzí) v případě provedení určitého projektu, SEA se pak zaměřuje na posuzování možných vlivů, pozitivních i negativních, v případě uskutečnění určité koncepce či strategie. Hlavními metodami prognózování je však metoda explorace, modelování a tvorba scénářů. Za nejproduktivnější metodu považuji tvorbu scénářů a proto jsem si tuto metodu zvolila jakožto základ práce. Scénáře a jejich vytváření spadají do oblasti tzv. postnormální vědy. Pojem „scénář“ může mít různé definice, obecně ho můžeme chápat jako popis budoucího stavu, ale zároveň je jeho součástí i popis cesty ze současného stavu do stavu budoucího. Pro vytváření scénářů je důležitá také analýza DPSIR, jejíž základním principem je odhadování budoucnosti na základě interpretace minulosti. Konkrétně jde o identifikaci hnacích sil (driving forces), tlaků (pressure), stavu (state), dopadů (impact), odpovědí (response) působících v daném území. Tvorba scénářů je kreativní způsob předvídání budoucího vývoje a i když s sebou nese určitou míru nejistoty, může vést ke snížení a vyhnutí se různým rizikům – tzv. černým labutím (neočekávaným a nepředpokládaným událostem, které se vyskytují s velmi malou pravděpodobností, ale mohou nastat kdykoliv). Vedle tohoto přínosu může prognózování a tvorba scénářů vést i ke snížení celkové míry nejistoty ohledně budoucího vývoje místní i širší společnosti.

9. Hlavní vstupní hypotéza nebo hypotézy (2–4 na výběr): pro práci 1–2, možno však formulovat výzkumné otázky, event. jen výzkumný problém:

Práce nebude obsahovat stanovení konkrétních hypotéz. Základem práce bude stanovení hlavního výzkumného problému: půjde o pokus **vytvořit důvěryhodné scénáře vývoje relativně malého území** a v obecné rovině o zjišťování předpokladů tvorby těchto scénářů.

10. Metodologický postup: metody a techniky, které budou v práci použity:

Výzkum bude spadat do kategorie kvalitativního výzkumu. Základem bude cca 15 polostandardizovaných rozhovorů s vybranými respondenty – se zásadními představiteli a názorovými vůdci v Manětíně (tzv. „opinion leaders“). Stěžejními respondenty budou starosta města, případně zástupci úřadu a dále někteří zastupitelé, ale i někteří „obyčejní“ občané. Výběr respondentů se bude částečně opírat o tzv. metodu sněhové koule a nasycenost vzorku. Základní kostra rozhovorů bude již vycházet ze SWOT analýzy – půjde především o hledání silných a slabých stránek, hrozeb a příležitostí na Manětínsku a stanovení hnacích sil v kontextu modelu DPSIR. Druhým krokem bude analýza rozhovorů, identifikace konkrétních slabých a silných stránek a hnacích sil působících v této lokalitě. Ve třetím kroku budou identifikovány dvě hlavní hnací síly, jež se ve čtyřech kombinacích stanou ve čtvrtém kroku základem pro tvorbu samotných scénářů. Závěrem pak bude interpretace těchto scénářů ve vztahu k trvale udržitelnému rozvoji, ale také zhodnocení jejich plauzibility a významu pro Manětínsko jako takové.

11. Cíl DP (kromě ověření hypotéz a teoretického přínosu např. *praktický přínos*, vypracování metodologie, základ pro řešení problémů v praxi atd.):

Cíle práce jsou dva. Za prvé vyhodnocení možných alternativ budoucího rozvoje Manětínska s důrazem na intenzitu hybných sil a procesů působící v této lokalitě, za druhé otestování možností scénářů. Práce bude mít praktický přínos v tom smyslu, že ukáže, zda a

jakým způsobem je možné vytvořit důvěryhodné scénáře pro danou lokalitu na místní úrovni. Vytvoření scénářů pak může mít praktický přínos i pro samotné představitele Manětína při rozhodování na místní úrovni (v rámci tvorby různých vyhlášek, územního plánování, podnikatelských strategií apod.).

12. Čím budou rozšířeny dosavadní znalosti (vědecká „přidaná hodnota DP“):

Přínosem diplomové práce může být snížení nejistoty ohledně budoucího vývoje Manětínska. Práce bude mít především empirický přínos na základě výzkumu této lokality. Půjde o empirické zhodnocení možností nebo naopak problémů rozvoje v budoucnosti.

13. Jaké bude (bude-li) jejich teoretické zobecnění a přínos:

Teoretickým přínosem práce bude příspěvek k teorii tvorby scénářů budoucího rozvoje a to především na příkladu scénářů týkajících se relativně malého území. Na základě práce bude možné zhodnotit některá úskalí, výhody a nevýhody této metody.

14. Struktura DP (předběžný obsah – názvy oddílů a kapitol):

I. ÚVOD

II. TEORETICKÁ ČÁST

a. Prognostické metody

i. Prognostika

ii. Futurologie

b. Přiblížení vybrané lokality

i. Geografická poloha a přírodní charakteristika

ii. Historie města

iii. Životní prostředí a využívání území

iv. Cestovní ruch

v. Demografie

vi. Občanská vybavenost obce, spolupráce obcí a místní aktivity

vii. Kulturní charakteristiky a specifika

viii. Zhodnocení pozitiv a nedostatků Manětína a okolí

c. Popis výzkumného problému

d. Cíle práce

e. Metodologie práce

i. Výběr respondentů

ii. Polostandardizované rozhovory

iii. SWOT analýza a model DPSIR

iv. Identifikace hlavních hnacích sil

v. Tvorba scénářů

III. PRAKTICKÁ ČÁST

- a. Popis procesu analýzy rozhovorů
  - b. Popis procesu identifikace základních hybných sil
  - c. Popis současného stavu a vymezení hlavních bodů obsahu scénářů
  - d. Scénáře budoucího rozvoje Manětínska (podle intenzity hybných sil)
    - i. Scénář A
    - ii. Scénář B
    - iii. Scénář C
    - iv. Scénář D
  - e. Vyhodnocení a interpretace scénářů
- IV. ZÁVĚR
- V. ZDROJE
- VI. PŘÍLOHY

15. Předběžná bibliografie k tématu: utřídit: sociologické metody, prognostika, Manětínsko

- Metodologická literatura:

HENDL, J.: *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál 2005.

SILVERMAN, D. *Ako robiť kvalitatívny výskum: praktická príručka*. Bratislava: Ikar 2005.

- Prognostika, scénáře:

POTŮČEK, M. a kol. *Jak jsme na tom. A co dál. Strategický audit České republiky*. Praha: CESES, SLON, 2005.

ZEMAN, M. *Varovná prognostika*. Praha: Horizont a.s., 1998.

KOL. AUTORŮ. *Scénáře pro Českou republiku*. České Budějovice: INPRESS. 1998.

NOVÁČEK, P. *Křižovatky budoucnosti*. Směřování k udržitelnému rozvoji a globálnímu řízení. Praha: G plus G, 1999.

ŠTĚDRONĚ B. *Prognostické metody a jejich aplikace*. Praha: C.H. Beck. 2012.

POTŮČEK, M. *Poznávání budoucnosti jako výzva*. Praha: Karolinum, 2011.

- Literatura o Manětínsku:

KOČKA, V. *Dějiny politického okresu kralovického*. Muzeum T.G.M. Rakovník. 2010.

BUKÁČOVÁ, I./ FÁK, J./FOUD, K. *Severní Plzeňsko II*. Nakladatelství Českého lesa, Domažlice. 1997.

MATUŠKOVÁ, M. *Manětín a jeho části*. Město Manětín. 2012.

MUSIL, Jiří/ MÜLLER, Jan. 2006. *Vnitřní periferie České republiky, sociální soudržnost a sociální vyloučení*. Praha: CESES FSV UK.

ZAHRADNICKÝ, Jiří/ MACKOVČIN, Petr. 2004. *Plzeňsko a Karlovarsko: Chráněná území ČR*. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR.

DOKOUPIL, Jaroslav/ MATUŠKOVÁ, Alena. 2005. *Rozvojový potenciál Plzeňského kraje*. Západočeská univerzita v Plzni.

16. Předpokládaný vedoucí DP: PhDr. Ivan Rynda

17. Důvod volby tématu (dosavadní znalosti, zájem, praxe a zájem studenta):¹

Při výběru tématu hrál roli zájem dozvědět se něco nového o lokalitě, ve které jsem vyrůstala – o Manětíně. Absolvování kurzu Tvorba krajinných scénářů a rada Dr. Ivana Ryndy mě přivedla na myšlenku zaměřit se v práci na tvorbu scénářů ve vybrané lokalitě. Za výhodu tohoto tématu pokládám možnost zapojení vlastní kreativity (ale zároveň zachování logičností a metody práce).

Datum: 30. června 2013

diplomant

vedoucí DP

vedoucí katedry SKE

---

¹ nepovinné